

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200626

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **K92 B/ H/ 55.** Accession No. **K526**

Author **కళిరచ్చి, P. G.**

Title **శివశక్తి చరిత్రము. భాగ 3**

This book should be returned on or before the date last marked below.

1951

ಇದನ್ನು ವಿಜಾಪೂರದಲ್ಲಿ
ರಾ|| ಬ|| ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟೆ ಇವರು ತಮ್ಮ
“ ಹಿತಚಿಂತಕ ಪ್ರಿಂ. ಪ್ರೆಸ್ಸಿ ” ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು.
ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಜಾಪೂರದಲ್ಲಿ
ವಾರ್ಡ್ ನಂ|| ೨, ಮನೆ ನಂ|| ೧೩೬೨ ನೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಾವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಬಂದ “ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು” ಇವರ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ೧ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ಕಾಯಕಗಳು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಸೇವೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸುವ ಜಗ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದುಂಟು. ಅವರು ಅದರ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಆತುರರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಕಾಂತವಾಸಿಗಳಾಗುವುದುಂಟು. ಅಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕ್ಲೇಶಪಡಿಸುವುದುಂಟು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದು ಸಾಮವೇದಿ ಶ್ವಪಚಯ್ಯಗಳು, ಗೋರಕ್ಷ ಅಜ್ಜಿಮಪ್ರಭುಗಳು, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು, ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಇವುಗಳಿಂದ ದೂರಾಗಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಶಿವಶರಣರು ಉದಯರಾಗಿ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಚರಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ೧ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಚಕರು ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗವು ಫಲಕಾರಿಯೆಲ್ಲೆಂದು ಶಿವಶರಣರು ತಿಳಿದಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ೨ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗ ಹೋದ ೩೩ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅವರು ವಿವರ

ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳಂತೆ ನಡೆದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ನಡೆಗಳಿಂದ ಶಿವಾನುಭವದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ೧ ನೇ ಮತ್ತು ೨ ನೇ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ೧೧೫ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ನಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ೨ ನೇ ಭಾಗದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಈಗ ಈ ೩ ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೨೨ ಜನರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಈ ಭಾಗವು ಹಿಂದಿನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನ ತೆರನಾದದ್ದಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಹೊರಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಹ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಉದಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವರು ಜಾವಾ, ಅರಬಸ್ತಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ವೊಡಲಾದ ಒಬ್ಬತ್ತು ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಧದೇಶದವರು ಆರು ಜನರು, ಗುಜರಾಥದವರು ಇಬ್ಬರು, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನದವರು ಇಬ್ಬರು, ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತದವರು ಆರು ಜನರು, ಮತ್ತು ಪರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸಮಾಡಿದವರು ನಾಲ್ವರು ಹೀಗೆ ೨೯ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಶೈವ ಧರ್ಮಿಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಾನಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆಂಬುದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ವಾಚಕರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸವು ಇನ್ನೂ ಸಂಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪುರಾತನ ವಾಚ್ಯುಯ ಸಂಶೋಧಕರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುವಂತೆ ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ನಾವು ಈ ಮೂಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ೧೪೩ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮಹಾ ಮುಷರ ಇಷ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಜಂಗಮವರ್ಗದವರು ಶೈವಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಬಂದ ರೆಂಬುದರ ವಿವರಣೆಯು ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆನೇಕ ನೂತನ ವಿಷಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆಂಬುದು ವಾಚಕರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಬಹುದು. ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಿರುತ್ತವೆಂಬದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಜಂಗಮ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ವಚನಕಾರರೂ ಸಹ ಅವರನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಜಂಗಮರು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಬಂದ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯನ್ನು ವಿರಶೈವರು ಮರೆ ಯಿಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲ. ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು "ಜಂಗಮರು" ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ನಾವು ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ವಾಚಕರು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ "ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು" ಇದರ ನಾಲ್ಕನೆ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಮಹಾನುಭಾವರ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ವಿವರಿಸದೆ ಇದ್ದ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆವು. ಕಟ್ಟಿಕಡಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆ ಯನ್ನು ಕೊಡುವೆವು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಅವನ ಮೊವಾದಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಯಾವ ರೀತಿಯದಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವೆವು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕುರುಹುಗಳು ಇವುಗಳು ಸಹ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಇದನ್ನು ವಾಚಕರ ಮುಂದಿಡಲು ಉದ್ದೇಶಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ತೀವ್ರವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರ ಸಮಾಜದ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಶಕ್ಯವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದನಾವು ವಚನವಾಙ್ಮಯಪ್ರಕಟನೆ, ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮತ್ತು ರಗಳೆಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ದ್ವಾರಾ ಪ್ರಕಟಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತೇವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ವಿಜ್ಞಾನಾರ
೨೮—೬—೫೧ }

ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟೆ
ಸಂಪಾದಕ
ಶಿವಾನುಭವ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಹೆಸರುಗಳು.	ಪುಟ.	ಹೆಸರುಗಳು.	ಪುಟ.
೧ ದೇವರದಾಸಿನಿಯ್ಯ	೧೧೮	೧೮ ಉದ್ಭಟ	೨೩೪
೨ ಶ್ವಪಚಯ್ಯ	೮೭	ಅಭಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ	
೩ ತೆಲುಗು ಜೊವ್ವಯ್ಯ	೯೫	ಶಿವಶರಣರು	
೪ ಶಂಕರ ದಾಸಿನಿಯ್ಯ	೧೦೬	೧೯ ಹಲಾಯುಧ	೨೪೪
೫ ವೀರ ಶಂಕರದೇವ	೧೩೦	೨೦ ಮರುಳು ಶಂಕರದೇವ	೨೪೯
೬ ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯ	೧೩೭	ಇತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ	
೭ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪ	೧೪೯	ಶಿವಶರಣರು	
೮ ದೀಪವ ಕಲಿ	೧೫೩	೨೧ ಧನಸೇನ ಸೆಟ್ಟಿ	೨೫೭
೯ ರಕ್ಕಸ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ	೧೫೪	೨೨ ಘಂಟಾಕರ್ಣ	೨೫೮
೧೦ ಶಿವಶರಣರು ಮಾಡಿದ	೧೫೯	೨೩ ಸೋಮಾಸಿಮಾರ	೨೫೯
ಕ್ರಾಂತಿ	೧೫೯	೨೪ ಸಿಂಧುಮರಾಳ	೨೬೩
ಅಂಧ್ರ ಶಿವಶರಣರು.		೨೫ ಸಿಂಧುಸೇನ	೨೬೪
೧೧ ಧವಳೇಶ್ವರ	೧೬೪	೨೬ ಕಲಾವತಿ	೨೬೬
೧೨ ರೇವಯ್ಯ ದೇವ	೧೬೭	ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ	
೧೩ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡದ		ಶೈವ ಮಹಾನುಭಾವರು	
ಮಹಾದೇವಯ್ಯ	೧೭೧	೨೭ ರೇಣುಕ	೨೬೮
೧೪ ಗುರುಭಕ್ತ	೧೭೨	೨೮ ಅಗಸ್ತ್ಯ (ಇಂಡೋ	
೧೫ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	೧೭೬	ನೇಶಿಯಾ)	
ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ	೧೯೭	೨೯ ಆರಬಸ್ತಾನದ ಮುಕ್ತೇಶ್ವರ	೨೭೭
೧೬ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ	೧೯೭	೩೦ ಶಿಶುನಾಗ	೨೭೮
ಗುಜರಾಠದೇಶದ		೩೧ ಜಂಗಮರು	೨೮೨
ಶಿವಶರಣರು			
೧೭ ಓಹಿಲ	೨೨೬		

ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು.

ಭಾಗ ೨.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುದನೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವನು. ಈ ಗ್ರಾಮವು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಸ್ಥಳವಾದ ಸಿಂದಿಗಿಯ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ೩೦ ಮೈಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಈಗ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುರಸುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳೂ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಈಗ ನೆಲಸಮವಾಗಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವೇ ಮಹತ್ತ್ವವಾದುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುಡಿಯೊಂದಿದ್ದು ಇದಾದರೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಗೊಂಬೆಗಳೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದ ಕೆತ್ತಿಗೆಯ ಕುಸುರುಗಳೂ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಈ ಸ್ಥಾನಗಳು ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಕಲಚೂರ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳವು ದಕ್ಷಿಣ ವಾರಣಾಸಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಮತೀರ್ಥ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ, ಹಾಲು ತೀರ್ಥ, ಸಂಗಮ ತೀರ್ಥ, ಸಾಂಡು ತೀರ್ಥ, ಮರುಳು ತೀರ್ಥ, ಸಕ್ಕರೆ ತೀರ್ಥ, ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಏಳು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥಗಳು ದೊಡ್ಡವಿದ್ದು ಅವುಗಳೊಳಗಿಂದ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಲು ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂಗಮ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನೀರು ಸಂಯುತವಿಲ್ಲ. ಈ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ ಅಸಂಖ್ಯ ತೋಟಪಟ್ಟಿಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಥಾಗೆಡ

ಈ ವಸ್ತುಕಾರರಿಗೆ ಶಿವನ ನಡಿ, ಶಿವನ ನುಡಿ, ಶಿವನ ಭಾವ, ಶಿವನ ಭಕ್ತಿ, ಶಿವಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಗಳುಂಟಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿ ಆಚರಿಸುವವರಾದರು. ಅವರಿಗೆ ದೇವಾಂಗರು, ವೀರಶೈವ ಮಹಾದೇವಾಂಗರು, ದೇವಾಂಗ ವೀರಶೈವರು, ಪಟಿಕಾರರು, ಸಾಲಿಗರು, ನೆಯ್ಕೆಯವರು, ಇವೇ ನೊದಲಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ದೇಶ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವವರಾದರು.

ಈ ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನು ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯಾಧರ, ವರರುಚಿ, ದೇವಸಾಲಿ ಎಂಬಿವೇ ನೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾಳಿ ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವವನಾದನು. (೧)

ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಮಥ ಶ್ರೀಷ್ಠನಾದ ಚನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮತ್ತು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪೂರ್ವಾಪರವನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿರುವದೇನೆಂದರೆ:—

“ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವಾಂಗನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿ ನೀನು ಬಂದು ಆರಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲಕಾಯನೆಂಬ ಜಂಗಮವಾಗಿ ಬಂದು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಹೋದನು, ಅದರ ಕ್ರಿಯಾಂಗವನು ಮರೆದೆಯಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಘಂಟಾರ್ಕನಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿ ನೀನು ಬಂದು ಆರಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯ ಕಾಯನೆಂಬ ಜಂಗಮನಾಗಿ ಬಂದು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಹೋದನು, ಅದರ ಕ್ರಿಯಾಂಗವನು ಮರೆದೆಯಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣ. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ನೀನು ವೃಷಭನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿ ಬಂದು ಆರಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನುಮಿಷನೆಂಬ ಜಂಗಮವಾಗಿ ಬಂದು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಿಹೋದನು, ಅದರ ಕ್ರಿಯಾಂಗವನು ಮರೆದೆಯಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಸವಣ್ಣ

ಟಿಪ್ಪಣಿ—(೧) ಮನು ಸುರಾಣಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ದೇವಾಂಗನ ಹೆಸರಿನ ಬದಲು ಮನು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನುವು ದೇವದತ್ತಿಯನ್ನು ಲಗ್ನ ನಾಡನೆಂತಲೂ ಅವನಿಗೆ ೭೨ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರು ಉಪಯುಕ್ತವೆಂತಲೂ ಈ ಪುತ್ರರಿಂಥ ವಸ್ತುಕಾರರು ಜನಿಸಿದರೆಂತಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನುವು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನೆಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿ ಬಂದು ಆರಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವರೆಂಬ ಜಂಗಮನಾಗಿ ಬಂದು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡಬಂದ ಕಾರಣ, ಇಂತೀ ದೇವಭಕ್ತನೆಂಬ ನಾಮ ನಾಟಕ ಬಿನ್ನಾಣವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಂದು ಕಂಡವರಿಗೆ ನರಕ ತಪ್ಪದು ಕೂಡಲ ಚಿನ್ನ ಸಂಗಮ ದೇವಾ" ಹೀಗೆ ಚಿನ್ನ ಬಸವನು ನುಡಿದಿದ್ದು. ಇದನ್ನು ಗೊಳಿಸಿ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪಾದನೆಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪಾದನೆ ಪುಟ ೩೧೨.)

ಈ ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನ ಸಂತತಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕ, ದ್ರಾವಿಡ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನೇಕ ತರದ ಅಭಿಧಾನಗಳುಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಪೂರ್ಣ ವೀರಶೈವರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಮಿಶ್ರ ಶೈವರಾಗಿಯೂ ಈಗ ವ್ಯವಹರಿಸುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ವೀರಶೈವ ವಸ್ತು ಕಾರಂದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಈಗಿನ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು (ಮೊದಲು ಅವರು ಚಿದರೆ ಮಠದ ವೀರಭದ್ರ ಶರ್ಮರು ಬನಾರಸ ಸಿಟಿ) ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಏನೇ ಸಂಪುಟ ಸಂಚಿಕೆ ೧ ಪುಟ ೬ ಮತ್ತು ೧೩ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವರು' ಎಂಬ ಶಿರೋನಾಮೆಯುಳ್ಳ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೀಗಿಂದರೆ: —

ಶೀಲಮಂತ್ರರು: — "ಆಂಧ್ರ ದೇಶದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟುಗಳಾದ ಆಚಾರ (ಶೀಲ)ಗಳುಳ್ಳವರೆಂದರೆ ಇವರೇ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವರನ್ನು ಮಾಹೇಶ್ವರರು ಕೂಡಾ ಸಂಗಟ್ಟಿಲಾರರು. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೊಮನಾರಾಧ್ಯರ ತರುವಾಯ ಅರುವತ್ತುಮೂರು ಶೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಅಲ್ಪವಾದುದು. ಇವರನ್ನು ಆಂಧ್ರಭಾಷಿಗಳು 'ಶೀಲಮಂತ್ರರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕೇವಲ ಮಾಹೇಶ್ವರರೊಡನೆ ಭುಂಜಿಸುತ್ತಾರಷ್ಟೇ. ಇವರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ನಿಯೋಗಾರಿಕೆ. ವಿದ್ಯಾಗಂಧರಹಿತ

ರಾದಾಗ್ಗೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ವಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಣಜಗರಿಗೂ ಶೀಲ ವಂತರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಮನಸ್ಪರ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇವರ ನ್ನವರೂ ಅವರನ್ನಿವರೂ ಕಡಿಮೆ ಕುಲದವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವದುಂಟು. ಈ ಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿಯರುಹಬೇಕಾದುದಿಷ್ಟೇ ! ”

ದೇವಾಂಗರು:—“ಇವರಲ್ಲಿ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವ ಸ್ಮಾರ್ತ ಭೇದ ದಿಂದ ಮೂರು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿವೆ. ಶೈವರೆಂಬುವರೇ ಲಿಂಗವಂತರು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ಮಾರ್ತರಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಉದ್ದನ್ನ ಗೀಟು (ಉರ್ಧ್ವ ಪುಂಡ್ರ)ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ವೈಷ್ಣವರಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಹೇಶ್ವರರು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ‘ಸ್ಥಳಪತಿ ಜಂಗಮ’ರೊಡನೆ ಇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ಇವರು ಸ್ಥಳಪತಿ ಜಂಗ ಮರನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಾರೆ. ವೈಷ್ಣವರಿಗಿಂತಲೂ ಶೈವದೇವಾಂಗಿಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದು... ಗಂಜಾಂ, ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗುಂಟೂರು, ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ವಾಸ ಸ್ಥಾನವು. ಅದರಂತೆ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ನೆಯಿಗಾರಿಕೆಯೇ-ಅಂಥ ದೇಶದಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ‘ದೇವಾಂಗುಲು’ ಎಂದು ಹೆಸರುಂಟು. ಸಂಗೀತ ಸರಸ್ವತಿ ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ತ್ಯಾಗರಾಜರು ದೇವಾಂಗ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವ ರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಇವರ ತೆಲುಗು ಕೃತಿ (ಪದ್ಯ)ಗಳನ್ನು ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ದೇಶದ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿ ಸುತ್ತಾರೆನ್ನುವದು ವಿಜ್ಞರಿಗೆ ಪರಿಚಯವೇ ಸರಿ.

“ಲಿಂಗವಂತ ದೇವಾಂಗರಿಗೆ ಜಂಗಮರೇ ಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಂಗಗಳ ಮೂಲ ಪುರುಷನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ‘ದೇವಾಂಗ ಪುರಾಣ’ದಲ್ಲಿ---“ಈಶ್ವರನ ಶರೀರದಿಂದ ದೇವಲ (ದೇವಾಂಗ)ನೆಂಬ ಪುಷಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಅಶಕ್ಯವಾದ ತಂತುಕಾರಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಶಂಕರನ ಅಪ್ಪನೆಯ ಮೇರಿಗೆ ಅನೋದಮರಕ್ಕೆ ರಾಜನಾಗಿ

ಶೇಷನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಚಂದ್ರರೇಖೆಯನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನ ಸೋದರಿಯಾದ ದೇವದತ್ತೆಯನ್ನೂ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದಿವ್ಯಾಂಗ, ವಿಮಲಾಂಗ, ಧವಳಾಂಗರೆಂಬ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ಮೇಲೆ ರಂಭಾಶಾಪದಿಂದ ೫ ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಶೂದ್ರನಾಗಿಯೂ ೫ ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿಯೂ ಜೀವಿಸಿದನು, ಎಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕಡೆಗೆ ದೇವಾಂಗಗಳು ಅವನ ವಂಶದವರೆಂದೇ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ' ಪಟ್ಟಸಾಲೆ ವಾರೆ'ಂಬ ಜಾತಿಯೂ ಇವರೊಳಗೆ ಮತ್ತೊಂದಿ ದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇವರು ಪಶ್ಚಿಮಾಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. "

ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನು ಕೆಲವು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಹೋದಬಳಿಕ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವೂ ಅನಾಚಾರಗಳೂ ಪುನಃ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ನಾರದಮುನಿಯು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನಿದ್ದೆಡೆಯಾದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇದನ್ನು ನಿವೇದಿಸಲು, ಶಿವನು ಇದನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನೇ ಸಮರ್ಥನೆಂದು ತಿಳಿದು ಪುನಃ ಅವನಿಗೆ - ನೀನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲವತರಿಸಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಮುದುನೂರಲ್ಲಿ ಕಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರ! ಇವರಲ್ಲಿ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಥಲಿಂಗದೊಳಗಿಂದ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನು ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಅವನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ತಾನು ಅದೇ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ರಾಮನಾಥನ ಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದನು.

ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಅವತಾರಿಕ ಪುರುಷರೆಂತಲೂ ಮಹಾತ್ಮರೆಂತಲೂ ನಾವು ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಅವತಾರಿಕ ಪುರುಷರು ಶಿವನಿಂದ ನಿರೂಪಣೆ ಹೊಂದಿ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂದವರು ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮರಾದವರು ಶಿವನಿಂದ ನಿರೂಪಣೆ ಹೊಂದದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಉಚ್ಛ

ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಾದಿಪ್ರಮಥರೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧಾದಿ ಪಂಚಪೀಠಗಳ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರೂ ಮೊದಲಿನ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಶಿವಶರಣರು ಹೀಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಜಾಗೃತಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಉಭಯತರಲ್ಲಿ ಅವತಾರಕ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದರು, ಅವರು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವದು ಬಹು ಮಹತ್ವವಾದುದು. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪ್ರಾಂತಿಯು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ವರದಾನಿಗುಡ್ಡಮ್ಮ, ಬಹುರೂಪಿಚೌಡಯ್ಯ, ಶಿವಯೋಗಿ ಮಲ್ಲರಸ, ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ ಇವರು ಅವತಾರಕ ಪುರುಷರೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವರು ಶಿವನಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುರೂಪಿಚೌಡಯ್ಯನು ಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಧರ ಗಣೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಶೈವಧರ್ಮಯರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ವರದಾನಿಗುಡ್ಡಮ್ಮಯ್ಯನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಅವತಾರಳು. ಅವಳು ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ, ಶಿವಯೋಗಿಮಲ್ಲರಸರು ಸಹನೇಶ ಮತ್ತು ಗಗನೇಶ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು. ಇವರು ಕ್ರಿಯಾ ಮಾರ್ಗ, ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಿಕ್ಕಾಟವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲು ಅವತರಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸನು ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ರಾಜತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಅಂಧ ವೀರಶೈವರು ಬಹಳ ಪೂಜ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಅವತಾರ ಪುರುಷರು ತುಳಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವರ್ತನಗಳಿರುವದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ಭಿನ್ನತೆಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ನಾವು ಇಂಥ ಮಹತ್ವದ ಅವತಾರಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಬಹುದು. ಅವನು ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಮೊದಲನೆಯ ಅವತಾರವಾದ ದೇವಾಂಗನ ಸಂಪ್ರೆಪ್ತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ವೀರಶೈವ ನೈಯೈಯವರಿಗೆ ದೇವಾಂಗರೆಂಬ ಹೆಸರು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಇದ್ದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ವೀರಶೈವ ರಲ್ಲಿ ಭೇದ ವಿಭೇದಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಎಲ್ಲರೂ ವೀರಶೈವರು, ಲಿಂಗಿಗಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಮುಂದನೂರಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂವೆ ಅವನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಬಲಿಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ದ್ವಾದಶಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗವು ಒಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ.. ಈ ಪರ್ವತಪ್ರಾಂತವು ಶಿವಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದನು. ಈ ಭಾಗವು ನಿಬಿಡವಾದ ವೃಕ್ಷಲತೆಗಳಿಂದಲೂ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಬಹಳ ಮನೋಹರವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಂಗ ನಿಷ್ಕರಾದ ಮುನಿಗಳೂ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವವರೂ ಇದ್ದು ಅವರನ್ನು ಅವನು ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಿಲ್ವಾರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಅವನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಕೆಲವುಕಾಲ ಕಳೆದಬಳಿಕ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವನು ಅವನ ನಷ್ಟಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಅವನಿಗೆ ಇಂಥ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಅಚರಿಸಬೇಡ, ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಅರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಮುಂಟಪವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಮಾಹೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಅನುಗೊಳಿಸಿ, ಪರಶಿವಲಾಂಛನಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೊಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನೇಶನಾದ ಚಂದ್ರಗುಂಡ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ವಸ್ತ್ರರಚನಾ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ದಾಸೋಹದಲ್ಲಿರಲು ನಿಯಾಮಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಚಂದ್ರಗುಂಡ ಅಥವಾ ಶಶಿಗುಂಡ ದೇಶಿಕನಿಂದ ಶಿವಾನುಭವದ ಪರಮರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಾಯಕವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಆರ್ಜಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ದಾಸೋಹವನ್ನು ಜರಿಗಿಸುತ್ತ ವರಕ್ತಾಶ್ರಮಿಯಾಗಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ಶಿವಶರಣರು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುವ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸದೆ, ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಲಿಂಗದ ನೆಲೆ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಲಿಂಗನಿಷ್ಠರಾಗಿ ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳನ್ನರಿಯುವದೇ ಅವರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ವರಕ್ತಾಶ್ರಮವನ್ನು ವಹಿಸಿ ನೀರಶೈವ ಮತಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವಿದ್ದನು. ಅವನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆಲ್ಲ ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೀಗೆ ಮುದುನೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಇರುವಲ್ಲಿ ಅವನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮಹತ್ತರದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಲ್ವ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ಉಪಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಡು ಜನರ ಅನೇಕ ತಂಡಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಆಚರಣೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಕರ ಪಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಈ ತರದ ಬುದ್ಧಿಯು ಉಂಟಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು.

ಈ ಕಾಡು ಜನರು ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನ ವಂಶದವರು. ಅವರು ರಾಜ್ಯಪದಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಇಂಥ ಕಾಡು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರ ವಿವರವು ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾಗಿ ಇರುವದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—

ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನು ತಾನಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲ ರಾಜನು. ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ದಂಡಾಳುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಜಮದಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ರೇಣುಕಾದೇವಿ ಇವರು ಇದ್ದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದನು. (೧) ಆಗ ಜಮದಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವಿನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದರ ಮಹತ್ವದಿಂದ ರೇಣುಕಾದೇವಿಯು ರಾಜನ ಇಡೀ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಪಚರಿಸಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನು ನೋಡಿ ರೇಣುಕಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಕಾಮಧೇನುವಿನನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ರೇಣುಕಾದೇವಿಯು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ-ಜಮದಗ್ನಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೊರಳಿಗೆ ನೀನು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಆಧೇನುವು ನೀನೊಡನೆ ಬರುವದೆಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನು ಜಮದಗ್ನಿಯ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲು ಅದು ಅವನೊಡನೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಅದು ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು!

(೧) ಈ ಸ್ಥಾನವು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಸವದತ್ತಿಯ ನೆರೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಜನುದ್ಗುಯ ಮಾನಸಕುತ್ರನಾದ ಪರಶುರಾಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಅನಾಹುತಗಳಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತಾಪ ಹೊಂದಿ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನಿಗೂ ಅವನ ವಂಶದವರಿಗೂ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜ್ಯಪದಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಿ ವೃಗ ಹಿಂಸಕರಾಗಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಜೀವಿಸುವವರಾದರು. ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಾಡುಜನರು ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ ವಂಶದವರೇ ಆಗಿದ್ದರು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶ್ರೀಶೈಲದಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಈ ಕಾಡು ಜನರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಕಾಯ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅವನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬಂದು-ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀವೇಕೆ ಬಂದಿರಿ? ಇಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಕಾಡು ವೃಗಗಳಿವೆ. ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳ ಉಪಟಳವಿದೆ. ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವವರು. ನಮಗೆ ಸಹ ಇಲ್ಲಿರಲು ದಿಗಿಲು ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ತಾವಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು ಅವರ ನೀಚ ವೃತ್ತಿಯು ಬಿಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಶಿವಮತದೊಳಗೆ ಅಳವಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು ಅವನಲ್ಲಿ ಬಲಿದು ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಧುರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೇ:-

ದೇವಿಗಾರರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಸವು ಬಹು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ನೀವು ಬಲು ಶೂರರು. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮದು ದುರಿತ ಕರ್ಮವು. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ತೊಲಗದು. ನೀವು ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ತೊಳಲಾಡುವಿರಿ. ಇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ದುರ್ಗತಿಗಳಿ ಯುವಿರಿ. ನೀವು ಹೀಗೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಇದು ಪಾಪಕರ್ಮವು. ಇದರಿಂದ ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲಾರಿರಿ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮದನ ಹರನ ಚಿಂತೆಯು ಇರಲಿ. ತಲ್ಲಿಂಗ ಮೂಜಾ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿ. ಪರಶುರಾಮನು ಕನಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೊದಲು ಶಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನೀವು ಕಷ್ಟ ಬಡುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಅವನ ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಶಮೆ ದಮೆ ದಾನ ಧರ್ಮ

ದಲ್ಲಿ ನೀವು ಇರಬೇಕು. ನೀವು ಪದ್ಗುರುಪಾದವನ್ನು ನಂಬಬೇಕು. ಈ ಮುಷ್ಠವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನೀವು ಪರಮ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿರಿ. ಹೀಗೆ ದಾಸಿಮಾರ್ಯನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ವಿನಯೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅವನ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಆ ಕಾಡುಜನರು ಕೇಳಲು ಅವರ ಮೊದಲಿನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಬದಲಾಯಿತು. ಈ ವೃತ್ತಿಯು ಬದಲಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವರ ಸಂಚಿತ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳು ಅಳಿದುಹೋದವು. ಅವರ ಹೃದಯಗಳು ಪರ ಸತ್ಯವಾದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನವು ಉದಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರು ದಾಸಿಮಾರ್ಯನಿಗೆ-- ನಾವು ಅಪರಾಧಿಗಳು. ನೀವು ನಮ್ಮ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ, ಎಂದು ನುಡಿದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನೆರಗಿದರು. ದಾಸಿಮಾರ್ಯನು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಹರುಷಿತನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಅದರ ಕ್ರಿಯಾಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅರುಹಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಅವರಿಗೆ-- ನೀವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂಸಾಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಿಲಗಾಣವನ್ನಾಡಿಸಿ, ತೈಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಎರೆಯುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ದೀಪಾರಾಧನೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸತ್ಯಾಯಕವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಇದೇ ನಿಮ್ಮ ಅಚರಣೆಯು, ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಡುಜನರು ಅಂದಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಿಂಸಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತಿಲಕಾಯಕವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಪರ್ವತಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದರ ಶಿಷ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ದೇವಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಹೀಗೆ ದೇವರದಾಸಿಮಾರ್ಯನು ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಾಡು ಜನರಿಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಮುಂದೆ ತೆರಳುವವನಾದನು. ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ನಂದಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿಯಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಿವಲಾಂಛನಧಾರಿ

ಯಾದ ಆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಅವರು ಅವನಿಗೆ—ನೀವು ಶಿವನು ಹೆಚ್ಚೆನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಇದು ಹುಸಿ, ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕಣಕಿ ನುಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು—ಇದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವರು—ಶಿವನು ಭೂತಗಳರಸ, ಅವನು ಹೊದೆಯುವದು ತೊಗಲು ಡಿಗೆ, ಬಾದಿಮೆಯ್ಯನು, ಇಂಥವನು ನಮ್ಮ ಕಂಸಾರಾತಿ (ವಿಷ್ಣು) ಗೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾದಾನು? ಈ ಗ್ರಾಮವು ಹರಿಯು ಇರುವ ಪುಣ್ಯ ಗ್ರಾಮವು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ನೀನು ಇರಕೂಡದು. ಇರುವುದಾದರೆ ನೀನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಜಕನಾಗಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ನೀವು ಶಿವನು ತೊಗಲು ಡಿಗೆಯವನೆಂದೆನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುವು ಹಿಂದಿಯ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ವರಾಹಾವತಾರದ ಕತೆಯು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ? ನಿಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುವು ಮಡಿಸಿರೆಯನ್ನು ಕವ್ವು ವೃಕ್ಷವನೇರಿದ್ದಾನೆ. ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಎಂಥ ನೀತಿ! ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶಿವನು ಸರ್ವಮಯನು. ನೀವು ಅವನನ್ನು ಧಕ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿಯಬೇಡಿರಿ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವಿಸ್ತರು—ನಮಗೆ ಜಾತಿ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ. ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವಿಸ್ತರುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಎಂದು ತಿರುಗಿ ನುಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ನೀವು ಪುಷ್ಪಿಗಳ ಗೋತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಆ ನಿಮ್ಮ ಪುಷ್ಪಿಗಳು ಯಾರು? ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮಚ್ಚೆಗ, ಒಬ್ಬನು ಹಡಸಿಗ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅಂಬಿಗಳ ವಂಶ. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಮಚ್ಚೆಗ ನೀವು ಕುಲಜರೆಂಬುದು ಹೇಗೆ? ಆದರೆ ಶಿವಭಕ್ತರು ಗುರು ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಜಾತರಾವವರು. ಅವರಿಗೆ ಕುಲ ಜಾತಿ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನುಡಿದು ವಿಸ್ತರು ಹೆರವರಲ್ಲಿ ತಿರಿತಂದು ಹೊಟ್ಟೆಹೊರಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಾಯಕದ ರೀತಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಜ್ಞದ ಸೇವಮಾಡಿ ಕುದುರೆ, ಹೋತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರದು ಹಿಂಸಾ ಕರ್ಮವು. ನೀವು ಇಂಥ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪಾಪವು ಹೋಗುವದು, ಕರ್ಮಕ್ಷಯವಾಗುವದು, ಎಂದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಇದಿರು ನುಡಿಯಲಾರದೆ ಅವನಿಗೆ—ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಭರವಸೆ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ

ಇಗೋ ನೋಡು, ಇಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ತಂದುತೋರಿಸು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಾವು ನಂಬುತ್ತೇವೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಲು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು-- ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಶಿವನು ಜಗದ್ಭರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನೀವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಂತೆಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು ಎಂದು ನುಡಿದು, ಶಿವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲು, ಒಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಿದ್ದ ಮುಕ್ಕುಂದನ ಮೂರ್ತಿಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವು ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಹುನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸ್ವರ್ಯಭರಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಭಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ರರಣಾಗತರಾದರು. ಆಗ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ ವೀರಶೈವ ಲಿಂಗವು ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲಿಂಗದ ನೆಲೆ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಚಾರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಉಕ್ಕುನ್ನವನು ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ನಂದಿಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಟು ಮುಂದೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ, ಗೌಡಗೇರಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಊರಿಗೆ ಮುದ್ದಯ್ಯನೆಂಬವನು ಗೌಡನಿದ್ದು ಅವನು ಅನೇಕ ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಾಯದಿಂದ ಒಹಳ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆದು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬಸ್ಥನು, ವ್ಯವಹಾರ ಚತುರನು, ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮೋರೆದಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ, ಸ್ವಕ್ಷೇಪರಪಕ್ಷ ಮಾಡದೆ, ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು. ಮನೆಗೆ ಯಾರು ಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿನ್ನನು. ಬಹಳ ಉದಾರಿಯು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಒತವಾದುದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬರುವನು.

ಅವನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಕಡಮೆ ಕುಲದವನು. ಆದರೂ ಬಹಳ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನವೆ ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನು 'ಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ

ಒಂದು ಕಾಂಡವನ್ನು ಓದುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿದು ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ನಿತ್ಯವೂ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬರಹತ್ತಿದನು ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಕ್ಷೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಮತ್ತು ತಾನು ಎಂದಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೊಳಿಸು ಪುನೀತನಾಗುವೆನೋ ಎಂಬ ಅತುರತೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಮುದ್ದಯ್ಯನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ವೃಷಭೇಶ್ವರಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಇಳಿಸಿ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ನಿಜಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರಳಿಸಿ ತನಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಹುಪಯ್ಕೆಯಾದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವನಿಗೆ - ಹೋ! ಹೋ!! ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಅಪ್ರಯೋಜನ! ನೀನು ಡಂಭಕನಂತೆ ನಟಿಸುವಂತೆ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನೀನು ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೀ. ಹೊತ್ತು ಹೊರಟ ಕೂಡಲೆ ಮಿಡೆ ನೇಗಿಲುಗಳನ್ನೂ, ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮುಂಗಾಲಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸುರಿದುಕೊಂಡು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿಯುವ ಹಾಗೆ ತಿನ್ನುತ್ತೀ. ಕುರಿ, ಮೇಕೆ ದನಗಳ, ಕಾಲುಡಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಸವಲ್ಲದೇ ಮಲ ಗುತ್ತೀ. ನಿನಗೆ ಮಡಿ ಪೈಲಿಗೆ ಎಂಬುವಿಲ್ಲ. ದುರಿಗಿ, ಮಾರಿ, ಮಸಣಿ ಇಂಥ ದೈವಗಳಿಗೆರಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಆರ್ಚಿಸುತ್ತೀ. ಇಂಥವನಿಗೆ ನಮ್ಮ ವೀರಶೈವಾಚಾರವು ಸಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀನು ಹೊಂದಿದರೆ ನಿನ್ನ ಕುಲವು ನಶಿಸುವದು, ಹುಟ್ಟುಗೆಡುವುದು, ಕುಕರ್ಮವಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀಚ ಕುಲದವರಿಗೆ ಗುರುದೈವವೆಂಬುದು ಎತ್ತಣದು? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಇಂಥ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು, ಎಂದು ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಧ್ವಂದ್ವಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನುಡಿದನು. ಆದರೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಜರಿದು

ನುಡಿದದ್ದೇ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿವಾದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುದ್ದಯ್ಯನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೆದೆ ಅವನಿಗೆ ನಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ— ಎಲೋ ದೇಶಿಕನೇ, ನಿನ್ನ ಪಾದದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಪುನೀತನಾದೆನು. ಶರಣಾಗತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕರುಣದಿಂದ ನೋಡು. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ನಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಹರನ ಭಕ್ತರ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಇರಿಸು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು, ಎಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡನು.

ಆಗ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುದ್ದಯ್ಯನು ದೃಢಮನಸ್ಕನಾಗಿ ನಿಜವಾಗಿ ಭಕ್ತಾಚಾರದಲ್ಲಿರಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇದೇ ಮನಸ್ಸಿನವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ— ಗೌಡರುಗಳೇ ಕೇಳಿರಿ, ನೀವು ಈ ವರೆಗೆ ಕೇಳುಕುಲದವರೆಂದು ಮುಗ್ಧರಾಗಿದ್ದಿರಿ. ಗುರುಹಿರಿಯರೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿರಿಸು ಮಾತು ಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿರಿ. ಎಂಜಲೆನ್ನದೆ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದುದನ್ನು ತಿಂದು ಬಾಯ್ಬಿರಿಸ ತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಇವೇ ನಿಮ್ಮ ಶೀಲ. ಇಂಥವರಾದ ನೀವು ಇಂದು ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಹೇಗೆ ಭಕ್ತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ? ಹೀಗೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರ ದೃಢತೆಗಳನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸಿ ನುಡಿಯಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವನಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಮನಸ್ಸಿನವರಾಗಿ ದಾಸಿಮಾರ್ಯನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ಅವನಿಗೆ— ನಾವು ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುಡಿದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆವೆಂದು ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು, ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ ದೀಕ್ಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಲಿಂಗಧಾರಣಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಅನುಗೊಳಿಸಿದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರಿಗೆ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಚರಪಾದ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಗಿರಿಶಾರ್ಚನಾದಿ ಅಚಾರಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ— ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕೃಷಿಕಾಯಕ ವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಡಿರಿ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಮಥ ಗಣ ದಾಸೋಹವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಇರಿ. ನೀವು ಗೋಡಗೆರೆಯವರೆಂದು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಬಾಳಿರಿ. ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತ

ರಾಗಿ ನಡೆಯಿರಿ, ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಮುದ್ದಯ್ಯನ ಕೂಡ ಅವನ ಪಂಗಡದ ೧೨ ಸಾವಿರ ಜನರು ದೇವರದಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡ ದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆಮೇಲೆ ದೇವರದಾಸಿ ಮಯ್ಯನು ಕೆಲವು ದಿನ ಗೌಡಗೇರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವವನಾದನು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗೌಡಗೇರಿಯಿಂದ ಜೊರಟು ನಾಲವಾರು ದಿವಸ ದೂರ ನಡೆಯುತ್ತ ಈಗ ನಿಜಾಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಗೆ ಬಂದನು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಣೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಗೌಡಗೇರಿಯು ಮತ್ತು ಮುದ್ದಯ್ಯನ ಪಂಗಡದವರಾದ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಕರ್ನಾಟ, ಮಹ ಬೂಬನಗರ ಮತ್ತು ಮೆಡಕ್ಕು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವವರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯು ಚಾಲಾಕ್ಕರ ಬಲಾಘ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ೧ನೇ ಜಯಸಿಂಹ (ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ) ರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦೦೮ ರಿಂದ ೧೦೪೨ ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ೧೦೧೯ ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೧ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ ಎಂತಲೂ, ೧೦೩೬ ೨. ೧೦೩೯ ೩, ಮತ್ತು ೧೦೪೦ ೪ ಈ ವರ್ಷಗಳ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆ ಎಂತಲೂ ಹೀಗೆ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯು ಹೈದ್ರಾಬಾದಿನಿಂದ ಬೀದರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಲ ಮಗ್ಗಲು ಹೈದರಾಬಾದಿನಿಂದ ೨೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಮೆಡಕ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಬಲ್ಯವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ 'ಪೊಟ್ಟಜೇರು' ಅಥವಾ 'ಪೆಟಿಂಜೇರು' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

(೧) ಎಪಿ-ಕರ್ನಾ-ಶಿವಮೊಗ್ಗ ವ್ಹಾ. ೧ ನಂ: ೧೨೫.

(೨) " " " " ನಂ: ೧೨೬.

(೩) " " " " ನಂ: ೧೨೭.

(೪) ಇಂಡಿ-ಆಂಟಿ ೧೯ ಪುಟ ೧೬೧.

ಇದರಿಂದ ಇದೇ ಗ್ರಾಮವು ಜಯಸಿಂಹನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಪೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆ ಇರುತ್ತದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರಾತನಕಾಲದ ಅವಶೇಷಗಳು ಈಗಲೂ ಇರುತ್ತವೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಬಳಿಕ ಅವನ ಕೂಡ ಬಂದ ಗೌಡಗಿರಿಯ ಭಕ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯ 'ಮಹಾದೇವಾಂಗ' ಸಮಾಜದವರನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ—ನೀವು 'ಭಕ್ತಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ನೇಗಿಯ ಕಾಯಕವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಶಿವಗಣಾರಾಧನೆಯ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಯಮವಾಗಿ ಬಾಳರೆಂದು ಉಚಿತ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗಂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ನಿತ್ಯಲಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಠಾಯೋಗಾನುಭವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಪರಿ ಇರ್ಪನು' ಎಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತರು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕೆಲವು ದಿನವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಮುದನೂರಿಗೆ ಬಂದುಮುಟ್ಟಿದನು. ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಮಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೫೦-೧೬೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಬಳಿಕ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ರಾಮನಾಥನ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹತ್ತಿದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಜನಾದ ಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸುಗ್ಗಲೆಯನ್ನೂ ಕಂಡಂತೆ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುವದಿಲ್ಲ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುದನೂರು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವನು ತನ್ನ ನೆಯ್ಕೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳು ಅವನು ರಚಿಸಿರುವ ಗಂಭೀರವಾದ ಮತ್ತು ಉದಾ

ತ್ತವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ಅವನ ಲಿಂಗಾನುಭವದ ರೀತಿನಡೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ವೀರಶೈವ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಹತ್ತಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಜೈನರೂ ಕೂಡ ಇದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಹತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಮುದನೂರಿನ ಜೈನರು ಕಂಡು ಅವರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಹತ್ತಿದರು. ಇದನ್ನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿರುವ ಅಲೌಕಿಕ ಸಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಜೈನ ಬಸದಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಜೈನರು ಆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಬಹು ಶ್ರಮಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅವರು ಏನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ತಾವು ತೊಂದರೆಕೊಟ್ಟಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ತೆರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಒಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನಮೂರ್ತಿಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಿಂಗವು ಉದ್ಭವಿಸಿತ್ತು ! ಜೈನರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಶಿವಾನುಭವವು ಅಗಾಧವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಮಹತ್ವವು ಸುತ್ತಲೂ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹರಡಿತು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಅದ ಈ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ 'ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಮುದನೂರಿಗೆ ಬರುವ ವರೆಗೂ 'ಆಚಾರ್ಯ ಪದ್ಧತಿ' ಎಂದರೆ ಎರತ್ತನಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದನು. ಈ ವರೆಗೆ ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗ ಬಂದಬಳಿಕ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಅವನಿಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವನು— ನನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ವರ್ತಿಸುವಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯಳನ್ನು ನಾನು ವರಿಸುವೆನೇ

ಹೊರ್ತು ಬೇರಾವ ಪ್ರಿಯನ್ನು ವರಿಸುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ
ಇಂಥವಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಹೊರಟನು.

ಲಗ್ನವಾಗುವದು ಶಿವಶರಣರ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದಲ್ಲ.
ಅದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು
ಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಮುಖಮಾಡಿ ಆಚರಿಸುವದು ಶಿವಾ
ನುಭವದ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರಕ್ತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸು
ತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಲಗ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೃಹಸ್ಥ
ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವದು ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದುದಲ್ಲ. ಆದ್ದ
ರಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಂತತ್ವ, ರೇಷಾಸಿದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮಹಾನು
ಭಾವರು ಲಗ್ನವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಪ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು
ಹಿಡಿಯಲು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಅವನು ಮಳ
ಲನ್ನು ತನ್ನ ಕೂಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು— ಇದನ್ನು ಯಾವಳು ಕುದಿಸಿ
ಅನ್ನ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಉಣಲಿಕ್ಕೆ ಹಾಕುವಳೋ ಅವಳೇ ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯ
ಳಾದವಳು, ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತ
ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಅದರ ಅಂಥ ಪ್ರಿಯಳಾರೂ ಅವನಿಗೆ
ಎಲ್ಲೆಯೂ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಗೊಬ್ಬಾರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥ, ಅವನ
ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಗಳು ದುಗ್ಗಲಾಂಬೆ ಎಂಬವರು
ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತರೆಂಬುದು ದೇವರದಾಸಿ
ಮಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಈಶಾನ್ಯ ಮೇರೆ
ಯಿಂದ ೧೬ ಮೈಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮುದನೂರಿನಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೪೫
ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕ ಗೊಬ್ಬಾರು, ಹಿರಿಯ ಗೊಬ್ಬಾರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ
ಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಗೊಬ್ಬಾರು ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಣರ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಗ್ರಹಾರವಾಗಿತ್ತು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು
ಈ ಹಿರಿಯ ಗೊಬ್ಬಾರಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು ಎಂಬ ವೇದ
ವಿದನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು.
ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ನೀನು ಹೇಳುವ ದಂಪತಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಶರಣ ಶರಣಿಯ

ರದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೀನು ಕಾಣು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ೩೦ ಮೈಲು ದೂರವಿರುವ ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥನನ್ನು ಕಾಣುವವನಾದನು. ಅವನು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇತ್ರಗೇರಿ ಎಂಬ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ನೆಯ್ಗೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅತ್ಯನಂದಬಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಅತಿಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುವವರಾದರು. ಆಮೇಲೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರೊಡನೆ ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಮಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು— ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಇದನ್ನು ಕುದಿಸಿ ಅನ್ನಮಾಡಿ ನನಗೆ ನೀಡಿದರೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ವರಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವರರಣೆಯಾದ ದುಗ್ಗುವೈಯು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಮೊದಲು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನ ಪಾದೋದಕದಲ್ಲಿ ಆ ಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಕುದಿಸಹತ್ತಲು ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಜವಾದ ಅನ್ನವೇ ಆಯಿತು! ಇದು ದುಗ್ಗುಳಾಂಬೆಯ ಅಚಲ ಭಕ್ತಿ, ಪಾದೋದಕದ ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಅವಳ ಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು! ಅಂಥ ಅನ್ನವನ್ನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಮಾಡಿ ದುಗ್ಗುವೈಯೇ ತನಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ ಸತಿಯು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನನಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಉಭಯತರು ಮದನೂರಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದರು.

ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ತತ್ಪರನಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ದಾಸೋಹಭಾವ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಾರ್ಪಣ ಭಾವವಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತನು ಕಾಯಕ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಪಟಾಸ್ಥಲಗಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಇಂಬುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆಂದು ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವವಿದೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವ ತನ್ನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಯಕದ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿಯ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾಗಿ ಅಂಗಮನ ಪ್ರಾಣಗಳು ಹರಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಕಾರ್ಯವಾಡುವಲ್ಲಿ ಅರುಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರುಲಿಂಗಗಳು ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಅವು ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತನು ಅರುಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಏಳನೆಯದನ್ನು ಸೇರಿ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಅವನು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನೆಯ್ಕಿಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವ ತನ್ನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವದು ಹೇಗೆಂದರೆ:-

‘ಉಂಕಿಯ ನಿಗುಣೆ, ಸರಿಗೆಯ ಸಮಗೊಳಿಸಿ, ಸಮಗಾಲನಿಕ್ಕಿ ಅಣಿಯೊಳು ಏಳ ನೊಟ್ಟಿದೆ. ಓಡಿದ ಲಾಳಯ ಮುಳ್ಳು ಕಂಡಿಕೆಯ ನುಂಗಿತ್ತು. ಈ ಸೀರಿಯ ನೆಯ್ವನ ನಾನೋ ನೀನೋ ರಾಮನಾಥಾ.’

ನೇಯುವಲ್ಲಿ ನೇಕಾರನು ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಶ್ರಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಣಿಯನ್ನು ತುಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಣಿಯ ಮೂಲಕ ಏಳನೆಯ ಸ್ಥಳವಾದ ಅರಂಭದ ಶೂನ್ಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅವನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಆಗ ನೆಯ್ವನ ಲಾಳ ಅದರ ಮುಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂಡಿಕೆ ಇವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸೀರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸೀರಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಅಭಿನ್ನಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣನಾದವನು ನೆಯ್ಯಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಲಿಂಗಾ ನುಭಾವದಿಂದ ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಚೈತನ್ಯವು ಉಂಟಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಶೂನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ವಚನಕಾರನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೊಂದತಿಯಾದ ದುಗ್ಗಳಿಯು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ವೀರಶೈವ ಶರಣೆಯರಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬ ಮಾದರಿ ಗೃಹಿಣಿ

ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಅದರಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದವನಾಗಿ ದುಗ್ಗಲೆಯೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತ ಅವಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಸಮಾನರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವನು ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಅವನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—

‘ಮಡದಿಯ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಇದ್ದಿತ್ತೇ? ಒಡೆಯರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತ್ತೇ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ? ಕಡೆಯಲ್ಲಿವ್ವ ಅಂತ್ಯಜನು ಓಡಿ ದಿದ್ದನೇ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಗೋಲ? ನೀತೊಡಕಕ್ಕೆ ತೊಡಕನೀ ಲೋಕದ ಜಡರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೈ ರಾಮನಾಥಾ? ’

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಿದ್ದು ಅದು ಉಭಯತರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೊಲೆ ಮುಡಿ (ಕೂದಲು, ಹೆರಳು) ಇಂಥ ಸ್ತ್ರೀಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅವು ಅವಳ ಜಾತ್ಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಸಮಾನರೆಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಅವನು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ—

(೧) ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಾಗಿವುದು ಶಿವಂಗಿ. ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾಗದವನ ಭಕ್ತಿ ಅವೃತದೊಂದು ವಿಷ ಬೆರೆದಂತೆ ಕಾಣಾರಾಮನಾಥಾ.

(೨) ಗಂಡನುಳ್ಳವನು ಗೌರಿ ಎಂದು ಕಂಡಡೆ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅರಸಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವನಾತನು. ಗಂಡನುಳ್ಳವನು ಒಡೆವೆರೆದಾತ ನರಕದಲ್ಲಿ ದಿಂಡುಗಡೆದಿಪ್ಪನೈ ರಾಮನಾಥಾ.

(೩) ಶಿವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ನಿಜಕ್ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವರರ ಸಿಯ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸರಿ ಎಂದು ಕಾಣಲಿರ್ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಅನುಸರಣೆಯ ಕೊಟ್ಟು ಬೆರಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ನರಕಗಳನೇನೆಂಬಿ ರಾಮನಾಥಾ?

ಅನುಸರಣೆ = ಅಯೋಗ್ಯ ವರ್ತನೆ ; ಬೆರೆ = ಸೊಕ್ಕುನಿಂದ ನಡೆ-

ಈ ವಚನಗಳ ಮೇಲಿಂದ ದೇವರದಾಸಿನುಯ್ಯನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಅದರ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಜನರು ವಿಧವೆಯರು ಅನುಂಗಲೆಯರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವರದಾಸಿನುಯ್ಯನು ಅವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಮಾನರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನುಂಗಲೆತ್ತವು ಹೇಗೆ ಉಳಿಯುವದು!

ದೇವರದಾಸಿನುಯ್ಯನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಇಷ್ಟು ಉಚ್ಚ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದುಗ್ಗಲವ್ವೆಯು ಅವನ ಕಾರ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಳು. ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಎಂದೂ ವಿರೋಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗೃಹಸೌಖ್ಯವು ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಇದು ಅವನ ಕಾರ್ಯಕದ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ದಿವಸ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ವೈರಾಗ್ಯವಧಿಕವೋ, ಸಂಸಾರವಧಿಕವೋ ಎಂಬುದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸಂಸಾರವಧಿಕನೆಂತಲೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ವಿಕಾರವಧಿಕನೆಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾದಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಅಧಿಕವೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಹೋಗಲು ಅವರು ಶಿವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಅಧಿಕವೆಂದು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು— ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ದಾಸದುಗ್ಗಲೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೀವು ಕಾಣಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹಾಗೆ ಅವರು ಮಾಹೇಶ್ವರ ರೂಪು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ಆಗ ಉಭಯ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮನೆಯಲಿ

ಶಿವಾನುಭವದ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸು ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ದುಗ್ಗಲೆಯು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕುಟ್ಟುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವಳನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಳಗಿಂದ ಕರೆದನು. ಆಗ ಅವಳು ಎತ್ತಿದ ಒನಿಕೆಯು ಮೇಲೆ ಅರ್ಧದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಅದನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಅವನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬಂದಳು !

ನೆಯ್ಕೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉಂಕೀ ಹೂಡಿ ಮಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸ. ಆದರೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೋಸ್ಕರ ತಾನೇ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ದುಗ್ಗಲೆಗೆ— ಎಳೆ ಹರಿಯಿತು. ದೀಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದೆನ್ನಲು, ಅವು ಹಗಲು ಹೊತ್ತು, ಈಗೇಕೆ ದೀಪದೇಕು ಎಂದು ಅವಳು ತಿರುಗಿ ನಡೆಯದೆ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿತೆಂದು ಹರಿದ ಎಳೆಯನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಹೋದಳು ! ಇದರಿಂದ ದುಗ್ಗಲೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರವಿತ್ತೆಂಬದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಮೇಲೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆಯಾದ ಬಳಿಕ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕುಂಟಿಗೆಯ ತಾರೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಅವಳು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕುಂಟಿಗೆಯನ್ನೇ ಅವನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದಳು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ದುಗ್ಗಲೆಯರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಆ ಮಹೇಶ್ವರರು ನೋಡಿ ಸಂಸಾರವು ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಎರತ್ತಿಗಿಂತ ಸಂಸಾರವೇ ಸುಖವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿತು.

ಆಮೇಲೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ಆದರೆ ಅವರು ಬಡವರು. ಊಟದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾನ್ನಗಳಿರಲಿಲ್ಲ, ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಪದಾರ್ಥಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಗ್ಗಲೆಯು ತಣ್ಣಗಿನ ತೆಂಗುಳ ಅಂಬಲಿಯನ್ನು ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀಡಿದಳು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಲಿಂಗಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸುರಿದು ಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ— ಈ ಅಂಬಲಿಯು ಬಹಳ ಬಿಸಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬೀಸಿ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದುಗ್ಗಲವ್ವೆಯು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಒಂದು ಮೊರವನ್ನು ತಂದು ತಣ್ಣಗಿನ ಆ ಅಂಬಲಿಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಹತ್ತಿದಳು!

ಆಗ ಆ ಉಭಯ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೀಗಿರಬೇಕು, ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಸಂಸಾರವೇ ಅಧಿಕವು, ಎಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ದುಗ್ಗಲ ದಾಸಿಮಯ್ಯಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಅವರು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರನೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿವಶರಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಅವನೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಾನುಭವಿಯು, ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಯವನು, ಬಹು ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವನು. ಆದರೆ ಆ ಮಹೇಶ್ವರರು ಅವನ ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೈಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಜಂಗಮರ ನಿಂದೆ, ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳ ನಿಂದೆ, ಇವುಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಕೋಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆ ಮಹೇಶ್ವರರನ್ನು ಯಥಾರೀತಿ ತಾನೇ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಅವರು— ಈ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರನು ಮಹಾ ಶಿವಶರಣನು. ಆದರೆ ಅವನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ಅಂತರವು! ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಂಸಾರವು ಕೈಲಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು. ಅವನನ್ನು ನಾವು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ, ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಆದರೆ ಗೊಗ್ಗೇಶ್ವರನಂಥ ಶಿವಶರಣನು ಇಂಥ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ಅವನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು!

ಇದರಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಗೃಹಿಣಿ ಇವುಗಳು ವಿರಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವುಗಳೆಂದು ಶಿವಶರಣರು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ದುಗ್ಗಲೆಯರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವರು ಅವನಿಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು.

ಮುಂದೆ ಉಭಯ ದಂಪತಿಗಳ ಕೀರ್ತಿಯು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಇದು ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವರ ಅತುಲವಾದ ಭಕ್ತಿ, ಅವರ ನಿಜಾಚರಣೆ. ಅವರ ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಅವನು ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವದು ಎಕತವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಗಂಗೆಯಿಂದ ಗಂಗೆಯ ರವರಿಗೆ ಅಳಿದ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಗಂಗೆ-ಗಂಗೆ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಉಚ್ಚಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅವನ ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದದ್ದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಎಂತಹದೆಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅದು ದಾಸಯ್ಯ ಮಾಡಿದಂತಹದೆಂದು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ!

‘ಭಕ್ತಿ ಎಂತಹದಯ್ಯ? ದಾಸಯ್ಯ ಮಾಡಿದಂತಹದಯ್ಯ. ಭಕ್ತಿ ಎಂತಹದಯ್ಯ? ಶಿರಿಯಾಳ ಮಾಡಿದಂತಹದಯ್ಯ. ಭಕ್ತಿ ಎಂತಹದಯ್ಯ? ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳ ಮಾಡಿದಂತಹದಯ್ಯ. ಭಕ್ತಿ ಎಂತಹದಯ್ಯ? ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನೀ ಬಾಣನ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ದಂತಹದಯ್ಯ. (ನಂ|| ೪೨೭)

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಸವೇಶ್ವರನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳ, ಬಾಣಾಸುರ ಇಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರ ಪಂಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಆದರೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನೆಯ್ಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನಾದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ನಡೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ ತಾನು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರೂ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶಿವದಾನ ಎಂದರೆ ಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ಸಹ ನನಗೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ! ಆ ವಚನವು ಯಾವದೆಂದರೆ—

‘ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವೆನೆಂಬ ಕಷ್ಟತನದ ಹೊರೆಯ ಹೊರಿಸದಿರಯ್ಯ! ಕಕ್ಕಯ್ಯನೊಕ್ಕುದನಿಕ್ಕ ನೋಡಯ್ಯಾ. ದಾಸಯ್ಯ ಶಿವದಾನವನಿರೆಯ ನೋಡಯ್ಯ. ಮನ್ನಣೆಯ ಚನ್ನಯ್ಯನೆನ್ನವ ಮನ್ನಿಸ. ಉನ್ನತ ಮಹಿಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಶಿವಘೋ, ಶಿವಘೋ. (ನಂ॥ ೫೬೭)

ಬಸವೇಶ್ವರನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದುಗ್ಗ ಕೆಗೋಸ್ಕರ ಸಹ ಪೂಜ್ಯಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

‘ನೆರೆನಂಬೋ, ನೆರೆನಂಬೋ ದರದುರವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮವೇದಿಗಳಂತೆ. ನೆರೆನಂಬೋ, ನೆರೆನಂಬೋ ದಾಸ ದುಗ್ಗಳೆಯಂತೆ. ನೆರೆನಂಬೋ, ನೆರೆನಂಬೋ ಸಿರಿಯಾಳ ಕುಂಗಳೆಯಂತೆ. ನೆರೆನಂಬೋ, ನೆರೆನಂಬೋ ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಗಳಂತೆ ಸಾಮವೆಯಾದರೆ ತನ್ನವೀವ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ. (ನಂ॥ ೪೩)

ಇದರಿಂದ ದುಗ್ಗಳೆಯು ಭಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಳಗಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಭಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಅವನಿಂದ ತಾನು ಕಲಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಬಹಳ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ! ಅದು ಯಾವದೆಂದರೆ—

‘ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಬಡವ ನಾನಯ್ಯ. ಕಕ್ಕಯ್ಯನ ಮನೆಯಲು ಬೇಡಿದೆ. ದಾಸಯ್ಯನ ಮನೆಯಲು ಬೇಡಿದೆ. ಚನ್ನಯ್ಯನ ಮನೆಯಲು ಬೇಡಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನರು ನೆರೆದು ಭಕ್ತಿ ಭಕ್ತನನಿಕ್ಕಿದರೆ ಎನ್ನ ಪಾತ್ರೆ ತುಂಬಿತ್ತು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ. (ನಂ.- ೫೯೩)

ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನುಮನಧನದಲ್ಲಿ ವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅರಿಯನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಅಂಶಗಳು ನಮ್ಮಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ವಚನವು ಆವುದೆಂದರೆ —

‘ಸೋಲಬಲ್ಲರು ಅವರು ಗೆಲಲರಿಯರಯ್ಯಾ! ತನುಮನಧನದಲ್ಲಿ ವಂಚನೆಯನರಿಯರಯ್ಯ ದಾಸಯ್ಯ ಸಿರಿಯಾಳನವರು. ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರು ಉಪಚಾರವನರಿಯರಯ್ಯ. (ನಂ॥ ೬೫೮)

ಬಸವೇಶ್ವರನು ದಾನಶೂರನೆಂದು ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯು ಬಹಳ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ತನ್ನಕಿಂತಲೂ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ!

“ ಬಾಣಮಯೂರನಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಬಲ್ಲೆನೇ ? ಸಿರಿಯಾಳನಂತೆ ಉಣ ಲಿಕ್ಕ ಬಲ್ಲೆನೇ ? ದಾಸಿಮಯ್ಯನಂತೆ ಉತಕೊಡಬಲ್ಲೆನೇ ? ಉಂಡುಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಪು.ಯ್ಯಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ಎನಿಸಿತ್ತು. ಎನಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ. (ನಂ.—೬೮೪)

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಸವೇಶ್ವರನು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಉಜ್ವಲಭಕ್ತಿ, ಅವನ ಕಾಪಟ್ಟಿರಹಿತ ವರ್ತನೆ, ಅವನ ಔದಾರ್ಯ, ಅವನ ದಾಸೋಹದ ನಡೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಆತ್ಮಂತವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವವನು. ಇಂಥವನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ ಉಭಯತರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಎಷ್ಟು ಕೂಜುಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಈ ಉಕ್ತಿಗಳೇ ನಮಗೆ ಬಲವಾದ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೇ ನಾವು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತತ್ವಗಳಾ ವನೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಶುದ್ಧ ತತ್ವಗಳೇ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಟಾ ಸ್ಥಲಗಳು, ಅಷ್ಟಾವರಣ ಗಳು, ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ವಗಳು, ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲಗಳು ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ಇವೆ. ಅವು ಬಹು ಸೊಗಸಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹು ಅಮೋಘವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವನ ವಚನಗಳು ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂಥವುಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಅವನು ತನ್ನ ೧೩೧ ನೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ಆರು ಮೂವತ್ತಾರು ಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ೧೩ ನೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ೧೪ ನೇ ಮತ್ತು ೧೫ ನೇ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ೧೬ ನೇ, ೨೧ ನೇ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಇವುಗಳ ಪುರಾಪನ್ನೂ ೫೧ ನೇ ವಚನದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮ ನೊಡನೆ ಇರತಕ್ಕ ರೀತಿಯನ್ನೂ ೯೧ ನೇ, ೯೨ ನೇ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದದ ಪುರಾಪನ್ನೂ ೨೦ ನೇ, ೩೯ ನೇ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನೂ ೪೦ ನೇ, ೪೧ ನೇ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ದೇವರ ದಾಸಿ ಮಯ್ಯನು ವೇದಾಂಗವೇ ಸಮಪತ್ತಗಳನ್ನೂ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಪಡುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅವನ ೨೭ ನೇ ವಚನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಕುಲ ಭೇದಭಾವಗಳೆಂಬುವು ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರಂತೆ ಅವನು ಬಹು ವಿಶಾಲ ಹೃದಯಿಯು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಾಡು ಜನರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ರಹಿತರಾದವರನ್ನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವನು ಮುದುನೂರಿನಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಅವನಿದ್ದ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆಂದರೆ ಈಗಿನ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ಎಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿತೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇರಲಾರದು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೀಗೆ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ನೈಯ್ಗಿಯ ಕಾರ್ಯಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಪುರಾತನ ಶಿವಶರಣರ ಪದ್ಧತಿಯು. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿಷ್ಣಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವಮೌಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವನು. ಅವನು ನೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಮುದನೂರು ಗ್ರಾಮದ ಜನರು ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕವನ್ನು ಶಿವಶರಣರ ರೀತಿಯಂತೆ ಶಿವಾರ್ಪಿತ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ಅದರಿಂದ ಬಂದುದನ್ನು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜರಿಗಿಸುತ್ತ ಮುದನೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು.

ಹೀಗಿರಲು ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಒಂದು ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಪವನ್ನು (ಕುಮಾಲಂ) ನೇಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನು ಅದರಲ್ಲಿ ಧನಲ ವರ್ಣವನ್ನಿಟ್ಟು, ಈ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ತರವಾದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ನೇಯಲಿಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶ್ರಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಿನಾಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನೇಯುತ್ತ ಹೋಗಲು, ಅದು ೩೬೦ ಮೊಳ ಉದ್ದವಾದರೂ ಅದು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮತರವಾದದ್ದಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿದವು. ಅವನು ಶಿವಾರ್ಪಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ಈ ಪಾಪ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಮಾರಬೇಕೆಂದು ಬೇವಲು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಗ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಸಂತೆಗೆ ಹೋದನು. ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾರಲು ಕಳುಹಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುಕ್ಕಿದವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಹರದಿಗರು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಲು ಸಹ ಹಿಂಜರಿದರು. ರಾಜಕುಮಾರರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟದೆ ಹೋದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರಲ್ಲಿ ದುರಾಚಾರಿಯೂ ಭವಿಯೂ ಅದವನೊಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು, ಆಕ್ಷಣವೇ ಅದರೊ

ಈಗಿಂದ ಒಂದು ಚಕ್ರವು ಹೊರಬಿದ್ದು ಅವನ ಕಯ್ಯನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು, ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೆಯ್ದವನು ಒಬ್ಬ ಶಿವಶರಣನು, ಶಿವಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನೆಯ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತ್ರವು, ಇಂಥದನ್ನು ನಾವು ಅಲ್ಪ ಮನಸ್ಸಿನವರು ಮುಟ್ಟಬಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾದರು. ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಮಾರುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶಿವಾರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅವನ ಕಾಯಕದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜನರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಬೇಕೆಂದು ಅವೇಕ್ಲಬಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಜಂಗಮನ ವೇಷವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಇವರಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಅಶಿರ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ದಾಸಿಮಯ್ಯನೇ ನೀನು ನೆಯ್ದ ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡ, ನಾನು ಚಳಿಯಿಂದ ನಡಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನನಗೆ ಹೊದಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಎಂದು ಎನ್ನಲು ದಾಸಿಮಯ್ಯನು-ನಾನು ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ದಾಸನು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಆ ದಿವ್ಯಾಂಬರವನ್ನು ಅವನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆಜಂಗಮನು ಅದರ ಚಿತ್ರತರವಾದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು, ಅದನ್ನು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಇವರಿಗೆ ಪರಪರನೆ ಹರಿದು ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟನು! ಹೀಗೆ ಹರಿದು ಅದರ ಒಂದು ತುಣುಕನ್ನು ತನ್ನ ಶಿರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದನು. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಹೊದೆಯಲು ತನ್ನ ವಸನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದನು. ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಚೂರು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ದಂಡಕೋಲಿಗೆ ಸುತ್ತಿದನು. ಮಿಕ್ಕಾದುದನ್ನು ತನ್ನ ಹಸ್ತಪಾವುಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಂಗಮನು ಅದನ್ನು ಹರಿದು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಈ ಪದಾರ್ಥವು ನಿಮ್ಮದು, ನಿಮ್ಮಿಚ್ಛೆಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಅವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತನ್ನವನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು! ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿ, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಕೋಪ

ನನ್ನು ತಾಳದೆ, ಆ ಜಂಗಮನಿಗೆ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಅವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದಳು !!

ಶಿವನು ದಾಸದುಗ್ಗಲೆಯರು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಪಂಚದ ಈ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿನಾಗಿ ಇಂಥವರಿಗೆ ಬಡತನವೆಂಬುದಿರಬಾರದು ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ, ಅವನು ದುಗ್ಗಲೆಗೆ-ನೀನು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯು, ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವಿ, ಇಕೋ ನಾನು ಕೊಡುವ ಈ ಹಿಡಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು. ಇದನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಧಾನ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಕೂಡಿಸಿಬಿಡು. ಆಗ ನಿನ್ನ ಆ ಧಾನ್ಯವು ಅಕ್ಷಯವಾಗುವದು. ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಇದು ತವನಿಧಿಯು. ಹೀಗೆ ಹೀಳಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ-ನಿನ್ನಂತೆ ಯಾರು ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತ ಅಷ್ಟಾವರಣ ನಿರತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸತ್ಯ ಸದಾಚಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೋ, ಯಾರು ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಆಹೋರಾತ್ರಿ ಸ್ಮರಿಸುವರೋ, ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ತವನಿಧಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವದು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು ತೋರುವದೋ, ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಅದು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯದ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವರು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವರು, ಎಂದು ಹೀಳಿ ಶಂಕರನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾದನು.

ಶಿವಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಬಡತನವೆಂದಿಗೂ ಇರಲಾರದು. ಕಾಯಕದ ತತ್ವಗಳಂತೆ ಆಚರಿಸುವವರಲ್ಲಿ ತವನಿಧಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಪವಾಡದ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಈ ಪವಾಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪವಾಡವು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇದನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

(೧) ದಾಸ ದೇವ ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನಿತ್ತು ತವನಿಧಿಯ ಪ್ರಸಾದವ ಪಡೆದ. ಸಿರಿಯಾಳ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಸಾದವ ಪಡೆದ. ಬಲ್ಲಾಳ ತನ್ನ ವಧುವನ್ನಿತ್ತು ಸಮತೆ ಪ್ರಸಾದವ ಪಡೆದ. ಇವರೆಲ್ಲರು ತಮತಮಗೆ ಮಾಡಿ ಹಡೆದರು ಸಮ್ಯಕ್ ಪದವಿಯ. ನಾನೇನು ಅರಿಯದ ಭಕ್ತಿಯ ಬಡವಂಗೆ ಕರುಣಿಸು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ.

(ನಂ॥ ೩೩೯)

(೨) ಎಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಕಾರವ ಮಾಣೆ. ಇದೊಂದು ಗರುವತನವೇ? ದಾಸನ ವಸ್ತ್ರವ ಬೇಡುವುದೊಂದು ಗರುವತನವೇ? ಸಿರಿಯಾಳನ ಮಗನ ಬೇಡುವುದೊಂದು ಗರುವತನವೇ? ಕೋಡಗನ ಹುಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟಂತೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ನಿಮ್ಮ ಪರಿ ಬೇರೆ.

(ನಂ॥ ೩೪೦)

(೩) ದಾಸನ ವಸ್ತ್ರವ ಬೇಡದ ಮುನ್ನ ತವನಿಧಿಯನ್ನಿತ್ತದೆ ನಿಮ್ಮ ದೇವರೆಂಬೆ. ಸಿರಿಯಾಳನ ಮಗನ ಬೇಡದ ಮುನ್ನ ಕಾಂಚಿಯ ಪುರವ ಕೈಲಾಸಕೊಯ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ದೇವರೆಂಬೆ. ಬಲ್ಲಾಳನ ವಧುವ ಬೇಡದ ಮುನ್ನ ಸ್ವಯಲಿಂಗವ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ದೇವರೆಂಬೆ. ದೇಹ ನೀನು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ನಮ್ಮವರು. ಬೇಡು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ಎಮ್ಮವರ ಕೈಯಲು. (ನಂ॥ ೩೪೨)

(೪) ದೇವನಿಂತವನೆಂದು ತೋರಿಕೊಡುವೆನು ಗಣಂಗಳಿಗೆ. ಬಲ್ಲಾಳನ ವಧುವ ಬೇಡಿದಾತ ನೀ ದೇವಾ! ದೇವನಿಂತವನೆಂದು ತೋರಿಯೆ ಕೊಡುವೆನು ಗಣಂಗಳಿಗೆ. ದಾಸನ ವಸ್ತ್ರವ ಬೇಡಿದಾತ ನೀ ದೇವಾ! ದೇವನಿಂತವನೆಂದು ತೋರಿಕೊಡುವೆನು ಗಣಂಗಳಿಗೆ. ಸಿರಿಯಾಳನ ಮಗನ ಬೇಡಿದಾತ ನೀ ದೇವಾ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಜಂಗಮ ಮುಖ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಕಾಡಿನೋಡುವ, ಬೇಡಿನೋಡುವ. (ನಂ॥ ೪೪೬)

ಈ ಪವಾಡದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ೬೮೫, ೪೫೦, ೪೫೯, ೬೫೪ ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇರುತ್ತವೆ. ಎಸ್ತಾರ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿಲ್ಲ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಅವನ ದಾಸೋಹದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದವು.

ಅವನ ಮೊವಾಡಗಳೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋದವು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಭಕ್ತರಲ್ಲೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಉಂಟಾಗಲು ಅವನು ಮದುವೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಲು ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಭಕ್ತ ತಿಂಥಣಿಯೊಡಗೂಡಿ ಹೋಗುವಾಗ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗೌತಮನದಿಯು ಕಟ್ಟಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಅದು ಇಬ್ಬಗವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿವಗಣ ದರುಶನದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಾಲ ಶಿವಾನುಭವ ಸದ್ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತಿರುಗಿ ಮುದನೂರಿಗೆ ಬಂದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುದನೂರು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜನಾದ ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜ - ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ರಾಜನು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಬಲನು, ಅತ್ಯಂತ ಬಲಶಾಲಿಯು. ಅವನು ಜೋಳ ಮೊದಲಾದ ವೈರಿಗಳ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಬಲಿಪುರ' ಎಂದರೆ ಈಗಿನ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯನ್ನೂ ಆ ಮೇಲೆ 'ಎತಗಿರಿ' ಎಂದರೆ ಈಗಿನ ಯಾತಗಿರಿಯನ್ನೂ ಕಡೆಗೆ ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಳುತ್ತ ಬಂದನು. ಅವನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೦೮ ರಿಂದ ೧೦೪೦ ರ ವರೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಯು ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ೭೦೦ ಜೈನ ಬಸದಿಗಳೂ ೨೦ ಸಾವಿರ ಜೈನರೂ ಇದ್ದದ್ದಲ್ಲದೆ ಅಸಂಖ್ಯ ವೈದಿಕರೂ, ಶಾಕ್ತರೂ, ವೈಷ್ಣವರೂ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಧರ್ಮೀಯರೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪುರ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನರೇ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾಕರೂ ಬಲಾಢ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅರಸನಾದ ಜಯಸಿಂಹನೂ ಕೂಡ ಅವರ ಜೈನ ಮತವನ್ನೇ ಅಪಲಂಬಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಸುಗ್ಗಲೆಯು. ಇವಳ ತವರು ಮನೆಯವರು ಶಿವಾರ್ಚಕರಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು.

ಅದರೂ ಅವರು ಪ್ರಬಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನಿಗೆ ಸುಗ್ಗಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವಳು ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಜೈನನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮತದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವಳಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣೆಯರು ವರ್ತಿಸಿದಂತೆ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಳು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಅವಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಅವಳ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರನು ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ - ನೀನು ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೆರೆವೇರಿಸಲು ಮುದುನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೇ ಸಮರ್ಥನು, ಅವನು ಕೇವಲ ಶಿವಾನುಭವಿಯು, ಅವನಿಂದ ನೀನು ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಬ್ಬ ಚಾರನನ್ನು ಮುದುನೂರಿಗೆ ಕಳಿಸಿದಳು.

ಹೀಗಾದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನಿದ್ರೆ ಹೋದಾಗ್ಗೆ ರಾಮನಾಥನು ಅವನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ - ನೀನು ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆಗೆ ಹೋಗು, ಅಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯಾದ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ನೀನು ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಚಾರನೊಂದಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ತಾನು ಶ್ರೀಶೈಲದ್ವೀಪ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಭಕ್ತರು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮತದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇರಹತ್ತಿದನು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸುಗ್ಗಲೆಯು ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಣಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಪರವಾದಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವರು ಬಹಳ ಖತಗೊಂಡರು. ಅವರು ದಾಸಿಮಯ್ಯನೊಡನೆ ವಾದಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರಹತ್ತಲು ಅವನು ಅವರಿಗೆ—ಶಿವನೇ ದೈವವು, ಶಿವಮಂತ್ರವೇ ಮಂತ್ರವು, ಶಿವನು ಜಗನ್ಮಯನು, ಲಿಂಗಾಚಾರವೇ ಆಚಾರವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳಾದ ಇಷ್ಟ, ಪ್ರಾಣ, ಭಾವ ಲಿಂಗಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವನು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಕ್ತ, ವೈಷ್ಣವ, ಜೈನ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮತಸ್ತರ ಮತಗಳನ್ನು ಅವನು ಖಂಡಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನು ನಿರುತ್ತರಮಾಡ ವನು.

ಒಂದು ದಿವಸ ಜೈನರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು— ಹಾಸಯ್ಯಗಳೇ, ನೀವು ರಾಮನಾಥನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯು ಎಂದೆನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀವು ಅಶುದ್ಧವಾದ ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಡುವಿರಿ? ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾವುದು? ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ನುಡಿಯಲು, ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಒಬ್ಬ ಜೈನನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು ಅವನಿಗೆ— ನಿನ್ನ ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವನುಂಟೇ ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವನು— ಇಲ್ಲ ಎಂದೆನ್ನಲು, ಹಾಗಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ನನ್ನ ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಜೈನರು ಒಂದು ಕೃತಕವನ್ನು ನೆನೆದು, ಒಂದು ಮರದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನನ್ನು ಇರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ— ನೀನು ಶಿವನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತೀ. ಇದು ಸುಳ್ಳು. ಜಿನನೇ ದೈವವು. ಜಿನನೇ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯು. ಇದೇ ಸತ್ಯವಾದುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಮರದಲ್ಲಿ ಜಿನನಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಅವರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಬಾಲಕನನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಮರದಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು— ಜಿನೇಶ್ವರನೇ, ನೀನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದರೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನುಡಿಯು ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲು, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲಕನು ತನಗೆ ಕಲಿಸಿದಂತೆ 'ಓ' ಎಂದೆನ್ನದೆ ಅಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವಾಗದೆ ಇರಲು

ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನ ತಾಯಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ— ನಿಮ್ಮ ವಾದ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದಿರಿ. ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಿಸಿರಿ ಎಂದು ರೋದಿಸುತ್ತ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಎನ್ನಲು ಆ ಬಾಲಕನು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತನು.

ಜೈನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೆರಳಿದವರಾಗಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚುಹಾಕಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಿಪುಣರು, ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಅವರು ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣನು ಮಂತ್ರ ಶರೀರಿಯು, ಶಿವನ ಮಹಾಮಂತ್ರವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಇಂಥವನನ್ನು ಇಂಥ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳು ಏನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲವು? ಆದ್ದರಿಂದ ಜೈನರು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಲಿಂಗತತ್ವದ ಮೂಲಕ ಜೈನರ ತಂತ್ರಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ. ಆದರೆ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಉರುಸು ಹುಟ್ಟಿಸಹತ್ತಿದವು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರು.

ಈ ಕ್ರಕಾರ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಅವರು ಬಾಧಿಸಲಾರದೆ ಹೋಗಲು ಅವನನ್ನು ಘಾತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಕತ್ತಲದ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಮಯವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ— ನೀನು ಇದರ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಕುಡಿದು ಜೀವದಿಂದ ನೀನು ಉಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮತವು ಸತ್ಯವಾದುದೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ ಎಂದೆನ್ನಲು, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನಕ್ಕು— ಈ ಜಲವು ಶಿವನ ವಾಮ ದೇವ ಮುಖದಿಂದಾದುದು. ಅದರ ತತ್ವವು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವದರಿಂದ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು ಎಂದು ನುಡಿದು ಶಿವನನ್ನು ನೆನೆ

ಯುತ್ತು ಆ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅದು ಶುದ್ಧವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಎಷವೆಲ್ಲವೂ ಸುಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಅಂಥ ನೀರಿನಿಂದ ಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅವ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರೂ ಕೂಡ ಸೇವಿಸಲು ಅವರಿಗೂ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪಕ್ಕಿಂಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಬಾಧಿಸಲಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಜೈನರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಉರ ಬಿಡಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬೇಕು, ಎಂದು ಬಗೆದರು.

ಆಗ ಅವರು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅರಸನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಮುನಿ ಎಂಬವನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನರಿಗೆಲ್ಲ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರಸನಿಗೆ ಒಂದು ಅವನಿಗೆ — ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬೊಬ್ಬನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಹಳ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಜನ ಮಂದಿರಗಳು ಲಿಂಗಾಲಯಗಳಾದವು. ಅವನು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿವನು. ಇದರಿಂದ ರಾಣಿಯವರು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸತಿಯು ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೇ? ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ರೌರವ ನರಕವು. ಇದರಿಂದ ಸತಿಯ ಪಾಪವು ಪತಿಗೂ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಅನಾಚಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ, ಮಳೆಬೀಳೆಗಳು ಎಂತಾಗುವವು? ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೇಗೆ ಸುಖಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿಯಾರು? ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಅರಸನು ಸುಗ್ಗಲೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ — ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೈವವು ಹೀಗಿರಲು, ನೀನು ಈ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ? ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಮುರಿದರೆ ನಿನಗೆ ಆಕ್ಷಯ ನರಕವು ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು ಕುಪಿತಳಾಗಿ — ಅರಸನೇ, ನನಗೆ ಮೃಡನೇ ದೈವವು. ವೇದಾಗಮ

ಪುರಾಣಗಳು ಇದನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತವೆ. ನನಗೆ ಲಿಂಗವೇ ಪತಿಯು. ನೀನು ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನಂಗನೆಯು ನಾನು. ನೀನು ಧರಿಸದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಪತಿಯು ಹೇಗಾಗುವೆನು? ಇದು ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವು ಎಂದು ನಿಷ್ಕೃತವಾಗಿ ನುಡಿಯಲು ಅರಸನು— ನಾನು ಜಿನಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಡಮತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಶ್ರಯಿಸುವೆನು? ಬಸದಿಯಲ್ಲಿನ ಜಿನಭಜನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೃಷಭನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವೆನೇ? ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಸರ್ವಜ್ಞಮುನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಕ್ಷುದ್ರಮತದವನ ಅಡಿಗಿರಗುವೆನೇ? ಇದು ಆಗದು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು— ನಿನ್ನ ಮುನಿಯು ಜಿನಮತವೇ ಘನವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಡಿ ತೋರಿಸಲಿ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಜಿನಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಇರುವೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಭಾಷೆಯು, ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಅರಸನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿತನ್ನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನು ರಾಣಿಯಾದ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು ಬಯಸಿದಂತೆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕೂಡ ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದರೆ, ಅವರು ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಸಾರಿಸಿದನು. ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ವರೆಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಚಳವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಬಹು ಜನರು ವೀರಶೈವಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಮತಸ್ತರೂ ಅವನಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರೂ, ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಧರ್ಮಾಂತರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಆ ದಿವಸ ಅರಸನ ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಸಾಮಂತರೂ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವರಾಗಿ ವಾದಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದರು. ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯೂ ಅವಳ ಪರಿವಾರದವರೂ ಕೂಡ ಸಭಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಆ ಮೇರೆಗೆ ಅರಸನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಲು ಅವನು ಇಂದುಧರನನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತ, ಪಂಚಾರ್ಷಿ ಮಂತ್ರ

ವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ, ಈ ಸಮಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿ ಶಿವಗಣಂಗಳು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಶಿವತತ್ವಗರ್ಭಿತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಸಭಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಅವನನ್ನು ಅರಸನು ಆದರಿಸಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಪರವಾದಿಗಳು—ರಾಜನೇ ಈ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೊಟ್ಟೆಲ ಕೆರೆಯನ್ನು ಹೊಲೆಗೆಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಜಾತಿ, ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಆಚರಣೆಗಳೆಂಬುವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಹ ಹೇಗೋ ಮರುಳು ಮಾಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಲಿಂಗ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಭೂತಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ಭಜಿಸುವವನು. ಈ ಶಿವನು ಹುಲಿ ಕರಿಗಳ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದೆಯುವವನು. ಅವನು ಬೂದಿಯನ್ನೂ ಹೊಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮನೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಿಂದುಣ್ಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಂಗದ ಅರ್ಧವನ್ನು ಒಬ್ಬ ತರುಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಮಸಣವೇ ವಾಸವು. ಅವನು ವಿಷಮು ಮುಖನು, ವಿಷಮಾಕ್ಷನು. ಇಂಥ ದೇವನನ್ನು ಭಜಿಸುವ ಇವನು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನವನಾಗುವನು ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು.

ಆಗ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ— ನಿಮಗೆ ಪರಶಿವನಾರಾ, ಅವನು ಲಿಂಗರೂಪಾಗಿ ಹೇಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ. ಪರಶಿವನು ಲಿಂಗರೂಪಾಗಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅಖಂಡನು, ಅದ್ವಯನು, ವಿರಾಟರೂಪನು, ವಿಶ್ವಮಯನು, ವಿಶ್ವಗರ್ಭನು. ಆದರೂ ಅವನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯು. ಅವನೇ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು, ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಸಂಹರಿಸುವನು. ಆದರೂ ಅವನು ಭಕ್ತಚಿತ್ತವಾಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಾಮನಾಥನ ಹೊರ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಏಕಮೇವ ನ ದ್ವಿತೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಪತ್ರವು ಇದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಅಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವದೇ ಲಿಂಗಾಂಗಿಯ ಇರವು. ಇದುವೇ ಅವನ ಧರ್ಮವು.

ಇದನ್ನು ನಾವು ಪುರಾಣಾಗಮನಿಗಮಸರ್ವಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಲು ಸಂಸಿದ್ಧರೆಂದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿ ನುಡಿದನು.

ಆಗ ವೇದಾಂತಿಯು ವಾದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ- ನೀನನ್ನುವದು ತಪ್ಪು. ಸಕಲ ವೇದಗಳ ಶಿರಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲಿರುವದು ನಮ್ಮ ವೇದಾಂತ ಮತವು. ನರಸುರಾದಿ ವಸುನಿಕರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು. ಆದರೆ ಮಾಯೆಯ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಅದು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ, ಎಂದೆನ್ನಲು ಅದಕ್ಕೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು- ಹೀಗೆ ಅಸುವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾದರೆ ಅದು ಷಡ್ಭುಮೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡಲೇಕೆ? ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ನೈರಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮನ್ನು ಗಾಸಿ ಮಾಡುವುದೇಕೆ? ಜೀವಿಗಳು ವಿಷಯ ವ್ಯಸನ ಮೋಹ ಭಯ ಹುಸಿ ಕಳವು ಮಾಡುತ್ತ ಬಹು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಇಂಥವುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಗೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಮತವು ತಪ್ಪು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಧರ್ಮಾಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆಯೇ? ಹೊರ್ತು ಬೀರೆ ಕಡೆಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಮಾಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಅನೇಕ ವೇದೋಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತ ವೇದಾಂತಿಯ ಮತವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ವೈಷ್ಣವನು ಮುಂದೆ ಬಂದು--ವಿಷ್ಣುವೇ ದೈವವು, ಅವನು ಪುರುಷರೊಳಗುತ್ತಮನು, ರಕ್ಷಕನು, ಪರಿಹಿತನು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯು ಎಂದು ವಾದಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು, ಹಾಗಾದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮರಣವೆಂಬುದೇಕೆ? ಅವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳೇಕೆ? ಶಿವನಿಗೆ ಇವುಗಳಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವು ರಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಏಕೆ ರಕ್ಷಿಸಲಾರದೆ ಹೋದನು? ಎಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುಮಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ರಾವಣನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದನು? ವೇದಾಗಮಗಳು 'ಏಕೋ ರುದ್ರನೆ'ತಲೂ, 'ವಶ್ವಾ ಧಿಕೋ ರುದ್ರನೆ'ತಲೂ ಸಾರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಗಾಣಪತ್ಯನು ಮುಂದೆ ಬಂದು- ಗಣಪತಿಯೇ ದೈವವು. ಅವನು ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗೆ

ಮಿತ್ರನು. ಸುರರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಗಣಪತಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೊದಲು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ದೇವನೆಂದು ವಾದಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು - ಹಾಗಾದರೆ ಯಜ್ಞ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಯಜ್ಞವು ಹಾಳಾಗಿ, ಅವನು ಕುಂದಲೆಯಾದನೇಕೆ? ವೀರಭದ್ರನು ಬಡಿವಾಗ ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದನು? ಅವನು ಎದ್ದೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಸುರರು ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವಾಗ ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದನು? ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದಡ್ಡರು, ಕೆಲವರು ವಿಧ್ವಾಂಸರೇಕೆ? ಅವನು ದೇವನಾದರೆ, ಜನರು ಸಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಕಡೆಗೆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವರೇಕೆ? ಇಂಥವನು ದೇವನಾಗಲಾರನು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಕಾಪಾಲಿಕನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವನು--- ನಮ್ಮ ಮತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳು ದೊರೆಯುವವು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭೈರವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಉದಹರಿಸುತ್ತ ತಾವು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದ ತರಹ, ಪೂಜಾರ್ಚನಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾಪಾಲಿಕ ಮತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು- ನಮ್ಮ ಮತವು ಹೇಳುವುದಾದುದು. ಅದರ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ನಿಮಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ? ನೀವು ಹಿಂಸಾಚಾರಿಗಳು, ಕ್ರೂರರು, ಸ ರಾಪಾಣಿಗಳು, ನೀತಿಭ್ರಷ್ಟರು. ನೀವು ಮಾಡುವ ಹೋಮವು ಭ್ರಷ್ಟವಾದುದು. ಇಂಥ ನೀತಿವಿರಹಿತವಾದ ಅಚರಣೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ನಿಮಗೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಹೇಗೆ ದೊರಕಿಕೊಳ್ಳುವವು ಎಂದು, ನುಡಿದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಶಾಕ್ತನು ಮುಂದುವರಿದು- ಶಿವನು ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಬಿಂದುವು ಉಂಟಾಗಲು ಅದನ್ನು ಒರಿಸಲು ಅದೇ ಶಕ್ತಿಯಾದಳು. ಈ ಸಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಮಯವಾಗಿದೆ. ಮದಿರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಈಂಟಿ ದಲ್ಲಿ ಕಾಲಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿಮಂತ್ರದಿಂದ ಮದಿರೆಯ

ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಯೇ ದೇವರು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿ ಮಯ್ಯನು ದೇವರಿಂದಾದ ಹೆಣ್ಣು ದೇವರು ಹೇಗೆ? ನೀವು ಮೂತ್ರದ ಕುಳಿಯನ್ನು ಸೂಜಿಸುವಿರಿ. ಇಂಥ ನೀತಿಭ್ರಷ್ಟರಿಗೆ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ದೊರಕೇತು? ಈ ರೀತಿ ನೀವು ನಡೆದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನರಕವು ನಿಶ್ಚಯವು ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅವನು ನಾಚಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಸೌರನು ಅಂದದ್ದು:-- ಸೂರ್ಯನೇ ಘನತರವಾದ ದೈವವು. ಅವನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದೆನ್ನಲು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ಸೂರ್ಯನು ಹರಭಕ್ತನು. ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ಮೇರು ಪರ್ವತವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗುವನು. ಇಂಥ ಪರಾವಲಂಬಿಯು ದೇವರೆಂದೆನಲಾಗದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬಳಿಕ ಕಾಲವಾದಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಂದದ್ದು— ಕಾಲವೇ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. ಕಾಲವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಜಾಂಡಗಳು ಉದಯಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಫಲ, ಕುಸುಮ, ಲತಾದಿಗಳು ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರದೆ ಕಾಲಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಫಲ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಲದಿಂದ ಅಧಿಕವಾದ ದೈವವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆದಕ್ಕೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜನನವು ಕೇವಲ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗದೆ, ಬೆವರು, ಮಾಂಸ, ವಂಶಪ್ರಸಾರ, ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಆಗುವದುಂಟು. ಅಂದಬಳಿಕ ಕಾಲದ ಮಹತ್ವವೆಲ್ಲಿ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಕರ್ಮವಾದಿಯು ವಾದಿಸಿದ್ದು ಏನೆಂದರೆ— ಶುಭಾ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕರ್ಮವು ಇಷ್ಟು ಘನತರವಾದದ್ದು. ಜಪ ತಪ ತೀರ್ಥ ದಾಸೋಹ ಮಂಗಲಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಇಹಪರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸಾಕರ್ಮದಿಂದ ಅಶುಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದೇ ದೈವವು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ನೀವು ಹೇಳುವ ಕರ್ಮವು ಅಜೇತನವಾದದ್ದು. ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ದಕ್ಷನನ್ನು ಕರ್ಮವು ಏಕೆ ರಸ್ತೆಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ? ಆದರೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ

ಹಂಡೇಶನಿಗೆ ಶಿವನಿಂದ ನಿಜಪದವು ಏಕೆ ದೊರೆಯಬೇಕು? ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವನಿಗಲ್ಲದೆ ಕರ್ವಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯತನವಲ್ಲ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ವೇದವಾದಿಯು ಹೇಳಿದ್ದು — ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಕೃತ್ಯಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ವೇದದಿಂದ ಅಳೆಯುವದು ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ವೇದಗಳೆಲ್ಲ ಪುರಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೈವತವು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು — ವೇದಗಳೇ ದೇವರಾದರೆ ಅವು ಶುನಕನ ರೂಪನ್ನು ತಾಳಿ ಏಕೆ ದೈತ್ಯರಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು? ಅವು ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ದೇವರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಪುನಃ, ಒಮ್ಮೆ ನಿಜವು ಇರಬಹುದೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಗಳು ದೇವರಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಗ್ರಹವಾದಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು — ನವಗ್ರಹಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಿಂ, ಭೋಗ, ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂಥವು ಅವೆ. ಜನನ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳು ಗ್ರಹಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಹಗಳೇ ದೈವವೆಂದು ವಾದಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು — ಒಂದೇ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಪಾಪಿಷ್ಠನು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸುಕೃತಿಯು ಏಕಾಗಬೇಕು? ಎಲ್ಲರೂ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಅಂದಬಳಿಕ ಈ ಗ್ರಹಗಳು ದೈವವೆಂಬುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

ತರುವಾಯ ಪಂಚಭೂತಗಳೇ ದೈವವೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಆಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳೇ ದೈವವೆಂದು ನುಡಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು — ಪಂಚಭೂತಗಳು ಶಿವನ ಐದುಮುಖಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಉಂಟಾದವುಗಳಿಗೆ ದೈವತ್ವವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು? ಶಿವನೇ ದೈವವೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಾರ್ವಾಕನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನುಡಿದದ್ದೇನೆಂದರೆ — ಯಾವನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ರುದ್ರನು. ಯಾವನು ಕಾಯು

ತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ವಿಷ್ಣುವು. ಯಾವನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಬ್ರಹ್ಮನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರೆಂಬವರು ತನ್ನಿಂದ ಬೇರಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಇರುವದೇ ಪುರಾಣ ತಾನು ನಡೆದುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಬಲ್ಯ ತಿಯೇ ವೇದಗಳು. ಧನವೆಂಬುದೇ ಜ್ಞಾನ. ನಿರುತ ಸುಖವೇ ಸ್ವರ್ಗ. ದುಃಖವೇ ನರಕ. ದೇಹವೇ ಆತ್ಮ. ಮರಣವೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಾನೇ ಒಡೆಯ. ತಾನೇ ದೈವ. ತನ್ನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೈವವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಚಾರ್ವಾಕನು ಅಥವಾ ಪಾಖಂಡಿಯು ನುಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಕುಂಬಾರನು, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವರೋ ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಕರ್ತನು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಸುಯು. ಆದರೆ ಮತ್ತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ನರಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕರ್ತನು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಮೂಲ ಕರ್ತನೇ ದೇವರು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಕಡೆಗೆ ಜೈನನು ಮುಂದೆ ಬಂದು— ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಅಹಿಂಸೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪರಮ ಧರ್ಮವು. ನಾವು ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ನೀವು ರಾಮನಾಥನು ವಿಶ್ವ ಕರ್ತನೆಂತಲೂ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿರುವನೆಂತಲೂ ವಾದಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ. ಶಿವನು ಹೀಗಿರುವದು ಅಸಂಭವವು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿರುವನೋ ಅಥವಾ ತಾನೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವನೋ, ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ವಿಶದ ಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ವಾದಿಸಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಳುವವನು ರಾಜನಲ್ಲವೇ? ಆ ರಾಜನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಅವನ ವರ್ಚಸ್ಸು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದ್ದು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅವನಿಂದಲೇ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿರಾತರೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಅನಾಮಿಕರೂ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ರಾಜರಾಗಬಲ್ಲರೇ? ಅವರಿಗೆ ರಾಜನಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರು ರಾಜರು ಹೇಗಾಗುವರು? ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರು ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ ಇದ್ದು, ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಚಂದ್ರನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೆಡಹುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ಪ್ರಕಾಶವು ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರೊಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಚಂದ್ರ ಕಾಂತಕ್ಕೂ ಚಂದ್ರನಿಗೂ ಅಂಥ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಕಾಶವು ಇತರ ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವು ಕರಗುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನು ಸಕಲದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶರಣನ ಹೃದಯವು ಮಾತ್ರ ಅವನಲ್ಲಿ ಕರಗುವದೇ. ಹೊರ್ತು ಉಳಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಕೃಪಯಗಳು ಕರಗಲಾರವು. ಶರಣನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಶರಣನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅವನು ಪುನಃ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—

ಧರೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲು ಅದರ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಶಿಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಉಂಟಾದ್ದರ ಮೂಲಕ ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಳೆಯು ತೋರಲು ಆ ಅಂಥ ಅವನಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಲಿಂಗರೂಪಾಗಿ ತೋರಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಇವೇ ಲಿಂಗಾಂಗಿಯ ಪಥವು ಭ್ರಾಂತರುಗಳಿಗೂ, ಈ ಶಿವಪಥದ ಸುಖವು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ದೊರಕಿಕೊಂಡುವದು? ಅದು ನಿಮಗೆ ದೊರೆಯಲಾರದು ಎಂದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಜೈನರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ— ಹೀಗೆ ಸಮರಸವಾಗುವಂತತವು ಯಾವವು? ಅವು ಅಂಗವೋ, ಜೀವನೋ, ತದಾತ್ಮನೋ, ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ಅಂಗವೆಂಬುದು ಪೂರ್ವಕರ್ಮಸಂಗತವು. ಅದು ಪುಣ್ಯವಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಸುಕೃತ ಮತ್ತು ದುಷ್ಕೃತಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಗವು ಶಿವನಲ್ಲ. ಜೀವನು ಶಿವನೆಂದರೆ ಅವನು ಅಶಿವನು. ಆದರೆ ಶಿವನು ನಿರ್ಮಲನು. ಜೀವನು ದುಷ್ಕರ್ಮ, ಶಿವನು ನಿಷ್ಕರ್ಮನು. ಜೀವನು ಸಕಲನು, ಶಿವನು ನಿಷ್ಕಲನು. ಜೀವನು ಭವಪಾಶಬದ್ಧನು, ಶಿವನು ಭವವಿಲ್ಲದವನು. ಜೀವನು ಸಂಸಾರಿ, ಶಿವನು ಅಸಂಸಾರಿ. ಜೀವನು ಮೃತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶಿವನು ಅವ್ಯಯನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನು ಶಿವನಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತ್ಮವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲ. ಅತ್ಮವು ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವು ಮತ್ತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಮವು ಶಿವನಾಗಲಾರದು.

ಆದರೆ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಕಪಟನಾಟಕವನ್ನು ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಆಡಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆ ಶಿವನು ಚರಾಚರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅನಂತ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ತೆರಹುಗೊಡದೆ 'ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್', ಅನೋರಣೀ ಯಾನ್' ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ತಿಲದೊಳಗಿರುವ ತೈಲದಂತೆ, ಇಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಪಾವಕನಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಯೊಳಗಿರುವ ನೆಳಲಂತೆ, ಹಾಲೊಳಗಿರುವ ತುಪ್ಪದಂತೆ, ಬೀಜದೊಳಗಿರುವ ವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಉಲಿವ ಶಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥದಂತೆ, ಮಡೆಗಳೊಳಗಿರುವ ದಾರದಂತೆ, ಸರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯಂತೆ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯೊಳು ಸರ್ವ ಗತನಾಗಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಇದೇ ಜೀವ, ಲಿಂಗ, ಆತ್ಮ, ಶಿವ ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆದಕ್ಕೆ ಜೈನರು — ನೀವು ಶಿವನು ನಿತ್ಯನು, ಜೀವಿಗಳು ಅನಿತ್ಯ ವೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಶಿವನು ಸರ್ವಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ನಾವು ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಕೂಡ ಶಿವನ ಗುಣವುಳ್ಳ ವನಿರುವದು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು. ಆದಕ್ಕೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು — ಸುಗಂಧವುಳ್ಳ ತೈಲದಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವಿರುವದೇ ಹೊರ್ತು, ಆ ಗುಣವು ಎಲ್ಲೊಳಗೆ ಇರುವದೇ? ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರ್ತು, ಎಳ್ಳು ಹಾಕಿದರೆ ಆ ದೀಪ ಉರಿಯಬಲ್ಲದೇ? ಅದು ಉರಿಯಲಾರದು. ಇಷ್ಟುಂದ ಎಳ್ಳಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಇದ್ದರೂ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಎಳ್ಳಿನೊಳಗಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ಹೊರಡುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಯಾಮಥನದಿಂದ ಜೀವನು ಪರಪಕ್ಷಣಾ ಗಲಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಶಿವಾಂಶವು ತಲೆದೋರತುತ್ತುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿವನು ನಿರ್ಮಲ ಮತಿಗೆ ತೋರುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರ್ತು, ಮಲಿನ್ಯ ಮತಿಗೆ ತೋರಲಾರನು. ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಅಭವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಖಿಳವ್ಯಾಪ ಕನಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಇದು ಪುರಾಣಾಗಮ ಸರ್ವಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಲು ಸಂಸಿದ್ಧವೆಂದು ಉತ್ತರಗೊಟ್ಟನು.

ಆಮೇಲೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—ಜೈನರು ಗಳಿರಾ, ನೀವು ಶಿವನಿಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಶಿವನಿಲ್ಲದ ಶಾವು

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೇ ? ಅವನು ಸಕಲವೂ ತಾನಾಗಿರುತ್ತ, ಸಕಲವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದ ನಿರ್ಗುಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಕಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಯೂ ಸಕಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಇದ್ದ ಅಭವನು. ಸಕಲವನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರೂ, ಆ ಸಕಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದ ಜಾಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಕಲವಳಿದರೂ ತಾನಳಿಯದಿರುವಂಥ ನಿತ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಕಲವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಆ ಸಕಲಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವನು. ಸಕಲವನ್ನು ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡಿಸುವ ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಸಕಲವನ್ನು ಹುರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು ವಿಕೃತಪಡಿಸುವ ಮಹಾಮುಹುಮನು. ನೆನಹನ್ನು ಅತಿಗಳಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ನೆನೆವವರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಕೊಡುವಂಥವನು. ತನ್ನ ಆಳವನ್ನು ಅಂತಂಥವರಿಂದ ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಅಗಲಲಾರದೆ, ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. ನಿಜವನ್ನು ಹುಡುಕುವಂಥವರ ಮನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವಂಥವನು. ಹಿಡಿಯ ಹೋದರೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಾದರೂ ಅರವಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯನು. ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದಲ್ಲಿ, ಬಟ್ಟೆ ಬಯಲು. ಅವನು ಸ್ತುತಿಗೆ ಮೀರಿದವನೂ, ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಿದವನೂ, ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣದವನೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಿಜದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವಂಥವರಿಗೆ ಕಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನೂ ಅವನೇ, ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ ಅವನೇ, ಕೆಡಿಸುವವನೂ ಅವನೇ. ಲೇಸು ಹೊಲ್ಲಹ ಎಂದೆರಡೂ ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆಸೆ ಇಲ್ಲದ ಭಕ್ತನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವಂಥವನು. ಪ್ರತಿ ಇಲ್ಲದ ಅಪ್ರತಿಮನು. ಇವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭವಿಗಳಾದವರು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಅವನು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ದೂರನಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಪ್ರಸನ್ನನು. ಅವನು ಅದಿಗಾದಿಗನಾದಿಯಾದವನು. ಇದುವೇ ವೇದಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧವು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾ, ಎರೈ ಜೈನರರಾ ನಿಮ್ಮ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ವೇದ ಬಾಹಿರವಾದದ್ದು, ವೇದ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಎಂದು ಓಲಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭಿಕರ ಮುಂದೆ ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕವಾಗಿ ಉದಹರಿಸುತ್ತ ಪರಮನ ಸ್ವರೂಪನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದನು.

ಹೀಗೆ ದೀವರದಾಸಿಯಯ್ಯನು ತರ್ಕದಿಂದ ಮತ್ತು ವೇದಾಗಮಗಳ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ರಾಮನಾಥನ ಸ್ವರೂಪನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಅಲ್ಲಿ

ನೆರೆದಿದ್ದ ಪರವಾದಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಅವರ ಮುಖಗಳು ಕಂದಿದವು, ಮೊಗಗಳು ಬಾಡಿದವು. ಹೀಗಾಗಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನ ಸಮೂಹವು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದು ಕೃತಕವನ್ನು ನೆನೆದು, ಪಾವಕಜ್ವಲಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಘಟ ಸರ್ಪನೊಂದನ್ನು ತರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಘಟದೊಳಗಿರಿಸಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ— ನೀನು ಶಿವನು ಸರ್ವಗತನೆಂಬೆ. ಈ ಘಟದಲ್ಲಿ ಶಿವನನ್ನು ತೋರಿಸುವಿಯಾ? ಎಂದೆನಲಾಗ, ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ನಾಗಭೂಷಣನ ಅಡಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಂಜದೆ ಆ ಕುಂಭದ ಮೇಲಿದ್ದ ಮಂಜ್ಜಳವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಘಟಸರ್ಪನು ಮಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರಲು, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು — ಶಂಕರನೇ ದೈವವು, ಎಂದು ತನ್ನ ಕರವನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡುತ್ತ ಆ ಸರ್ಪನನ್ನು ಹಡಿಯಲು ಅದು ಕೂಡಲೆ ಪ್ಲಟಿಕಲಿಂಗವಾಯಿತು! ಆ ಲಿಂಗದ ಕಿರಣಗಳು ಸಥಾಮಂದಿರವನ್ನು ಆವರಿಸಿದವು. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾದರು. ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ಬಂದಲೂ ಜಯ, ಜಯ ನಿನಾದವು ವೆಗ್ಗಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವವರಾದರು.

ಪರವಾದಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ವಾದದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಜಯಿಸಿದ ಮೂಲಕ ಇದರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ 'ಉತ್ತರನಾಥ'ನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನು.

ಆಗ ಅರಸನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ— 'ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯು ಘನತರವಾದುದು. ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಾನೊಂದು ಅರಿತೆನು. ನನಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸು' ಎಂದೆನ್ನಲು ಅವನಿಗೂ ಅವನ ಶರೀರಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೂ ವಿರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು ಇಂದು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯು ಪೂರೈಸಿತೆಂದು ಹರುಷತಳಾಗಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ೭೦೦ ಬಸದಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗಾಲಯಗಳಾಗಿ ಮಾಡ

ಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತುಸಾವಿರ ಜೈನರು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಹೀಗೆ ರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರು ವೀರಶೈವರಾಗಲು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕೀರ್ತಿಯು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಆದರೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿವಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ರಾಮನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿರಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಗಣಸಮೂಹದೊಡನೆ ಮುದುನೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಮನಾಥನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಕಳೆಯಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ತಾನು ಕೈಕೊಂಡ ನೆಯ್ಗೆಯ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾದನು. ಅದರಿಂದ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತ ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ರಾಮನಾಥನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತ ಮುದುನೂರಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಯಸಿಂಹನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಅವನಲ್ಲಿರಲು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಶರಣರ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟವೇವತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ನೆಯ್ಗೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ವರೆಗೆ ಉಳಿದನು. ಶಿವಶರಣರ ಮಾರ್ಗವು ಇದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ದಾಸಿಮಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ರಾಮನಾಥನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ನಮಿಸಿ--ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ಮಹೀತಳಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಈ ವರೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಆಗದೇಕಾದುದನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನೊಳಗಿರಿಸು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮೇಶನು ಮೆಚ್ಚಿ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪು ದೋರಿದನು. ಇದನ್ನು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ - ಪತಿಯ ನಡೆಯೇ ನನ್ನ ನಡೆ. ಅವನೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಂಟಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಹೀಗೆ ಉಭಯ ಸತಿಪತಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾದರು.

ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಶಿವಶರಣನೆಂಬುದು ವಾಚಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರದು. ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಬೋಧಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಒಬ್ಬ ವಾಚಕನಾಗಿ ಶುಭಾಶಯದಿಂದ ನೆಂಬುದು ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ಮತ್ತಾವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಂದೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವೆವು. ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಕವಿಗಳು ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ತೂಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ನೂರು, ನೂರಾರು ವರುಷ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ವಚನಕಾರನೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುವಂತಿದೆ.

೧೧ನೇ ಮತ್ತು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಂತಹವು ಬಹು ಒತ್ತಡದಿಂದ ನಡೆದ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮತಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೀರಶೈವ, ಕಾಕಾಮುಖಮತಗಳು ಪ್ರಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಜೈನಮತವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆತ್ತುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಂತರಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ನಡೆಯುತ್ತ ಇದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಗಿನ ಸಮಾಜಗಳ ಶೈಥಿಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಆಗ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಈ ಚಳವಳಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ..

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಉದ್ಭವವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ರಲ್ಲಿ ಅನೇಕತರದ ಭೇದವಿಭೇದಗಳಿಂಟಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಕ್ತರು, ಕಾಪಾಲಿಕರು, ಕಾಳಮುಖರು ಪ್ರಬಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಕೆಲವೊಂದು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕ್ರೂರವಾದ ಮತ್ತು ನೀತಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಆಚರಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದ ಇಂಥ ಅವನತಿಯು ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾ ಪುರುಷರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜನಿಸಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ದಂತಕಥೆಯು ಇರುವದೇನೆಂದರೆ- ನಾರದಮಹರ್ಷಿಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅವನತಿಯು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನು ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿವನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಲು ಶಿವನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಂಗ ಗಣೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಈ ಗಣೇಶ್ವರನು ಮುಂದುವರಿದು ಕಾಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಅವರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೀಗೆ ಜನಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಜರಿಗಿಸುತ್ತ ಬಂದನೆಂಬುದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಬೋಧಕನಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವ ಶಿವತರಣರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ವರದಾಸಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬೋಧಕರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದು, ಇಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಬಳಿಕ ಅಂದಿನಿಂದ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಹೋದುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಬೋಧ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು

ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗವು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತ್ರಿಶೈಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಮಧ್ಯದ ವರೆಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೊರಗೆ ತೋದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಅಶ್ವನುಪ್ರಭು, ವೊದಲಾದವರ ಸಂಚಾರವು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಶೀ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಮಿಳು ದೇಶದವರೆಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಬೋಧೆಯ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ನಡೆದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತರವಾಗಿ ಉಳಿದುಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇವರಿಂದ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿದ್ದ ವ್ರಂತದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಅವನ ತರುವಾಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಮೂಲಕಕಲಬುರ್ಗಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು.

ಈಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದ್ದರ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೊದಲಾದವರ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲಾದವರು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಬೋಧೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾಚಾರಗಳು, ಧರ್ಮತತ್ವಗಳು, ನಡೆನುಡಿಗಳು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನದ ಲಾಭವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೊದಲಾದವರ ಮೂಲಕ ಅಂಧ್ರದೈವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವನು ಜನರಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದುದು ಅವನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೈಶಿಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದರಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹತ್ಯಂತ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿರುವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ವೇದವೇದಾಂತಗಳು, ಉಪ

ನಿಸತ್ತು ಆಗಮಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ದವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅವತರಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಈ ಅನುಮಾನವು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗದೆ ಜೋಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಪರಮತಗಳ ಖಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬೋಧ ಕನು ತನ, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಆನೇಕತರದ ಜನರ ಸಂಬಂಧವು ಉಂಟಾಗುವದರಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ವಾದಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಗಳು ಆಗಿರಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅವನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿದ್ವತ್ತು ಇರದ ಹೊರ್ತು ಅವರ ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವದು ಅವನಿಂದ ಎಂದೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಆಗಲಾರದು.

ದೇವರವಾಸಮಯ್ಯನು ಎತ್ತಿ ತರಗತಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ತನ ಉಪದೇಶ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ ಅನೇಕರು ಛಾವಿಸಿರುವಂತೆ ಕೇವಲ ನೇಯ್ಗೆಯವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರುವ ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಕಾಡುಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉಚ್ಚಸ್ವಮಾಜಿಗಳ ಕಡೆ ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಜನರು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆನೇಕ ಪಂಗಡಗಳಿದ್ದು ಇಂಥ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರರಣನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಜನ ರಿಗಳೇ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ಎಣ್ಣೆಕೊಡುತ್ತ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವು ಬೆಳೆಯಿತೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ತಪ್ಪಾದದ್ದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಶಿವ ಶರಣರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟಜಾತಿಯನ್ನು ಆಮಲಿಟ್ಟು ಬೋಧೆ ಮಾಡದೆ ಅವರು ಇಡೀ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಹೋದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕಧಾರ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರವಾಸಮಯ್ಯನಾದರೂ ಈ ರೀತಿಯಂತೆಯೇ ಆಚರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ಒಂದು ದಿವಸ ಒಂದು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಡುಜನರ ಗುಂಪನ್ನು ಕಂಡನು. ಈ ಜನರು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ವೃಗಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಹಿಂಸಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅವೇಕ್ಷೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಅವನು ಅಸಹ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ತಾಳದೆ, ಅವರಿಗೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಲೆಣಿಸಿ ಹಿಂಸಾಚರಣೆಯನ್ನು ನೀವು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಅವರು ಅವನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿತು. ಮತ್ತು ಅವರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ 'ತಿಲಕಾಯುತ' ಅಂದರೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಅದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೇವೆಗೋಸ್ಕರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರ.ಹಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ತೆರಳುವವನಾದನು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೋಧಕನು ಹೀಗೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದರ ವಿವರವು ಒಂದು ಬೋಧಪತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಮುಂದೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರಲು, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಷ್ಟುಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಶಿವನ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಕುಲಗೇಡಿಗಳೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ—ಶಿವನು ಎಶ್ವಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿನಂತೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳೆಂಬುವು ಇಲ್ಲ, ಅವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಅವನು ನಿಜವಾದ ದೇವರು, ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣವಿರುವದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕುಲಸೂತಕವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅವರಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಸುವವನಾದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ದೋಷವಿಲ್ಲದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಪಂಗಡವೊಂದು ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಅವನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ— ನಿನ್ನ ಕುಲದವರು ಧನಿಕರುವದೇನೋ ನಿಜವು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆಚಾರಗಳೆಂಬುವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಲ ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕೀಳು ದೈವಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಿಂಸೆಯು, ಪಾಪ ಕರ್ಮವು, ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಮುಂದೆ 'ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿ ರಲು ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಜೈನರು ಅವನನ್ನು ಕಾಣು ವವರಾದರು. ಇಂಥಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಉಭಯತರದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪರ ಸ್ಪರ ವಾಗ್ವಾದಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ವಾದಗಳು ನಡೆಯಲು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರಿಗೆ— ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕ ಕರ್ತನು. ಅವನನ್ನು ನೀವು ನಂಬದೀಕು. ಶಿವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪಸರಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವನು.

ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ನೇಗೆಯ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವವರೂ ಕಾಣುತ್ತಬಂದರು. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಶಿವಾ ಚಾರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು ಹೇಳುವನು. ಅವರಿಗೆ ಅಂಗಲಿಂಗದ ರೀತಿ, ಪಟಾಸ್ಥಲದ ನಡವಳಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವನು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತಾನು ಶ್ವತಃ ನೇಯಿ ಗೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಆ ಕಾಯಕದವರನ್ನೇ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡದೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದ ನೆಂಬುದು ಅವನ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರ ತಂತ್ರ ಮಾಡುವವರೂ ಸಿದ್ಧರೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಬಹು ಜನರು ಇದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರು ತ್ತಿದೆ. ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅಂಥವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಂಥ ಮಾರ್ಗವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆಂದು ವಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ತಮ್ಮ ವಾಮ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅವನ

ಮೇಲೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಆದರೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮಂತ್ರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಲಿಂಗದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದವನು. ಅದ್ದರಿಂದ ಅವರ ತಂತ್ರಗಳು ಅವನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರ, ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಶುದ್ಧವರ್ತನೆ, ಅಹಿಂಸಾಚರಣೆ, ಲಿಂಗಾನುಭವ, ಪಟಾಸ್ಥಲ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವೋಪದೇಶಕರಾಗಿರುವ ಜಂಗಮರು ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ದುರುಚಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದುದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸಹ ಟೀಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಓಂದಿಗೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಂಗಮರು ಗ್ರಾಸಕೃಷಿ ಆಸೆಮಾಡಿ ಉದರವನ್ನು ಹೊರಿದರೆ ಅವರ ವೇಷವು ವೇಶಿಯಿಂದಲೂ ಕರಕಷ್ಟವೆಂತಲೂ ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವ ಇಂಥ ಭಂಡರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಪ್ಪನೆ. ತಲೂ ವೇಷವ ಜೊತ್ತು ಜೋಷದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರನ್ನು ನರಕದಲಿಕ್ಕುವನೆಂತಲೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಇಂಥವರನ್ನು ಕಟಿತರವಾಗಿ ತನ್ನ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿರುವನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪಟಾಸ್ಥಲದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಡುತ್ತ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತತ್ವಗಳು ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ಅವಳಿವಾಗಿ ಓದಬೇಕು. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿನ ದಾಣ್ಮೆಯು ಬಹು ಮಿಗಿಲಾದದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಬಂಧಿ-ಆದರ ಕೀಲು, ಉರಿ-ಹುಲ್ಲು, ಎಳ್ಳು-ಎಣ್ಣೆ, ಆಕಳ ಕೆಚ್ಚಲು-ಹಾಲು ಇಂಥ ಮಾಡಿಕೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಈ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆಗಿನ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರು ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಒತ್ತಾಯ ಅಥವಾ ಮೋಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಶ್ರಯಶ್ವಿಸಿಲ್ಲ. ಅವನು ವೀರಶೈವ ಮತದಲ್ಲಿರುವ ಉದಾರ ತತ್ವಗಳು, ನೀತಿಯನಡೆಗಳು, ಲಿಂಗಾನುಭವ ರೀತಿಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಬಹು ಜನ ಸಮಾಜದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅವನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ರಾಮನಾಥ ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ರಾಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ರಾಮನಾಥ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಒಂದೇ ಇವೆ. ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಂದೀಗ್ರಾಮವೆಂಬುದಿದ್ದು ಇದು ಇವು ಭಾಗವಿಂದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಪ್ರದೇಶ ವರೆಗೂ ಈ ಹೆಸರಿನ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರಬೇಕೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೭೫ ರಲ್ಲಿ ನೂರಮೂರು ತೈಲಪನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಚಾಲುಕ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸುವನಾಗಿರುವನು. ಅವನ ತರುವಾಯ ೯೯೭ ರಿಂದ ೧೦೦೮ ರ ವರೆಗೆ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನೆಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅವನ ತರುವಾಯ ಜಯಸಿಂಹನು ಪಟ್ಟವೇರಿದನು. ಅವನು ಆ ವರೆಗೆ ಚಕ್ರವಾಹದ್ದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಅವನು ಕೊಂಕಣ ಪ್ರಾಂತದ ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನೂ ಜೋಳರಾಜರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಮೊದಲು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂಕಿತಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಮೊದಲು ಒಳ್ಳೆಗಾವಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಯಾದಗಿರಿ, ಆ ಮೇಲೆ ೧೦೩೩ ರಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಿವಾಕಿ, ಅದರ ತರುವಾಯ ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ಅಕ್ಕಾಬೇವಿಯು ಇವನ ಅಕ್ಕನಾಗಿದ್ದು ಅವಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಆರಸಿಬಿಡಿ (ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಹೆಸರು ವಿಕ್ರಮಪುರ) ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಸಾಮಾಂತರಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನಿಗೆ ಸುಗ್ಗಲಾಬೇವಿ ಇವಳು ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾಗಿ ದ್ದಳು. ಇವಳು ವೀರಶೈವ ಶಿವರರಣೆಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ದೇವರದಾಸಿಮುಷ್ಣುನಿಗೋಸ್ಕರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ ಅವನ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತೇಜನ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರ ವಿವರವು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಸುಗ್ಗಲಾಬೇವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನವಳೂ ದೇವರದಾಸಿ ಮುಷ್ಣುನಿಗೋಸ್ಕರ ಗಾಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳೂ ವಿರೋಧಿಗಳು ಎಷ್ಟು ವಿರೋಧಿಸಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅಂಜದವಳೂ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇದ ರಿಂದ ಆರಂಭದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಗಿನ ವೀರಶೈವ ವ ತಕ್ಕ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಳು ರಂಜನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಕೋಪವನ್ನು ಸಹ ರೆಕ್ಕಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವಳು ದೇವರದಾಸಿಮುಷ್ಣುನಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ವೀರಶೈವಮತವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಲು ಕಾರಣಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಅದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ವೀರಶೈವಮತ ಪ್ರಸಾರವು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಪೂತಿಯೂ ಕೂಡ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತು. ಆಕೆಯ ಮಹತ್ವವು ಎಷ್ಟು ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ನೈಋತ್ಯ ಪ್ರಾಂತ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲಾ, ಬೀಲೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಳೇಬೀಡಿನಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. (ಎಸಿಗ್ರಾಫಿಕಾ ಕರ್ನಾಟಕಾ-ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ನಂ: ೧೧೨ ನೋಡಿರಿ.) ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಲೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು ಅದರ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಾಚಕರು ಅರಿಯುವದು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನದ ಪರ್ವವು ೧೨೨೦ ಇದ್ದು, ಹೊಯಸಳ ದೇವತೆಗಳು ಆಗ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಸಾಯಲು ಅವನ ದ-ಹನಾಯಕ

ನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾ ಅವನ ಸಾವಿರ ಜನ ದೇವಕರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಚತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟರು! ಇದು ಆಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕಪರಲಿಲ್ಲದ ಅಶುಲ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸುಗ್ಗಲೆಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಚತೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದವನು ಈ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು ಜಯಸಿಂಹರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸುಗ್ಗಲೆಗೆ ಸಮಾನಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಜಯಸಿಂಹನ ಸುಗ್ಗಲಾದೇವಿಯು ಪಾತಕಿಯು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿಸಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ—

"ಜಯಸಿಂಹ ಶಿಲಾಶಾಸನಕ್ಕೆ ಜಗಮೇಶಂ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ ಪೂಣ್ಣಾ ಭಾ | ಪೆಯನೆ ಸುಗಲದೇವಿ ಕೊಟ್ಟ ತೆರದಿಂ ಬಲ್ಲಾಳ ಭೂಪೋತ್ತಮ || ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಂಗೆ ಕುಮಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಥೀನಾಥಂಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು ಮನಃ | ಪ್ರಿಯೆಯೊ ಸುಗ್ಗಲದೇವಿ ಭಾಷೆಯನಿಳಾಚಕ್ರಂ ಪೊಗಲ್ಪನ್ನೆಗಂ ||"

ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಲದೇವಿಯು ಜಯಸಿಂಹರಾಜನಿಗೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸುಗ್ಗಲೆಯೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಭಾಷೆಯು ಯಾವದೆಂಬುದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ದೇವರದಾಸಿಯು ಕೂಡ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಷೆಯು ಗಂಡನೊಡನೆ ಸಹಗಮನಮಾಡಬೇಕೆ. ಬದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಂಥ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನೊಡಲಿಗೆಯೇ ಹೀಗೆ ಕೊಡುವುದು ಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರೀತಿಯು ನೋಡುವುದನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸ್ವತಂತ್ರಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದಲೂ ಪತಿಯು ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಅವಳ ಸಂಬಂಧವಿರದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕೂಡ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಗ್ಗಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾಷೆಯು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಇರದೆ ಅದು ದೇವರದಾಸಿಯು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವೊಂದು ಘಟನೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಅನುಮಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಜಯಸಿಂಹರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ

ಸುಗ್ಗಲೆಯು ಗತಿಸಿದ ಬಳಿಕ ೧೦೦-೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಸಹ ವೈಸಾರು ಪ್ರಾಂತದ ವ್ಯಭಾಗದಂಥ ದೂರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹಸರು ಹೀಗೆ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವಳು ಮೊದಲು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಇಂಥವಳ ಗುರುವು ದ್ರಾಸಿಮಯ್ಯನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯವು ಮುಂದೆ ಅವಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸಲು ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೂ ಇರಲಾರದು.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಘಟನೆಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಸ್ವಗ್ರಾಮವಾದ ಮುದನೂರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅವನು ತನ್ನ ದಿನದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ನೆಯ್ಯೆಯ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವನಾದನು. ಅವನು ಒಂದು, ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಶನ ವಸನಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅರಸನ, ಅವನ ರಾಣಿಯ, ಅವನ ಉಳಿದವರ, ಮಾಂಡಲಿಕರ ಮತ್ತು ಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಜರ ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಅವನು ಬಯಸಿದ್ದರೆ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತ ಪುರಾಣದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ದ್ರೋಣ, ಕೃಪ, ಅಶ್ವತ್ಥಮರು ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಜಾಣಕ್ಕನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಈಚೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮಿಯರಾದ ಪುಷ್ಪ, ಶೂನ್ಯ, ಜನ್ನರು ತಮ್ಮ ಜೈನ ರಾಜರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ತೆರದ ವೃತ್ತಿಯು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೊರತಾದದ್ದು. ಇದು ಉಪನಿಷತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಮೊದಲು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದು ಮುಂದೆ ಅವರು ವನಾಂತರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥವರ ರೀತಿಯನ್ನು ಈ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರು

ಅನುಸರಿಸಿ ರಾಜಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಯಸಿಂಹ ಸುಗ್ಗಲೆಯರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿರದೆ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಬಂದು ತನ್ನ ನೆ.ಕಾಂಕೆಯ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು!

ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಕೇಶಿರಾಜ, ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ ರಂಭವರು ರಾಜರ ಸೇವಕರಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರಾಜರು ಕೊಂಡೆಯರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಈ ಶರಣರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಂತ್ರಿಸದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅನೇಕ ತರದ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದನು. ಅವನು ಕಡೆಗೆ ರಾಜಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದೇಕಾಯಿತು. ಅವನಿಂದ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಾದದ್ದು ಅವನು ಮಂತ್ರಿಸದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರ ಮೂಲಕವಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲ ವರ್ತನೆಯುಳ್ಳ ಬಹುಜನ ಶಿವಶರಣರು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಅವರ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅವನು ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾದನು. ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೂ, ಕೆಡುಕರೂ ದುಷ್ಟರೂ ನೆರೆಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವದಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುದುನೂರಿಗೆ ಬಂದಬಳಿಕ ಅವನು ಸಾಧ್ವಿ ಹೂದ ದುಗ್ಗಲೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ಅವನು ಈ ನೊಂದಲು ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿರಕ್ತಾಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರೆ ಈ ವಿರಕ್ತಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಕಡೆಯ ವರೆಗೆ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಬಹುಜನ ಸಮಾಜವು ಅವನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಅವರು

ಪಲ್ಲಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ವೇರೆಯಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಾಸಿ ಮಯ್ಯನು ಈ ತೆರದ ಆಯುಷ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಗುರುಗಳು ದಯೆಪಾಲಿಸಿದ್ದ ಎರತ್ತಾಶ್ರಮವನ್ನು ತೊರೆದು ಬಗ್ಗುಮಾಡಿಕೊಂಡನು! ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಭಂಗ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇಅಲ್ಲ, ನಿಜವಾದ ಕೈಲಾಸ ಸುಖವು ಈ ದಾಂಪತ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆಂಬುದು ಅವನ ಜರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ಎವರಣೆಗಳಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ಕಂಡುಬರುವದು. ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆದರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದುಗ್ಗಲೆಯು ಅವನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹಂಹರನೂ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಅವಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಉಚ್ಛ್ರಸ್ತಧಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಮಾಜದವರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾಗರಿಕತೆ ಇಲ್ಲದ ಕನಿಷ್ಠ ಸಮಾಜಗಳು ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸದೆ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವರ್ತಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಎಚ್ಚಾರಗಳಿರದೆ, 'ಸ್ತ್ರೀ' ಎಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ 'ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ' ಎಂದು ಅವರು ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀ ವಚನಕಾರರೂ ಶಿವಶರಣೆಯರೂ ಆಗಿಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಿತರದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಪುರಾತನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ರಿಶೈಲಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕಾಡುಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ

ಗೋಡೇಕೆರೆಯ. ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಾಗಲಿ ಅವರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿರೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮುಂದುವರಿದು ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸಹ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ದೇವರದಾಸಿ ಮಯ್ಯನು ಸಮಾಜದ ಪೂರ್ವಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಹು ಭರವಸೆ ಸಾಗಿ ದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರಲಾರದು.

ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಬಳಿಕ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹದಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ಕಾರ್ಯಕ ನಡೆಸಿದ ರೀತಿಯು ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಯಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಜಾಣ್ಮೆ ಇರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಶ್ರಮಪಡಬೇಕು. ತನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿವಾರ್ಪಣಭಾವವಿರಬೇಕು ಶಿವಾರ್ಪಣಭಾವವೆಂದರೆ ಬಂದುಬಿಲ್ಲವು ತನ್ನದೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗ ಮುಖವಾಗಿ ಲಿಂಗಭೋಗೋಪಭೋಗಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸುವಡು. ಇದು ಶಿವಶರಣರ ನಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಅವನ ಚುಕ್ರೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನಿಗೆ ಒಲಿದು ತನ್ನನಿಧಿಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಸವೆಯದ ಧನನಿಧಿಯನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಯಾರು ಕಾರ್ಯಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಬಡತನವು ಬರಬಹುದಾದರೂ ಹೀಗೆ? ಅವರಲ್ಲಿ ತನ್ನನಿಧಿಯು ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಪುಲ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಲೂ ಹೀಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯವೆಂಬ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಬಂದುದರಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಸ್ಥಿರಶರವಾಗಿ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ

ಆಯಾ ವಚನಕಾರರು ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು, ಯಾರ ಮೂಲಕ ಅವರು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು, ಇವೇ ನೋದಲಾದ ಮಹತ್ವವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಚನಕಾರರು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಕೆಳಗಿನ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದೆ ಇರದು.

ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು 'ಕೂಡಲಸಂಗಮ' ಈ ಹೆಸರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯ ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯ ಬಸವಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ, ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯ ಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಚನ್ನಸಂಗಾ, ಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ನೀಕಳಂಕ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ, ಹಡಸದಪ್ಪಣ್ಣನ ಬಸವಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚನ್ನಸಂಗಮದೇವಾ ಎಂಬವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಬೇರೆ ಕೆಲವರು 'ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ' ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ:- ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನು ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ, ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ನೀಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನು ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂಬ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಹುಲಿಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಸೋಮೇಶ್ವರನ' ಇಲ್ಲವೆ 'ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರ'ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ:- ಆದಯ್ಯನ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರಾ, ಅಮುಗದೇವನ ಸಿದ್ಧಸೋಮನಾಥಾ, ಬಿಟ್ಟಬಾಚಯ್ಯನ ನೀಕಳಂಕಫರ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ, ಹುಲಿಗಿರಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಎಂಬವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೆಲವರು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ 'ಗುಹೇಶ್ವರ' ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಚನಗಳನ್ನು

ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾ:— ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನ ಗುಹೇಶ್ವರಪ್ಪ, ಗುಹೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾನರಾಳಲಿಂಗ, ಗುರುಗುಹೇಶ್ವರಾ ಇವು ಇವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಯಾವ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರೋ ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವರ ಭಕ್ತಿಯು ಯಾರಲ್ಲಿ ಇತ್ತು, ಯಾರನ್ನು ಅವರು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯವರು, ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ನಮಗೆ ದೊರೆದ ವಚನಕಾರರ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ರಾಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವಚನಗಳು ಬಹಳ ಹೊರಡುತ್ತವೆ. 'ರಾಮೇಶ್ವರ' ಮತ್ತು 'ರಾಮನಾಥ' ಇವು ಒಂದೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 'ಹೆಸರುಗಳು. ಅದ್ದರಿಂದ ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಚನಕಾರರೆಲ್ಲರೂ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಇನ್ನದೇವತೆಯಾದ ರಾಮನಾಥನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿವೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ ಅಥವಾ ಅವನ ವಾಕ್ಯವಾದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿಲಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಹೊಂದಿದವರೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. 'ರಾಮೇಶ್ವರ' ಅಥವಾ 'ರಾಮನಾಥ' ಅಥವಾ 'ದಾಸ' ಈ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ.

ವಿಲೇರಕೇತಯ್ಯನ ಆಚಾರವೇ ಪ್ರಾಣವಾದ 'ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ನಗೆಮಾರಿತಂದೆಯ ಆತುರವೈರ ರಾಮೇಶ್ವರ, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನ ಏಕಾಂತ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಮೆರೆಮಂಡವೇವನ ಐಘಟದೂರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ, ತಳವಾರ ಕಾಮದೇವನ ಕಾಮಹರಪ್ರಿಯ ರಾಮನಾಥ, ಭರಿ ತಾರ್ಪಣದ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಚನ್ನಕೂಡಲರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಶಿವನಾ ಗಮಯ್ಯನ ನಾಗಯ್ಯ ಪ್ರಿಯಚನ್ನರಾಮೇಶ್ವರಾ, ಅನಾಮಿಕ ನಾಚಯ್ಯನ ನಾಚಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಚನ್ನರಾಮೇಶ್ವರಾ, ಗುಪ್ತಮಂಚಣ್ಣನ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯ ರಾಮನಾಥಾ, ಮೈದ್ಯಸಂಗಣ್ಣನ ಮರುಳುಶಂಕರಪ್ರಿಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯನ ಮಹಾಲಿಂಗಚನ್ನರಾಮಾ, ಬಾಲಬೊಮ್ಮಣ್ಣನ ವೀರಶೂರ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಚಂದಿಮರಸನ ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚನ್ನರಾಮ, ಮಾದರಚನ್ನಯ್ಯನ ಕಯ್ಯಳಗತಿ ಅಡಿ

ಗೊಂಟಿ ಕೆಡೆಯಾಗಬೇಡ ಅರಿ ನಿಜಾತ್ಮ ರಾಮರಾಮನಾ, ದಾಸಂಪ್ರಿಯ ರಾಮನಾಥ ಪ್ರಭುವೇ, ನಂದ ಗೋಪಿಯ ಕಂದ ಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗ ರಾಮನಾಥಾ, ಇವು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಏಲೇಶಕೇತಯ್ಯನು ಯಾದಗಿರಿಗೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಏಲೇರಿ ಗ್ರಾಮದವನು. ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಕಲಬುರ್ಗಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಆಳಂದೆ ಗ್ರಾಮದವನು. ವೈದುನ ರಾಮಯ್ಯನು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಭೀಮಾವತೀ ಪ್ರದೇಶದವನು. ಚಂದಿಮರಸನು ಮುದುನೂರಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಕೆಂಭಾವಿ ಗ್ರಾಮದವನು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ 'ರಾಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದಾಸಂಪ್ರಿಯ ರಾಮ ನಾಥ ಪ್ರಭುವೇ ಎಂಬ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನು ದೇವರದಾಸಿ ಮಯ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ತನ್ನ ಮುದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಸಂಚರಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಹೊಂದಿದವರರಬೇಕು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತಳವಾರ ಕಾಮಿದೇವ, ಶಿವನಾಗಮಯ್ಯ, ಗುಪ್ತಮಂಚಣ್ಣ ಇವರು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮುದುನೂರು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯವರರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತವರಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಉಳಿದ ವಚನಕಾರರ ಗ್ರಾಮಗಳಾವವು ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ. ಇವರು ನಗಮಾ ತಂದೆ, ಮೆರೆಮಿಂಡದೇವ, ಭರಿತಾರ್ಪಣದ ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅನಾಮಿಕ ನಾಚಯ್ಯ, ವೈದ್ಯಸಂಗಣ್ಣ, ಬಾಲಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಮಾದರಚನ್ನಯ್ಯ ಇವರು ಇದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಬುರ್ಗಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಆವಮೋ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯವರೆಂದೂ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರಿಂದೂ ಬಹುಶಃ ಪ್ರಕಟವಾಗಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೆರೆಮಿಂಡದೇವ ಮತ್ತು ಮಾದರಚನ್ನಯ್ಯ ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮಿಳುದೇಶಕ್ಕೆ

ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವರು (ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಭಾಗ ೨ ನೋಡಿರಿ). ಇವರು ಮೊದಲು ಕಲಚೃಣ ಮತ್ತು ಮುದುನೂರು ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾದ ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಜೋಳದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ರಾಮೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ರಾಮನಾಥ ಎಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದದ್ದರಿಂದ ಅವನಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈ ವಚನಕಾರರು ಅವನ ಅನುಕರಣವನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಅವನ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಧವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತ ಈ ಮುದುನೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ರಾಮ, ರಾಮನಾಥ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಈ ಶಬ್ದಗಳು ವಿಷ್ಣು ವಾಚಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವೀರಶೈವ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವವರು ರಾಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ವೀರಶೈವ' ಈ ಶಬ್ದವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಭಾವವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವನಿದ್ದ ಕಾಲದ ವಚನಕಾರರು ಹೇರಳವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಬಹುಶಃ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಇಲ್ಲವೆ ಅವನಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮೊದಲು ಇದ್ದವರು ಇರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿರವಾಯ ವಿರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬರಹತ್ತಿತು. ಆಗ ರಾಮೇಶ್ವರ, ರಾಮನಾಥ, ರಾಮ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸುವದು ತೀರ ನಿಂತು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿಗೆ, ರಾಮ ಈ ಶಬ್ದವುಳ್ಳಂಥ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳು

ಬೇರೆ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವುಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಚನಕಾರರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೋಸ್ಕರ ಅದರ ಭಾವವುಳ್ಳವರಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ನಾವು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಅಧಾರಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಶಿಲಾಶಾಸನವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ ಆರಸಿಕೆರೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಇದರ ಮತಿಯು “ಶಕೆ ನೃ ವರ್ಷ ೧೧೭೭ ಅನಂದ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ೧೧ ಸೋಮವಾರ” ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೬೫-೬೬ನೇ ವರ್ಷದ್ದು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನಂದರೆ:—

ಸಿರಿಯಾಳ್ವ ಬಸವಯ್ಯನೊಳ್ಳಿಸೆವ.....ಮಂ ಬಾಣನು | ದ್ವರ ಭೋಗಂ ಸಲೆ ಚೋಳನುದ್ಭಟನನತರ್ಕಂ ಸಿಂಧ ಬಲ್ಲಾಳನೇ || ಧರೆ ಕೊಂಡಾಡುವ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೆದಿರ್ದಿ ಭಕ್ತ ಸಂದೋಹವಾ ದರದಿಂ ಕಾಕರ ಕಂಡ ನಂಬಿ ನಿನಗೀಗುದ್ಭೋಧ ಸಂಪತ್ತಿಯಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಬಸವೇಶ್ವರ, ಬಾಣ, ಚೋಳ, ಉದ್ಭಟ, ಸಿಂಧು ಬಲ್ಲಾಳ, ದೇವರದಾಸ, ನಂಬಿಯಕ್ಕ ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಧರೆಯೆಲ್ಲವೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಶರಣರು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡದೆ ಇರುವದು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವದು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ವಿಶೇಷಣವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದವನು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಬಸವಯ್ಯ’ ಈ ಹೆಸರು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ‘ದಾಸಿಮಯ್ಯ’ನೆಂತಲೂ ‘ದಾಸಿಮಯ್ಯ’ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ‘ಬಸವಯ್ಯ’ ಎಂತಲೂ ಇಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ‘ಸಿರಿಯಾಳ್ವ ದಾಸಿಮಯ್ಯ’ನೆಂತಲೂ ‘ಧರೆ ಕೊಂಡಾಡುವ ಬಸವಯ್ಯ’ ಎಂತಲೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಪ್ರಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಿದೆ ಉಭಯ ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ದಾಸಿಮ

ಯ್ಯನು ಸಿರಿಯಾಳ್ವ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಒಡೆಯನೆಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಧರೆ ಕೊಂಡಾಡುವಂಥವನಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಅರ್ಥವು ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶಾಸನದ ಲೇಖಕನು ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ 'ಧರೆ ಕೊಂಡಾಡುವ' ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವದರಿಂದ ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಿಜ್ಜಳನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಅನೇಕ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಡೆಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡಲಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಇರುವರು ಸಂಭವವದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪುರುಷರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬರಲು ಕೆಲಕಾಲ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಆರಂಭದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಅವು ಹೊರಡುವದುಂಟು. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಂದಿರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುವದುಂಟು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತೆಯು ಇರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಏನೂ ಅಡ್ಡಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಒಂದು ವಚನವು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದೆ.

“ದಾಸನ ಕುಲವಾದಾತ ಈಶಂಗಲ್ಲದೆ ಶರಣೆನ್ನ. ಆಸೆ ಮಾಡನೋಡಾ. ಅನ್ಯದೈವಂಗಳಿಗೆ ದೇಶದ ಸಿಶಾಟಿಗಳಿಗೆ ಆಸೆ ಮಾಡನೋಡಾ. ಆಸೆ ಮಾಡಿದನಾದಡೆ ಅವ ದಾಸನ ಕುಲವಲ್ಲ. ಅವನನ್ನ ಕುಲ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ ”

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ 'ದಾಸನ ಕುಲ' ಎಂಬದು ಎರಡು ಸಲ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. 'ದಾಸನ ಕುಲ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ನೇಕಾರರ ಜಾತಿಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ನುಡಿದಿಲ್ಲೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಕುಲ' ಎಂದರೆ ಜನ ಸಮೂಹ, ಅಥವಾ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನು ಈ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ಶಿವಶರಣನು ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪೂರ್ತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವನೋ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನು ಅನೇಕ ಅನುಯಾಯಿಗಳುಳ್ಳವನು ಅಥವಾ ತನಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸತ್ಯವಲ್ಲದುದನ್ನು ಡಾಂಭಿಕತನದಿಂದ ಹೇಳುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನಡೆಸಿದ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಚಳವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಬಹುಜನರು ಅವನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರೊಂದು ವರ್ಗವೇ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಅಂದರೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಬಂದರು, ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅವನ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಂತೆ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಬಂದರು, ಇದರಿಂದ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜನರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು, ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಈಗಿನ ವೈಸೂರ ಪ್ರಾಂತದ ಮಧ್ಯದ ವರೆಗೂ ಪಸರಿಸಿತ್ತು, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದನು, ಎಂಬವೆಲ್ಲವು ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಈ ವರೆಗೆ ಆಗಿ ಹೋದ ಗ್ರಂಥ ಕಾರರಿಲ್ಲರೂ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೆ ಅವರು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳಸಂಕೋ

ಚದ ಮೂಲಕ ಆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಯಾದ ಹರಿಹರನು ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ಅರಿಯುವದು ಅವಶ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಅವನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಎತ್ತಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಡಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಹರಿಹರನು ಪಂಪಾಶತಕವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದದ್ದು ಅದರ ೬೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

“ಬಿಡು ಮಾಣ್ಯಾಣಿಲೆ ಬೊಮ್ಮವಾದಿ ಸಟಿಯಂ ನೀಂ ನಂಬಿಗೋ
ಎನ್ನನೆ | ವೃಡನಂದಾಡನೆ ನಮ್ಮಾಗೂಡಯ್ಯನ ಮುಂದಾ ದಾಸಿಮಯ್ಯಂ
ಉಡ || ಲೃಡನೆ ಸೀರಿಯ ನುಣ್ಣನೆ ಸಿರಿಯನಾಳ್ವಂ ಪೇಳಿ ಕೈಲಾಸಮಂ |
ಕುಡನೆ ಸೀರಿಯನೆಮ್ಮ ನಂಬಿಗೆ ಎರೂಪಾಕ್ಷಂ ಲಲಾಟೀಕ್ಷಣಂ ||

ಇದೇ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾವ್ಯವಾದ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ರಗಳೆ ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ದುಗ್ಗಲವ್ವೆ ಈ ಉಭಯತರನ್ನೂ ಅವನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಕೇಶಿರಾಜನ ದುಗ್ಗಲವ್ವೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಂ |

ಭಾಷೆಗೀಶನ ತಂದ ಮಿಸುವಾದಿಮಯ್ಯನಂ |

ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನೇಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕೆಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವನಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುತ್ತದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯ ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನು ಗಂಭಿರನಿಂದ ಗಂಭಿರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ್ದು, ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಜನು ಗಂಭಿರನಿಂದ—೪೦ರ ವರೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನೆಂಬುದು ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಲಕೆರೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜಧಾನಿಯು ಇವನ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಯಾವ ರಾಜನದೂ ಇದ್ದದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕ

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂಠಲೂ ೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಲೆಯ ಗಂಡನಾದ ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನು ದೇಸಿಂಗ ಬಲ್ಲಾಳನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನದ ಅಭಾವದ ಮೂಲಕ ಈ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಈ ತಪ್ಪು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ದೇಸಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ರಾಜನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋಗಿರುವ ಯಾವ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ದೇಸಿಂಗ ಇದು ಜಯಸಿಂಹ ಇದರ ವಿಕೃತ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಗ್ಗಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಲಿಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃವಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಕವಿಯು ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ದೇಸಿಂಗ ಬಲ್ಲಾಳನೆನ್ನುವ ಜಯಸಿಂಹನೆಂತಲೇ ಅವನನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷಾಂತರವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹನೆಂತಲೇ ಈ ಹೆಸರು ಇರಬಹುದು. ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವು ಇನ್ನೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ ಇಂಥ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾವು ಹಿಂದೆ ಉದಹರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಕಿಂಠಲೂ ಮೊದಲು ದಾಸಿಮಯ್ಯನದ್ದೆಂಬುದು ವ್ಯಷ್ಣವು. ಆದರೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವದಿಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಭಕ್ತರಾಗ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜೋಳ ರಾಜನು 'ಪಿರಿಯ ಪುರಾಣ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಈ ಪುರಾತನರನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾಗ್ಯವೂ

ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಈ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಆಗಿಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರಗಳೂ ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೨ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ೧೧೬೮ರ ವರೆಗೆ ಇದ್ದನೆಂದು ಸಿದ್ಧಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ನಂಬಲರ್ಹವಾದುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುದನೂರಿಂದ ೩೦ ಮೈಲು ದೂರವಿರುವ ಗೊಬ್ಬೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೊರವರ ಬಾವಿಯ ಥರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವಿದ್ದು ಅದರ ಅಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಯು ಲಂಡನ್ನಿನ ವಿಶಿಷ್ಠಾ ಟಿಕ ಸೊಸಾಯಟಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ಡಾ॥ ಎಸ್. ಸಿ. ನಂದೀಮಠ, ಎನ್. ಎ. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ ಇವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

‘ಪಿರಿಯ ಗೊಬ್ಬೂರಶೇಷ ಮಹಾಜನಂಗಳ ದಿವ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದ ಪದ್ಮಾರಾಧಕರು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ಗಂಧವಾರಣಾರ್ಜುನ ಕುಲ ತಿಲಕ ಜಾಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರರುಮಪ್ಪ ಸಕಲ ಜಾಡ ಗೊತ್ತಳಿಗಳ ಕುಲದೇವ ದೇವನಪ್ಪ ಗೊಜ್ಜೇಶ್ವರ ದೇವರ ಪೂಜೆ.....’ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಇದರ ವರ್ಷವು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಹೇಗೆಂದರೆ— “ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ದೇವ ವರುಷದ ೧೧ನೆಯ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಏಳು ಮಂದವಾರ” ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೮ ಜುಲೈ ತಾರೀಖು ೨೪ ಶನಿವಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರ್ಷ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಯಸ್ಸು ೧೬ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಜೀವಿಸಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆಯು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೬೭ ಜುಲೈ ೧೦ನೇ ತಾರೀಖು ಸೋಮವಾರ ಈ ಕಾಲದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈಗ ಚಿಕ್ಕ ಮುದೇನೂರ

ಶ್ಲೋಕ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯದ ಮಧ್ಯರಂಗದ ೩ನೇ ಕಂಭವೇ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಮತು ಕಳಚೂರಿಯ ಭುಜಬಲ ಚಕ್ರ ವರ್ತಿ ಶ್ರೀಭುವನಮಲ್ಲ ವರುಷದ ೧೨ನೇ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂವತ್ಸರದ ಅಷಾಢ ಬಹುಲ ೭ ಸೋಮವಾರ ಪುಷ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರ ವ್ಯತಿಪಾತ” ಎಂದಿದ್ದು ಈ ಅರಸನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಬಿರುದು ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವದೇನೆಂದರೆ, “ಸವಿತ್ರ ಗುಣಾನುರಾಗರಪ್ಪ ಶ್ರೀಮತು ಸರ್ವೇ ನಮಸ್ಕದಗ್ರಹಾರಂ ದ್ವೈತವಾರಣಾಸಿ ಮುದೇನಾರ ದಾಸಯ್ಯಗಳ... ಪ್ರಮುಖ ಅನೇಕ ಮಹಾಜನಗಳು” ಎಂದಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ತರುವಾಯ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಲಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನೋಡಲು ಇದು ‘ದ್ವೈತ ವಾರಣಾಸಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ದಾಸಿ ಮಯ್ಯನ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರಬಹುದು. ಇಂಥ ಹೆಸರು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು.

ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿಂದ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿಗೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರಿಂದ ಜರಗುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಉಗಮ ಹೊಂದಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಾವು ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇಂಥ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಲು ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೋದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಆಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಶ್ರೀಶೈಲ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಶೈಲ ಕೇಂದ್ರ.

ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಪಕನು ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವರ ದಾಸಿವ:ಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಇದು ನಿಜವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ದಾಸಿವ:ಯ್ಯನು ತನ್ನ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದನೆಂದು ಅವನ ಎಲ್ಲ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನವೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮೊದಲನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಿತ್ತೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾರಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಾನವು ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗಿಹೋದ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ಶಿವಯೋಗಿ ಮಲ್ಲರಸ, ಗೋರಕ್ಷ, ಈ ಮೊದಲಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ರೂಪೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವರೆಂಬ ಅಂಶವು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರವಾಹವು ಮೊದಲು ಉಗಮ ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಸರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರವಾಹವು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರವಾಹವು ಪೂರ್ವದಿಶೆಗೆ ಅಂದರೆ ಅಂಧ್ರ ದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಲು ಅದು 'ವಿಜಯವಾಟಿಕಾ' ಎಂದರೆ ಬಿಜನಾಡ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿತು. ಈ ಕಡೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿ ತಾರಾಧ್ಯ, ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು.

ಈ ಯಾವತ್ತರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವರು, ಪುರಾತನ ಕಾಲದವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲವೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಬೇಕು.

೭ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ-ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆ ಕೇಂದ್ರ.

ಶ್ರೀಶೈಲದ ತರುವಾಯ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಮತ್ತು ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಎರಡನೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುತ್ತದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ವೀರಶೈವ ಶಿವರೂಪರು ಆಗಿಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆ ಈ ಭಾಗವು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಒಂದುನೇಳೆ ಸಂಶೋಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ, ವಚನವಾಙ್ಮಯ ಇವುಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಶಕ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಾಲ್ಕುರಿಕೆಯು ಇದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ವೇಮನಾರಾಢ್ಯ, ಸೋಮಾರಾಢ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸೂರ್ವಕಾಲದ ಶಿವರೂಪರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಕರಣಗಳನ್ನೂ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವರು. ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಕವಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವನು ಗಗನಶರಣಿ ಇದ್ದನು. ಇವನು ಮೊದಲು ಜೈನನು. ಮುಂದೆ ವೀರಶೈವನಾದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಅದು ಬೇಡಾಗಿ ಪುನಃ ಜೈನನಾದನು. ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಉತ್ತರನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಅದರ ಈಗಿನ ದೇಸರು 'ನಾಗಲಿಂಗೇಶ್ವರ' ಎಂದಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕೇಂದ್ರದ ತರುವಾಯ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ-ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆ ಕೇಂದ್ರವೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

೮ ಮುದನೂರು ಕೇಂದ್ರ.

ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಚಳವಳಿಯ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹುಜನ ಶಿವರೂಪರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಳವು ವೀರ ಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂರನೆಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುತ್ತದೆ.

೯ ಮಂಗಳನಾಡ ಕೇಂದ್ರ.

ತರುವಾಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯಲ್ಲಿ ಉಗಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ

ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೊಪ್ಪು
ಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಸ್ಥಿ
ತಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮುದನೂರು ಮತ್ತು ಮಂಗಳವಾಡ ಈ
ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿವರೂಪರು ಉಪ್ಪವಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂಗಳವಾಡವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕೇಂದ್ರ
ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ
ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರ.

ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ
ಬಳಿಕ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದ ಶಿವ
ರೂಪರು ಅವನಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಅವನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಪ್ರ
ಸಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಹುಭರದಿಂದ ಕೈಕೊಂಡರು. ಈ ಕಾರ್ಯವು
ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೂ ನಡೆದ ಹಾಗೆ
ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ಐದನೆಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

ಬನವಾಸಿ-ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ ಕೇಂದ್ರ.

ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯು ಈಗ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಬಹು
ಜನ ಶಿವರೂಪರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ಪಟ್ಟದ
ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಜಗಣ್ಣನು ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ
ಅವನಿಂದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವು ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಈ
ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೀರಶೈವತ್ವದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದ ವಿಸ್ತಾರವು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾನಗಲ್ಲು ತಾಲೂ
ಕಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕಡೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವರೆಗೂ ಪಸರಿಸಿದೆ. ಇದು ವೀರ
ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಆರನೆಯ ಕೇಂದ್ರವು.

ಹರದನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕೇಂದ್ರ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕರ್ನಾ
ಟಿಕವನ್ನು ಆಳಿಯೊಗಸಿದರು. ಆಗ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರುಷರು

ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾವೇರೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಹರದನ ಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಫಾರ್ಮಕ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಇದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ೭ನೆಯ ಕೇಂದ್ರವು.

ವಿಜಯನಗರ ಕೇಂದ್ರವು.

೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ೧ನೇ ದೇವರಾಯನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಬಹುಜನ ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ವೀರಶೈವರೂ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಂದ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಚನಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ೮ನೆಯ ಕೇಂದ್ರವು.

ಕೆಳದಿ-ಬಿದನೂರು ಕೇಂದ್ರ.

ತಾಳಕೋಟೆಯ ಯುದ್ಧದ ತರುವಾಯ ವಿಜಯನಗರವು ಲಯವಾಗಲು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೈವಶವಾಯಿತು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಪಾಳ್ಯಗಾರರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ವೀರಶೈವ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯ ವಂಶದ ರಾಜರು ಬಹು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ವೀರಶೈವ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಈ ರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಕೆಳದಿ ಮತ್ತು ಬಿದನೂರು ಇವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳಾದವು. ಇವುಗಳಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವು.

ಈ ಕೇಂದ್ರದ ತರುವಾಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಅನೈಕ್ಯತೆಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಈ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯು ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೧೬೮೬ ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವು ಹಾಳಾದಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ನಾಡನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವರೆಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಶಾಂತಸ್ಥಿತಿಯು ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆದ

ಳತೆಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರ-ವದಿಲ್ಲವೋ ಅದು, ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವೂ ಅದರ ಇತಿಹಾಸವೂ ಕೂಡ ಮರೆತು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟವು!

ಈಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿದ್ದ ಮುದನೂರು ಕೇಂದ್ರವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಪುರಾತನವಾಗಿರುವ ಉಳಿದ ಎರಡು ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮತ್ತು ಪೊಟ್ಟೀಕೆರೆಗಳು ಈಚೆಗೆ ಲಯವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲಿನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯವು ಬೆಳೆದು ಅದು ನೆಲಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ತರುವಾಯದ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕೆ-ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ-ಪೊಟ್ಟೀಕೆರೆ ಇದು ಈಗ ಅಂಧ್ರನಾಡಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಗೂಡ ಪುರಾತನ ವೀರಶೈವ ವಾಚ್ಛಯವೂ ಕೂಡ ಲಯವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಾಚ್ಛಯದ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಮುದನೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದವು. ಆಗ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಪ್ರವರ್ತಕರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮುದನೂರು ಕೇಂದ್ರವು ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಹತ್ವವಾದದ್ದು. ಇದು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಳವು ವಾಸಿಸಲು ಬಹು ರಮಣೀಯವಾದದ್ದು. ಅದು ಬುಗ್ಗೆಗಳೆಂದಲೂ ಕೊಳಗಳೆಂದಲೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಹು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಅದು 'ದಕ್ಷಿಣವಾರಣಾಸಿ' ಎಂದು ಈ ಕಾಲದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅನೇಕ ವರ್ಷ ವಾಸಮಾಡಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದನು.

ಅವನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಶೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಕೊಲ್ಲಿಸಾಕಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುದುನೂರು ಭಾಗದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆಯೇ ಧಾವೀ ಕ ಜಾಗ್ರತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದನು.

ಇವರಿಬ್ಬರ ತರುವಾಯ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಆದರೆ ಈಗ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅವನು ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ಅದ್ಭುತ ಕರ್ತನೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ಅವನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಈ ವಾಙ್ಮಯವಿತ್ತೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಅವನ ವಚನಗಳಿಂದಲೂ ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ:—

(೧) ಕರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ. ಸಿರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ. ಹಿರದಸ್ತು ರಾಜ್ಯವನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ. ನಿಮ್ಮ ರರಣರ ಸೂಳ್ನಡಿಯ ಒಂದರಗಳಿಗೆ ಇತ್ತಡೆ ನಿಮ್ಮನಿತ್ತೆ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ.

(೨) ಕಡೆಗೀಲಿಲ್ಲದ ಬಂಡಿ ಹೊಡೆಗೆಡುವುಮಾ ಮಾಬುದೇ? ಕಡೆಗೀಲು ಬಂಡಿಗಾಥಾರ. ಕಡು ದರ್ಪವೇರಿದ ಒಡಲೆಂಬ ಬಂಡಿಗೆ ವೃತರಣರ ನುಡಿಗಡಣವೇ ಕಡೆಗೀಲು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ.

ಈ ವಚನಗಳಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೊದಲು ವಚನವಾಙ್ಮಯವಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆ, ಕೊಲ್ಲಿಸಾಕಿ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಙ್ಮಯದ ಪೂರ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವು ಈಗ ಅಂಧ್ರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಪುರಾತನ ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯವು ನಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ನಾಡ ಮತ್ತು ಮುದುನೂರು ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ವಾಙ್ಮಯದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸಂಶಯಯುಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲೇಬೇಕು.

ಕೆಲವರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಎಂಬವರು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಶರಣರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿವ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಜನರು ಇದ್ದದ್ದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಲವು ವಾದವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಸವಕಾ ಲಿನನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ವಿಷಯ ವಿವೇಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಹೆಸರಿನ ಕೂಡ ಬಸವನ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವಚನಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವು ಬರಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದು ಅವನು ಗಗನೇ ಶತಮಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ದಾಸಿಮಯ್ಯ' ನೆಂದು ಇವನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಜೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಈ ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳು ಒಬ್ಬನಿಗೆಯೇ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂಚಾರಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮಗನೆಂದು ಕೆಲವರು ತಿಳಿದಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇವರ ದಾಸಿಯನ್ನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದು ಅವನ ಹೆಸರು 'ರಾಮೇಶ್ವರ' ಅಥವಾ 'ರಾಮಲಿಂಗ' ಎಂದು ಇದ್ದದ್ದು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರು 'ಪಿತುರಾಮ ಎಂದಿದೆ.' ಆದರೆ ಇದು ಬರಹದ ತಪ್ಪೇ ಹೇಗೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮಗನೆಂದು ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಹರಿಹರ ಮಹಾಕವಿಯು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಗಳೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಂದರ್ಭವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ, ಶಂಕರ ದಾಸಿ

ಮಯ್ಯನು ಮುದನೂರಿಗೆ ಹೋದಾಗ್ಗೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವನಲ್ಲಿ ಎನೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನಿಗೆ ಆಹಾರ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತಾನು ಬಡವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೀಗೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಕೂಡ ಗರ್ವದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಉದ್ರೇಕಗೊಳ್ಳಲು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದ ತವನಿಧಿಯು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡಲು ಅವನ ತವನಿಧಿಯು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಯಾವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾವು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎನೇಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ತರುವಾಯ ಸ್ವಲ್ಪ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎನೇಚಿಸುವೆವು.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೇ--

(೧) ಶಿವಶರಣ ವಿಲಾಸದೊಳಗಿನ ೧೬ನೇ ಸಂಧಿ-ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕಥೆ (೨) ಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ (೩) ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ (೪) ಶಿವಕಥಾಸಾಗರ (೫) ಬಸವೇಶ್ವರ ವಚನ ಕಥಾಸಂತ್ಸಾಗರ (೬) ದೇವಾಂಗ ಪುರಾಣ-ರಾಘವಾಂಕ (೭) ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಪುರಾಣ-ವಿರೂಪಾಕ್ಷಕವಿ (೮) ಮನುಪುರಾಣ (೯) ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಲಾವಣಿ (೧೦) ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳು (೧೧) ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಲೇಖನಗಳು (೧೨) ಪಂಪಾಶತಕ (೧೩) ಹಂಪೆಯ ರಗಳೆ (೧೪) ಲಿಂಗಾಚರಣೆಯ ರಗಳೆ (೧೫) ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸುಗ್ಗಲೆ ಮತ್ತು ಜಯಸಿಂಹರಾಜ ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು.

ಶ್ವಪಚಯ್ಯ-ಸಾಮವೇದಿಗಳು.

ಶ್ವಪಚಯ್ಯನೆಂಬ ಅಸ್ತೃತ್ಯನೂ, ಸಾಮವೇದಿಯೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ 'ಬ್ರಹ್ಮಣನೂ'. ಭತ್ತೀಸಸುರನೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದಿಯು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸನಿರತನಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಗಗನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಉಭಯತರು ತಿವಶರಣದಲ್ಲಿ ಗಣ ಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಇವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—

(೧) ನೆರೆನಂಬೋ ನೆರೆನಂಬೋ ದರದೊರವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮವೇದಿಗಳಂತೆ. ನೆರೆನಂಬೋ ನೆರೆನಂಬೋ ದಾಸಮುಗ್ಧಳೆಯಂತೆ. ನೆರೆನಂಬೋ ನೆರೆನಂಬೋ ಸಿರಿಯಾಳ ಚಂಗಳೆಯಂತೆ. ನೆರೆನಂಬೋ ನೆರೆನಂಬೋ ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳನಂತೆ. ನಂಬಿದೆಯಾದರೆ ತನ್ನನಿವ ಕೂಡಲಸಂಗಮವೇನು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಾಮವೇದಿಯನ್ನು ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತಿವಶರಣರ ಪಂಚ್ಚಾಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(೨) ಅಪ್ಪನು ದೋಹರಕಕ್ಕನಾಗಿ, ಮುತ್ತೈಯ್ಯ ಚನ್ನಯ್ಯನಾದರೆ ಅನು ಬದುಕಿರಲು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಸದ್ಗುಣವ ನಾನಂಪೆನಯ್ಯ. ಕಷ್ಟಜಾತಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದೆ. ಎನಗಿದು ವಿಧಿಯೇ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ?

ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕೆಲವು ಅಸ್ತೃತ್ಯರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಅವರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯವರು. ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಣನಾದರೂ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಕನಿಷ್ಠ ಜಾತಿಯವನು, ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇವರಲ್ಲಿ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು ಅಂತೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(೩) ಎಮ್ಮವರಧಿಕರು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಅಧಿಕರು. ಪಾಕವ ಮಾಡುವ ಭಂಡ ಸೋಣಗನ ದೋವಿಗೆಯಯ್ಯ. ಕೆರೆಹಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚುವದು ಆನಾಗಮವಯ್ಯ? ಕೂಡಲಸಂಗಮವೇನು ನಿಮ್ಮ ವಚನವಂತೆಂದುದು. ಭವಿ ನೋಡಿದ ಓಗರ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವಾಗಬೆಂದು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನ ಮೊವಾಡವನ್ನು ಎವರಿಸುತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದರೂ ಕೂಡ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತವಾಗಲಾರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(೪) ಶ್ವಪಚನಾದರೇನು? ಲಿಂಗಭಕ್ತನೇ ಕುಲಜನು. ನಂಬಿ ನಂಬದಿದ್ದರೆ ಸಂದೇಹಿ ನೋಡಾ. ಕಟ್ಟಿದರೇನು, ಮುಟ್ಟಿದರೇನು, ಹೊಸಿದರೇನು ಮನಮುಟ್ಟಿದನ್ನಕ್ಕ? ಭಾವ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ಭಕ್ತಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನೊಲಿದವಂಗಳ್ಲಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ವಪಚನು ಭಾವಶುದ್ಧನಾದುದರಿಂದ ಅವನೇ ಶ್ರೀಷ್ಠ ಕುಲದವನೆಂದು ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಈ ವಚನಗಳಿಂದ ಶ್ವಪಚಯ್ಯ ಸಾಮವೇದಿಗಳು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಷ್ಠ ರರಣರೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭತ್ತೀಸಪುರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಂದು ಆಗ್ರಹಾರವು. ಅಂದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳವು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಪಾಪರಹಿತನು, ಅತ್ಯಂತ ವಿದ್ವಾಂಸನು, ತರ್ಕ ತಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದನು ಮತ್ತು ವಾಗ್ಮಿಯು ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ೩೫೦೦ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದು ಅವರೂ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಕೆಳಗೆ ೩೬ ಗ್ರಾಮಗಳು ಇದ್ದು, ಈ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಅರಸನು ಸಾಮವೇದಿಗೆ ಆಗ್ರಹಾರವಾಗಿ ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರ್ವಜನರಿಂದ ವಂದ್ಯನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ರಲು ಅವನ ಆಡಳಿತೆಯಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಸಾಮವೇದಿಯು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಓದ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಒಂದು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇ

ಶಕ್ತಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನು ಇದು ರುಚವು, ಇದು ಅರ್ಥ ರುಚವು, ಇದು ಅರಿಸಾದವು, ಇದು ಪೂರ್ಣವಾದವು, ಇದು ಉದ-ತ್ತಾ ನ-ದಾತ್ತ ಸ್ವರವು, ಇದು ಋಕ್ಕುಗಳ ಭಂದಸ್ಸು, ಇವರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಪಗಳು ವ-ತ್ತ ದೇವತೆಗಳು, ಈ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಸ್ಯರಿಗೆ ಅರುಹುತ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ತಾನು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಟನು ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿಸ್ಯರು ವಾದಚಾಂಗಲಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮೊರಟರು.

ಹೀಗಿರಲು ಅವನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ವಪಚನೆಂಬ ಹಸುವಿನ ಒಬ್ಬ ಅಪ್ಪುಳುನಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಲಿಂಗಾರ್ಚಕನು. ಅವನು ಒಬ್ಬ ದಿವಸ ತಾನು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಸಾಮವೇದಿಯು ಹೋಗಿದ್ದು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹೂ ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಂಥ ಒಂದು ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಯ್ದು, ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಆರೋಕಿ ಮಾವುಗಳ ತಳಿರುಗಳ ಹಾಸಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ತುಂಬಿರಲು, ನದಿಯಿಂದ ಅಗ್ನಿವೇದಿಯನ್ನು ತಂದು, ಹೂವುಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ತನ್ನ ಸಜ್ಜೆಯಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು, ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಲಿಂಗಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತನು.

ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ತನ್ನ ಜಾತಿಗನು ಗುಣವಾದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ವಾತ್ಸ್ರೆಗಳಲ್ಲದಿರಲು ಒಂದು ನಾಯಿಯ ತಲೆಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ವಾಕವನ್ನು ಮಾತತೊಡಗಿದನು! ಆಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು.

ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದಿಯು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಗಮನ ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ವಪಚನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಹಾಯ್ದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ವಪಚನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು--- ಈತನು ಭವಿಯು, ಲಿಂಗ

ವಿಲ್ಲದವನು. ಆತನ ನೆಳಲು ನನ್ನ ಆ ರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳ ಬಾರದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಕೆಂಪುಸಿಂಹ ಆ ಡೋವಿಗೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು. ಅವನ್ನು ಸಾಮವೇದಿಯು ಕಂಡು—ಈ ಶ್ವಪಚನು ಕುದಿ ಸುತ್ತಿರುವದು ಕೆಂಪುಕುಳ ಪದಾರ್ಥವು. ಅವನ್ನು ಅವನು ಡೋವಿಗೆ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಅವನ್ನು ನೋಡಬಾರದೆಂದು ಕೆಂಪು ಸಿಂಹ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಇದು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವು! ಇವನೆಂಥ ಭಕ್ತನು!! ಈತನು ನನ್ನ ಅವಶೇಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಇವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಎಂದು ಗರ್ವದಿಂದ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಾವೇಶದಿಂದ ನುಡಿಯಲು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಅವನ ಯೋಗರಕ್ತಿಯು ಬಯಲಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮತ್ತು ಅಂತ ರಕ್ಷದಲ್ಲ ಒರುತ್ತಿದ್ದವನು ಥಟ್ಟನೆ ನೆಲಕ್ಕಳಿದು ಪಾದಚಾರಿಯಾದನು.

ಹೀಗೆಗಳು ಏನು ಕಾರಣವೆಂದು ಅವನು ಭಯಭೀತನಾದನು. ಇದು ಶ್ವಪಚಯ್ಯನ ಮೂಲಕವೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಿ ಅವನು ದೇಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ನುಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನು ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನಾದರೂ ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾತಾಡಿಸಿದರೂ ಅವನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಾಮವೇದಿಯು ಇವನು ಬಲು ಸೊಕ್ಕಿನವ ನೆಂದು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ತನ್ನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಆ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸತ್ಯವು ಹೊರಟು ಹೋದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ಶ್ವಪಚನ ಕೃತ ಕವಿರಬಹುದೆಂದು ಮರುದಿವಸ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋದನು. ಆದರೆ ಆ ದಿನವೂ ಕೂಡ ಅವನು ಅವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಮನನೊಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮಳಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತನು.

ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಮವೇದಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲವಂಶದಿಂದ ಬದಲಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಆ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಅವನ ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು—ಸಾಮವೇದಿಯೇ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಣ ಟಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಅವನು ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಶಿವಲಾಂಛನ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಮ ವೇದಿಯು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಧಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನು ಯಾವ ಅರಣ್ಯ ಭಾಗ ವಲ್ಲಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಹತ್ತಿದನು. ಶ್ವಪಚ ಯ್ಯನು ಅವನು ಧರಿಸಿದ ಶಿವಲಾಂಛನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಲನುವಾದನು.

ಆಗ ಸಾಮವೇದಿಯು ಅವನಿಗೆ - ನಾನು ಬರುವಾಗ ಕೆರಹಿನಿಂದ ನೀವು ಕುದಿಸುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಮುಚ್ಚಿದಿರಿ, ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವನು—ಎಲೆ ಎಪ್ಪ, ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭವಿಗಳೊಡತಣ, ಭವಿಗಳ ಸೋಂಕು, ಇರಕೊಡವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆದಕ್ಕೆ ಸಾಮವೇದಿಯು ಸಮೃತಿಸದೆ—ಇಗೋ ನೋಡು, ನೀನು ಕುದಿಸುವ ಅನ್ನದ ಪುತ್ತಲೂ ಗಿಡುಮರಗಳಿವೆ. ಅವು ಭಕ್ತರೇ ? ಇಲ್ಲಿ ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಂದಣಿಸುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಲಿವೆ. ಅವು ಭಕ್ತರೇ ? ಅವುಗಳು ನಿನ್ನ ಒಗರವನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೇ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆದಕ್ಕೆ ಶ್ವಪಚನು—ಈ ಗಿಡುಮರದ ಹೂ ಪತ್ರಿಗಳು ಶಂಭುವಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಕಾಮ ಉಂಟೇ ? ಈ ಲತೆಗೆ ಕ್ರೋಧ ಉಂಟೇ ? ಅದರಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ, ಅಭಿಮಾನಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೋಂಕು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ನನ್ನ ಒಗರಕ್ಕೆ ತಗಲಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳಿರುವದು ನಿಜವು. ಆದರೆ ಅವು ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿಂದು ತಿಳಿನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಅವು ಅರಿಗೂ ಬಾಧೆ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನದು ಕುಭೋಜನವು. ನೀನು ಅಹಂಕಾರಿಯು. ಮಾಯಾವೋಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ದವನು. ನಾನು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿಲೆಗಳು ಹಾರುವದಿಲ್ಲವೇ ? ನೀನು ಪಂಚಮುಖನನ್ನು ಪೂಜಿಸದ ಪಾಪಿಯು. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಗಿಡ ಗಳು, ಮರಗಳು, ಮೃಗಗಳು, ಇವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕನಿಷ್ಠನು. ನಿನ್ನಂ ಧವನನ್ನು ಭಕ್ತರು ಈಕ್ಷಿಸಲಾರರು, ಎಂದು ಶ್ವಪಚನು ಅವನನ್ನು ಜರಿದು ನುಡಿದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಶ್ವಪಚನು ಸಾಮವೇದಿಯ ನೆಳಲು ಬಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಹಾರದ ಭಾಗವು ಕೊಳೆತು ದುರ್ಗಂಧವಾಮದನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೆರಹ ಮುಚ್ಚಿದ ಭಾಗವು ಪುಷ್ಪರೂಪವಾಗಿ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದದನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು.

ಹೀಗಾದುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವೇದಿಯು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಮರಹನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿತು. ಅವನು ಶ್ವಪಚನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ—ನಾನು ಸರ್ವಾಪರಾಧಿಯು, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ನನಗೆ ಲಿಂಗೋಪವೇಶವನ್ನು ಮಾಡು, ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ಶ್ವಪಚನು ಅವನನ್ನು ಸನಿಯದಲ್ಲೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಹರನ ರೂಪನ್ನು ಅವನ ಚಿತ್ತದೊಳಗಿರಿಸಿ, ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಅವನ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯನ್ನರಸಿ, ಶಿವಲಿಂಗ ನಿಜಮೂರ್ತಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಲಿಂಗೋಪವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಕುಲಭಲಮದವಳಯಿತು. ಶಿವಭಕ್ತಿ ನೆಲೆಸಿತು. ಭವಿತನವು ಹೋಯಿತು. ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿದ ತೆರನಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗುರುತೀಶ್ವರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ರೊಳಗೊಬ್ಬರಾದರು. ಹೀಗೆ ಶ್ವಪಚಯ್ಯನಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವೇದಿಯು ಶಿವ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮೊಂದಿ ತನ್ನ ಮರಕ್ಕೆ ಆಗವಿಸಿದನು.

ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು—ನಿಮಗೆ ಇದೇನಾಯಿತು. ಹೀಗೆಯಾದಿರಿ, ಎಂದು ಅಪ್ಪರ್ಯುಬಟ್ಟು ಕೇಳಲು: ಅವನು ತನಗೆ ಮೊರಕಿದ ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿವಾಗಮೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರುಹಿದನು. ಆಗ ಅವರೂ ಕೂಡ ಅವನಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವವರಾದರು. ಹೀಗಾದ ಬಳಿಕ ಭಕ್ತೀಸಮರವು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಶಿವಮಯವಾಯಿತು. ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯು ತೊಳಗಪ್ಪಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಂಭ್ರಮವು ಮಹತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಮಾಸಗಳು ಸಂದಿ ಹೋದವು. ಮುಂದೆ ಒಂದೂ ನೋಂದು ದಿನ ಸಾಮಾನ್ಯವೇದಿಯು ತಂದೆಯ ದಿನವು ಬರಲು ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ವಿಶ್ವೇದೇವರು ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಶ್ವಪಚನನಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ—ನಾಳೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ದಿನವದೆ. ತಾವು ಆಗ ವಿಶ್ವೇದೇವರಾಗಿ ಬಂದು ಕರುಣಿಸಬೇಕು, ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಶ್ವಪಚನು—ಮರುಳೇ ಪಿತೃದಿನ ಮಾಡುವದು ನಮಗೆ

ಸಲ್ಲದು. ಅದು ಕರಣರ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವೇದೇವರು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಶಿವನು ಸ್ವತಃ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅವನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುರುಹು ಆವುದು ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವನು ಶ್ವಪಚನ ವೇಷದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿದನು.

ಮರದಿನ ಸಾಮವೇದಿಯು ರಾಕವಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಗಡಿ ತೋರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬರವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ಒಬ್ಬ ಶ್ವಪಚನ ವೇಷವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸತ್ತ ಕರುವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಳಗೋಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಾಮವೇದಿಗಳ ಪಿತೃಕುಲ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಸಾಮವೇದಿಯು ಅವನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಇವನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹರುಷಿತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ ಪಾದಸೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಆಗ ಶಿವನು ಶ್ವಪಚಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಸಾಮವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪ ತೋರಿದನು. ಅವನು ಹೊತ್ತ ಕರುವು ಎಷ್ಟಕ್ಕೇನತನುವಾಯಿತು. ಅವನಿಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮುಖವು ಹೋಗಿ ಎದು ಮುಖಗಳಾದವು. ಹೊದಿದ ಬಟ್ಟೆಯು ಪುಲಿದೊವಲು ಗಜಚರ್ಮವಾಯಿತು. ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಿವಿ ಗುಂಜಿ ನಾಗಕಂಠವಾಯಿತು. ಅವನ ಕರೀರದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣವು ಹೋಗಿ ಕೊರಲಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪ್ಪಾಯಿತು. ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಬಳಗೋಲು ಬಿಟ್ಟುಂಗವಾಯಿತು. ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಬದಲು ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಥಳ ಥಳಿಸಿ ಬೆಳಗಹತ್ತಿದವು. ಆಗ ಪೂಮಳೆಗರೆದವು, ದುಂದುಭಿ ನಂದವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಮವೇದಿಗೆ—ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನನ್ನ ಕೂಡ ನಡೆ ಎನಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಮವೇದಿಯು ನನ್ನ ಗುರುವಿನೊಡನಲ್ಲದೆ ಬಾರೆನೆನಲು ಶ್ವಪಚನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅವನನ್ನೂ ಭತ್ತಿಸಪುರವನ್ನೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಶ್ವಪಚ ಮತ್ತು ಸಾಮವೇದಿಗಳಿಗೆ ಗಣಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಭತ್ತಿಸಪುರವನ್ನು ರುದ್ರಲೋಕದೊಳಗಿರಿಸಿದನು.

ಶ್ವಪಚಯ್ಯ ಸಾಮನೇದಿಗಳಿದ್ದ ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾಲವು ಗೊತ್ತಾಗುವ ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅವರು ಅವನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಗಣಸಹಸ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ಈ ಉಭಯತಂದೆ ಗ್ರಾಮವಾವುದೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಭತ್ತೀಸಪುರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭತ್ತೀಸಗಡವೆಂಬ ಪ್ರಾಂತವಿಭಾಗವು ಮಧ್ಯ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಈ ಉಭಯ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ವಪಚಯ್ಯನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ಅಹಿಂಸಾ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಶಿವಯಾಳ, ಚಂಗಲೆ, ಬೇಡರ ಕನ್ನಪ್ಪ, ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಹೊಗಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ವಪಚಯ್ಯನ ಕಥೆಯಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಂದೆ ಇದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವೆವು. ಇಂಥ ಕಥೆಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿಗಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೀರಶೈವರ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಕೇವಲ ಕರ್ಮತ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಪಟಾಸ್ಥಲ ಮಾರ್ಗವು ಹೆಚ್ಚಿನದಿಂತಲೂ ಲಿಂಗಧಾರಣದಿಂದ ಜಾತಿ ಭೇದವು ಅಳಿದು ಹೋಗುತ್ತದಂತಲೂ ಭಕ್ತರು ಚಾಂಡಾಲರಿಂದ ಇಲ್ಲವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಲಿ ಯಾರಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಗುರೂಪದೇಶವಾದ ಬಳಿಕ ಅವರಲ್ಲಿ ಭೇದಭಾವವನ್ನು ಎಣಿಸಕೂಡದೆಂತಲೂ ಶಿವಶರಣರ ಯಾವ ತತ್ವಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಅವುಗಳು ಈ ಈವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ನಿರರ್ಥಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಪೀಠಕ್ಕೆ ವ ಗ್ರಂಥಕಾರರೆಲ್ಲರೂ ಅವನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಕವಿಯಾದ ಹರಿಹರನೂ ಕೂಡ ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೆಸರು ಗಣಪಹಸ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗುಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅನುತ್ತಿದ ವೆಮನಾಡಿ ರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಚತುರ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ವೆಮನಾಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ, ಬುಡ್ಡೂರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಇತರಾಳ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಈ ವಿವರರೂರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು. ತೆಲುಗುಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುದು. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೦೬-೧೧೧೭ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವೆಂದ ಗುರುತು ತರುವಾಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬೊಡಲು ಈತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂದೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಈತನನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಿಂತಲೂ ಈತನು ಬೊಡಲು ಎಂಬುದು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ. ಆ ವಚನಗಳು ಮಾವವೆಂದರೆ:—

೧. ಕಾಳಿವಾಸಂಗೆ ಕಣ್ಣಿನಿತ್ತೆ. ಮಲಯ್ಯನ ನಿಜಮರ ಕೊಯ್ತೆ. ನಂಬ ಕರಿವಡೋ ಎಂಬ. ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯಂಗೆ ಒಲಿದೆ ದೇವಾ! ಎನ್ನ ಸೇಕೊಲ್ಲೆಯಯ್ಯ" (ಸಂಪೈ ೬೫೩)

(೨) ತೊತ್ತಿಂಗೆ ಒಲ್ಲಹಸೊಲಿದರೆ ಪದವರು. ಮಾಡದೆ ಮಾಣ್ವನೇ? ಅಯ್ಯ ಜೇಡರ ದಾಸಯ್ಯಂಗೆ ಲಿದಾತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೇವನೇ ಅಯ್ಯ? ಮಾಡರ ಚನ್ನಯ್ಯಂಗೆ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯಂಗೆ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯಂಗೆ ಒಲಿದಾತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೇವನೇ ಅಯ್ಯ? ಎನ್ನ ಮನದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ನಿಮ್ಮತ್ತಲಾದರೆ ತನ್ನತ್ತ ಮಾಡುವ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ. (ಸಂಪೈ ೬೧೬)

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೇಗೆ ಕೇಳಿರಾಜ ಬುಡ್ಡೂರು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯಗಳು

ಗ್ರಂಥಕಾರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರಕಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಉದಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ—

೧. ಗುರು ಕರುಣವ ಪಡೆದುದಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನವಾವುದೆಂದೊಡೆ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಸಹಿತವಿಲ್ಲದ ಬರೀ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯವಾಯಿತೆಂದೊಡೆ ಅವೆಂತೋ? ಲಿಂಗ ಹೀನವಾಗಿ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ ಉಂಟೇ? ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಾತ ಕೇಳಲಾಗದು. ಇದು ಕಾರಣ ಲಿಂಗ ಧಾರಣವುಳ್ಳದೇ ಸದಾಚಾರ. ಇಲ್ಲದೊಡೆ ಅನಾಚಾರವೆಂಬ ನಯ್ಯಾ ತೇಲುಗೇಶ್ವರಾ.

೨. ಕಾಮ ಸನ್ನಿಧನಾಗಿ ತಾ ಚೆಲುವನಾದೊಡೆ ಕಾಮಿನಿ ಜನವೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ದಾನ ಗುಣವಲ್ಲ ಕರೆದೀವನಾದೊಡೆ ಯಾಚಕ ಜನವೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ವೀರನಾದೊಡೆ ವೈರಿಗಳು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ಮೂಢನಾದೊಡೆ ತನ್ನ ತಾ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎನ್ನ ದೇವ ತೆಲುಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ತಾನು ಭಕ್ತನಾದೊಡೆ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚುವ, ಜಗವ್ವಾ ತಾ ಮೆಚ್ಚುವುದು.

೩. ಅಬಂಧಿತವ ಕಂಡೆನೆಂಬೆ. ಕಂಡರಬಂಧಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಾಗಿರಬೇಕು. ಓದಿದ ನೋಡಿದನೆಂದೆಂಬೆ, ನಿಸ್ಸೋದ ಮದಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತ್ತು. ಅರಿದನರಿದನೆಂದೆಂಬೆ. ಅರಿದುವನೆಲ್ಲವನರಿದ. ಅರಿದುವದಕ್ಕೆಂತೋ? ನವನಾಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವಿಕಳನಾಗಲು ಬೇಡ. ಜಳಿಸಿ ಒಟ್ಟೆಯ ಕಾಣದ ಮಾಯೆಯ ಬಾಗಿಲ ಹೊದಿದ್ದೆ. ಮಕ್ಕಳ ತೊಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೆಂಪಿನ ಹಣ್ಣೆದುರ್ಗ ನಿಲುಕಲು ಬಾರದು. ನೆನಪು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದಾಗಿ ನಿಜಭಾವ ನಿಜರೂಪವೆಂತೋ? ಗಜಿಬಜಿ ಇಲ್ಲದ ಮನಕ್ಕೆ ಸದಜನ ತೆಲುಗೇಶ್ವರ ತೋರಿಹ.

೪. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೋಟಿಗಳುಳ್ಳ ದೇವುವಲ್ಲ ಕಾಕೆಯ ಹಣ್ಣೆಂದು ಒಬ್ಬ ಮೆಲಿದನಾ ಶರಣನು. ಮುಗಲು ಮುಟ್ಟುವನುದ್ದವ ನೋಡಿ ಗಗನವ ನುಂಗುವನ ಬಾಯಗಲವ ನೋಡಾ. ತಾಳಮರನ ಕೀಳುವಂಗೆ ಚೊಗಡಿಯ ಅಗಿನೆನೆಂಬನು. ಇಂತಪ್ಪ ಶರಣರು ತೆಲುಗೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮನರು.

ಮೇಲಿನ ವಚನಗಳ ಮೇಲಿಂದ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಲಿಂಗಾನುಭಾವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಶಿವಾನುಭವದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರನ್ನೇಕರಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಅವನು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವನಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮುದ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಸರು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಮೊದಲು ತೆಲುಗು ದೇಶದವನಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಪೂರ್ವದ ಹುಟ್ಟುಗ್ರಾಮ ನಾವುದೆಂಬುದು ಅವನನ್ನಲ್ಲೇಬಿಡುವ ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯು ಭೀಮೇಶ್ವರನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದೆಂದು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತದವನಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನು ಸೇರ್ಮಾಡಿರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳಿಂದ ಅವನು ವೀರಶೈವನೆಂಬುದು ತೋರಿಬಂದರೂ ಬೇಟೆಯಾಡುವವೇ ಅವನ ನಿತ್ಯದ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಈ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನು ಈ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶಿವಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಒಂದು ದಂತಕಥೆಯು ಇರುವ ದೇನೆಂದರೆ—

ಶಿವಾನಂದನೆಂಬ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಆಗ ಕೆಲವು ಗಂಧರ್ವರು ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಜಟಾಭಸ್ಮಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಇವನು ಮುದಿಗರಡಿ ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊ

ಬೃನಾದ ಪುನೀತಯ್ಯನೆಂಬವನು ಅವರು ಅಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂಥ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿ ನೀವು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೀರಾ? ನೀವು ಜಿಂಕೆಗಳಾಗಿರಿ ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತನು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮಿಂದ ಅಪರಾಧವಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ, ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪುನೀತಯ್ಯನು ನೀವು ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟಕದ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಆಗ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂದರಿಸಲು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಹತ್ತು ಗಂಭೀರ ಮೇಲಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೃಗಗೋರಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು.

ಇತ್ತ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಭೀಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಭೀಮೇಶ್ವರನು ಅವನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಂಧರ್ವರು ಜಿಂಕೆಗಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಿ ಆ ವೃಗಗಳನ್ನು ಸಂದರಿಸಲು ಅವು ಗಂಧರ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೊರಟುಹೋದವು. ಇದನ್ನು ಜನರು ತಿಳಿದು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಅವರು ಪೂಜಿಸುವವರಾದರು.

ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವರು ಹೀಗೆ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವರನ್ನು ಪುನೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಂಥ ಹಿಂಸಾಚರಣೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಈ ಘಟನೆಯು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಂಡ ಗುಳಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದು ಕೇಶಿರಾಜನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಶಿವಮೂರವೆಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು

ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ
ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನು ಬೇಟೆಗೆ
ಕೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಕೇಶಿರಾಜನು ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು
ತ್ತಾನೆಯೇ ಒಳಗೆ ಮಾಂಸ, ಹೊರಗೆ ಮಾಂಸ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ
ಮಾಂಸ ಇರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಸಿಕೊಂಡು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಗೆ—
ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ ತಾವು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೀಮನಾಥಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಡಾರಬಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು
ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತರ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ದೂರಂದಲೇ ಕೇಳಬೇಕೇ ಹೊತ್ತು
ಅವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಮಿನ್ನಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತ
ಸೋಮನಾಥನೆಂಬ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಪೂಜಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು.

ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು
ತಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವನಾಗ ಅವನ ಸತಿಯು ಅವನಿಗೆ— ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ
ಹಿರಿಯ ಶರಣರು ಅನೇಕ ಭಕ್ತರನ್ನೊಡಗೂಡಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಈ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಸಿ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿ
ಕೊಂಡು ಭೀಮನಾಥಾಲಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು, ಎಂದು
ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಅವನ
ನಿದ್ದೆಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಮದಿಸಿ— ತಾವು ಮನೆಗೆ ಚಿತ್ರೆಪಬೇಕು ಎಂದು
ಬಿಡಿಕೊಂಡನು. ಅವಕ್ಕೆ ಕೇಶಿರಾಜನು— ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡುಬೇ ನಮಗೆ
ದಿವ್ಯಾಪೃತವನುಂಡ ಹಾಗಾಯಿತು ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು
ಮನಸ್ಸು ನೋಂದವನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಹೋದನು.

ಇತ್ತ ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯವ ಪೂಜಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ
ತನ್ನ ಸಿಜ್ಜೆಯಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯುತ್ತಿರಲು ಅದರೊಳಗಿಂದ—
ಕೇಶಿರಾಜನೇ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಬೇಡ, ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಅದನ್ನು ಮಾಡು. ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭಲವೇಕೆ? ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಟವು.
ಕೇಶಿರಾಜನು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಯಭೀತನಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಏನೋ
ಪ್ರಮಾದವಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ— ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಕೋಪವಾ
ಗಿದೆ. ನಾನು ಉಳಿಯಬಹುವೇ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ
ಬಂದನು.

ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಹರುಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪೂಜಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಲಿಂಗಪೂಜೆಗೆಂದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅವನಿಗೆ ನೀಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕೇಶಿರಾಜನು ನಡನಡುಗಹತ್ತಿದನು. ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ ತನ್ನ ಸತಿಗೆ— ಕೇಶಿರಾಜನಿಗೆ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ತಂದು ನೀಡು, ಎಂದು ಹೇಳಲು ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಂಡಮಾಂಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಜ್ಜಾಯ, ಪಳವಳಿಗೆ, ಹೂರಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕೇಶಿರಾಜನು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಬಟ್ಟು— ಶಿವಭಕ್ತರ ಘನವನ್ನು ಶಿವನೇ ಬಲ್ಲನು ಎಂದು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಅವು ಲಿಂಗಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ಆಮೇಲೆ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ ಕೇಶಿರಾಜಗಳು ಹಗಲಿರುಳು ಶಿವಾನುಭವದ ನಡೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆದರು. ಆಮೇಲೆ ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಕೊಂಡಗುಳಿಗೆ ತಿರುಗಬಂದನು. ಈ ಗ್ರಾಮವು ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇರೆಯ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೩೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಇವೇ ಕಾಲಕ್ಕೆಯೇ ಶಿವಾನುಭವದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕೊಂಡಗುಳಿಯ ಕೇಶಿರಾಜನು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ ಶಿವಾನುಭವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಹವಾಸದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಶಿವಾನುಭವದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ರೂಪಿನಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿರಬಹುದು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅನುಭವದಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದಲೂ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಪೇರ್ಮಾಡಿ ರಾಜನು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಗಳ ವೇತನವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಅರಸನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಅರಸನನ್ನು ಅವನು ಎಂದೂ ವಿರೋಧಿಸನು. ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಎಂದೂ ಕುಳ್ಳಿರನು. ಅರಸನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ಆದರೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಗಳಿಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕರ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುವನು. ಅವನು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾರಾಂಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸನು. ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜನನ್ನು ಸಹ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಜನು ಅವನು ಶಿವನ ತೇಜದ ಕಣಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದಿರಲಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ವೆರ್ಮಡಿ ರಾಯನು ಮೇಲ್ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಪುರಾಣಿಕನು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಪುರಾಣಿಕನು ಆಕಾಶದ ಹೆಸರು ವಿಷ್ಣು ಪದ, ಗಂಗೆಯು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ವಿಷ್ಣು ಪದಿ ಎಂದು ಗಂಗೆಗೆ ಹೆಸರಿದ್ದು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಗಂಗೆಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು, ಎಂದು ಅಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಶಿವನನ್ನು ನಿಂದಿಸ ಹತ್ತಿದನು. ಅದನ್ನು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕೇಳಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ತರಹರಿಸದೆ ಪುರಾಣಿಕನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೆ ಕುಳಿತ ವೇರ್ಮಡಿಯು ಪುರಾಣಿಕನ ದನಿಯು ನಿಂತಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೀಗೇಕಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದಿರಿಗೆ ಇದ್ದ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಒಸರಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಭೀತಿಗೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನು ಏನೋ ಪ್ರಮಾದವಾಗಿದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಹಡಿಯ ಕೆಳಗಿಳಿದು ನೋಡಲಾಗಿ ಪುರಾಣಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರಾಣ ಒಂದೆಸೆಯಾಗಿದೆ, ಅವನ ಮೃತದೇಹ ಬೇರೊಂದೆಸೆಯಾಗಿದೆ, ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರು ತಿಳಿಸಲು ಅರಸನು ಒಡ್ಡೋಲಗೆ ಕೈ ಬರಬೇಕೆಂದು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು.

ವೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಲಕುಮಾದೇವಿಯು. ಅವಳು ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವವಳು. ಅವಳು ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಆತ್ಮಂತ ಒಲಿದವಳಾಗಿ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಂದ ಅರಸನೆಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ಅರಿತವಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಅರಸನು ಕರೆಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಈ ಆಪತ್ತಿನಿಂದ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅರಸನಿಗೆ ಎಂದೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅರಸನ ಕೋಪವು ಅಡಗಬಹುದು, ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯಾದ ಅವಳು ಓಲಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅರಸನ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಅರಸನರಿಯದಂತೆ ಅವನು ಹಿಂಬದಿಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಇವರ ಉಪ್ಪೇರವು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅರಸನೆದುರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ತನ್ನದಿರಿಗೆ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ರಾಜನು ತನಗೆಯೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತನಾಗುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳು ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಓಲಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅರಸನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವಂತಿರಲು ತನ್ನ ಇದಿರಿಗೆ ಲಕುಮಾದೇವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಲಿಂಗವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಜಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆದರ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಿಂಹಾಸನದೊಳಗೆ ಸಾಕ್ಷಾಂಗವೆರಗಿದನು. ಅರಸನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಲಿಂಗವು ತಾನು ಭವಿಯೆಂದೆ ಕನಿಷ್ಠ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇಕೆ ಉಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿತೋ ಎನ್ನೋ ಎನ್ನವಂತೆ ಅದು ಮುಂದುವರಿದು ಗಗನವೇ ತನ್ನ ಆಸನವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅರಸನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊದಲು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೀರೊಸರಿತು, ಈಗ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಆತ್ಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗವು ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಹರಿದುಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅಂತರದಲ್ಲಿ

ಅದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಇರುವದನ್ನು ರಾಜನು ನೋಡಿ ಕೋಪವಡಗಿತು. ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಮಹಿಮನೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ - ನೀನು ಪುರಾಣಿಕನನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಂದೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವನು - ಪುರಾಣಿಕನು ಗಂಗೆಯ ಉದ್ಭವದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಶಿವನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ನಾನು ದೇವರ ನಂದೆಯನ್ನು ಸಹಿ ಸಲಾರೆನು. ಅದಕ್ಕೋಷ್ಠರ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನೆನ್ನಲು ಅರಸನು - ನೀನನ್ನುವದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವೆನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಲು - ಅವಕ್ಕೆ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ನೀನು ಈಗ ಪುರಾಣಿಕನ ಶವವನ್ನು ನೋಡು. ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಳಿತು ಹೋಗಿದ್ದನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುವ ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅರಸನು ಶವದ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಲಾಗಿ ಶವದ ಒಳಗೆಲ್ಲ ಹುಳುಗಳ ರಾಶಿಯೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಗಂಧಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಅರಸನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಆಗ ಅರಸನು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ - ನೀನು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನು, ಮಹಾಮಹಿಮನು ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಅವನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿ ಕಳುಹಿದನು. ಆಗ ಭಕ್ತ ಸಂದೋಹವು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವನು ತನ್ನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಪರ್ವತಾರಾಧನೆಯ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿರುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ತೆಲಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ೧೦೭೬ ರಿಂದ ೧೧೨೬ ರ ವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಏಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಈ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೆಲಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಂತೆ ಕೆಲವು ವಚನಕಾರರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತಲಿನ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವನ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುವರು. ಅರಸನಾದರೂ ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೇಶಿರಾಜ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಪದಾರೋಧರಾದರು. ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದವನು ಆದರೂ ಆಂಧ್ರರು ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವರಾಗಿ ಅವರು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶಿವಾನುಭವದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಆತುರಿ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಂಧ್ರ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಾದವು ಆಂಧ್ರರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವೋಪಾಸಕರಿಗೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸಕರಿಗೂ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಜಗಳಗಳೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರು ಬಹಳ ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಶಿವೋಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದ ಜೋಳ ರಾಜರ ವೇಲೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಕಲಹದ ವಿವರವು ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಶಿವಶರಣರು ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಕಲಹಗಳು ದೂರಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ರುದ್ರ ಇವರು ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಮುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಅಧಿದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ವಾಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದಭಾವಗಳು ದೂರಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳ ಆಭ್ಯಾಸವು ನಿಂತು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಪುನಃ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಹಗಳು ಉಂಟಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಹೆಚ್ಚೋ, ಶಿವನು ಹೆಚ್ಚೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಾದಗಳೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಮೊದಲು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಜೀವಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಅವನು ಶಿವಾನುಭವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನೆಲೆ-ಕಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಉಚ್ಚ ಪದವಿಗೇರಿದನು. ಶಿವಶರಣರು ಉಪಜೀವನದ ಹೋರಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೆ ಗುಣ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವವರಾದ್ದರಿಂದ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಕೇಳುವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಅವನು ಆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಶರಣನೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದು ಶಿವಾನುಭವದ ಪೈಶಿಷ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಲಕುಮಾದೇವಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುತ್ತದೆ. ಎಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಎಂಟು ಜನ ಹೆಂಡರಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಂಡಿರು — ಸಾವಳದೇವಿ, ತಾರಾದೇವಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಜಕ್ಕಲದೇವಿ, ಮಲ್ಲಿಯಮದೇವಿ, ಚಂಡಲದೇವಿ, ಮಾಳಲದೇವಿ ಮತ್ತು ಓಲಜೆಗಬೈ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ೧೦೮೪ ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ, ೧೦೯೫ ರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪುರ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ತಂಬಳದಲ್ಲಿ, ೧೧೦೯ ರಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಸಿಂಗಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇವಳು 'ಸಿರಿಯರಸಿ' ಎಂತಲೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಲಕುಮಾದೇವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಲಕುಮಾದೇವಿಯು ಕೇವಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿರದೆ, ಒಬ್ಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಿಗೋಸ್ಕರ ಆದರ ಧಾವನನ್ನು ತಾಳದವಳಾಗಿದ್ದಳೆಂದೂ ಅವಳು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದೂ ಈಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಅಡಗಿವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಸಾವಳದೇವಿಯು ಮಂಗಳವಾಡದ ಜೋಗಮರಸನ ಮಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ತಾರಾದೇವಿಯು

೧೦೭೭—೭೮ ರಲ್ಲಿ ನರೆಯಂಗಲದಲ್ಲಿಯೂ ಜಕ್ಕಲದೇವಿಯು ಕದಂಬ ರಾಜನ ಮಗಳಾಗಿ ೧೦೯೩ ರಲ್ಲಿ ಇಂಗುವಡಿಗೆ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಮಲ್ಲೇ ಯಮದೇವಿಯು ೧೦೯೩ ರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯಕೆರೆಯೂರು ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಭಾಗವನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಂಡಲದೇವಿಯು ಕರ್ಹಾ ಡದ ಶಿಲಾಹಾರ ರಾಜನ ಮಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಾಳಲದೇವಿಯು ರಾಯಣ ನೆಂಬ ಕರಣಿಕನ ಮಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಓಲಜಗಬ್ಬಿಯೂ ಕೂಡ ೧೧೧೩ ನೇ ಇಸವಿಯ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಈ ರಾಣಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ವೀರಶೈವಮತದ ಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿನವನು ಮತ್ತು ದೇವರದಾಸಿ ಮಯ್ಯನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಅವನು ವಚನಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವು ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಶೋಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವು ನಮಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದು- ಅವನ ವಚನಗಳ ಮುದ್ರಿಕೆಯು 'ನಿಜ ಗುರು ಶಂಕರದೇವಾ' ಎಂದಿರುತ್ತದೆ- ಅವನ ಹೆಸರು ಗಣಪಹಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣರ ಮಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಯಾವಾಗಲೂ ಬರುವದುಂಟು. ಪುರಾತನ ವೀರಶೈವ ಕವಿಯಾದ ಹರಿಹರನು ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆ ದಿದ್ದಾನೆ.

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕವಿದ್ದು ಇದರ ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಕಲ್ಲ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ೫-೬ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಂದಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಇದರ ಪುರಾತನ ಹೆಸರು ಸ್ಕಂಧಶಿಲೆ ಅಥವಾ ಕಂದಶಿಲೆ ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಉಮ್ಮನ್ನೇ ಎಂಬವಳೂ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮನ್ನೇಗೆ ದುಮ್ಮನ್ನೇ ಎಂತಲೂ ಹೆಸರಿದೆ.

ಹೀಗಿರಲು ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಕ್ಷೆಯು ಉಂಟಾಗಿ ಅದು ಬಹು ದೂರದ ಹಾದಿ ಯಾದುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅನಾಥ ರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಕಾಶಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಅವರು ಸಂಜೆಯಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೧೨ ಮೈಲು ದೂರವಿರುವ ನವಿಲೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಈ ಗ್ರಾಮವು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನದಿಯು ಬಹು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಲ್ಪಾದಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಜಡೆಯ ಶಂಕರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಅವರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರ್ಚನಾದಿಗಳು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಭಯ ದಂಪತಿ ಗಳು ಕೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿ ರಲು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಂದಣಿಯೂ, ಗುಗ್ಗುಳ ಚಂದನದ ಸರಮಳದ ಸುವಾಸನೆಯೂ, ಥಳಥಳಿಸಿ ಬೆಳಗುವ ಆರತಿಗಳೂ, ಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳೂ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಭರವು ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕುಳ್ಳಿರು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಮನದಲ್ಲಿ—ಇನ್ನೇಕೆ ವಾರಣಾಸಿಯು? ನಾನಿಲ್ಲೇ ಇರುವೆನು. ನಾನಿಲ್ಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತ ಅವನ ಸೇವೆ ಯಲ್ಲಿರುವೆನು, ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಬಂದು ಭಕ್ತಿ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ—ನನಗೆ ಈ ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ವಾರಣಾ ಸಿಯು, ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಯೇ ನನಗೆ ಗಂಗಾ ನದಿಯು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ—ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ದಿನಾಲು ನಮೂರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶಂಕರಲಿಂಗನನ್ನು ಭಜಿಸುವೆನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆಗ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಅವನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮ ವಾದ ಕಂದಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಪೂಜಾರ್ಚನಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ನೋಡುವವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ತುಂಬಿಬರುತ್ತದೆಂಬುದು ಸಖಿಯಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ದುರ್ಗುಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅದು ಹರಿದುಹೋಗುವದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಉಂಟಿಂಗವೆದ್ದಿ ಎಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಮೊದಲು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಜೀವಿಸುವವನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಉಂಟಿಂಗದೇವನ ಲಿಂಗ ಪೂಜಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಉಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಘನವಿದ್ವಾಂಸನಾದನು. ಅನೇಕರು ದೂರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೋಗುವವಂಟು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪೃಷ್ಠಿ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಹು ಸಂದರವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ತರವಾದ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅನಂದ ಪಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಬಂದ ಬಳಿಕ ದಿನಾಲು ನವಿಲೆಗೆ ೧೨ ಮೈಲು ನಡೆದುಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅವನು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಗಾಳಿ ಶೀತ ಉಷ್ಣ ಎನ್ನದೆ ದೇವರನ್ನು ಓಲೈಸಿ ಬರುವನು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನು ಶ್ರಮಪಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಒಂದು ದಿನಸ ಅವನ ಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ—ನೀನು ಹೀಗೆ ದಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಳಲಬೇಡ, ನೀನು ನವಿಲೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರು, ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನು ಅನಂದಬಟ್ಟು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಾಸಮಾಡ ಹತ್ತಿದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನು ದಿನಾಲು ಜಡೆಯಶಂಕರನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವರನ್ನು ಆರ್ಚಿಸುತ್ತ ಅಚ್ಚು ಶಿವಮುಖದಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಶಂಕರದಾಸಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಇರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನೇ—ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತನಾದೆನು. ನಾಳೆ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ನುಡಿಯಲು, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನು ಅನಂದ ಭರಿತನಾಗಿ ಮರುದಿನ ಉದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ನಿರ್ವಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ

ಧವಳ ವಸ್ತ್ರವನುಟ್ಟು ಕಡುನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಜಡೆಯ ಶಂಕರನಿಧಿಗೆ ಬಂದುವಿಂತನು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಜಂಗಮವೇಷದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮೈದೋರಿ ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಲಿಂಗದ ನೆಲೆಕಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಹೀಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಅವರು ತಮಗಿರುವ ನಾಮಗಳು ಬೇಡ, ಬೇರೆ ನಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿ, ಅವನು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನಿಗೆ 'ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ'ನೆಂತಲೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ 'ಶಿವದಾಸಿ' ಎಂತಲೂ ಹೆಸರನ್ನಿತ್ತು, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನೀವು ಹೊಲಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೀಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಲಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹಚ್ಚಡ ಕೌದಿಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಮುತ್ತ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು. ನವಿಲೆಯು ಇದ್ದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಏಕೋಳಿ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲುಗಳಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರೂ ಸಿದ್ಧರೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಇದು ನವಿಲೆಯಿಂದ ೪೦—೫೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲಿದೆ. ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಂಗಮಕ್ಷೇತ್ರವು ಇಲ್ಲಿಂದ ೧೨ ಮೈಲು ಮಾತ್ರ ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿವಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವ ಶರಣನಾದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೊವಾಡಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿ ಮರಳಿ ಮುದನೂರಿಗೆ ಬಂದು ಶಿವಾನುಭವ ಕಾರ್ಯನಿರತನಾಗಿ ತವನಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಮುದನೂರು ನವಿಲೆಯಿಂದ ೪೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬಹುಜನ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರಬಹುದು. ಮತ್ತು ಅವರೊಡನೆ ಅವನು ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಖ್ಯಾತಿಯು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗಲು

ಇತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಗಳೂ ಕೂಡ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಾದಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದನು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಅವನು ಶಿವಯೋಗ ನಿರ್ದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶಂಕರನು ಅವನನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು — ನಾಳೆ ನಿನಗೆ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅನಂದಪಟ್ಟು ವರಕೊಡುವದಾದರೆ ಕ್ಷುದ್ರದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುವ ಪರಸಮಯಿಗಳು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ, ಅವರನ್ನು ಧೂಳಿಪಟಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಮರುದಿನ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಲು ಲಿಂಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಣೆಯನ್ನು ಅವನ ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಉಜ್ವಲ ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊರಚೆಲ್ಲುವ ಒಂದು ಹೊಸ ನೇತ್ರವು ಉದಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಅವನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ — ನೀನು ಈ ನೇತ್ರವನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಎದುರು ವಾದಿಸುವವರು ಎರೋಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದರ ಮೇಲಿನ ಆಚ್ಛಾದನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹುಂಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ — ನೀನು ನನ್ನ ಸೇವೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಬ್ಬ ಗಣಾಧೀಶ್ವರನನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಜಡೆಯ ಶಂಕರನು ವಕ್ರಪಾದ ಗಣೇಶ್ವರನೆಂಬುವನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದನು.

ಹಣೆಗಣ್ಣು ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನನೇತ್ರವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಗಿಲಾದ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ತೋರುತ್ತದೆಯೇ? ಹೊರ್ತು ಇತರರಲ್ಲಿ ಅದು ತೋರಲಾರದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲೌಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವನು; ಧ್ವನಿ ಇತರ ಹೀನ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಭೀತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ ಅವನನ್ನು ಓಲೈಕತೆತ್ತಿದವು. ಮಸಣಮ್ಮನು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಸವನ್ನಡಗುವಳು. ಕಾಳರಾತ್ರಿಯು ಅವನ

ವ-ಠದ ಸುತ್ತಲೂ ಅವನನ್ನು ಕಾಯುವಳು. ಭೈರವನು ಸೌದೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುತರುವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಯ್ಯ ಅವನ ತಾಂಬೂಲ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ವಿಭೂತಿ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಸೇವೆ ಮಾಡುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಕ್ರಪಾದ ಗಣೇಶ್ವರನು ಶಿವಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಸದಾಕಾಲ ಅವನನ್ನು ಒಲೈಸುವನು. ಪರವಾದಿಗಳ ಕೂಡ ವಾದವಿವಾದಗಳು ನಡೆದಾಗ, ಅವನು ಸಹ ಅವರೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಗುರುವು ಹೆಚ್ಚಡಗಳನ್ನೂ ಕಾದಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಲಿಯುತ್ತ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟದನ್ನು ತಂದು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮ ದಾಸೋಹದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪರನಾಗಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಗುರುಶಿಷ್ಯರರ್ವರು ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದರು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ವಕ್ರಪಾದನು ಎಂದಿನಂತೆ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನ ಮನೆಗೆ ಕೋರಾನ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲು ಆ ಭಕ್ತನು—ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜೋಳ ಎಲ್ಲ ಎಂದು ಅನ್ನವದರ ಬದಲು, ಶಂಕರ ಗಂಡ ಘನವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಜೋಳ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಧಾವದಿಂದ ನುಡಿಯಲು, ವಕ್ರಪಾದನು ಹಾಗೆಯೇ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೆ ಅವನು ಅಂದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು— ಜೋಳಕ್ಕೆ ಶಂಕರ ಗಂಡ ನೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದದ್ದು ನನಗೆ ಈವರೆಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಂಕರನ ಹೆಸರಿದ್ದ ಈ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಟ್ಟಲಾರಿನ್ನು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಗುಲುಗುಂಜಿಗಳ ಸಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಲೋಳಸರದ ಪಳಕುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅದೇ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭುಂಜಿಸ ತೊಡಗಿದನು. ಅಂದರೆ ಅವನು ಬಾಹ್ಯ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಕೇವಲ ಬಡವನಂತೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದನು. ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳು ರುಚಿಸಲಾರವು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆಯೇ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದದ್ದು. ಅದು ಯಾವುದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಅವರು ಸೇವಿಸುವರು..

ಹೀಗೆ ಸೇವಿಸಿದ್ದೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಹಿತಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಶಿವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಚರಿಸುತ್ತ ಕೆಲವುಕಾಲ ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ಕೇವಲ ಅತ್ಯೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲ. ಪರರ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ದನ್ನು ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಶಿವದಾಸಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಕ್ರಪಾದ ಗಣೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಕೆಲವು ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಶಿವಶರಣ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಅವನಿದ್ದ ಗ್ರಾಮವಾದ ಮುದನೂರಿಗೆ ಬಂದನು.

ಅವನು ಮುದನೂರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ದೂರದೂರದ ದೇಶದ ಜನರು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದರು. ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನಾದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮೈಭವದೊಡನೆ ಅವನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶಿವಾನುಭವ ಸದ್ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ಕಂಡನು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಾಸಂದರ್ಭಿತನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ರಾಮನುಛಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದನು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಶಿವಕಥಾಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ಆಗ ಶಿವದಾಸಿಯು ವಕ್ರಪಾದನಿಗೆ—ನೀನು ಧಾನ್ಯದ ಭಕ್ಷಗೋಸ್ಕರ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೋಗು, ನಮ್ಮ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಆಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕೇಳಿ—ನೀವು ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿರುವ ವರೆಗೆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಿತರುವ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ನಾನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾ

ದಷ್ಟು ನೆಲ್ಲನ್ನು ಹೇರಿಸಿ ಕಳಿಸುವೆನು ಎಂದು ಬಿಂಕದಿಂದ ನುಡಿದನು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು ಅಂಕುರಿಸಿದೆಂಬುದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿದವನಾಗಿ ನಸುಗೋಪದಿಂದ ಅಂದದ್ದೇನೆಂದರೆ—ಅಹುದು, ನಾವು ಬಡವರು. ನಮಗೆ ನೆಲ್ಲೆಲ್ಲೆಂದ ಬರಬೇಕು? ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿರುದಾಡುವವನು. ಅಂಥವನ ಭಕ್ತರಾದ ನಮಗೆ ಸಿರಿ ಎಂಬುದೆಲ್ಲಿ? ಎಲೆ ದಾಸ, ನೀನಿದ್ದುಳ್ಳವ. ನೀನು ಕೊಡುವದಾದರೆ ನಾವು ಬೇಡೆನ್ನಬಹುದೇ? ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯಾಕ್ರಿಯನ್ನಾಡಿದನು. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಜಠ್ರನೆ ಇಳಿದು ಮನೆಗೆ ಬರುವವನಾದನು.

ದುಗ್ಗಲೆಯು ತನ್ನ ಗಂಡನು ಮೃಗನ ಮುಖನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಹೀಗೇಕಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಲು ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಅವಳು—ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡುವವನಂತೆ ನೀವು ವೃದ್ಧಭಕ್ತರಿಗೆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಹೋಗುವದುಚಿತವೇ? ಶಿವಪೂಜಕರು ಎಂದಾದರೂ ಬೇಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೇ? ಎಂದು ದುಗ್ಗಲೆಯು ಪತಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಕ್ರಪಾದ ಮುನಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಆಗ ಅವರು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ ತವನಿಧಿಯು ಬಯಲಾಗಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡರು. ಅವರು ಹಾಗಾದದ್ದನ್ನು ವಕ್ರಪಾದನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಅವನು ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿ—ಶಿವಶಿವಾ, ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ನೀವು ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಹಾಗೆ ನುಡಿಯಬಹುದೇ? ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಯಾರ ಯಾರ ಗತಿಯು ಏನೇನಾಯಿತೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮನಸ್ಸು ನೋಂದವನಾಗಿ—ನಾನು ಅಂಯದೆ ಮೈಮರೆದು ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದೆನು. ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು ಎಂದು ಅಂದು ಅವನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು—ಕರುಣಾನಿಧಿಯೇ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದದ ಗುರುತನ್ನು ನಾವು ಅಂಯದೆ ನುಡಿದೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮನಕರಗಿ ಆ

ದಂಪತಿಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ವಂದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಗಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟು ಕೂಡಲೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಿತು. ಅವನು ಆ ಉಭಯ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿದನು. ಅವರು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾ ರೆಯೇ ನೋಡಲು ಬಯಲಾಗಿದ್ದ ತವನ್ನಿಧಿಯು ಮೊದಲಿನಂತೆಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಡಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು.

ಆಮೇಲೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಉಭಯತರೂ ಮುದುನೂರಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದರು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಎಷ್ಟು ಭಕ್ತನಾಗಿ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಆಗ ಕೊಂಡೆಯರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು— ನವಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬೊಬ್ಬನು ನೊಸಲಗಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆದು ಪರದೈವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು 'ಸಮಸ್ತ ಅನ್ಯದೈವ ಕೋಳಾಹವ' ನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗವನು ಮುದುನೂರನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಗರ್ವಭಂಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅರುಹಿದರು. ಅರಸನು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಡಂಬಟ್ಟು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವರ ಸ್ಥಾನಿಕರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ— ನೀವೆಂದು ಹೋಗಿ ಮುದುನೂರೊಳಗಿರುವ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬನ್ನಿ, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಕಮ್ಮಡಿಗಳು ಮುದುನೂರಿಗೆ ಬಂದು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು— ತಾವು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಚಿತ್ರವಿಶೇಷವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಅವನು ಧೀಮತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಅವನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವನ ರಾಜವೈಭವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಮರುಳಾಗದೆ

ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಗುಲಗುಂಜಿ, ಲೋಳಸರವನ್ನು ಪ್ರಸಾದರೂಪಾಗಿ ಸೇವಿಸುವದನ್ನೂ ಕೌದಿ ಹೊಲಿಯುವ ತನ್ಮ ಕಾಯಕವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟರ ಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಶರಣರು ನೈಫವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಒಲಿಯದೆ ಸಾದಾ ವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿರುವರು. ಇದು ಅವರ ಸಹಜ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಸಂದಿ ಹೋದಬಳಿಕ ಅರಸನ ಸಭಾಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದರು ನೆರೆದು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಅವನೆದುರಿಗೆ ಹೀಯಾಳಿಸುವದನ್ನು ರಾಜನು ಕೇಳಿ ಅವರದಿ— ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮಹತ್ವಿಕನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ಹಣೆಗಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ, ಅವನು ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಮಾರಿ ಮಸಣಿ ಗಳನ್ನು ತೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನನ್ನು ನೀವು ಹೀಗೆ ಜರಿಯುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಅವರು ಅರಸನಿಗೆ— ಅವನು ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಕೃತಕವು, ಮೋಸಗಾರಕೆಯು. ಇವನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 'ಷಡದರ್ಶ ನಾಚಾರ್ಯ' ನೆಂದು ಕಹಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ವಾದಕ್ಕೆ ಬರಲಿ. ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಜಯಸಿಂಹರಾಜನು ಒಪ್ಪಿ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ದಂಡನಾಯಕನನ್ನು ಕಳಿಸಲು ಅವನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ, ಅವನು— ಯತಿಗಳು ರಾಜದ್ವಾರವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಬಾರದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿ ರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಕ್ರಪಾದ ಮುನಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನಗೆ ವಾದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಪ್ತನೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಗುರುವಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಲು, ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ನೀನು ಹೋಗಬೇಕು ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗುವದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಒಡ್ಡೋಲಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು.

ಅರಸನು ವಕ್ರಪಾದ ಗಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿ ವಕ್ರಪಾದನು— ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮತಸ್ತರು

ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ವೈಷ್ಣವನು ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ತರುವಾಯ ಅವನ ಮತ್ತು ವಕ್ರಪಾದಮುನಿಯ ನಡುವೆ ಶ್ರುತ್ಯಾಧಾರದ ಮೇಲೆ ದೀರ್ಘವಾದಗಳು ನಡೆದು ಕಡೆಗೆ ವೈಷ್ಣವನು ಸೋತು ನಿರುತ್ತರನಾದನು. ಆಗ ಆ ವೈಷ್ಣವನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ-- ನಿಮ್ಮ ಗುರುವು ತನ್ನ ಅಗ್ನಿ ನೇತ್ರದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸುಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ನಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಅದರಿಂದ ಸುಟ್ಟರೆ ನಾವು ಸೋತೆವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ವಕ್ರಪಾದ ಗಣೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಪಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ಮರುದಿನ ಈ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನರಸಿಂಹದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆದರು. ಆಗ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನೂ ಕೂಡ ಬರಲಾಗಿ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಗ್ನಿ ನೇತ್ರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಮೊಗವಾಡವನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ತೆರೆಯಲಾಗಿ ಅದರೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಜ್ವಾಲೆಯು ಹೊರಬಿದ್ದು ಘುಳುಘುಳಿಸಿ ಸುಳಿ ಸುಳಿದು ನರಸಿಂಹನ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಅದು ಕೂಡಲೆ ಹುಂಹಂಚಾಗಿ ಭುಗಲೆಂದು ಉರಿದು ಧರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ವೈಷ್ಣವರೂ ಇತರ ವಾದಿಗಳೂ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಲಾಗಿ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿ ಅರಸನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಶರಣರೊಡನೆ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಪಯಣವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಈಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಮಾಳವಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ

ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಅದು: ಮಹಾಕಾಳೀ ಸ್ಥಾನವು ಅಲ್ಲಿ ಶಾಕ್ತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವರು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು-
 ನೀನು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಬಿರುದುಗಳು ನಿನಗೇಕೆ? ಜಂಗಮರಿಗೆ
 ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇನು ಗೊತ್ತು? ಮಹಾಕಾಳಿಯೇ ದೇವರು ಅವಳು
 ಶ್ರೇಷ್ಠಳು ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು - ನೀವು ಆ
 ಮಾತಂಗಿಯ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಕೆಗೆ ಸುರ ಮಂಸಗಳನ್ನು
 ಪಿಸಿ ಒಂದೇ ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಂದು ಕುಡಿದು ವೈಮರೆಯುತ್ತೀರಿ
 ನೀವು ಹಿಂಸಾಚಾರಿಗಳು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅವರು - ಹಿಂಸೆ
 ಎಂದರೇನು? ಮಾಯೆಯ ಸ್ವರೂಪು ಆವುದು, ಇವೇ? ಮೊದಲಾದ
 ಎಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಾದಿಸಹತ್ತಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು
 ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗೆ ನಿರುತ್ತರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಅವನು
 ಅವರಿಗೆ - ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಕೆಯ
 ಕೈಯಿಂದ ಊಳಿಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು
 ನಮ್ಮ ದೇವತೆಯು ಮಹಾಕಾಳಿಯು. ಅವಳು ಈ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಪಟ್ಟಣದ
 ಅಧಿದೇವತೆಯು. ಅವಳ ಕಡೆಯಿಂದ ನೀನು ಊಳಿಗ ಮಾಡಿಸಿ
 ಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಮತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದೆನ್ನುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ನುಡಿ
 ಯಲು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ವಕ್ರಪಾದನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆ
 ಕಳುಹಿಸಲು ಅವಳು ಹರುಷದಿಂದ ಅಡ್ಡಬೀಳುತ್ತ ಹೊರಳುತ್ತ ಹೊಗ
 ಳುತ್ತ ಒಂದು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ಅವನ
 ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ಆಗ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಉಗುಳಲೆಂದು
 ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು
 ಚೆಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಟ್ಟಲವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದಳು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು
 ಅದರಲ್ಲಿ ಉಗುಳಲು ಅದು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಮಹಾಕಾಳಿಯು ಭಾವಿಸಿ
 ಅದನ್ನು ವೈಯ್ಯೆ ತೊಡೆದುಕೊಂಡಳು. ಶಾಕ್ತರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ -
 ನನ್ನ ಮತವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು, ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ,
 ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವ
 ರನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತೆರಳುವನ
 ನಾದನು. ಆಗ ಮಹಾಕಾಳಿಯು ಕಾಳಂಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು

ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಲು, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರು ಹೀಗೆ ಬರಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಅವನನ್ನು ಅವಳ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುಂದೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ 'ಕರಹಾಟ' ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಕರ್ಹಾಡ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಹಾರ ರಾಜರು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಾತಾರಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ೧೬ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ತರಲಾ ಎಂಬ ನದಿಯು ಇದ್ದು ಅದರ ದಂಡೆಯ ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪೆಂಬರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮಲ್ಲಾರಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಖಂಡೋಬಾ ಮತ್ತು ಮ್ಹಾಳಸಾ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದೇವತೆಗಳಿವೆ. ಖಂಡೋಬಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೇವತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೈಲಾರನೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದು ಮೈಲಾರನ ಗುಡಿಗಳು ಎಜಾವುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಪರಗಿಯಲ್ಲಿ ರಾಣೇಬನ್ನೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೇವರಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಇವೆ. ಈ ದೇವತೆಯು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದು ನಾಯಿಯಂತೆ ಬೊಗಳುವದೇ ಅವರ ಆರ್ಚನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಯನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಟೀಕಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ 'ಪಿಂಬೆರ ಮೈಲಾರನೂ' ಕೂಡ ಕಡಮೆ ತರಗತಿಯ ದೇವತೆ ಎಂದು ಅವನು ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಇಂಥ ಕಿರುಕುಳ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದು ಶಿವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವಿಸಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೈಲಾರನಿದ್ದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಾಳಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಪಿಂಬೇರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯ ಮೈಲಾರನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇಳಿದಾಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬ ವೇಶಿಯು ಪೂಜೆಗೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನಾರಿಂಬುವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಅವಳು ಪೂದಂಬುಲ ವೀಳೈ, ಕಪೂರ, ಅರಳಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅವನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಇವುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮೈಲಾರನ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬರಲು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ತನ್ನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಗಂಧವನ್ನು ತಾನೇ ಪೂಸಿಕೊಂಡನು. ಮಲ್ಲಿಗೆಯು ಮಾಲೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನ್ನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ನೋಡಿ ಕೋಪಿಸಿ ಮೈಲಾರನಿಗೋಸ್ಕರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೀನು ಹೀಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ? ಮೈಲಾರನು ಅತ್ಯುಗ್ರನು, ಅವನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಕೆಡಕುಮಾಡದೆ ಬಿಡನು, ಎಂಬ ಭೀತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿರಲು ಅವನ್ನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತಿಳಿದು ಅವಳನ್ನು ಸಂತವಿಪದೇಕೆಂದು ಅವನು ಮೈಲಾರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ—ಎಲೋ ಮೈಲಾರನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ, ಈ ತಂಬುಲವನ್ನು ಹಿಡಿ ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಾಯ ತಂಬುಲವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಲು ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯು ನಡುಗುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಆ ತಂಬುಲವನ್ನು ಕೈಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸವಿದು ಅವರ ರಸವನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಯಿಗೆಲ್ಲ ತೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರಜನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದು ಧರಗೆ ಹೊಸತಾಯಿತು, ಈ ಮೈಲಾರನು ಈ ಜಂಗಮನ ಎಂಜಲನ್ನು ತಿಂದನು, ಇವನ ಮಹಿಮೆಯು ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು, ಇನ್ನೇಕೆ ಇವನನ್ನೂ ಮಾಳವಿಯನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವುದು ಎಂದು ನುಡಿಯಹತ್ತಿದರು.

ಬಳಿಕ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಪಯಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಿರಲು ವಕ್ರಪಾದನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ನಡೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೈಲಾರನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನಗೆಯೇ ಆ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದಬಟ್ಟು ಆ ಕೊಡೆಯನ್ನು ತಾನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದು ಅವನೊಡನೆ ನಡೆಯಲು ಮುಂದಾದನು.

ಇದನ್ನು ಪುರಜನರು ನೋಡಿ ಮೈಲಾರನು—ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಎಂದು ಮರುಗಹತ್ತಲು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೈಲಾ

ರನಿಗೆ—ನೀನು ನನ್ನ ಕೂಡ ಬರಬೇಡ. ಆ ಕೊಡೆಯನ್ನು ವಕ್ರಪಾದನಿಗೆ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಮೈಲಾರನು—ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೇ, ಈ ಕೊಡೆಯು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿರಲಿ. ನಾನು ಅವನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಕೊಡೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವವನಾದನು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಕೊಡೆಯ ಮೈಲಾರನೆಂದು ಈ ಮೈಲಾರನು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹೆಸರೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪೆಂಬರಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ವೇವತೆಯ ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಮೇಲೆ ಈಗಲೂ ಒಂದು ಕೊಡೆಯ ಗುರುತು ಉಂಟು. ಅದು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸ್ವಕಾರ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪೆಂಬರದಲ್ಲಿ ಮೊವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮವಾದ ನವಿಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು.

ಅವನು ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ನವನಾಥಸಿದ್ಧರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಾದ ಸಿದ್ಧರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವರು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದೇ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಧೈಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಂತ್ರಿಕರಾಗಿ ಭೈರವ, ಶಕ್ತಿ, ಇಂಥ ಕ್ರೂರ ವೇವತೆಗಳ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಸಿಂಧಿ ಸರಾಯಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ, ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾಗಿ ಕಾಮಪರವಶರಾಗಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಚರಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಇವರನ್ನು ಕಂಡು ಇವರಿಗೆ—ನಿಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವು ಅತ್ಯಂತ ಹೀನತರವೆಂದು ನುಡಿಯಲಾಗಿ ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು—ರೋಕದಲ್ಲಿ ಜೋಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಗುರುವು. ಭೈರವಾರ್ಚಕರು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ವಿಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರದೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವದೆಂದು ನಮ್ಮ ಕಾಪಾಲಿಕ ಮತವಿದೆ, ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನಿಮಗೆ ವಸ್ತುವಿನೇಕವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂಚಾರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಾಗಲಾರದು. ನೀವು

ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತರಾಗಿ ನೀತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವರು—ನಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನಳವಡುವನು. ಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡು ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಅವನ ಮೇಲೆ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮೊದಲು ಅವರು ಒಂದು ಮಹಾಸರ್ಪನನ್ನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಲು ಅವನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಉದಕವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಲಾಗಿ ಅದು ಗರುಡನಂತೆ ಸರ್ಪನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಒಂದು ಮದ್ದಾ ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಒಂದು ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮಂತ್ರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಲು ಅದು ಅವನ್ನು ಸೀಳಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ತರುವಾಯ ಅವರು ಒಂದು ಭೂತವನ್ನು ಬಿಡಲು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಆತ್ಮ ರಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದು ಅವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಲಾರದೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ತಿರುಗಿ ಭೈರವ ಭೂತನನ್ನೇ ತಿಂದು ಜೋಗಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅವರು ಭೀತರಾಗಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಅವರು—“ನೀನೇ ಆದಿನಾಥನು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಘನೋಡನೆ ನಾವು ವಾಡಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸದೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶಿವಶರಣರ ಮಾರ್ಗವು ಸಿದ್ಧರ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉಚ್ಚತರವೆಂದು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಸವಲಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತರು ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇವಿಗೊಂಡು ಜಡೆಯ ಶಂಕರನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಮರುದಿವಸ ವಕ್ರಪಾದನು ಧಾನ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪುರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಲಾಗಿ ಪುರಜನರು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನೀಡಲು ಅದು ಶಾಶಿಯಾಗಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನೋಡಿ ಅವರಿಂದ ಒಂದು ಮಹ ತ್ತರವಾದ ಗಣ ಪರ್ವವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದನು. ಆಗ ವಕ್ರಪಾದನು ಆ

ಬತ್ತವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿಬೇಕೆಂದು ಪುರಜನರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಬ್ಬ ಒಕ್ಕಲತಿಯು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು—ಕುಟ್ಟುವದು ನನ್ನಿಂದ ಆಗದು. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಮಾರಿಕವೈಯಿಂದ ಮಿದಿಯಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲು—ಈಕೆಯು ನನಗೆ ಬುದಿ ಗಲಿಸಿದಳು, ಎಂದು ನುಡಿದು ಅವನು ಆ ಧಾನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಊರ ಪೊರಗಿದ್ದ ಮಾರಿ ಮಸಣಿಗಳ ಗುಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ವಾಶಿ ಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ ವಕ್ರಪಾದನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು.

ಆಗ ಮಾರಿ ಮಸಣಿಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಆ ಬತ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ಆ ಮೇಲೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ರರಣ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಗಣಪ ಪರ್ವವನ್ನು ಮಹತ್ತರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುಂದೆ ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಶಿವದಾಸಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಸಮ್ರೋಜಾತನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಹೋಗಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ—ಬರುವ ಮೋಮವಾರ ನಮ್ಮ ಅವಸಾನ ಕಾಲವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನರಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದು ಸಾಕು ಎಂದು ನುಡಿದು ಜಡೆಯ ಶಂಕರನಿಧಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮತ್ತು ವಕ್ರಪಾದ ಇವರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಬಂದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮನ್ನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಒಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬೆ ಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉರಿಯೊಳಗೆ ಕಪೂರವು, ಜಲದಲ್ಲಿ ಜೇನು, ನಾರಿಯಲ್ಲಿ ಲವಣವು ಬೆರೆದಂತೆ ಅವರು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೊದಲು ನವಿಲೆಯ ಹತ್ತಿರನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವ ಸಾಲೋಕೈವನ್ನೂ ನವಿಲೆಯಲ್ಲಿರಲು ಶಿವಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನೂ ಹಣೆಗಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆದು ಶಿವಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನೂ ಶಿವನೊಳಗೆ ಬೆರೆದು ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಹೆಸರಾದನು.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಶಿವಶರಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿ ನದಿದ್ದು ಅವನು ಉನ್ನತವಾದ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಅಪೇಯಪಾನ, ಮಾಂಸಾಹಾರ, ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳನ್ನು ದೂರಮಾ

ಡಲು ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾರಿ, ಮಸಣೆ. ಬೀರಯ್ಯ, ಮಾರಯ್ಯ, ಭೂತ ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ನಂಬುವದರಿಂದ ಅಜ್ಜಜನರು ಅನಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ದೈವತಗಳನ್ನು ನಂಬಬಾರದೆಂದು ಅವನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರೂ ಕಾಪಾಲಿಕರೂ ಶಾಕ್ತರೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ದುಷ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮತಗಳನ್ನು ಅವನು ಖಂಡಿಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಿವಶರಣರು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಚ್ಚತಮ ವಿಚಾರವುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಾದ ನೀತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಆಚರಿಸುವ ಶಿವಯೋಗವು ಪರಮಾತ್ಮನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವಂತಹದು. ಇಂಥ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಹಾಕಾಳಿಯ ಸ್ಥಾನವಾದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಇವರು ಆಗ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವು ಕರಹಾಟಕ (ಕರ್ಹಾಡ) ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಪ್ರಾಂತಗಳಿದ್ದ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹೊರಟು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಮತವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಶಿವಾನುಭವದ ಶುದ್ಧ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಕ್ರಪಾದ ಗಣೇಶ್ವರನು ಆರಂಭದಿಂದ ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಶಿವಾನುಭವಿಯೂ ಆಗಿ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಕ್ರಪಾದನು ಒಬ್ಬ ಮಾದರೀ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಅಂಕಿತವು 'ನಿಜಗುರು ಶಂಕರದೇವ' ಎಂದಿದ್ದು ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಕರ್ತನು

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವನನೆಂದು ಎರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈತನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ತಾನೇ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವವರಿಂದ ಈ ವಚನಗಳು ದೃಢವಾಗಿ ಅವನವೇ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರಲಾರದು. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳು ಬಹುಶಃ ಆಯಾ ವಚನಕಾರರವೇ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುವದರಿಂದ ಮತ್ತು ನಿಜಗುರು ಶಂಕರದೇವಾ ಎಂಬ ಮುದ್ರಿಕೆಯು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನದಿರುತ್ತದೆಂದು ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯಕಥಾ ಗರ್ಭಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಹೇಳಿರುವದರಿಂದ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು ಇದೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಯುಳ್ಳ ವಚನಗಳು ನಮಗೆ ಈ ವರೆಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧಕರು ಶೋಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಇವು ನಮಗೆ ಮೊರೆಯಬಹುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಭರವಸೆ ಇದೆ.

ವೀರ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಶಿವರಠನೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯಕಥಾ ಗರ್ಭಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಸವೇಶ್ವರವಿಜಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಅದು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವೀರ ಶಂಕರದಾಸನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದು ಅವನ ಅಂಕಿತವು 'ಘನಗುರು ಶಿವಲಿಂಗ ರಾಮನಾಥ' ಎಂದಿದೆ. ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಅವನು ಮುದುನೂರಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮನಾಥನ ಭಕ್ತನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕೆಲವೊಬ್ಬ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ವೀರ ಶಂಕರದೇವನು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಇಷ್ಟದೇವತೆ ಅಥವಾ ಅವನ ಗುರುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದೆ ಇದ್ದ ಬೇರೊಂದು ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದರಿಂದ ಅವನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿರದೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಶರಣನೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ಮೊದಲಿನವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದರೂ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಬಂದವನೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕಂದಗಲ್ಲಿನಿಂದ ನವಿಲೆಗೆ ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದನು. ಇದು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹಿಂದಿನವನೆಂಬುದು ಕೆಳಗಿನ ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೂ ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

ಜಯಸಿಂಹನು ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ಗಂಭೀರ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕಂಡನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಅವನ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಉಲ್ಲೇಖವಾವುದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಅವನ ಯಾವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರದೆ, ಅವನ ಪವಾಡವು ಆದದ್ದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣವು ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದದ್ದು ಗಂಭೀರಲ್ಲಿ. ಅದು ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಬಿಲ್ವಣ ಕವಿಯು ತಾನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕ ದೇವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಡಾ|| ಸ್ಲೀಟರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ರಾಜನು ಶೃಂಗರಿಸಿದನೆಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞರಾದ ಡಾ|| ಭಾಂಡಾರಕರರವರು ಅದರ ಅರ್ಥವು ಹಾಗಿರದೆ ರಾಜನು ಅವನ್ನು 'ರಚಿಸಿದನೆ'ಂದು ಆಗುತ್ತದೆಂದು ತಮ್ಮ 'ಹಿಪ್ಪರಿ ಆಫದಿ ಡೆಕ್ಯನ್ಸ್' ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಬಂದುದು ಗಂಭೀರ ತರುವಾಯ ಅಂದರೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಗೆ ಬಂದು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದುದು ಗಂಭೀರ ನಗರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಆ ಮೇಲೆ ಗಂಭೀರ ಸೋಮೇಶ್ವರ-ಆಹವಮಲ್ಲ-ತೈಲೋಕ್ಯ ಮಲ್ಲನು ಗಂಭೀರ

ರಿಂದ ಗ೦ರ್ಹ ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಇವನೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳ ಹತ್ತಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಗ ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ಆಹವಮಲ್ಲ ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನೆಂದ. ಭಾವಿಸಿದರೆ ಜಯಸಿಂಹನು ಮೊದಲು ಜೈನನಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ-ಸುಗ್ಗ ಳಿಯರ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ನಾದನು, ಆ ಮೇಲೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಹತ್ತಿದನು, ಆ ಮೇಲೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಪುನಃ ಅವನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವವನಾದನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಅವನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಧರ್ಮಾಂತರ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಅನುಮಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂಭವನೀಯ ವಾಗಿ ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಜಯಸಿಂಹನು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಅದನ್ನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದುದೂ ಅವನ ತರುವಾಯ ಅರಸನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮೊದಲಿನ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರಲು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮೂಲಕ ಅವನು ಶಿವೋಪಾಸಕನಾದುದೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಭವನೀಯವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಗ೦ರ್ಹ ರಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಳ್ಳುವ. ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬರಲು ತುಂಗಭದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜಲ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನೆಂದೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ತಾನು ಶಿವಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದನೆಂದೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇದು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನು ಜಯಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂತಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಲಿಖಿಸಿದವರು ಪುರಾತನ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರಿಯದವರಾದ

ದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಈ ಉಭಯತರ ಚರಿತ್ರಾಂಶಗಳನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಸಹ ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಭವನೀಯವೋ ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಜನರ ಮುಂದಿಡುವದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೋಡಿಯಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೇಳುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಉಂಟು. ಹೇಗೆ ಬಸವ-ಚನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ-ಸಿದ್ಧರಾಮ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಯೇ ಹೇಳುವದುಂಟೋ, ಹಾಗೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ-ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿವರಾದರೂ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು.

ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾದ ಮುದನೂರಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಈಗಿನ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗ, ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಬೇದರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಗುಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳೂ ಅವನ ವಚನಗಳೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಬಹುದು. ಅವನು ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲಿನ

ಜನರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೂರನಾಡಿ ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪರಾ
ವೃತ್ತಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ಶಿವಶರಣರ ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೆಲೆ
ಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ 'ನಾಗರಿಕರು' ಎಂದರೆ ಸುಧಾ
ರಿಸಿದವರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ
ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವು ಮುಂದೆ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದಿ 'ನಾಗಲಿಕರು'
ಎಂದು ಆಗಿರಬಹುದು. ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೊಲಿಗೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದವನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರು
ತಾವು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಶಿಷ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡ ಮೂಲಕ
ಮೊದಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ವೀರಶೈವರಿಗೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸ
ಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ನಾಗಲಿಕ ಈ ಶಬ್ದವು ಈ ಕಾಯಕದವರಿಗೆ
ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ರೂಢಿಯು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ನಾಗಲಿಕರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ
ಬಣ್ಣಗಾರ ಸಮಾಜದವರು ಬಹಳ ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇದು ಪೂರ್ವ ಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ
ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿರಬಹುದು.

ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಹಳ ಕಾಲ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು
ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಾದ ಮುದುನೂರಿನ ರಾಮ
ನಾಥನ ಮಹತ್ವವು ಮತ್ತು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಕೀರ್ತಿಯು ಬಹಳ
ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಒಂದು ಶಾಸ
ನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಕೊಂಡಾಡುವ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.
ಮತ್ತು ರಾಮನಾಥನ ಮುದ್ರಿಕೆಯುಳ್ಳ ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ಆಗ
ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಕರ್ನಾ
ಟಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡದೆ ಇದ್ದದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಶಾಸನ
ಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ಗುರುತಿನ ಸ್ಥಳಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡೆಗೆ ದೊರೆ
ಯದೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಯ್ಕೆಯ ಕಾಯಕವವರು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ,
ಬಣ್ಣಗಾರರು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ, ಅಗಸರು ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವನ,

ಕುಂಬಾರರು ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡವ್ಯನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದವರೆಂದು ಆಯಾ ಸಮಾಜದವರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಅವರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಿವಶರಣರಾದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಜಾತಿ, ಮತ, ಗೋತ್ರಗಳನ್ನೆಣಸದೆ ಎಲ್ಲರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪಂಗಡದವರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಜಾತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಈಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಜ್ಜಿನಿಯಾಗಿರದೆ ಮಾಲವಾ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯೇ ಇದ್ದಿತ್ತೆಂದು ಶಂಕರ ದಾಸಿಯವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಲುಕೃರಿಗೆ ಗುಜರಾಥ ಮತ್ತು ಮಾಲವಾ ದೇಶದ ಅರಸರುಗಳ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯು ಹಿಂದಿನಕಾಲದ ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುಜರಾಥ, ಮಾಲವಾ, ಕಾಶಿ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಮತ್ತು ಬಂಗಾಲ ಈ ದೇಶಗಳ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರಿಂದ ಈ ದೇಶಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮ, ಮೊದಲಾದವರು ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಅನಂತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಯುತ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ಬಸವಪ್ಪ ಹಾಲಭಾವಿಯವರು ನಿವೃತ್ತನೊಬ್ಬರನ್ನೇ ವರ್ಗ ಸಭಾಜ್ಞ ಧಾರವಾಡ ಇವರು ನವಿಲೆ ಗ್ರಾಮವು ಆವೃದ್ಧಿಬುದ್ಧನನ್ನು ಬಹು ಪರಿಶ್ರಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಇದು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ನವಿಲೆಯಾಗಿರದೆ ಕೃಷ್ಣಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ನವಿಲೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಡೆಯ ಶಂಕರನ ದೇವಾಲಯವು ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗದ ಹಿಂದೆ ಜಡೆಯನ್ನು ಹಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗೆ ಅಕೃತಿಯು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳಿದ್ದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಲುಕೃ ರಾಜರಾದ ೫ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ— ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ, ೧ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ—ಅಹವನಮಲ್ಲ, ೩ನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರ—

ಭೂಲೋಕಮಲ್ಲ ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಶಿವಾನುಭವದ ರೀತಿ ನಡೆಗಳನ್ನು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಡಿ ವಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ವೀರ ಶಂಕರದೇವ.

ವೀರ ಶಂಕರದೇವನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು “ಘನಗುರುಶಿವಲಿಂಗ ರಾಮನಾಥಾ” ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಆತನು ಮೂದನೂರನ ರಾಮನಾಥ ಲಿಂಗನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ಈ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದವನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಚನವು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅವಾದರೂ ಒಹು ದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ, ಅವರು ಒಬ್ಬನೇ ದೇವನನ್ನು ನಂಬಬೇಕು, ಎಷ್ಟು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದೈವಗಳನ್ನು ಭಜಿಸಕೂಡದು, ಎಂದು ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ನಾವು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ವೀರ ಶಂಕರದೇವನು ಗಣಾಚಾರವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನಾಗಿ, ಲಿಂಗವನ್ನೊಂದನ್ನೇ ನಂಬುವವನು, ಲಿಂಗ ವಿರಹಿತರಾದ ಭವಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸು, ಒಂದು ವೇಳೆ ಮುಟ್ಟಿದಲ್ಲಿ ತನ್ನಂಗವನ್ನು ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಹುತಿಯನ್ನಿಕ್ಕುವನು ಎಂಬ ಕಟ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಅವನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದನು. ಜಾಗ್ರತ ಸ್ಪಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಲಿಂಗ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ನೆನೆಯುವವನಾಗಿ ಲಿಂಗಾಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ನಿಜೆ ಹೋಗಿರಲು ಒಬ್ಬ ಅಲಿಂಗಿಯು ಅವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವನೊಡನೆ ಲಿಂಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾದಿಸುತ್ತ ಅವನ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಳೆದನು. ಎಳೆದ ಕೂಡಲೆ ಅವನು

ಎಚ್ಚತ್ತು—ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಆಚರಣೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಭಂಗ ಬಂದಿತೇ? ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ತನ್ನಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಮಾದವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ—ನಾನು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಗೊತ್ತನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ಅವನು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ಕೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಟಕೇರೂರ ಲಿಂಗವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಹುಜನ ಶಿವಭಕ್ತರು ನೆರೆದಿರಲು, ಅವರೆದಿರಿಗೆ ಅವನು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದಿಸಿ ಅವರಿಗೆ—ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಮಹಾ ಪ್ರಮಾದವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಾದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಒಂದು ಕಾವಲಿಯನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ದಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟನು.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಕರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನಿಗೆ—ವೀರ ಶಂಕರ ದೇವನೇ, ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಶಿವಶರಣನು—ನನ್ನ ಆಚಾರವು ಮೀರಿತ್ತು, ನನ್ನ ಪಂಥಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನು—ನಿನ್ನ ವೀರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ನಾನು ಆ ರೀತಿ ಶಂಕೆಯ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಂಟು ಮಾಡಿದನೇ ಹೊರ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡನು.

ವೀರ ಶಂಕರ ದೇವನ ಹೆಸರು ಗಣಪಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವನು ನೂತನ ಶರಣನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನಿಗೂ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ನಾವು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಅವನ ವಚನವು ಕೆಳಗೆ ಉದಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಇದೇ ತೆರನಾಗಿ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವು ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

ವಚನ.

ಶಿವಶಿವಾ ದ್ವಿಜರಾದ ನೀವು ಕೇಳಿರೋ. ನೀವು ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಗೂ ಮಿಗಿಲೆಂದು 'ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗುರುಃ' ಎಂದು ಬಳ್ಳಿಟ್ಟು ನುಡಿವು ತಿಪ್ಪಿರಿ. 'ಆದಿಬಂದೂದ್ಧವೇ ಬೀಜಂ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂ ತಿಳಿದು ನೋಡಲು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಾಪಿತರ ಕೀವು ರಕ್ತದ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಿಂಡ ಉದಯಿಸಿತ್ತು. ಆ ಕೀವು ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಆವ ಕುಲ ಹೇಳಿರೇ ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪಿಂಡ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಒಡಲೊಳಗೆ ಕರುಳು ಮಲಮೂತ್ರ ಕೀವು ಮರ್ಗಂಧ ರಕ್ತ ಖಂಡ ಕಾಳಿಜ ಜಂತುಗಳೊಳಗೆ ಪಾಕುಳದೊಳಗಣ ಕ್ರಿಯೆಯಂತೆ ಹೊದ ಕುಳಿಯುಂ ಬಂದು ನೀನಾವ ಕುಲವ ಹೇಳಿರೇ ? ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ಮೂತ್ರದ ಗುಳಿಯ ಹೊರವಡುವಾಗ, ಹೊಲೆ ಮುಂತಾಗಿ ಮುದುಡಿ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವಳು ಹೊಲತಿ ಹೋ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವು ಹೊಲೆಯನೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಕುಲಗೋತ್ರ ಮುಟ್ಟಲಮ್ಮದೆ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನದಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಂಬಂದು ನೀವಾವ ಕುಲ ಹೇಳಿರೇ ? ಮುಂಜಿಗಟ್ಟಿದ ಮುನ್ನ ಕೀಳು ಜಾತಿ, ಮುಂಜಿಗಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಮೇಲು ಜಾತಿಗಳು ಎಂಬ ಪಾತಕರು ನಿಮ್ಮ ಸುಡಿಯ ಕೊರತೆಗೆ ನೀವು ಬಲು ನಾಚಬೇಡವೇ ? ನೀವು ನಾಚದಿದ್ದರೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಕುಲದ ಬೇರನೆತ್ತಿ ತೋರಿಹೆಸು. ನಾವು ಉತ್ತಮದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ಬ್ರಾಹ್ಮವೋ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಬ್ರಾಹ್ಮವೋ ಆವುದು? ದೇಹ ಕುಲಜನೆಂದರೆ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಎಲುವಿಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನರವಿಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ, ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಕೀವಿಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಕರುಳಿಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಮಲಮೂತ್ರಕಂತೂ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಕುಲವೆಲ್ಲಿಯದೋ ಒಡಲಿಗೆ ? ಅದಂತಿರಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಕುಲ ಉಂಟೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಣ ದಶನಾಯುವಾದ ಕಾರಣ ಆ ನಾಯು ಹಾರುವನಲ್ಲ. ಅದುವಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಒಡಲನಲುಗಾಡಿ ಇರಿವ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮದ ಮತ್ಸರಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬ ಅವು ಮುನ್ನವೇ ಪಾಪಕಾರಿಗಳಾದ ಕಾರಣ ಅವಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು. ನಿಮ್ಮೊಳಗಣ ಸಪ್ತವ್ಯಸನಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬ ಅವು ಮುನ್ನವೇ ದುರ್ವ್ಯಸನಂಗಳಾದ ಕಾರಣ ಅವಕೆಂದೂ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು. ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಮದಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬರವು ಸುರೆಯ ಸವಿದ ಕೋಡಗದ ಹಾಗೆ ಮುಂದು ಗಾಣಲೀಯನಾದ ಕಾರಣ ಅವಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಒಡಲ ತಾಪತ್ರಯಂ

ಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬಡೆ ಅವು ನಿಮ್ಮ ಉರಿಮರಿದು ಸುಡುವ ಒಡಲ ಗಿಚ್ಚುಗಳು. ಅವಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು. ಉಳಿದ ಅಂತಃಕರಣಂಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬರೆ, ಅವನು ನೀವು ಕಾಣೆರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನವು ಕಾಣದು. ಇಂತು ನಿಮ್ಮ ಪಂಚಭೂತ ಸಪ್ತಧಾತು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ಉತ್ತಮ ಕುಲವೆಂಬ ಅವು ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಸಮಾನ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ:—

ಸಪ್ತಧಾತು ಸಮಂ ಸಿಂಧಂ ಸಮಯೋನಿ ಸಮುದ್ಭವಂ |

ಆತ್ಮ ಜೀವ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ ||

ಎಂದುದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕುಲವಾವುದು ಹೇಳಿರೇ ? ಇದಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮನು ದೇಹವ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ತೊಲಗಿರಲು ಆ ದೇಹ ಹಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹುಳಿತು ನಾಯಿ ನರಿ ತಿಂಬ ಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ ಅಪವಿತ್ರ ಕಾಣೆರೋ. ಇಂತಪ್ಪ ಅಪವಿತ್ರ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಕುಲ ಉಂಟೆಂದರೆ ಮೇಲು ಜಾತಿಯ ದೇಹಮೊಳಗೆ ಹಾಲುಳ್ಳರೆ ಕೀಳು ಜಾತಿಯ ದೇಹಮೊಳಗೆ ರಕ್ತವುಳ್ಳರೆ ಅದು ಕುಲವಹುದು. ಅಂಥ ಗುಣ ನಿಮಗಿಲ್ಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಯ ದೇಹವೂ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವೂ ಸಮಾನವಾದ ಕಾರಣ ನಿಮಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲು ಮಾಣು. ಒಡಲು ಕರಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಕುಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಡೂ ಎಲ್ಲನರಿವ ಜೈತನ್ಯಾತ್ಮಕನೆಂದೊಡೆ ಆತ್ಮನು ಆವ ಕುಲಜನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಆವ ಕುಲವೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಬ ಆತ್ಮ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ ಗಂಡಲ್ಲ ನಮಂ ಸಕನಲ್ಲ ಸ್ಥೂಲನಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮನಲ್ಲ ಷಡುವರ್ಣಮೊಳಗೆ ಆವ ವರ್ಣನೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಕಾರಣ ವರ್ಣವ ಹೊದ್ದದ ಆತ್ಮನರಿಯರಾಗಿ ಆ ಆತ್ಮನು ಆವ ಕುಲದೊಳಗೂ ಅಲ್ಲ. ಶರೀರ ಬೇರೆ, ಆತ್ಮ ಬೇರೆ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ—

ಭೂಯೋಽಪಿ ಮೃತ್ಯಾಂಡಮನೇಕ ರೂಪಂ ಸುವರ್ಣಮೇಕಂ ಬಹು

ಭೂಷಣಾನಾಂ |

ಗೋಕ್ಷೇರಮೇಕಂ ಬಹುವರ್ಣಧೇನವಃ ಶರೀರ ಭಿನ್ನಂ ಪರಮಾತ್ಮ
ಮೇಕಂ ||

ಎಂದುದಾಗಿ ಶರೀರಂಗಳು ಅನಂತ, ಆತ್ಮನೊಬ್ಬನೆ. ಅದು ಕಾರಣ ಆ ಆತ್ಮನು ಆವ ಕುಲದಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆವ ಶಾವಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕುಲವ

ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮಾಡಿ ತೋರುವಿರೋ ? ದೇಹ ಮೃತ್ತಿಕೆ, ಆತ್ಮ ನಿರಾಕಾರ
ನೆನುತ್ತಿರಲು ಇನ್ನಾವ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಉತ್ತಮ ಕುಲಜರೆಂಬಿರೋ ?

ಜೀವಃ ಶಿವಃ ಶಿವೋ ಜೀವಃ ಕೇವಲಂ ಶಿವಃ |

ಪಾಶಬದ್ಧಸ್ಥಿತೋ ಜೀವಃ ಪಾಶಮುಕ್ತಃ ಸದಾಶಿವಃ ||

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ತಿಳಿದು ನೋಡಲು ನೀವೆಲ್ಲ ಪಾಶಬದ್ಧ ಜೀವಿಗಳಾಗುತ್ತ
ಇರಲು ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತಮ ಕುಲವು ? ಪಾಶಮುಕ್ತರಾದ ನಿಮ್ಮ ಶಿವ
ಭಕ್ತರೇ ಕುಲಜರಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಕುಲ ಉಂಟಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ದೇಹ
ದೊಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಇಂಥ ತಾವೆಂದು ಬೆರಳ ಮಾಡಿ ತೋರಿ. ಅದು ಅಲ್ಲದೆ
ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯ ತತ್ತಿಯೊಳಗೆ ಹಲವು ಮರಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಒಂದರ ಮರಿಯೋ
ಹಲವು ಪಕ್ಷಿಯ ಮರಿಯೋ ? ತಿಳಿದು ನೋಡಿದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಪಕ್ಷಿಗಳೆಂಬ ಕುಲವಿಲ್ಲ. ಆ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಡವೆಂಬ ತತ್ತಿಯೊ
ಳಗೆ ಸಕಳ ಜೀವರಾಶಿ ಎಲ್ಲವೂ ಉದಯಿಸಿದವು. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ—

ಪೃಥಿವ್ಯಾಕಾಶಮಜಾಂಡಂ ತಸ್ಯಾಂಡೆ ಜಾಬುತೆ ಕುಲಂ |

ಅಂತ್ಯಜಾತಿದ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ಏಕಯೋನಿ ಸಹೋದರಾಃ |

ಎಂಬುದಾಗಿ ಇದುವೆ ಮೊದಲು ಆನೆ ಕಡೆಯಾದ ಸಚರಾಚರವೆಲ್ಲವೂ
ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಡದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಏಕಯೋನಿ ಸಹೋದರಾಃ ಎಂದು
ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರಲು ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯ ಕುಲವೋ ? ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಉತ್ತಮರು
ಕುಲಜರೆಂದು ಮಿಕ್ಕಿದವರೆಲ್ಲ ಕೀಳು ಜಾತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಓದಿ ಬರಿದೊರೆ
ಯಾದರು. ನಾನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಶ್ವಪಚೋಪಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಶಿವಸಂಸ್ಥಾರ ಸಂಯುತಃ |

ಶಿವಸಂಸ್ಥಾರ ಹೀನಸ್ತು ವಿಮ್ರೋಪಿ ಶ್ವಪಚಾಧಮಃ ||

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಅರಿದ ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಸತ್ಕುಲಜರು.
ಅಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನದವರಾದುದೆಲ್ಲ ಒಂದುಕುಲ, ಸುಜ್ಞಾನದವರಾದುದೆಲ್ಲ ಒಂದು
ಕುಲವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾವೆ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ—

ಆಹಾರ ನಿದ್ರಾ ಭಯ ಮೈಥುನಂ ಚ ಸಾಮಾನ್ಯ

ಮೇತತ್ ಪಶುಭಿರ್ನರಾಣಾಂ |

ಜ್ಞಾನಂ ನರಾಣಾಮಧಿಕೋ ವಿಶೇಷೋ ಜ್ಞಾನೇನ

ಹೀನಃ ಪಶುಭಿಃ ಸಮಾನಃ ||

ಎಂ.ದಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನ ತಂಡಗಳು ನೀವೆಲ್ಲ ಕರ್ಮಪಾಶಬದ್ಧರು. ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯದೋ ಸತ್ಕೃಪೆ?

ಅದು ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ನಡೆಯೊಡನೆ ನಿಮಗೆ ಹಗೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿದೆನು ಕೇಳಿರೋ. ನಿಮಗೆ ಕುಲವು ವಶಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಭರದ್ವಾಜ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಬಂದಿತ್ತೆಂಬಿರಿ. ಅವರ ಪೂರ್ವ ವೆತ್ತಿ ನಂದಿದರೆ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲ ಕೇಳುಜಾತಿಗಳಾದ ಕಾರಣ ನೀವೆ ಋಷಿ ಮೂಲವನು ನದಿಮೂಲವನೆತ್ತಲಾಗದೆಂಬಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ನಿಮಗೆ ಯಾಯಿತ್ತೆಂದೆ ಕೇಳಿರೋ. ಅದಂತಿರಲಿ. *

ನಿಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವೆನಿಸುವ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗವನಲ್ಲದೆ ಪೂಜಿಸರು. ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯನಲ್ಲದೆ ಧರಿಸರು. ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ನಲ್ಲದೆ ಜಪಿಸರು. ಹಾಗೆ ನೀವು ಲಿಂಗವ ಪೂಜಿಸಿ, ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಧರಿಸಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಜಪಿಸಿ ಈಶ್ವರ ಲಾಂಛನವ ಧರಿಸಿದಡೆ ನೀವು ಋಷಿಮೂಲವನರಹುದು. ಅದು ನಿಮಗಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟು ವಂ ಪೂಜಿಸಿ ಮುಡುಹಂ ಸುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಶಕ್ತಿ, ಲಕುಮಿ, ದುರ್ಗ ಎಂಬ ಕಿರುಕುಳ ದೈವರುಗಳ ಪೂಜಿಸಿ ನರಕಕ್ಕೆಳೆದು ಹೋಹರಾದ ಕಾರಣ ನೀವೇ ಹೀನ ಜಾತಿಗಳು.

ಬಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮವನಾಚರಿಸಿ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮರೆಂಬಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮನೆಂತಿಪ್ಪ ದೆವರೆಯಿರಿ.

ಸತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಶೌಚಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚೇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ |

ಸರ್ವಜೀವದಯಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತ್ಯೈತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಲಕ್ಷಣಂ ||

ಸತ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಶೌಚಂ ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಚೇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ |

ಸರ್ವಜೀವದಯಾ ನಾಸ್ತಿ ಏತಚ್ಚಾಂಡಾಲ ಲಕ್ಷಣಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ನಿಮಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನೋ! ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನಿಃಕರ್ಮ. ನೀವು ಕರ್ಮಗಳು. ಮತ್ತೆಂತೋ? ಬ್ರಹ್ಮಚರತೀತಿ ಪ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಎಂದು ಗಳಹುತಿಪ್ಪಿರಿ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಜಪಿಸಿ ನಾವು ಕುಲಜರೆಂಬಿರಿ. ಆ ಗಾಯತಿ ಕರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ವೇದವನ್ನೋದಿ ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮ ರಾದೆವೆಂಬಿರಿ. ವೇದ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀವು ನಡೆಯಿರಿ. ಅದೆಂತೆಂದೋಡೆ 'ದ್ಯಾವಾಭೂಮಿಾ ಜನಯನ್ ದೇವೋ ಏಕಃ' ಎಂದೋದಿ

ಮರೆದು ವಿಷ್ಣುವನೆ ಭಜಿಸುವರಿ. 'ವಿಶ್ವತೋಮುಖ ವಿಶ್ವತಕ್ಷ್ಮಪುರ್ವ
ಶ್ವತೋ ಬಾಹುಃ' ಎಂದೊರೆವುತ್ತಂ 'ಎಕೋರುಪ್ರ ನದ್ವಿತೀಯಾಯ
ತಕ್ಷೆ' ಎಂದು ಮರೆದು ಬೇರೊಬ್ಬ ದೈವವುಂಟೆಂದು ಗಳಹುತಿಪ್ಪಿರಿ. 'ಎಕ
ಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದೋದಿ ಕರ್ಮದಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಿರಿ. ನೀವೇ
ದುಃಕರ್ಮಿಗಳು. 'ಅಯಂ ಮೇ ಹಪ್ತೋಭಗವಾನ್ ಅಯಂ ಮೇ ಭಗವ
ತ್ತರಃ' ಎಂದೋದಿ ಅಸ್ಯ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡುತಿಪ್ಪಿರಿ. 'ಶಿವೋಮೇ
ಪಿತೌ' ಎಂದೋದಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂಬಿರಿ.

ಸದ್ಯೋಜಾತಾಃ ಸೇವೇದ್ ಭೂಮಿವಾರ್ತಮದೇವಾತ್ತದಾ ಜಲಂ |

ಆಘೋರಾದಗ್ನಿ ಮಿತ್ಯಾಹುಸ್ತತ್ ಪುರುಷಾದ್ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ |

ಈಶಾನಾದ್ಗಗನಾಕಾರಂ ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮಮಯಂ ಜಗತ್ ||

ಎಂದೋದಿ ಸರ್ವಂ ವಿಷ್ಣುವಯಂ ಎನುತಿಪ್ಪಿರಿ 'ಜಲಮಿತಿ ಭಸ್ಮ ಕ್ಷುಲ
ಮಿತಿ ಭಸ್ಮ ಅಗ್ನಿರಿತಿ ಭಸ್ಮವಾಯುರಿತಿ ಭಸ್ಮ' ಎಂದೋದಿ ಮರೆದು
ವಿಭೂತಿಯನಿಡಲೊಲ್ಲದೆ ಮಟ್ಟಿಯನಿಡುವರಿ. 'ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಧಾರಣಾಂ
ರುದ್ರ' ಎಂಬುದನೋದಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಧರಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ಪವ್ಯಾಕ್ಷಿ ತೊಳ
ಸಿಯ ಮಡಿಯಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಬಿರಿ. 'ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಸಮೋ ಮಂತ್ರೋ
ನಾಸ್ತಿ ತತ್ತಂ ಮಹಾ ಮುನೇ' ಎಂಬುದನೋದಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯು ಜಪಿಸ
ಲೊಲ್ಲದೆ ಗೋಪಾಳ ಮಂತ್ರವ ನೆನೆವರಿ ಎಂತೋ? ನೀವು ಓದುವ
ವೇದ ನಿಮಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಲು ನೀವು ಕುಲಜಲೆಂದು ವಂದಿಸಿದವ
ರಿಗೆ ಸೂಕರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಪ್ಪದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಿರೋ.

ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ದರ್ಶನೇನೈವ ಪಾಪಂ ಭಂಜತು ಮಾನವಾಃ |

ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ವಂದನಂ ಚೈವ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಸು ಸೂಕರಾಃ ||

ಮತ್ತಂ 'ಅಣೋರಣೀಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹೀಮಾನ್' ಎಂಬುದ
ನೀವೇ ಓದಿ ಪ್ರಾಣಿಯಂ ಕೊಂದು ಯಾಗವನಿಕ್ಕಿ ದೇವರ್ಕಳುಗಳಿಗೆ
ಹೋಮದ ಹೊಗೆಯಂ ತೋರಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದ ಖಂಡವನೆ ತಿಂದು
ಸೋಮಪಾನವೆಂಬ ಸುರೆಯನೆ ಕುಡಿದು ಮೈಮರೆದು ನೊಸಲಗಣ್ಣಿನ
ತೋರುವಂತಹ ಶಿವಭಕ್ತರನು ನಂದಿಸಿ ನುಡಿಯುತಿಪ್ಪಿರಿ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ
ನುಡಿವರೇ? ಇದು ಶ್ರುತ ದೃಷ್ಟ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಎಚಾರಿಸಿ ನೋಡಲು
ನೀವೇ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನರಿಯದ ನರರೂಪಿನ ನರಗಳು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಹೊರ

ಗಾವ ಹೊಲೆಯನೇ ಉತ್ತಮ ಕುಲಜನೆಂದು ಮಂಡಿಗೆಯ ಹಾಕಿದೆನು, ಎತ್ತಿರೋ. ಉತ್ತಮ ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಅಧಿಕರು ಎಂದು ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಕುಲಜರು ಎಂದು ಎಮ್ಮ ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಸರ್ವಜೀವ ದಯಾಪಾರಿಗಳು ಎಂದು ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಸದ್ಯೋನ್ಮುಕ್ತರಯ್ಯ ಘನಗುರು ಶಿವಲಿಂಗ ರಾವುನಾಥ.

ಢಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯ.

ಢಕ್ಕೆಯಮಾರಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವವನಾಗಿ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತ ಭಕ್ತ ರಂಗಣಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವನು. ಆಗ ಅವನು ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಶಿವಶರಣರ ನಡೆಗಳನ್ನೂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವನು. ಇದೇ ಅವನ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಜನರು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಾನಷ್ಟೇ ಉಪಭೋಗಿಸದೆ ಅದನ್ನು ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚಮಾಡುವನು. ಈತನು ಈಗಿನ ಕಾಲದ ದುರುಗುಮುರಿಯವರುಮಾಡುವಂಥ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಬಿಕ್ಷು ಕರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವನಲ್ಲ. ಆತನು ಶಿವಶರಣನಾಗಿ ಶಿವಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಢಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು 'ಕಾಲಾಂತಕ (ಭೇಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ)' ಎಂದಿದೆ. ಅವನ ೨೫ ವಚನಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವಚನಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠತರಗತಿಯವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಢಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಲಿಂಗಾಂಗಸಾಮರಸ್ಯದ ರೀತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಫಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನೀಚನೆಂದು ನಾವು ಈಗ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಶಿವಶರಣರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉಚ್ಚ ನಡೆಗಳು ಹೇಗೆ ಪಸರಿಸಿದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಮಾರಯ್ಯನು ತನ್ನ ಫಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾರಯ್ಯನ ಕುಣಿಸುತ್ತ ನಿಂತನು. ಆದರೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಕಿರುಕುಳ ದೈವತಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದವನು. ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದವನು. ಇಂಥವನು ಮಾರಿಕವ್ವೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳುವದೇಂತ? ಅದನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ಅವನು ವಾನ ಕೊಡುವದೇಂತ? ಅವನು ತನ್ನ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಫಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುತ್ತ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ತನ್ನ ನೋಲುಗಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆದು ಅದರಿಂದ ಹೊರಟಿ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಆ ಮಾರಿಕವ್ವೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಆಗ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಜ್ವಾಲೆಯು ಆ ಮಾರಿಕವ್ವೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ಅದು ಸುಟ್ಟುಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ದೈವತವು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಉರಿಗಣ್ಣನ್ನೇ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿತು! ಹೀಗೆ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಉರಿಗಣ್ಣನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಸತ್ಪರಹಿತನಾಗಿ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು.

ಆಗ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಾನ ಭವಿಗಳು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಭರಿತರಾಗಿ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಈ ತೆರನಾದ ಶಿವ ಭಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೇ, ಎಂದು ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಫಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು—ನಾನು ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಾರಿಕವ್ವೆಯು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೆರವರನ್ನು ಸೀಡಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದೈವತವಲ್ಲ. ಅದು ನನ್ನ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯು. ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಈ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಈ ರೂಪನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದುತಿಳಿಸಿದನು. ಆದಕ್ಕೆ ನೆರೆದ ಕೆಲವು ಭಕ್ತರು—ಇದು ಜ್ಞಾನ

ಶಕ್ತಿಯಾವರೇನು? ಇದನ್ನು ನೀನು ಇದಿರಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತೀಯಲ್ಲವೇ? ಅದಿಂದ ಅದು ಪರದೈವತವು. ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಮನ್ನಿಸಕೂಡದೆಂದು ಅವನೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಅವನ್ನು ಮಾರಯ್ಯನು ಕೇಳಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಾರಿಕವ್ವೆಯನ್ನು ತಾನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾರಿಕವ್ವೆಯಂತೆ ಕಣೆಯಹತ್ತಿತು! ನೆರೆದ ಜನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾಗಿ — ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಕಂಡವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಶಿವಯೋಗಿಯು, ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಹತ್ತಿದರು. ಇದನ್ನು ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನಿಗೆ — ನಿನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಾನೀಗ ಅರಿತೆನು. ನಾನು ನನ್ನ ನೊಸಲುಗಣ್ಣನ್ನು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವೇವಶೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದೆನು. ನನ್ನಿಂದ ಅಸೂರಧವಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅಂಗಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೊಳಗಿಂದ ಮಾರಿಕವ್ವೆಯು ಪುನಃ ಕೊರಕೊರಟು ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು ಮತ್ತೆ ತಾನು ಮೊದಲು ನಂಗಿವ್ವ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ನೊಸಲುಗಣ್ಣನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಉಗುಳಿಬಿಟ್ಟಿತು! ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಬಾಯಿಂದ ಜ್ವಾಲಾ ಪೂರ್ಣವಾದ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊರಬೀಳಿ ಹತ್ತಿದವು!! ಆಗ ನೆರೆದ ಭಕ್ತರು ಇಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳು ದಹಿಸಿ ಹೋದಾವು, ಪಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊರಗೆಬರುವದು ನಿಂತಿತು.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನಿಗೆ ನುಡಿದದ್ದು — ಪರದೈವತವೆಂಬುದು ಈಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬಂದಿತು. ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಅರಿವು ನನಗುಂಟಾಯಿತು. ನೀನು ಮಹಾತ್ಮಕನು ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿ ಅವನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ತೆರಳಿದನು.

ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವದ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಿವಶರಣರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಭಜಿಸುವ ಮೂರಕನ್ವೆಯು ಜನರನ್ನು ಹೀಡಿಸಿ, ನೋಯಿಸಿ, ರೋಗಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಳಲಿಸಿ, ಅವರ ಕೊಟ್ಟ ಬಲಿಯ ಮೇಲೆ ಉಪಜೀವಿಸುವ ದೈವತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಆದರ ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೂರಕನ್ವೆಯು ಇಂಥ ದೈವತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದುದರಿಂದ ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಉಂಗಣ್ಣಿನ ಜ್ಞಾಲೆಯು ಅದನ್ನು ಉಂಯಿಸದೆ ಹೋಯಿತು. ಮಾರಯ್ಯನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಅವನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದವನು ಇತರ ದೈವತಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಕೂಡದೆಂಬ ಶಿವಶರಣರ ಉಕ್ತಿಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯನ ಈ ನಡೆಯು ವಿಸಂಗತವಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ವಾಚಕರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಾರಯ್ಯನು ನಡೆಸಿದ ಪೂಜಾಡವಿಂದ ಇಂಥ ಸಂದೇಹವು ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಉದ್ದೇಶವು ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಲಿಂಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಅವು ಯಾವವಿದ್ದರೂ ಶಿವಾನುಭವಿಗೆ ಲಿಂಗಮಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಲಿಂಗರೂಪಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ:-ಒಬ್ಬ ವಚನಕಾರನು ಭೂಮಿ, ಜೀವ, ಬೆಳೆ, ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಎತ್ತು, ಬೀಜ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಿಂಥಿಡೆಯಾಗಿ ಅಂದರೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಥ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವು ಯಾವವೇ ಇರಲಿ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವನ್ನು ಉಜ್ಜಲಗೊಳಿಸಲು ಶಿವಾನುಭವಿಗೆ ಅವು ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ-ಮಾರಯ್ಯನ ನಡೆಯು ಈ ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಪೂಜಿಸು

ತ್ತಿದ್ದ ಮಾರಿಕವೈಯು ಅವನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಪೂಜಿಸುವ ಮಾರಿಕವೈಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ತನ್ನ ಲಿಂಗಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಮಾರಿಕವೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಆಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಆದನ್ನು ಆಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಅದು ಮಾರಿಕವೈಯಂತೆ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯ ಹತ್ತಿತು.

ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನಿಗೆ ಈ ಮಾರಿಕವೈಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಶಿಷ್ಯವಂತೆ ಹಿಂಸಚರಣೆಯುಳ್ಳ ದೈವತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಾರಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನ ಮಾರಿಕವೈಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನಿಗೆ ಮಾರಿಕವೈಯು ಒಂದು ಕಾಯಕದ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮುಂದೆ ಅವನು ಧಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಲಾಗಿ ಜನರು ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆಯುವರು. ಆಗ ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವನು. ಆಗ ಜನರು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸುವನು.

ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಕಾಯಕದ ಇಂಥ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಾಧನಗಳು, ಉದಾ:- ಒಕ್ಕಲುತನದ ಸಾಮಾನುಗಳು, ನೇಗಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಕುಂಬಾರನ ತಿಗರಿ, ಶಿಂಪಿಗನ ಕತ್ತರಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳು. ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪತ್ರಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೇಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇವೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳು. ಈ ಭಾವದಿಂದ ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಮಾರಿಕವೈಯನ್ನು ಜನರ ಮುಂದೆ ಕುಣಿಸಿ ತನ್ನ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೋಷವು ಏಕೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕು? ಅವನಿಗೆ ಈ ಕಾಯಕವು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಕಾಯಕದಿಂದ ಅಂತರ್ಲಿಂಗವು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗವು ಪ್ರಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಯಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕಾಯ

ಈದ ಸಾಧನಗಳು, ಕಾಯಕವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಮತ್ತು ಕಾಯಕದ ಅವನ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೇಳವಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮೇಳವಿ ನಡೆಯುವದೇ ಶಿವಶರಣರ ನಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಮಾರಯ್ಯನು ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸಾಧಕನಾದನು.

ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಯ ಜನರು ಕಿರುಕುಳ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತ ಹಂಸಾಚಾರಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಇಂಥ ಕೀಳ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳ ಭಜನೆಯು ಜನರಲ್ಲಿ ದೂರಾಗುವದೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಇಂಥ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಇಂಥ ದೇವತೆಗಳ ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಗಳ ಅರಿವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ, ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅವನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ನೈಶಿಷ್ಯವಾಗಿದೆ

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಜನರು ಜರಗಿಸಿದ ಪಾವದಲಿ, ಮಾರಿಕನ್ನೆಯು ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ನೆರೆದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅವನು ಅದನ್ನು ಇದಿರಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವದರಿಂದ ಅದು ಎಂದೂ ಅವನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವಾಗಲಾರದು, ಅದು ಸ್ಥಾವರ ದೇವತೆ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಾರಯ್ಯನು ಅದು ಹಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ಲಿಂಗವು ಅವನ ಕೈಯ್ಯ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯಹತ್ತಿತು. ಮತ್ತು ಅವನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಮಾರಿಕನ್ನೆಯು ಆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೊಳಗಿಂದ ಪುನಃ ಹೊರಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಶಿವಾನುಭವದ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಇಂಥ ಪಂಥಾಮಗಳಾಗುವದು ಅಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಆಲೌಕಿಕವಾದ ಲಿಂಗಚೈತನ್ಯವು ಹುದುಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸದುಪಯೋಗದಿಂದ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಲಿಂಗ ಶಕ್ತಿಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು ಉಂಟಾದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶರಣಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಶಂಕರದಾಸಮಯ್ಯನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹಣೆಗಣ್ಣನ್ನು ಪಡೆದವನೆಂದು ಅಹಂಕಾರವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಮಾರಿಕವೈಯನ್ನು ಸುಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಅವನ ಹಣೆಗಣ್ಣನ್ನೇ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಮ್ಮೆ ದೇವರದಾಸಮಯ್ಯನಿಗೂ ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ತಾನು ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನೆಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ತವನಿಧಿಯೇ ಅಡಗಿಹೋಯಿತು. ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಆಗುವಣೆಯ ಹೊನ್ನಯ್ಯ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ, ಜಂಗಮಲಿಂಗ-ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗ-ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ-ಭಾವಲಿಂಗ ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಾದಗಳು ನಡೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ-ಪ್ರಭುದೇವರ ವಾದ, ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯ-ಮಡಿವಾಳಯ್ಯನ ವಾದ, ಗಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯನ ಲಿಂಗದ ವಿವೇಚನೆ, ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕೇತಯ್ಯ ಇವರ ಸಂದರ್ಭ ಇವುಗಳಿಂದ ಇದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲೇ ಇಂಥ ವಾದಗ್ರಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಚನಗಳು.

(೧) ಅರವುಳ್ಳವಂಗೆ ಅರಿವನರಿದಿಹೆನೆಂಬುದೇ ಮಾಯೆ. ಮೂರುಮರೆದು ಬೇರೊಂದುವ ಕಂಡೆನೆಂಬುದೇ ಮಾಯೆ. ನುಡಿಯ ನುಡಿವವರಲ್ಲಿ ಎಡಮಾತನಾಡಿ ವಾದಿಸುವದೇ ಮಾಯೆ. ಘಟಮುಟವೆಂಬ ಮಾರಿಯ ಹೊತ್ತು ಭವವೆಂಬ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಧಕ್ಕೆಯ

ದಾವರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನೋಂದೆನು. ಇದರಚ್ಚುಗವ ಬಿಡಿಸು ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ.

ಭಾವ:- ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಧಾರಕನಾಗುವ ಮೊದಲು ನುಡಿದ ವಚನವು ಇದಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನು ಇದರಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ ಭರಿತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಮಾಯೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಾನು ಮಾಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಥಕ್ಕೆಯ ದನಿ ಮಾಡುತ್ತ ನೋಂದು ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

(೨) ಆವ ಕಾಯಕದಿಂದಾದಡೂ ಆಗಲಿ, ಭಾವ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಜಂಗಮ ಪೂಜೆ. ನಿಯಮ ಕ್ರಿ ತಪ್ಪದೆ ಮಾಡುವುದೇ ದೇವ ಪೂಜೆ. ಆವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಡೂ ಖಂಡಿಸುವುದೇ ಪಂಡಿತ ನಿರವು. ತ್ರಿವಿಧ ಬಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂದಿರಲು ಅದರಂದವ ನೋಡದಿ ಪ್ಪದೇ ನಿಷ್ಕಂಗೆ ಸುಷಂಗಿಯ ಇರವು. ಇಂತೀ ವಿಚಾರವನಂದಲ್ಲಿ ಥಕ್ಕೆಯ ದನಿ ಹೊರಗಾಯಿತ್ತು. ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವು ಒಳಗಾಯಿತ್ತು.

ಭಾವ:- ಬಾಹ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹೋಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಭಾವ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬಂದರೂ ನಿಜವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಆಣವಮಲ ಮಾಯಾಮಲ ಕಾರ್ಮಿಕಮಲಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದು. ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸಿದಲ್ಲಿ ಥಕ್ಕೆಯ ಉಲುಹು ಅಡಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(೩) ಕಾಯವೆಂಬ ಥಕ್ಕೆಯ ವೇಲೆ ಜೀವವೆಂಬ ಹಿಡಿ ಚಂಡು ಬೀಳಿ ತ್ರಿವಿಧವ ತಾ, ತಾ ಎಂಬಾಶೆ ಹಿಂ, ಡಿ, ಡಿಂ, ಡಿ, ಎನ್ನುತ್ತಿದೆ. ಇಂತೀ ಉಲುಹಿನ ಭೇದದಲ್ಲಿ ಹೊಲಬುದಪ್ಪದೆ ಗೆಲಬೇಕು ಕಾಲವೆಂಬ ಮಾರಿಯ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನೆಯಬಲ್ಲದೆ.

ಭಾವ:- ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ತಾನು ತನ್ನ ಕಾಯಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾಯವೆಂ

ಬುದು ಒಂದು ಥಕ್ಕೆಯು, ಆದರಲ್ಲಿ ಜೀವವು ಓಡಾಡುತ್ತಿದೆ, ಆ ಜೀವವು ತನಗೆ ಇದು ಬೇಕು, ಅದು ಬೇಕು ಎಂದು ಆಶೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ, ಅದರಿಂದ ಅದು ಅನೇಕ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಹೊಲಬುದಷ್ಟದೆ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲ ಬೇಕು, ಎಂದು ಅವನು ತಾನು ಥಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಯಾವ, ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಅವನ ಕಾಯಕದ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ.

(೪) ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಹಿಂಗಿ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಹಿಂಗಿ, ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ರುದ್ರರಿಗೆ ಹಿಂಗಿ, ಗುಪ್ತಶಕ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾಯಾದೇವಿ ಒಂದೇ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಬಲ್ಲ ಬಲ್ಲವರೆಲ್ಲರ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಡಗಸುತ ಅರಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ದೇವಿಯಾಗಿ ಮರೆದವರಿಗೆ ಮಾರಿಯಾಗಿ ಮೊರದೊಳಗೆ ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಮೊರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕೊಟ್ಟು, ತಾಯಿ ಗೈದು, ಬಾಯಿ ಬೇಡುವಾತನ ಬಾಯಿ ಒಂದೇಯಾಯಿತ್ತು. ಥಕ್ಕೆಯ ಧನಿಗೇಳಿ ಬಿಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನೆಯಿರಣ್ಣ.

ಭಾವ:- ಈ ವಚನವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರಿದವರಿಗೆ ಮಾಯೆಯು ದೇವಿಯಾಗಿ ರಕ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತು ಮರೆದವರಿಗೆ ಮಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಂಥ ಮಾರಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೊರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಥಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಧ್ವನಿಗೈಯ್ಯುವೆನು. ಈ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿ ಅಂಜಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಅಂಜಬಾರದು. ನೀವು ಅಂಜುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ನೀವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದು ಎಚ್ಚರು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ತಾನು ಕಾಯಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಥಕ್ಕೆಯ ಧ್ವನಿಗೆ ನೀವು ಅಂಜಬಾರದು, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆಂಬ ಭಾವವಿದೆ.

(೫) ಕೈ ಕೈದುವ ಹಿಡಿದು ಹೊರುವಾಗ ಕೈದೋ, ಕೈಯ್ಯೋ ಮನವೋ? ಅಂಗ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸುವಾಗ ಅಂಗವೋ

ಲಿಂಗವೋ ಅತ್ಮನೋ? ಈ ಮೂರಂಗವನರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೋ ಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿದುಡು.

ಭಾವಃ— ಇದರಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರನು ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

(೬) ತನಗಿದಿರಿಟ್ಟು ಕಾಂಬುದೆಲ್ಲವು ತನಗನ್ಯ ದೈವ. ತಾ ಕುರುಹ ಳಿದು, ತನಗನ್ಯವೆಂಬುದೊಂದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅದು ತನಗೆ ಭಿನ್ನವಲ್ಲದ ದೈವ. ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮ ಘಟದ ಮಾರಿಯ ಹೊತ್ತು ಉಲುಹೆಂಬ ಢಕ್ಕೆಯ ಪಿಡಿದು ಭವವೆಂಬ ಬಃಗಿಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದೇನೆ. ಢಕ್ಕೆಯ ದನಿಯ ಬಡಿಸಾ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೋಶ್ವರ ಲಿಂಗ.

ಭಾವಃ— ಇಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರನು ಅನ್ಯದೈವವಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತನಗಿದಿರಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವುದೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ಯ ದೈವವು. ಆದರೆ ನಾನು ಈ ಮಾರಿಯು ಬಾಹ್ಯ ಕುರುಹು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಳಿದು ತನಗನ್ಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಅದು ತನಗೆ ಭಿನ್ನವಲ್ಲದ ದೈವವು. ಅಂದರೆ ಅದು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಳವಟ್ಟಿಲ್ಲೆಂದು ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಇದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದು ವಚನಕಾರನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಚನಕಾರನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಈ ವಚನವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಾರಿಯನ್ನು ಯಾವ ಭಾವದಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಭಾವವು ತನಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಳವಟ್ಟಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅದು ಆತನ ಅಹಂಕಾರ ರಹಿತವಾದ ವ ನೋವೃತ್ತಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

(೭) ತ್ರಿವಿಧ ದೇವ, ಕುಲ, ಜಾತಿ ಅವನಾದಡೂ ಆಗಲಿ, ಪಂಡಿತ ವಿದ್ವಾ, ಜಾಣ, ಗಂಭೀರ ಸಂಪದನಾದಡೂ ಆಗಲಿ, ಯಾಚಕತನದಲ್ಲಿ ಘಾತುಕತನದಿಂದ ಬೇಡುವುದು ಜೀವನ. ಆ ಜೀವನವ ಮರಿದೊರಗಿರುವುದು ಮಾರಿ. ಆ ಮರವೆಯ ಹರಿದುಡೇ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೋ ಶ್ವರ ಲಿಂಗವು.

ಭಾವಃ— ವಚನಕಾರನು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡು ವರೆ ಜೀವನವನ್ನು ಮರೆತು ಒರಗಿರುವುದೇ ಮಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಮರವೆಯನ್ನು ಹರಿವಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ತಾನು ಪೂಜಿಸುವ ಮಾರಿ ಅವುದೆಂಬುದನ್ನು ವಚನಕಾರನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

(೮) ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಸರಸ್ವತಿಯಾಗಿ ಬೆನ್ನಿಲಿ ಬಂದಳಾ ಮಾಯೆ. ವಿಷ್ಣು ಎಂಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿ ಭವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದಳಾ ಮಾಯೆ. ರುದ್ರಂಗೆ ಉಮಾ ದೇವಿಯಾಗಿ ಶಿರತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿದಳು ಮಾಯೆ. ಎಳ್ಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಮುಳ್ಳಿಗೆ ಮೊನೆಯಾಗಿ ಹೂವಿಗೆ ಗಂಧವಾಗಿ ಅವರವರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂಗದೆ ಪ್ರತಿ ರೂಪಾಗಿ ಸಂದಿಲ್ಲದೆ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮಾಯೆ. ಥಕ್ಕೆಯ ಉಲುಹು ಅಡಗುವದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ನಿಶ್ಚಯ ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ವನರಿಯಬಲ್ಲಡೆ.

ಭಾವಃ— ನಾನು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವೆನು. ಕಾಯಕ ಮಾಡುತ್ತ ಸತ್ತುಹೋಗುವ ಮೊದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅರಿ ತುಕೋ ಎಂದು ವಚನಕಾರನು ತನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

(೯) ಮಹಾ ಕಾಳಂಧರ ಹಿಂಗಿ ಮಹಾದೇವನ ಮರೆದವರಿಗೆ ಮಾಯಾಂಗನೆ ಮಾರಿಯಾದಳು. ಸತ್ತ್ವಿಸಜ್ಜನ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸದಾ ಶಿವನನರಿಯಲಾಗಿ ಉಮಾದೇವಿಯಾದಳು. ಇಂತೀ ಗುಣವ ಮರೆದಡೆ ಮಾಯೆಯಾಗಿ ಅರಿದಡೆ ಸಮವಾಗಿ ತನಗನ್ಯ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಥಕ್ಕೆಯ ಉಲುಹು ಅಡಗುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವ ನರಿಯಬೇಕು.

ಭಾವಃ— ಇದರಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರನು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಮರೆದಲ್ಲಿ ಮಾರಿಯು, ಮರೆಯದಿದ್ದರೆ ಉಮಾದೇವಿಯು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನನು ಮಾರಿಯು ತನಗನ್ಯ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ, ಹೀಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಥಕ್ಕೆಯ ಉಲುಹು ಅಡಗುವದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ನಾನು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

(೧೦) ಮಾಯಾಗುಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಲಕ್ಕೊಡಲಾಯಿತ್ತು. ಮಲ ಸ್ವರೂಪಾಗಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಬಲವಂತರೆಲ್ಲರು ಮಲದ ಬಿಂಬಳಯಲ್ಲಿ ಮರುಳಾದರು.

ಮರುಳಾಟದಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಒಲವರವಾಗಿ ಮನಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರ ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾರವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಾರಿಯ ಮುರಿದು ದ್ವಾರಾವತಿಯ ಕೆಡಿಸಿ, ಕೈಯ್ಯು ಥಕ್ಕೆಯ ಗತಿ ಹಿಂಗಿ ಮಾಯೆಯ ಬಾಗಿಲ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನರಿವುದು.

(೧೧) ಸ್ಥೂಲಮಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಯ ಕಾರಣಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಣ ಭಾವಂಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತವನರಿದು ಮಾಡುವುದೇ ಯೋಗ. ಆ ಯೋಗವ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತಕ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉಭಯವಳಿದ ಭಾವ.

ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿದ ವಚನಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನ್ನು ಕೇವಲ ಶಿವಾನುಭವಿಯಾಗಿ ಥಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ಮಾರಿಯನ್ನು ಕುಣಿಸುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಅವನು ಕಾಯಕಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಾರಿಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಲಿಂಗಾನುಭವಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಂತರಂಗದ ಕುರುಹನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂತಲೂ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಥಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯನು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದುದರಿಂದ ಅವನು ೧೧ ನೇ ಶತಮಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ಮೊದಲಿನವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿದ್ದ ಗ್ರಾಮವು ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿದ್ದ ಕಂದಗಲ್ಲು ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಂದಗಲ್ಲು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲಾ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಇಲಕಲ್ಲ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ೧೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪ

ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು. ರೇಚವ್ವ. ಉಭಯ ತರು ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನರು. ಅವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಾನುಭವ ಸದ್ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಷಟ್ಸ್ವಲಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಉಭಯತರು ಗುಪ್ತಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಭಕ್ತಿಯು ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇಳುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಅನುಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವನಾದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾದವನು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ತನ್ನ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ವಚನಗಳ ಮುದ್ರಿಕೆಯು 'ಗುಹೇಶ್ವರನ ಶರಣ ಅಲ್ಲಮ' ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತರ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು.

ಕನ್ನಪ್ಪನು ನಿತ್ಯಮಾಡುವ ಕಾಯಕವು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವನು ದಿನಾಲು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಲಿಂಗಪೂಜಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಾಣವಲೆ ಬೀಸುವಲೆ ನೊದಲಾದ ಬಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೇಶ್ವರನ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಕ್ರಯಿಸಿ ಬಂದ ಲಾಭವನ್ನು ಜಂಗಮರಿಗೆ ನೀಡಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸ್ತುಕಾರ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಿಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಪರ್ವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಕೊಳೆತರಲು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಬೇಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ತಾಕಿದಂತಾದವು. ಆಗ ಅವನು

ನನಗೊಂದು ಸ್ವರ್ಣಮತ್ಸ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅವನು ಪುನಃ ಕೇಳಿ ತ್ರಿಪುರಾಂತ ಕೇಶ್ವರನ ಕೆರೆಗೆ ಬಂದು ಬಲೆ ಹಾಕಿರಲು ಅವನ ಗಾಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿಜವಾದ ಹೇಮದ ಮತ್ಸ್ಯವೇ ತಗುಲಿಬಂದಿತು! ಅವನು ಅದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದು ಮಾಲು ಅವನಿಗೆ ಅವರಿಂದ ಭಾರೀ ಹಣವು ದೊರೆಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆ ದಿನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

ಭೋಜನ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಬಹು ಜನ ಜಂಗಮರು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಅವನ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಮೀನುಗಳೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಗಂಧವೇ ಮುಸುಕಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿ ಹೇಸಿ ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಕನ್ನಪ್ಪನು ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಬಸವನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವರು ಅವನಿಗೆ—ನೀನಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತ? ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿನಂಬಿ ಬಂದೆವು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಾವು ಬಾರೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಅವನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರು.

ಮುಂದೆ ಆ ಜಂಗಮರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಲಿಂಗ ಸಿಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆಯೇ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಿರಲಿಲ್ಲ! ಆಗ ಅವರು ಅಂಜಿ ಜರ್ಜರಿತರಾದರು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅವರಿಂದ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು—ಶಿವನು ಸರ್ವತೋಮುಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜಂಗಮರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಜಂಗಮರು ನಿನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಸಿದು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಅವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಜಂಗ

ಮರು ನನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಸಿದಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೀಗಾಗಿ ರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿ—ನಾನು ಈಗ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕೇಶ್ವರನ ಕೆರೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಜಂಗಮರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬರಹೇಳೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಹೇಳಿ- ತಾನು ಕೆರೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ೩೬ ಜನ ಜಂಗಮರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಕನ್ನಪ್ಪನ ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಅವರ ೩೬ ಲಿಂಗಗಳು ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಮೇಲಿನಿಂದ ಹರಿದು ಬರಹತ್ತಿದವು! ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು—ಕನ್ನಪ್ಪನೇ ನಾವು ನಿನಗೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದೆವು. ನೀನೇ ನಿಜವಾದ ಶರಣನು. ನೀನೇ ನಮ್ಮ ಗುರುವು ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಮರಳಿ ಹೋದರು.

ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನ ೧೦ ವಚನಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

(೧) ತನ್ನ ತಾ ಬೀಳುವುದು ಕಂಡು ತಳ್ಳಿ ಹಗೆಯಾಗಲೇಕೆ? ಒಡೆದು ಕಂಡು ಒಡೆಯರಿ ಎನಲೇಕೆ? ಇರಿ ಬಿಡು ಮುಡಿಯನರಿಯನರಿಯದೆ ಒಡೆಯರೆಂದು ಕೊಡುವ ಕಾಲ ಪಳಹಕ್ಕೆ ಇವರರೊಡೆಯರಲ್ಲದೆ ಅಸಮಾಪ್ತರಲ್ಲ. ಇಂತೀ ಗಸಣಿಗೆನ್ನೇನೆ ಕನ್ನಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಗುಹೇಹ್ವರ ಶರಣ ಅಲ್ಲಮ.

ಇದು ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥವು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಮುದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಚನವು ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

(೨) ಗಾಣವ ಹಾಕಲಾಗಿ ಆರಾರ ಸಿಕ್ಕಿದರು? ಆರೈಕೆಗೊಳ್ಳಯ್ಯ. ಐದಕ್ಕೊಂದು ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ನಾಟಕೆಗೆಟ್ಟ. ಜಗದಾಸೆಯ ಬಯಕೆಯಿಂದ ದಶಾವತಾರನಾದ. ಇಷ್ಟರ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಶವ ಹೊತ್ತ ತಲೆಯಲ್ಲಿ. ಇಂತೀ ವೇಷಧಾರಿ ಹಾಕಿದ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಯಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಘಾಸಿಯಾದರು. ಇನ್ನೀಸುವವರಾರಯ್ಯ ಗುಹೇಶ್ವರನ ಶರಣ ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲದೆ?

ಇದರಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರನು ತನ್ನ ಗಾಣ ಹಾಕುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗಾಣವೆಂದರೆ ಗಾಡೆಗರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಗಾಣವೆಂದೆ ಮೀನು ಬಲೆಗಾರರು ಹಾಕುವ ಬಲೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇದೆ.

(೩) ನಾ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದೆ. ನೀ ಕಳುಹಿದವರ ಕೊಂದಿ, ಬಂಧೆ. ನೀವಿರಿಸಿದಂತಿದ್ದು ಎನಗಿನ್ನು ಬಂಧೆ ಮೋಕ್ಷವೇಕೆ? ಕನ್ನಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಗುಹೇಶ್ವರನ ಶರಣ ಅಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಲೇಪವಾದವಂಗೆ?

ಉಳಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಢಾರ್ಥಗಳಿದ್ದು ಅವು ಬಹು ಅವ್ಯವಸ್ಥವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲರೂ ಅಹಿಂಸಾಚಾರಿಗಳು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ವಪಚಯ್ಯ, ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪ ಇವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ಶ್ವಪಚಯ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನವನು. ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಅವನಕಿಂತ ೬೦-೭೦ ವರ್ಷ ಮೊದಲು ಇದ್ದವನು. ಆದರೆ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಇದೊಂದು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಧರ್ಮವು ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರೀತಿ ನಡೆಗಳುಳ್ಳ ಸಮಾಜಗಳ ಜನರು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವದುಂಟು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು. ಇಂಥವರನ್ನು ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಯ ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಅವರಿಗೂ ಬೋಧೆನಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರೀತಿ ನಡೆಗಳನ್ನು ತಿಳುಹಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ವಾಲಿಸುವಂಥ ಶಿವಶರಣರ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆದವುಗಳಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಶರಣರು ಇಂಥ ನಡೆಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿಯೂ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ತಮಿಳುದೇಶದ ೬೩ ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬೇಡರ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಯು. ಅತಿ ಭಕ್ತನು ಮೀನು ಬಲೆಗಾರನು. ಆದರೂ ಇವರು ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಆತ್ಮಂತ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದೀಪದಕಲಿ.

ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ದೀಪದಕಲಿ ಎಂಬ ಶಿವಶರಣನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣನೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ಅವನ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಅನ್ಯದೈವವನ್ನು ಎಂದೂ ಭಜಿಸನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಘೋರಾರಣ್ಯವು ಹತ್ತಿತು. ಅದರೊಳಗಿಂದ ಅವನು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀರ್ಣವಾದ ಶಿವಾಲಯವು ಅವನಿಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಅವನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಶಿವನು ಇಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಇರಬಹುದೇ? ಇಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಕರಡಿ ಕಾಡ ಮಿಕಗಳು ಇವೆ, ರಕ್ತಸ ಮೊದಲಾದ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯವಿದೆ, ಎಂದು ಮುಗ್ಧ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನಿಗೋಸ್ಕರ ಚಿಂತೆಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿನ್ನ ರನ್ನ ಕಂಚು ತಾಮ್ರ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ವಿಕ್ರಯಮಾಡಿ ಆ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಹತ್ತಿದನು. ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ಆಳವೇರಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನ ಸೇವಕರನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಪಹರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಹತ್ತಿದನು. ಅವರು ಬೆಳಗಿನವರೆಗೂ ಪಹರೆಯನ್ನು ತಿರುಗುವರು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ತೀರಿಹೋಯಿತು. ಪಹರೆಯವರಿಗೆ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಅವನಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾಗಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪಹರೆ ತಿರುಗಹತ್ತಿದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೀವಟಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ಆಳವೇರಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗುವನು. ಬರ ಬರುತ್ತ ದೀವಟಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಣ್ಣೆಯೂ ತೀರಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ತೈಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಲು ದೀಪದ ಕಲಿಯು ಹಿಂಜರಿಯದೆ ತನ್ನ ಮುಸ್ತಕದ ಕೂದಲಿನ ಜಡೆಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಆಗ ಶಿವನು ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಆ ಗುಡಿಯ ಸಹವಾಗಿ ದೀಪದ ಕಲಿಯನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

ರಕ್ಕಸ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ

ಅಡಿಕಿಹಾಳೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಕಸ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ಅಧಿಪತಿಯು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ೧೬ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ರೈತರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವೀರ ಶೈವಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅಷ್ಟಾವರಣ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದಸೇವನೆಯೇ ಅವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ರಾಜ್ಯವಾಳುವಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಅಧಿಪತಿಗಳೊಡನೆ ಹಗೆತನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಮೇಲೇರಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆರವರು ತನ್ನ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಶಾಯಿದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ ಓಡಿಸಿಬಿಡುವನು. ಹೀಗೆ ತನ್ನವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಬಂದನು.

ಅವನು ಏಕಲಿಂಗ ನಿಷ್ಠಾಪರನು. ಪರದೈವತವನ್ನು ಎಂದೂ ಭಜಿಸನು. ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ನಂಬನು. ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗನು. ಅವನು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮಗಳನ್ನು ವಿಭ್ಜಾತಿ ಮಂತ್ರ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೇವಿಸುವನು. ಅವನು ಒಬ್ಬ ಚರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನೊಡನೆ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದನು.

ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು ಅವನ ನಿಷ್ಠೆಯು ಆತ್ಮಂತವಾಗಿ ಬಲಿಯುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಸಮಯಾಚಾರದ ದೇವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವನು ತನ್ನ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕಡೆಗೂ ಹೋಗಬಾರದು., ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮ ರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಒಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಚರಮೂರ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು.

(೧) ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ ಹೊಳೆ ಎಂದಿದೆ.

ಹೀಗಿರಲು ತಾನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡ ಸುಯಾಚಾರದ ದೇವರು ರಕ್ತಪ್ರಹೃಯ್ಯನಿಗೆ- ನನಗೆ ಕಾಶೀ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಗೋಕರ್ಣ, ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಅಶೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಹೋಗಲು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು- ಅಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಾವಿವ್ವಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ, ಬೇಕಾದರೆ ತೋರಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಅನೇಕ ಆಗಮ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಜಂಗಮನು- ನನಗೇನೂ ಆ ತೀರ್ಥಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ರಕ್ತಪ್ರಹೃಯ್ಯನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲುಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ- ಇಗೋ ನೋಡು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಬಲದಲ್ಲಿ ಕೇದಾರ ನೀಲಕಂಠ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ? ಇತ್ತ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡು. ಎಸ್ತಾರವಾದ ಶ್ರೀ ಶೈಲವರ್ವತವು ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ? ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ವಾರಣಾಸಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇದೆ. ಅದೂ ಕೂಡ ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ, ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಚರಮೂರ್ತಿಯು- ಹೌದು, ಹೌದು, ಅವು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ, ಎಂದೆನ್ನಲು ಇನ್ನು ಮತ್ತೇನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಚರಮೂರ್ತಿಯು- ನಾನು ಕೈಲಾಸವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅನ್ನಲು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು- ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಕೈಲಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಚರಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ- ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವು. ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮುಂದೆ ಆ ಚರಮೂರ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಹತ್ತಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಪುನಃ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಬಿಡುವದು ಅವನಿಂಧಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಓಡಿಹೋಗಹತ್ತಿದನು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವನು ಓಡಿಹೋಗುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಹೊಡೆದು ತನ್ನ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು.

ಮುಂದೆ ಮರುದಿನ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ವೇಳೆಯಾಗಲು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಆ ಚರಮೂರ್ತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಅವನ ಅಟ್ಟಿಯ ಮೇಲಿಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಅರ್ಪಿತ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡನು. ಅವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಶಿರವೂ ಧಡವೂ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆದವು. ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನೊಡನೆ ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು. ಆದರೆ ಅವನೂ ಕೂಡ ಮೊದಲಿನ ಚರಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ನಾನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರಲಾರೆನು, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ಹೋಗುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ತನ್ನ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೊಬ್ಬರು ೩೬ ಜನ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳ ಶಿರಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಶಿರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೂರು ವೇಳೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತುಂಬಿ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಇರ ಹತ್ತಿದನು.

ರಕ್ಕಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಈ ರೀತಿಯು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಅವರಲ್ಲಿ ಶರಣ ರಾದ ಕೆಲವರು ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಲೋಕದ ಜನರು ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಹತ್ತಿದರು. ಜಂಗಮರು ಅವನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರಲು ಭಯ ಪಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಭಕ್ತನಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಹಿಂಜರಿದರು. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಚರಮೂರ್ತಿಯೂ ಸಿಗದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅವನ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಂತುಹೋದವು.

ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಉತ್ಕಟವಾದ ಈ ವ್ರತಚಾರವನ್ನು ಶಿವನು ತಿಳಿದವ ನಾಗಿ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವನ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದನ್ನು ಅರಿತು ತಾನೇ ಜಂಗಮರೂಪ ಧಾರಣಮಾಡಿ ಅಡಿಕಿಹಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನಿಂದ ಭಕ್ತೃಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅವನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದ ದುರ್ಘಟದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು-ಜಂಗಮರು ತಾವು ಮೊದಲು ವಚನಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಸಮಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಗಡೆ ಒಲ್ಲೆ ವೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಇಂಥ ಖಡ್ಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇ

ನೇನಲು, ಶಿವನು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ನಿನ್ನಂಥ ಭಕ್ತರು ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬೇಕು ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಇರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ನೀವಿಲ್ಲಿರಲಾರರಿ. ಕೆಲವೊಂದು 'ಕಟ್ಟುಬಿನ್ನಹ' ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಇರಬೇಕು, ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಶಿವನು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ವಚನ ಕೊಡಲು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ- ನನಗೆ ಏಳು ಲೋಕ, ಏಳು ಸಮುದ್ರ ನೋಡುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು- ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಎಂದು ೧೪ ಭುವನ ವಿಸ್ತಾರ ವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಶಿವನು ನೋಡಿ ಅಗಾಧಬಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವು ಕೈಲಾಸದಂತಿದೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದೂ ಹೋಗುವ ದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಶಿವನಿಗೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ನಲ್ಲಿರುವದು ಬೇಸರವಾಗಹತ್ತಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಹರೆಯವನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಓಡಿಹೋದನು. ಪಹರೆಯವನು ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿ ದರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನಿಗೆ ಜಂಗಮನು ಓಡಿಹೋದನು, ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಜಪಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆಗ ತೊಡಗಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ- ನೀನು ಆ ಚರ ಮೂರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಾ, ಎಂದು ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ಸಿರವು ಬರಸಿಡಲಿನಂತೆ ಜಂಗಮರೂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವ ನನ್ನು ಬಿನ್ನಹತ್ತಿ, ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆಯೇ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯಜ, ಇಂದ್ರ ಪ್ರಮಥರಲು, ಶಿವನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಎರಗಿ- ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯು ತಿದ್ದಾನೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು, ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಆಜ್ಞೆ ಯನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ- ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನೇ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತನಾದೆನು. ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಬೇಡೆಂದು ನುಡಿಯಲು, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಅವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ನಾನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿದ ೩೬ ಜನ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಸಮಯಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶಿವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಆದರೆ ರಕ್ತಪ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು

ತನ್ನ ಸಮಯಾಚಾರದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ವಾಲಿಸುತ್ತ' ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮಯಾಚಾರದ ದೇವರುಗಳು ಸಹವಾಗಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದನು.

ರಕ್ತಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ೧೬ ವಚನಗಳು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಮುದ್ರಿಕೆಯು 'ರಕ್ತಸನೋಡಿಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಬೇಡ' ಎಂದಿದೆ. ಅವು ಬಹು ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳವು. ಅತ್ಯಂತ ಅಶುದ್ಧವಿದ್ದು ಅರ್ಥಮಾಡಲು ಆಗುವದಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಚನಕಾರನು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಈಚಿನವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಗ್ರಾಮವಾದ 'ಅಡಿಕಿಹಾಳು' ಅಥವಾ 'ಕೊಟ್ಟಿದ ಹೊಳೆ' ಎಲ್ಲಿದೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಂಶೋಧಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ರಕ್ತಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂನ ಅವನು ಎಂಥ ಕ್ರೂರ ಮನುಷ್ಯನಿರಬಹುದೆಂದು ನಾಚಕರು ಅವನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಬಹುದು. ನಾವು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿದಂತೆಲೂ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ವೀರಶೈವ ಮತದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೂಢಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ವೀರಶೈವರು ಸ್ಥಾನರ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಪೂಜಿಸಬಾರದೆಂಬುದು ನಿಜಧರ್ಮವು. ಇವನ್ನು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇವತ್ತಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಶಿವಶರಣರ ನಡೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಮತಭೇದಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ನಾಜ್ಞೆಯವು ನಮಗೆ ಪೂರ್ಣ ದೊರೆತಿಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಮತಭೇದದ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿವರಣೆಗಳು ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಕ್ತಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಸ್ಥಾನರ ಲಿಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿವಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಾಂತಿ

ನಾವು ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವರು ಎಂಥ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ವಾಚಕರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟನಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇರಲಾರದು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇವಲ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಾದವರ ಮಹತ್ವವು ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಎಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ತರಲು ನಾವು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇವರು ಶಿವಾನುಭವದಂತೆ ನಡೆದುದಲ್ಲದೆ ಅವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರು ರಚಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಲೂ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಶಿವಶರಣರ ನಡೆ ಮತ್ತು ಅವರ ವಿಚಾರ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೧ನೇ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಅಲ್ಲಿ ಅಳಿದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜರ ಮೂಲಕವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಙ್ಮಯ ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಕಲಾವಿದರೂ ತತ್ಪ್ರವೇಶಿಗಳೂ ಅವರ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸ್ಥಳವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾಜರಿಂದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಶರಣರ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದ ಮೂಲಕ ಒಳ್ಳೆ ರಭಸದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಶರಣರು ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ವಿವರಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವದು.

ಶಿವಲಿಂಗ ಮಂಚಣ್ಣನು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪಂಡಿತತ್ರಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿದ್ವೇಶ್ವರ

ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೊವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸಿದನು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು.

ಓಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನಿವೇದ ಮತ್ತು ನನ್ನಯ್ಯ ಇವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾದರು.

ಗುರುರಾಘ ದೇಶದಿಂಪ ಆದಿಶೆಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಆದಯ್ಯನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಲಿಗೆರೆ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮನಾಥನು ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ವಚನಕಾರನಾದನು. ಬಹುಜನ ವಚನಕಾರರು ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೇರಳದೇಶ ಎಂದರೆ ಮಲಬಾರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಡಗಲೂರಿನ ಗೊಗ್ಗಪ್ಪ, ಚಾರಮರಾಯ, ಭದ್ರಗಾಯಕ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಬೊಂತಾದೇವಿ, ನಿಜಲಿಂಗ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ, ಮೋಳಗಿ ನಾರಯ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿಯಮ್ಮ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಉಚ್ಚ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಚನಕಾರರು. ಅವರು ಕಡೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸಾರಿದರು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗದೇವ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ, ಪರಳಯ ವೈಜವೈ, ಕೋಲಂಬೆ, ಗುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯ ಇವರು ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ವರು ಗೋದಾವರೀತೀರ ಪ್ರದೇಶದವರು.

ಈ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರು, ಅಂದರೆ ತಾವಿದ್ದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ವಕ್ಕವಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರದೆ ಶಿವಾನುಭವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಮಾಡಿದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮವಾದದ್ದು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ. ಅದರ ತರುವಾಯ ದ್ರಾವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ. ಚೋಳ ನಾಡರು ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶವನ್ನು ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಾಡದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಶಿವಶರಣರು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ

ದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜೋಳರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪೊವಾಡಗಳನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚನ್ನಯ್ಯ, ಮೆರೆಮಂಡದೇವ, ಈ ವಚನಕಾರರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಡಮತದ ನಾಗದೇವ ಮತ್ತು ಮಸಣಮ್ಮ ಇವರು ಘೊದಲು ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬರುವವರಾದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಶರಣರು ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಾರ ವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಜನ ಶಿವಶರಣರೂ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನು ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತನು. ಇವನು ವಿಜಯವಾಡ ಎಂದರೆ ಈಗಿನ ಬೆಜವಾಡದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಹುಕಡೆಗೆ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಮಂತರೂ ರಾಜರೂ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಬಹುಜನರು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆಂಧ್ರರು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪೊವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ, ತೆಲುಗೇಶ ಮಸಣಯ್ಯ, ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ ಇವರು ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವಪ್ರಿಯನಾಚಿ, ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ ಇವರು ವಚನಕಾರರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವವರಾದರು. ಮುಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಕಾಕಿನಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಮಣೀಯ ಪ್ರದೇಶವು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭೀಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅಮರಗುಂಡನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಭೀಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಅರ್ಚಕನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಮಗನು ಆಗಲು ಅವನು ಮುಂದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರಾದನು. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಘನತರವಾದವುಗಳು. ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳು ನೆರೆದು ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ

ಮಾಡುತ್ತ ಇವ್ವದರಿಂದ ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಅದು ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಹೇಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಶರಣರಿಗೂ ಕೂಡ ಅದು ಪವಿತ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಪ್ರವೇಶ, ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಸಾರಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ, ಮೈದಾನ ರಾಮಯ್ಯ, ವೇಮನಾ ರಾಧ್ಯ, ಸೋಮನಾರಾಧ್ಯ, ತಂಗಟೂರ ನಾರಾಯ್, ಸೂರಂಜಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣರು ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ವೀರಶೈವ ಮತಬೋಧೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದವು. ವಚನಗಳು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಗಳೆಂಬುದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಳಗಿನ ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಯಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವದು.

ವಚನಶ್ರವಣದಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು

ಕನ್ನಡದ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ್ದು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ವೀರಶೈವ ಮತಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಮೂಲಕವೇ ಶಿವಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿದವು. ಅವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಶಿವಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವದ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಮತ್ತು ಶಿವಶರಣರ ಕೀರ್ತಿಯು ಸುತ್ತಲಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಉಚ್ಚ ತರಗತಿಯ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ಶುದ್ಧ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನ ಸ್ತೋತ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಆಗ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶಿವ ಶಿವಾ ! ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಶಿವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು

ಮಾಡಿವ್ವಾದರೆ ಅವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಜನರಿಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನುಡಿಯಹತ್ತಿದರು.

ಹೀಗಿರಲು ಬಸವೇಶ್ವರನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ವಚನಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದವರು ಪಠನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಅವನು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವನು ದಿನಾಲು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತ ಇರಲು ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಾನುಭವದ ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದವು. ಆಗ ಕನ್ನಡದ ಜ್ಞಾನವು ಅವನಿಗೆ ಪವಶಿಸಿ ಮುಖಿಸಿದ್ದ ಸೂಚಿತವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಹತ್ತಿತು. ಹೀಗಾಗಲು ಶಕ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಈಗಲೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈಚೆಗೆ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಪಾಠಮಾಡಿದ್ದರ ಸರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕನ್ನಡದ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅನೇಕ ಇರುತ್ತವೆ.

ಮುಂದೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಾಧಿಕೃತವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಓಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಆ ಓಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ವಿಭೂತಿಯ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಆ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಶಿವರೂಪ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು- ಅಯ್ಯಾ ಭಕ್ತನೇ, ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ನೀನು ಕಂಡು, ನನ್ನ ಶರಣಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವನಿಗೆ ಈ ಓಲೆಯನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದನು.

ಆ ಭಕ್ತನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಲು, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರೊಳಗಿದ್ದ ಶಿವಾಧಿಕೃತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಿನೋಡಿ, ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ “ ಶರಣು, ಶರಣು ” ಎಂದು ಅದನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಮಹಾ ಮಹಿಮನೆಂಬುದು ಆ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳದವನಾಗಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಅದೇ ವಿಭೂತಿಯ ಕರಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮವನ್ನು ತುಂಬಿ, ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಶರಣನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿದನು.

ಆಗ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಆ ಭಕ್ತನು ತಂದ ವಿಭೂತಿಯ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಒಳಗಿದ್ದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ 'ಬಸವಾ' 'ಬಸವಾ' ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ, ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಪಠನ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಪಠನಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಸರಸಾಗಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಲಿಯಹತ್ತಿತು.

ಆಗ ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಪರಶಿವನ ಪಾಪನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಆ ಬಸವಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೇ ಭೂವಿನುತ ವಾಕ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮೆರೆದು ತಾನೂ ಕೂಡ ಬಸವನಾಮಾಮೃತ ಸಂತುಷ್ಟ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೆರೆದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಬಸವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅತುಲವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಆಂಧ್ರದೇಶದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಶೈವ ಮತ್ತು ಆರಾಧ್ಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈಗಲೂ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲದೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದ್ದು ಶಿವಶರಣರು ರಚಿಸಿದ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಹೊರ್ತು ಬೇರೊಂದಲ್ಲ.

ಧವಳೇಶ್ವರ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅಮರಗುಂಡ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಸವನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅತ್ತ ಹೊರಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಅವನು ಮೊದಲು ನಡುಗುಡುಮೂಲ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ವೀರ ಚಾಕಿದೇವನೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದು ಅವನು ಆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವೀರ ಭಕ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಬಹಳ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ತಳುವಿ ಅವನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನಾದನು. ಆಗ ಬಹುಜನರು ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಿವಶರಣರ ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರಗಳ ಜೋಧೆಯನ್ನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಂದ ಕೇಳುವಂಥವರಾದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಸವಿದ್ವ ಮುಂದೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಪಾನು ಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಇದು ಈಗ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಬೂಬ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಾನುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಭೂಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತರಹರಸದಿ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಸೀಡಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಪೆಗ್ಗಡೆ ಎಂಬವನು ಕೆಲವೊಂದು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಕ್ತನಂತೆ ತೋರಿದರೂ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಶಿವಾಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನು ಪಾನುಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಗೋವಿಂದ ಪೆಗ್ಗಡೆಯು ಅವನನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಉನ್ನತಾಸನವನ್ನಿಕ್ಕಿ ಸರ್ವ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ನಾದನು. ಆಗ ಬಹುಜನ ಜಂಗಮರು ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವನ ಅರ್ಚನೆ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಡೆವವು. ಗೋವಿಂದ ಪೆಗ್ಗಡೆಯು ಹೀಗೆ ಪಂಡಿತ ರಾಧ್ಯನನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಸ ಓಲೈಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನ ವಿರೋಧಿಗಳು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಂದ ಪೆಗ್ಗಡೆಯು ಅವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಓಲೈಸುವವನ್ನು ಅವರು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧವಳೀಶನು ತಮ್ಮ ಊಳಿಗದವನು. ಅವನು ತಮ್ಮ ಊಳಿಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಪಂಡಿತ ರಾಧ್ಯನ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಲು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿ ದರೂ ಅವನು ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅವ ನನ್ನು ಕರಿಸಿ ತಿಳಿಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡೇ ಹೇಳಿದರು.

ಆಗ ಅರಸನು ಧವಳೀಶ್ವರನನ್ನು ಕರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಸಂಬಳವನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತೀ. ಹೀಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಪೋಷಿತನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಓಲೈಸುವದು ಸರಿಯೇ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಇದಕ್ಕೆ ಧವಳೀಶ್ವರನು- ನಾನು ನನ್ನ ಕಾಯಕರ್ಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಗೆಂದು ಗುರುವನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೋಷವಾವುದು ? ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಅರಸನಂದದ್ದು - ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ನನ್ನಿಂದ ಪೋಷಿತವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪಡುಗ (ಪಾದರಕ್ಷೆ) ನನ್ನ ಹಿಡಿ ಎಂದರೆ ನೀನು ಹಿಡಿಯಲೇ ಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಸಿರವನ್ನು ಅಂದುಕೊಂಡು ಎಂದರೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಧವಳೇಶ್ವರನು - ಅಹುದು ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಂಬಳವನ್ನು ಉಂಡು ಈ ದೇಹವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಈ ದೇಹವನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೋ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಅಂಕಿತವಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಇದೆ, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಇಂಥ ದೇಹವನ್ನು ಇಡಬಾರದೆಂದು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತನ್ನ ಸಿರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅರಸನಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಆಗ ಅವನ ಎಡದ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸಿರ, ಬಲದ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಹೀಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಾಂಟ್ಯವನಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಭೂಮಿಯು ಕಂಪಿತವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇದು ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಧವಳೇಶನ ದೇಹವು ಹೋಯಿತೆಂಬುದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣಾಚಾರವು ಅವನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದಲೇ ಆ ಭೂಪಾಲನ ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ನೆಲ ಕ್ಕುದುಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆಗ ಅರಸನ ಬಲವು ಆ ದೇಹವನ್ನು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಮಾಡಲು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಬಲವೆಲ್ಲ ಧವಳೇಶನ ಅಗಾಧ ನಾದ ಖಡ್ಗದ ಮೂಲಕ ಸಂಹಾರವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅರಸನ ಸಂತಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ನಿಸಂತಾನವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವು ನಡೆದಿರಲು, ಆಕಾಶದಿಂದ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವು ಬಂದು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ಧವಳೇಶ್ವರನನ್ನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೊಯ್ದರು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಹೀಗೆ ಪಾನುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನ ಮೂಲಕ ನಡೆದ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಸವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಪಯಣ ಮಾಡುವವನಾದನು.

ಧವಳೇಶ್ವರನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಸಾರವಾದದ್ದು. ಆಗ ದೇಶವೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಇದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಗಳು ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಬಹಳ ಸಿಡಿಸಿರುವರು, ಅವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿರುವರು, ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಮಾಡಲೂ ಯತ್ನಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ಈ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಜಯಶೀಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ನಿಜೀತಿಹಾಸವು ಇನ್ನೂ ಸಂಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೂ

ಇಂಥ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾದದ್ದರ ಸೂಚನಾತ್ಮಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾರುಡಿಗೆಯ ನಾಚಯ್ಯ, ಕೋವೂರು ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮ, ಅವಯ್ಯ, ವೈಜಯ್ಯ, ಚನ್ನ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಇವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಧವಳೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಇಂಥ ವೀರ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರೇವಯ್ಯದೇವ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಶಿವಶರಣರು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಇಡೀ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ವ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡು ಜೋಳ ರಾಜ್ಯದವರೆಗೂ ಪ್ರಸಾರ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂಥ ವೀರಶೈವರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವರು ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತಾಧ್ಯ, ಅವನ ತರುವಾಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಾಟಕಾ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಬೆಜನಾಡ, ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಅಮರಗುಂಡ ಈ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಧ್ರವೇರದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತ ನಡೆದರು. ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಭಾರತದ ಮೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಸಾಗಿ ಜೋಳರಾಜ್ಯದ ವರೆಗೂ ವಿಸ್ತಾರಹೊಂದಿತು. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಅವನ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಧವಳೇಶ್ವರಯ್ಯ, ದೇವಯ್ಯ, ರೇವಯ್ಯ, ರೇಮಯ್ಯ, ರೇಚಯ್ಯ, ವೆಲ್ಲಗೊಂಡವ ಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ದೊನ್ನಮಯ್ಯ, ಇವರು ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಾಡ ಜೋಳನು ಈಗ ಗುಂಟೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಧನದಮರದಲ್ಲಿ (ಇಂದಿನ ಚಂದ್ರೋಲು) ಇಲ್ಲಿ ರಾಜವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನೆಂಬವನನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀನನೇ ದೈವವು, ಅವನ ಹೊರ್ತು ಬೇರೊಂದು ದೈವವಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವವನು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅವರು ನನ್ನ ಕೂಡ ವಾದಿಸಬೇಕು, ಎಂದು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನವನ್ನಿತ್ತನು. ಆಗ ಅರಸನು ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಚಾರ್ವಾಕ ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮತಸ್ಥರನ್ನು ಅವನ ಕೂಡ ವಾದಿಸಲು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನನ್ನೂ ವಾದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಮೊದಲೊಂದು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಮತಸ್ಥರೊಡನೆ ವಾದಗಳು ನಡೆದು ಕಡೆಗೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಶಿವನೇ ದೈವವು, ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ದೈವವೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ವೇದಾಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆಗ ಅರಸನು ಅವನನ್ನು ಅಂತ್ಯಂತನಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿದನು.

ವೆಲ್ಲಾಡ ಜೋಳನಲ್ಲಿಯ ಜೈನರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸೋಲುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುಸಿತರಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವೆಂದಿದ್ದು ಅವರು ಅವರ ದೀಪಮಾಲೆಯ ಕಂಭವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅವರ ಅರ್ಚಕನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಜಿನನ ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಆ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನುನೆಟ್ಟರು.

ಈ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಈಗಲೂ ಧನೇದಮರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಕಾಕುಳಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ವೀಪವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಚೈತ್ಯಾಲಯವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ದೀವೀಖಂಡವೆಂಬ ಹೆಸರು ಈಗ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಚೈತ್ಯಾಲಯದ ಇದಿರಿಗೆ ಈ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನು ನಡಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ರೇವಯ್ಯ ದೇವನು- ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಾರ್ಚಕನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ ಪರವಾದಿ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವಶರಣರೊಂದಿಗೆ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಡಿಸಿದ್ದ ಜಿನಾಲಯವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಆಗ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನು ಜನನ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅದೇ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆಗ ರೇವಯ್ಯನು ತನಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಅದು ಅವನಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ರೇವಯ್ಯನು ಜಿನಾಲಯವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿ, ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು, ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಧಡಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಬರುವ ಮುಂದೆ- ನಾನೇ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದೇನೆಂದು ಒಂದು ಓಲೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಹೆಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಆ ಕಂಭವನ್ನು ತಂದು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಶಿವಾಲಯದ ಇದಿರಿಗೆ ನಡಿಸಿದನು.

ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯರು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಹೀಗಾದುದನ್ನು ವೆಲ್ಲಾಡ ಜೋಳಗೆ ಹೇಳಲು ಜೋಳನು- ನನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಕೊಂದವರು ಯಾರೆಂದು ಕೇಳಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರೇವಯ್ಯದೇವರು- ನಾನೇ ಕೊಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಅರಸನು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಕರಸಿ ಇವನಿಗೆ ಅವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು ಚಾತುರ್ವರ್ಣದವರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಆಜ್ಞೆಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಯಾವ ಆಜ್ಞೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಅರಸನು ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ರೇವಯ್ಯದೇವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಚಾರರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರೇವಯ್ಯನ ಆರಾಧ್ಯ ಶಿಷ್ಯರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ತಳೆದು ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಕಳೆದ ಕಣ್ಣುಗಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದವು. ಹೀಗಾದುದನ್ನು ಜೋಳನು ನೋಡಿ ಪುನಃ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಲು ಅವು ಪುನಃ ಮೂಡಿದವು. ಹೀಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಅವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ರೇವಯ್ಯನು- ಇನ್ನು

ಮುಂದೆ ಪುನಃ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಂದರೆ, ಶಿವನೇ ನಿನಗೆ ಶಿವಗಣಂಗಳಾಣೆ ಎಂದು ಅನ್ನಲು ಅವನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಬರುವದು ನಿಂತಿತು.

ಆ ಮೇಲೆ ರೇವಯ್ಯದೇವನು ಈ ಚೋಳ ಪಾಪಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡ ಬಾರದೆಂದು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ವೆಲ್ಲಾಡಚೋಳನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಅವನನ್ನು ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಇರಿದಂತಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಇರಿದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹುಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಅವು ವೆಗ್ಗಳವಾದವು. ಅವನಿಗೆ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ವೇದನೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅವನಿಗೆ- ನೀವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನನ್ನು ಕ್ಷೇರಪಡಿಸಿದಿರಿ, ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹೀಗಾಗಿರಬೇಕು, ಅವನನ್ನು ಕರೆತಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಗುಣ ವಾಗುವದೆಂದು ಬೋಧಿಸಲು, ಅವನು ಪರಿಚಾರಕರನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳು ಹಿದನು. ಅವರು ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು- ಪಂಡಿ ತಾರಾಧ್ಯರೇ, ನಮ್ಮರಸು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದಲ್ಲವೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಅವಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅಪರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು- ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲಾರೆನು ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿಕಳುಹಿದನು. ಪರಿಚಾರಕರು ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅರಸನಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಅರಸನು ವೇದನೆಯ ಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಮರಣಹೊಂದಿದನು.

ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಾಡ ಚೋಳನು ಜೈನನೆಂತಲೂ, ಬೌದ್ಧ ಚಾರ್ಯನು ಜೈನನೆಂತಲೂ, ಅವನು ದೀಪಮಾಲೆಯ ಪ್ರಂಬವನ್ನು ನಡಿಸಿದ್ದು ಜೈತ್ಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಎಂತಲೂ, ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಬೌದ್ಧಚಾರ್ಯ ಈ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲಿಂದ ಆತನು ಬೌದ್ಧನಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಾಲಯ ಗಳಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸವಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಂದ್ರೋಲು ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪವಾಗಿಯೇ ನಡುಗೂಡು, ಅಮರಾವತಿ ಮುಂತಾದ ಬೌದ್ಧರ ಪುರಾತನ ಸ್ಥಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ವೆಲ್ಲಗೊಂಡದ ಮಹಾದೇವಯ್ಯ.

ಅಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅದು ಈಗ ನೆಲ್ಲೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ 'ವೆರಿಗಂಡಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ತಂಗಟೂರು ಮಾರಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಭಾಗ ೨ ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದು ಅವನಾದರೂ ಇದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯವನು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡವೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು.

ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಪಾಲು ಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಲ್ಲಿ ೬೦ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತ ಅವನ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡದ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ಬಹಳ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ ಶಿವಾನುಭವಿಯೂ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರಲು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಸೇವೆಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಇಂಥ ಒಂದೊಂದು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವರಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡದ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಎದ್ದು ಪತ್ರಿಕುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ದಿನಾಲು ಈ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದುದಿನ ಅವನಿಗೆ ಎಳಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತು. ಆಗ ಸೂರ್ಯನ ಮುಂಬೆಳಗು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಇದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ನೋಡಿ ಅವಸರದಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ

ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮರಳುವಾಗ ತಾನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೊದವು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಸೋಂಕಿತು. ಅದು ಮಹಾದೇವಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಆ ಪುಷ್ಪವು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಉಗ್ರ ಚೀಳು ಹೊಡೆದಂತೆ ಆಯಿತು. ಕಾಲು ಕೆಂಡವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತೆ ಆಗಿ ಅದು ಅವನಿಗೆ ತೀವ್ರ ವೇದನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಗ ಅವನು ಕುಂದಿ ಕುಂದಿ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದಿದ್ದು— ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಷ್ಪಮುಟ್ಟಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಕಡಿಮೆಹಾಕುವವೇ ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಪಾಪವನ್ನೇ ಅವನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು!

ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಕೂಡಲೆ ಶಿಷ್ಯನಿಟ್ಟಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಒಂದು ಹನಿಯಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಜೋಡ್ಯಬಡುತ್ತ ಈ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ನಿಜವಾದ ಶರಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿ ಕಡಿದುಬಿದ್ದ ಪಾದವನ್ನು ತಂದು ಕಡಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಸಿ ಮಜ್ಜನೋದಕವನ್ನು ತಳಿದು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಆ ಪಾದವು ಸಂದಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೂಡಲೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಹೀಗಾದ ಕೂಡಲೆ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನು ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ಎರಗಲು ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಅವನು ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಅವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಸ್ತುತಿ ಸುವವರಾದರು.

ಗುರುಭಕ್ತ.

ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಮರಗುಂಡನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಹುಜನರು ನೆರೆದು ಅವನಿಂದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅಮರಗುಂಡದಲ್ಲಿ ಅವನು ಇರುವಾಗ್ಗೆ ಗುರುಭಕ್ತನೆಂಬವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಅವನು

ತನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಿಗೋಸ್ಕರ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿದವನಾಗಿ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಮೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ, ಗುರುವೇ ಚತುರ್ವಿಧಪದ ಭೋಗವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥವನು, ಎಂಬ ಆಗಮವಾಕ್ಯವಿದ್ದು ಅವನು ಅದನ್ನು ಮೀರದೆ ಪಾಲಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅರಿತು ಅವನಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಈ ಗುರುಭಕ್ತನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಅತ್ಯಂತ ಮಾತ್ಸರ್ಯಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಾಳಿದವರಾದರು. ಈ ಗುರುಭಕ್ತನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಬ್ಬ ಅಧಮನು, ಅವನ ಜಾತಿ ಗೋತ್ರ ಸೂತ್ರಗಳಾವವೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ಇಂಥವನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅದರಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲ, ಎಂದು ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಆಸಹ್ಯ ಪಡಹತ್ತಿದರು.

ಇದನ್ನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ತಿಳಿದು, ಗುರುಭಕ್ತನ ಮಹಿಮೆ ಎಷ್ಟಿದೆಂಬುದು ಇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ಇವರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಗುರುಭಕ್ತನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು-ಎಲೋ, ನೀನು ನನ್ನ ಈ ಪಟ್ಟಿಮಂಚವನ್ನೇರಿ ಕಳೆತುಕೋ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಗುರುಭಕ್ತನು ಗುರುವಿಗೆರಗಿ ಪಟ್ಟಿಮಂಚವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು—ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಾ ಎಂದು ಅನ್ನಲು ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದನು.

ಅವನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರು ನೋಡಿ ಅವರು—ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಎಂದೂ ಮಂಚವನ್ನೇರಬಾರದು, ಎರಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದೆ, ಎಂಬ ಆಗಮವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಇವನು ಮಂಚವನ್ನೇರಿದನು, ಇವನು ಮಹಾ ನೀಚನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಎಳ್ಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ಈತನು ಗುರುದ್ರೋಹಿಯು, ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬರಹತ್ತಿದರು.

ಇದನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ—
 ಈತನು ಗುರುಭಕ್ತಿ ಹೀನನೆಂದೆನ್ನುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಗುರುಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು.
 ಆದರೆ ನಾನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಲ್ಲಿ
 ಒಂದು ಶೂಲವನ್ನು ತರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಗುರುವಿನದುರು
 ಉನ್ನತಾಸನ ಗದುಗೆಯೊಲ್ಲೆನೆಂದೆನ್ನುವರಲ್ಲ, ಇದರ ಈಗ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ
 ಯಾರು ಈ ಶೂಲದ ಮೇಲೇರುವಿರಿ, ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು ಗಾಬರಿ
 ಯಾಗಿ ಒದ್ದಿಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ—ನಾನು ಒಲ್ಲೆ, ನೀನು
 ಒಲ್ಲೆ ಎಂದು ನುಡಿಯಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಅವರು—ಮುನ್ನ ಗುರುಗ
 ದ್ದಿಗೆಯನ್ನೇರದವನೇ ಎರರಿ, ಎಂದು ಅಂದರು. ಅವರು ಹೀಗಂದುದಕ್ಕೆ
 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಗುರುಭಕ್ತನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು—
 ಇದರ ಮೇಲೇರು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಹಾಗೆಯೇ
 ಎರಲಾಗಿ ಶೂಲದ ಮೊನೆಯು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಹೊರಬಿ
 ದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರೂ ನೋಡಿ ಚಕಿತರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೀರ್ತಿ
 ಸಹತ್ತಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಗುರುಭಕ್ತನಿಗೆ— ಇನ್ನು
 ಮೇಲೆ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಾ, ಎಂದು ಅನ್ನಲು, ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳ
 ಗಿಳಿದು ಗುರುವಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು ಅಣು
 ಮಾತ್ರವೂ ಹೊರಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಶರಣಾರ್ಥಿ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ—
 ಭಾಷು, ಭಾಷು, ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವವರಾದರು. ಶಿವನು
 ಆಗ ಮೆಟ್ಟಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಗುರುಭಕ್ತನಿಗೆ— ನೀನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಾ
 ಎಂದೆನ್ನಲು ಅವನು— ನಾನು ನನ್ನ ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಬರಲಾರೆನು. ಗುರುವಿದ್ದದೇ ಕೈಲಾಸವೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಈಪ್ರಕಾರ ಗುರುಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಶುಕ್ರಾಪೇಯನ್ನು ಏಕ
 ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ಬರಲು, ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಬೇರೊಂದು ಘಟನೆ
 ಯುಂಟಾಯಿತು. ಗುರುವಿನ ಶರೀರಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಗುರುವಿಗೆ ಸಂಬಂ
 ಧಿಸಿದ ಜೀನಸುಗಳು, ಅಂದರೆ ಆತನ ಹೊದಿಕೆಗಳು, ವಸ್ತ್ರ, ಅರಿವೆ
 ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಹ ಪವಿತ್ರವಾದವುಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅವ
 ನಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬಲಿಯಹತ್ತಿತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹ ಅವನು ಆದ
 ರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುವವನಾದನು. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ

ಇದು ಹೊರತಾದುದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಾಮಕಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿಯುವ ಬೆತ್ತ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಗುರುಭಕ್ತನು ಗುರುವಿನ ಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಗುರುವಿನ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವನ ಪಾದವು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಇದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ತಾನು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಎನಿಸಿತು. ಈ ಪ್ರಮಾದವು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಮೂಲಕ ಆದುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಇಂಥ ಕಾಲು ಇರಬಾರದೆಂದು ಅವನು ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ದೂರ ಬಿಸಾಟಿಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಆ ಪಾದದಿಂದ ಒಂದು ಹಸಿ ರಕ್ತವಾದರೂ ಹೊರಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನು ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಸಾಟಿ ಬಿದ್ದ ಪಾದವನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಲಾಗಿ ಅದು ಅದರೂ ಡನೆ ಎಕರೂಪವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಇತರ ಭಕ್ತರು ನೋಡಿ ಈ ಗುರುಭಕ್ತನು ಮಹಾಮಹಿಮನು ಎಂದು ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಅತ್ಯಂತ ಆದರಭಾವವನ್ನು ತಾಳುವವರಾದರು.

ಈಪ್ರಕಾರ ಗುರುಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಶಃಶ್ರಾಪೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಗುರುಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವಾದ ಗೌರೀಶ್ವರನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾದನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಪಂಚಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲಸಿಂಹಾಸನ ಸ್ಥಾಪಕನಾಗಿ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಬಹುಜನರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದೆ. ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದೆ.

ಈಗ ಮದ್ರಾಸ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಕಿನಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗೋದಾವರಿ ನದೀ ಮುಖದ್ವಾರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಬಹು ರಮಣೀಯ ಪ್ರದೇಶವು. ಇಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯು ಏಳು ಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಸಪ್ತಗೋದಾವರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಾಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಬಹು ಪುರಾತನ ಕಾಲದ್ದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ನೆಲೆಸಿದೆ. ಇದು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು. ಅದು ೬೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವರನ್ನು ಬೆರಗು ಗೊಳಿಸುವಂತಹದಿರುತ್ತದೆ.

ಅದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲ, ಅಂದರೆ ೧೨ ನೇ ಶತಮಾನವು. ಆಗ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮೌರೀಗೃಹವನ್ನು ಭೀಮನ ಪಂಡಿತನೆಂಬುವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ೧ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಗೌರಾಂಬಿಕೆ. ಇವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಪುತ್ರಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೇ ಭೀಮನ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಕುಲದೈವತವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದಮೇಲೆ ಈಶ ಸಂಕಲ್ಪದ ಮೇರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಜನಿಸಿದವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

(೨) ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮದ ಬದಲು ವರಾಹಪುರ ಅಥವಾ ವರಲಾಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

ಭೀಮನ ಪಂಡಿತನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನ್ವರ್ಥನಾಗಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅವನ ಮಗನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾದರೂ ಕುಶಲಮತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದನು.

ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣವು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗತು. ಕೃಷ್ಣೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ವಿಜಯ ನಾಟಕಾ ಎಂಬರೆ ಈಗಿನ ಬೆಜನಾಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಮೊದಲು ಜನಿಸಿ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ವೀರಶೈವ ತತ್ವ ಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಬಹು ಜನರು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರು. ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಪಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳವು ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಯು ಕೋಟಿಪಲ್ಯಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಗುರುವು ಅನಾಂತರಾರ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಾಮವು ಗೌತಮ ಗೋದಾವರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಗೋದಾವರಿ ಶಾಖೆಯ ಮೇಲಿದ್ದು ಅದು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಮತ್ತು ಸಮೀಪದ ಬಂದರ ಸ್ಥಾನವಾದ ಕೊರಂಗಾ ಈ ಎರಡು ಪಟ್ಟಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ಅಂಧ್ರವೀರಶೈವರ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯತ್ರಯ ರೆಂಬವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಉದ್ಭಟ, ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಕೋಟಿಪಲ್ಯಾರಾಧ್ಯ × ಎಂಬವರು. ಇದರಿಂದ ಕೋಟಿಪಲ್ಯಾರಾಧ್ಯನ ಮಹತ್ವವೆಷ್ಟಿದೇಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈತನೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಅದರ ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಅದರಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾ

× ಒನ್ನೊನ್ನೆ ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ಎಂತಲೂ ಉಂಟು.

ಜುಫನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೆಂದು ಜನರು ಕರೆಯುಹತ್ತಿದರು. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೆಂಬ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಸಹ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವದುಂಟು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶರ್ಯಾತಿರಾಯನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು.

ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದುದರಿಂದ ಬಹುಜನ ಪಂಡಿತರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಂದ ವೀರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅವನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಮತತತ್ವವಿಚಾರ ಮಾಡುವವರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ದೇವಯ್ಯ, ರೇವಯ್ಯ, ಧವಳೇಶ ಮಲ್ಲಯ್ಯ, ರೇಚಯ್ಯ, ವೆಲ್ಲಗೊಂಡ ಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ರೇಮಯ್ಯ, ದೊನಮಯ್ಯ, ಗುರುಭಕ್ತ, ಇವರು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣರು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ತರ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಹು ಜನ ಎದ್ದಾಂಸರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರುವವರಾದರು. ಇವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯ ಕೇಂದ್ರವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲವೆ ಇದೇ ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅನುರಗುಂಡ ಎಂಬ

ಸ್ಥಾನವಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಕೇಂಪ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿ
ತಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಎರಡೂ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂ
ಬುದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯ ಅರಂಭಕಾಲ
ದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಶಿವರಥರು ನಡೆಸಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ
ಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪರ
ಸ್ಪರ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಾಂತವ ಅಂದೋಲನಗಳು
ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಂತದವರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದ್ದ
ರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಂಡಿ
ತಾರಾಧ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅವಗತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿವಸ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚ
ನಗಳನ್ನು ತಾನಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು
ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನೂ ಪಠಿಸಲಿರುವವನಾದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ
ಕನ್ನಡದ ಜ್ಞಾನವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವಾಗಿ
ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಬರಿಯಲು ಶಿವಾಧಿಕೃತವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು
ಅದನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅದನ್ನು
ನೋಡಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಸ್ತೋತ್ರ ಪದಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ
ದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಒಂದು ವಿಭೂತಿಯು ವೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಭಕ್ತವನ್ನು
ಆದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸಲು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅವುಗಳನ್ನು
ಪಠನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ಸರಸಾಗಿ ತಾನಾ
ಗಿಯೇ ಬರಹತ್ತಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ತಾನೂ ಬಸವ ಸ್ತೋತ್ರ
ವೆಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು.

ಈ ವತಿಹೃದಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಪಂಡಿ
ತಾರಾಧ್ಯ ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಪರೋಕ್ಷವಾದರೂ
ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ
ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅನುಮಾನಮಾಡಲು
ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನವಾಯಿಲ್ಲ.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಸಂಸ್ಕೃತ, ತೆಲಗು, ಕನ್ನಡ, ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದು ಈ ಮೂರೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಧಿಕೃತವನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಭೀಮೇಶ್ವರ ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿವತತ್ವಸಾರ ಎಂಬ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಾವೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ.

ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರ ತತ್ವವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ವೀರಶೈವರಾದ ಆಂಧ್ರರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದವೆಂಬುದು ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬರಲಾರದು. ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯವು ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೇಲೆ ಇದರ ಸ್ವರೂಪು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರಬಹುದು. ಆದರೂ ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿವಶರಣರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಕೆಳಗಿನ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಂಧ್ರವೀರಶೈವರು ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಏಕೋರಾಮ ಸಿದ್ಧ ಎಂಬವರು ಸಿದ್ಧತ್ರಯರು ಎಂದೂ ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತ, ಮಂಚಣ್ಣ ಪಂಡಿತ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ ಎಂಬವರು ಪಂಡಿತತ್ರಯರೆಂದೂ ಉದ್ಭಟ, ನೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಕೋಟಿಪಲ್ಲಾರಾಧ್ಯ (ವಿಶ್ವಾರಾಧ್ಯ ರೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು) ಎಂಬವರು ಆರಾಧ್ಯತ್ರಯರೆಂತಲೂ ಮೂಯಿದೇವ, ಭಾಸ್ಕರ ಮತ್ತು ನೀಲಕಂಠ ಇವರು ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರೆಂತಲೂ, ಬಸವರಸ, ಬಾಚರಸ, ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ ಇವರು ರಾಜತ್ರಯರೆಂತಲೂ ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮಸಿದ್ಧ ಇವರು ಗುರುದರಂಪ ರೆಯವರೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವರು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಾಣುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಜನರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಶರಣರೂ ಗ್ರಂಥಕಾರರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶರಣರ ಪ್ರಭಾವವು ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವರ ಮೇಲೆ ಇದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

೧೯೮೯ ರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ ಚಿದರಮಠವ ವೀರಭದ್ರ ಶರ್ಮರು (ಹಿಂದುಗಡೆ ಕಾರ್ತೀವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಜಗದ್ಗುರು ಸಿಂಹಾಸನ ಪೀಠಸ್ಥರು) "ಆಂಧ್ರವೀರಶೈವರು" ಎಂಬ ವಿಷ್ಣುವಾದ ಲೇಖನವನ್ನು ಶಿವಾನುಭವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಅದರಮೇಲಿಂದ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದ ಕೈದ್ರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಗರೇಡ್ಡಿ, ಮಹಬೂಬನಗರ, ನಿಜಾಮಾಬಾದ, ನಲ್ಲಗೋಡ, ಆತ್ರಾಫಬಲ್ಲಾ, ಒರಂಗಲ್ಲ, ಮೆದಕ್, ಕರೀಂನಗರ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮದ್ರಾಸ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ, ಗುಂಟೂರು, ಗೋದಾವರಿ, ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ, ಗಂಜಾಂ, ನೆಲ್ಲೂರು, ಕಡಪಾ, ಕರ್ನಾಟ, ಅನಂತಪುರಂ, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಆಂಧ್ರ ಶಿವಶರಣರು ಈ ಪ್ರದೇಶದವರೇ ಇವರೇ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತ, ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮನಾಥ ಇವರು ದೊಡ್ಡ ವಿವ್ರಾಂಸರಾಗಿ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯವರು, ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಣಜಿಗರು, ಶೀಲವಂತರು (ಇವರು ನೆಯ್ಕೆಯವರು), ಗಾಣಿಗರು, ದೇವಾಂಗರು, ಕರ್ಣಭತ್ತರು, ವೀರಮುಷ್ಠಿಯವರು, ಕೊಲೆಯ ಜಂಗಮರು, ಜಂಗಮರು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳು ವೀರಶೈವಧರ್ಮದ ಮೇರೆಗೆ ಈಗಲೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಶರಣರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಹನೀಯರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವೇದೋಪನಿಷತ್ಸಂಘಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿವ್ರಾಂಸರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಲಿದವರಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವರ ಚಿಂತೆಗಳಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ "ಭಕ್ತಿವೀದಿ ನಲಸು ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂಬುತೋ ದೊತ್ತು ಬಾಯಲೇಸುನೇನು ಬಸವಲಿಂಗ" ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲಾಲಸೆಯನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ

ಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗವನ್ನೂ ನಾನು ಬಿಡಲಾರಿನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೌತ ಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವನಾದರೂ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಆಖಂಡ ಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿದ್ದುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವು. ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವರು ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆ ಬರೆಯುವಾಗ " ಶ್ರೀ ಮತ್ಸಲೃಣ ಬಸವೇಶ್ವರಾಂಶ ಸಂಭಾಷಣಾ " ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆ ಆಂಧ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿವ ಶರಣರು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಸತ್ತ ಗೋದಾಮೇ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಅವರಗುಂಡವೆಂಬ ಬೇರೊಂದು ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರು 'ಅವರಗುಂಡ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಿಂದ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಬಹು ಜನರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ನಾಡಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದ ಹತ್ತಲು ಅವನು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಮದುರಿಯ ವರೆಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಕಾಣುವವನಾದನು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಲ್ವೇವೀ ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕದಿರು ರೇಮಯ್ಯ, ಇವರು ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹುಜನರು ತನ್ನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿಬರಲು ಅವರಿಗೆ ಅವನು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಸೂರಂಬೆಯು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಪೊರಾಂಡಲವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಶಿಷ್ಯಳಾಗಿ ಭಕ್ತಜಂಗಮರು ಯಾವ ಜಾತಿಯವರಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಆದರಿಸಿ, ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರವಾಸವೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳು. ಅವಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ಹಾಗೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಪಟ್ಟಣ

ದಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೋಡಿ ಅರಸನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರಸನು ಅಂತ್ಯಜರಾರಾದರೂ ಆಕೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕೂಡಲೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಒಬ್ಬ ಅಂತ್ಯಜನು ಅಂಗವ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ರುದ್ರಾಕ್ಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಕೂಡಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದನ್ನು ಅರಸನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅರಸನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಬಂದು ಮನೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು ಅಂತ್ಯಜನಲ್ಲ, ಅಂತ್ಯಜನ ವೇಷವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನೂ ಜನರೂ ತಿಳಿದು ಸೂರಂಚೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ತಿರುಗಿಹೋಗುವವರಾದರು.

ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು ದೇವಣ್ಣನೆಂಬಾತನು ಇದ್ದು ಅವನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಮನಃ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಇತರ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲವ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೇಮನಾರ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ತಿರುಗಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಕೀರ್ತಿಯು ಅಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪಸರಿಸಿತು. ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಮುದಾಯವೂ ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಶಿವಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವರಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಷ್ಟು ಧಾರ್ಮಿಕ ಉಚ್ಚ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪರವಾದಿಗಳ ಕೂಡ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಆಗ ಅವನೊಡನೆ ಈ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾಹವು ಹೋಗಿ ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತ ಬರುವದು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರವೋಲು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರವೋಲು ಎಂತಲೂ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಹೆಸರು ಧನದಪುರವೆಂದು ಇವ್ವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಲನಾಡ ಜೋಳನೆಂಬ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನೆಂಬುದು ಅವನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಈ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವೇ ಸತ್ಯವಾದುದೆಂದು ಸಾರುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಆಗ ಇದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ದೊರೆಯು ಅವನ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಶಿವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವನಾದನು. ಇದು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿದು ದೊರೆಗೆ-ನಿನಗೆ ಯಾರು ಗುರುಗಳೋ ಅವರೇ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗುರುಗಳು. ಇತರರು ನಿನಗೆ ಗುರುವಾಗಲಾರರು. ಈ ಶೈವನಿಗೆ ಪಂಡಿತನೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಗುರುತ್ವವೂ ಸಲ್ಲಲಾರವು. ಎಲೆ ಭೂಪತಿಯೇ, ನನಗೂ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೂ ವಾದ ನಡೆಯಲಿ. ನಾನು ಇವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ಅರಸನು ಎಲ್ಲ ಮತಸ್ತರನ್ನು ಅಂದರೆ ವೇದವಾದಿಗಳು, ಪಾಂಚರಾತ್ರರು, ಜನ ಮತದವರು, ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು, ಆಗಮಿಕರು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಭೆಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನನ್ನೂ ಕರೆಕಳಿಸಿದನು. ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅವನೂ ಸಭೆಗೆ ಬರುವವನಾದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಅನೇಕ ಮತಸ್ತರೊಡನೆ ವಾದವಾದಗಳು ನಡೆದು ಕಡೆಗೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವನೇ ದೈವವು, ಅವನ ಹೊರ್ತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ, ಅವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯು, ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅರಸನು ಅವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದನು.

ವೆಲ್ಲಾಡ ಜೋಳನಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಿಗೆ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೋಲುಂಟಾಗಲು ಅವರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಅದರ ಮುಂದಿನ ದೀಪ ಮಾಲೆಯ ಕಂಭವನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ

ಕಿತ್ತು, ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂದು, ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ, ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೌದ್ಧಾಲಯದ ಮುಂದೆ ನಡಿಸಿದರು. ಈ ಆಲಯವು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವುಂಡವೆಂಬ ದ್ವೀಪವು ಈಗಲೂ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವು ಚಂದ್ರೋಲು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಕಾಕುಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಉಂಟು.

ಬೌದ್ಧರು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ರೇವಯ್ಯ ದೇವನು ಕೆಲವು ಭಕ್ತರನೊಡಗೊಂಡು ಬೌದ್ಧಾಲಯವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಬೌದ್ಧಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದು ಶಿವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಯನ್ನು ಅವನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದಂತೆ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ದೀಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಶಿವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ನಡಿಸಿದನು. ಇದು ವೆಲ್ಲಾಡ ಚೋಳನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವನು ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ಕೊಂದವರಾರಿಂದು ಕೇಳಲು ರೇವಯ್ಯನು ತಾನೇ ಕೊಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಅರಸನು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿಸಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ತಳೆದು ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅವು ತಿರುಗಿ ಬಂದವು ಹೀಗಾದುದನ್ನು ಚೋಳನು ನೋಡಿ ಪುನಃ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಲು ಅವು ಪುನಃ ಮೂಡಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ರೇವಯ್ಯನು ಇನ್ನು ಪುನಃ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಂದವೆ, ಶಿವನೇ ನಿನ್ನ ಗಣಂಗಳಾಣೆ ಎಂದೆನ್ನಲು ಕಣ್ಣುಗಳು ಬರುವದು ನಿಂತವು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಅದರಿ ವೆಲ್ಲಾಡ ಚೋಳನು ಇದರ ತರುವಾಯ ಬಹಳ ದಿವಸ ಬಾಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹುಣ್ಣುಗಳುಂಟಾಗಿ ಅವುಗಳ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಅವನು ಮರಣಹೊಂದಿದನು.

ಈ ಸಂಗತಿಯು ಒದಗಿದ ಬಳಿಕ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅಮರಗುಂಡ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಆಗ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತನೆಂಬವನು ಅಗಾಧವಾದ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಶೂಲವನ್ನೇರಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದುಕೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪಾದವು

ತಾಕಲು ತನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಸಹ ಕಡಿದುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. (ಹಿಂದೆ ಗುರುಭಕ್ತನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಅಮರ ಗುಂಡ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ಹೊರಟು ನೊದಲು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ಮುಂದೆ ನಡುಗೂಡು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅದು ನಡೆಗುಡೆ ಎಂಬ ಕೃಷ್ಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೀರಚಾಕಿದೇವ ಎಂಬ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಕಳೆದನು. ಈ ಚಾಕಿದೇವನ ವೃತ್ತಾಂತವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಹೆಸರು ಗಣಸಹಸ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವರಠನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಅವನು ನಡುಗೂಡಿನಿಂದ ಹೊರಟು ಈಗ ಮಹಬಾಬ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಾನುಗಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಈ ಪಾನುಗಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಉದಯ ಭೂಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯ ವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಪೆಗ್ಗಡೆ ಎಂಬವನು ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಂತೆ ನಟಿಸಿದರೂ ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವನನ್ನು ಅವನು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಇದಿಗೊಂಡು ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಹು ಜನ ಭಕ್ತರೂ ಜಂಗಮರೂ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಪೂಜಾರ್ಚನಾದಿಗಳು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದವು.

ಹೀಗೆ ಪಾನುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದಿರುತ್ತಿರಲು ನೆಲ್ಲೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡ ಅಥವಾ ವೆಲಿಗಂಡ್ಲಾ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನೆಂಬ ಶರಣನು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅವನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವನು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಷ್ಪಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಾಲಾ ಹತ್ತಲು ತನ್ನ ಕಾಲನ್ನೇ ಕಡಿದು ಕೊಂಡನು. ಆಗ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಆ ಕಾಲನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಹತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. (ಹಿಂದೆ ವೆಲ್ಲಗೊಂಡ ಮಹಾದೇವಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನನೋಡಿರಿ)

ಪಾನುಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಧವಳೇಶ್ವರನೆಂಬವನು ಅರಸನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲಕೊಡು ಎಂಬ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನೂ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವನಾದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಅರಸನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಡುವದು ವಿಸ್ಮರಣೆಯಾಯಿತು. ಅರಸನಾದರೂ ತನ್ನ ಉಳಿಗದವರು ಒಬ್ಬ ಶೈವನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ವೈಭವದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುವದನ್ನು ನೋಡಿದನಾದ್ದರಿಂದ ತಳವಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರಲು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ವಿರೋಧಿಗಳು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರದ್ದು ಅವನಿಗಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಅರಸನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನನ್ನು ದೂರಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಅರಸನು ಧವಳೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರಿಸಿ ನೀನು ನನ್ನ ಸಂಬಳವನ್ನುಂಡು ಹೀಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಸೇವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಮೋಷಿತನಾಗಿರುವಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಿಡಿ ಎಂದರೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕು, ಸಿರಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದರೆ ನೀನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಧವಳೇಶ್ವರನು ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ದೇಹವು ಮೋಷಿತವಾದದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೋ ಎಂದೆಂದು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತನ್ನ ಸಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅರಸನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅದು ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣಾಚಾರವು ರೂಪುಗೊಂಡು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದಲೇ ಅರಸನನ್ನೂ ಅವನ ಪೈಪ್ಪವನ್ನೂ ಪಂಹರಿಸಿತು. ಆಗ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಂದು ಪುಷ್ಪಕ ಎಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂದು ಧವಳೇಶ್ವರನನ್ನು ಅದರಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿ ಅವ

ಕಥಾಂತರಗಳು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅನೇಕವಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಥಾಂತರಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವು 'ವರಾಳಸುರ' ಅಥವಾ 'ವರಳಾಸುರ' ಎಂದು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಗ್ರಾಮವು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಮೂಹವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ನಾವು ಮಹತ್ವಕೊಡುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯ

ನೆಲ್ಲೂರು ಜೋಳನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನೆಂದು ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಜೈನನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಆತನು ಬೌದ್ಧಮತಸ್ತನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲಿಂದಲೂ ಅವನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮೀಯನಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬೌದ್ಧಾಲಯಗಳಿದ್ದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಬಲರಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅವರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಉರ್ಧ್ವ ನೇತ್ರ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ರೇವಯ್ಯ ದೇವನು ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದನೆಂದು ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವೆಲ್ಲವೂ ಚೋರನು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದನೆಂತಲೂ, ಕೀಳಿಸಿದರೂ ಅವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರಹತ್ತಿದವೆಂತಲೂ, ಆಗ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅವು ಪುನಃ ಬಂದುದಾದರೆ ಶಿವಗಣಂಗಳ ಆಣೆ ಎಂದು ಆಣೆ ಇಡಲು ಅವು ಬರುವದು ನಿಂತು ಹೋದವೆಂತಲೂ, ಅದರೂ ಅವು ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಉರ್ಧ್ವನೇತ್ರ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರು ಉಂಟಾಯಿತೆಂತಲೂ, ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದ ರೇವಯ್ಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅರಸನು ಹೀಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ತಿತ್ತಿಸುವದು ಸಂಭವನೀಯವೆಂದು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸದೆ ರೇವಯ್ಯನಿಗೆ ಚೋರನು ಹಿಂಸೆಮಾಡಿದನೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ನಾವು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರೋಲು ಅಥವಾ ಧನದಪುರ ಇವು ಕೃಷ್ಣಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಈಗ ಗುಂಟೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಳ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಅಂತ್ಯವು ವೆಲ್ಲಟೂರು, ಅಮರಗುಂಡ, ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಾಮ, ಅಥವಾ ಕೋಟೆಪಲ್ಲ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವುದೋ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಅವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಶೋಧನ ಮಾಡದ ಹೊರ್ತು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ನಮಗೆ ದೊರೆದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಗುರುವಾದ ಕೋಟೆಪಲ್ಲನು ವೆಲ್ಲಟೂರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಾನಾದನೆಂಬ ಭಾವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಾನಾದನೆಂದು ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ನಾವು ಮೇಲೆ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರ, ಶಿವಾಧಿಕೃ, ಬಸವಸ್ತೋತ್ರ, ಭೀಮೇಶ್ವರ ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿವತತ್ವಸಾರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶ್ರೀಮುಖ ದರ್ಶನ ಗದ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ರುದ್ರಮಹಿಮಾ, ಲಿಂಗೋದ್ಭವ ಗದ್ಯ, ಸ್ತುತಿಶ್ಲೋಕ ಪಂಚಕ, ಅನುರೇಶ್ವರಾಷ್ಟಕ, ಪರ್ವತ ವರ್ಣನೆ, ಸಂಸಾರ ಮಾಯಾಸ್ತವ, ಶಂಕರಗೀತ, ಅನಂದಗೀತ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬರೆದದ್ದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

‘ನಡುಗುಡೆ’ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಈ ಮುನಗಾಲ ಜಮೀನು ದಾರರ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಲು ಅಮರಾವತಿ, ನಡುಗುಡೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾನುಗಲ್ಲು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ವನಿಪುರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವು ಹತ್ತಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಇರ.ವಾಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕೂಡಲಸಂಗಮ ನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆನೇಲೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ವೆಲ್ಲಟಾಂಗಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಐಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ರುದ್ರಮುನಿ, ಮುಕ್ತಿಮುನಿ ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ವಾಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೇಳೆ ಈ ಶಿವಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿದ್ದಾರೆ ಅವನು ಅವರೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ಕಾಲಗತಿಸಿರಬೇಕು. ಆನೇಲೆ ಶಿವಶರಣರು ಶ್ರೀಶೈಲ ಮತ್ತು ಉಳಿನೆಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಈ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ ಇವರು ಶರಣರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಕಾಲ ಉಳಿದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆಗೆಯೇ ತಿರುಗಿಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಇವನು

ತಿರುಗಿಬಂದಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮುಕ್ತಿಮುನಿ
ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ.

ಆಂಧ್ರರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರಿಗೋಸ್ಕರ ಇದ್ದ ಆದರೆ

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಮದ್ರಾಸ ಅಲಾ
ಬೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಆದರೆ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು
ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮತದ ನಿಷ್ಠಿತ ಸ್ವರೂಪ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬುದು
ಆಂಧ್ರ ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದ ಬಳಿಕ ಗೊತ್ತಾಗು
ವದು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ
ಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವೆಲ್ಲರೂ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ
ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನೀಸಂದೇಹವು. ಆದ್ದರಿಂದ
ಅವರು ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಅವೇಕೆ ಪಟ್ಟು ಅವ
ರಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೂ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾ
ಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಅವರ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ
ಯುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ
ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ರಾಜರಿಂದ ಉಂಟಾದ ವಿರೋಧಗಳು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರ
ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿರೋಧಿಗಳು ಉಂಟಾದದ್ದು
ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೌದ್ಧರೂ ಪರಮತಸ್ಥರೂ ಆತ
ನನ್ನೂ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಂದುಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ
ದರು. ಚಂದ್ರೋಲು ಮತ್ತು ಪಾನುಗಲ್ಲಿನ ರಾಜರು ಇಂಥವರಿಗೆ
ಸಹಾಯಕರಾದರು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು
ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ತತ್ವಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ನುಬಿಡವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದವು.
ಆದ್ದರಿಂದ ಜನರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಸಹಾಯಕ
ರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಆಗ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಗಗಳಾದವು. ರಕ್ತ

ಪಾತನಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿದವು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಧ್ರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಕಡೆಗೆ ಜಯಶೀಲರಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೀರಶೈವರಿಗೆ ವಿಪತ್ಕಾಲ

ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಅಂಧ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಪತ್ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ನಃಸಂಶಯವು. ಪರವಾದಿಗಳು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಗಿನ ರಾಜರೂ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟಿರು:- ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ವಿಶಾಲ ತತ್ವಗಳು ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಬಹು ಜನಸಮಾಜವು ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾದ್ದರಿಂದಲೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂಧ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯೋ ಹೇಗೆ?

ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ, ಉಜ್ಜಿನಿ, ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿ, ಕಾಶೀ ಮತ್ತು ಕೇದಾರ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದರೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಈಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಮರುಳಾರಾಧ್ಯ, ರೇವಣಾರಾಧ್ಯ, ಎಶ್ವರಾರಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಏಕೋರಾಮಾರಾಧ್ಯ ಇವರು ಉದಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಯುಗ ಯುಗಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆಲ್ಲ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದರೆಂತಲೂ ಅವರ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನಂತ ಮಠಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವೆಂತಲೂ ನಂಬಿಗೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರು ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು ನಾವು ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಜಂತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಣನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ

ವಿಷಯಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕೇವಲ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಒಬ್ಬ ಅನುಯಾಯಿ ಎಂತಲೇ ಭಾವಿಸಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಎಂದೂ ವರ್ತಿಸಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಪದೇ ಪದೇ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಪದಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಇಡೀ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆಲ್ಲ ತಾನು ಒಬ್ಬ ಜಗದ್ಗುರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ವರ್ತಿಸಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಒಬ್ಬ ಕಿಂಕರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಜನರು ತಿಳಿದಂತೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನು ಜಗದ್ಗುರುತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬರಲಾರದು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ನೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾಯಿಕ ಸೀತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿನಸು ಸಹ ವಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಅವನು ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಅಥವಾ ಅಮರಗುಂಡ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ದೃಢಪಡುವದಿಲ್ಲ.

ಅವನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯ ಮೊವಲಾದವರು ಉದ್ಭವಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಮೂಲ ಸಿಂಹಾಸನ ಕರ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬರಲಾರದು. ಅವನು ಜನಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಬೇರೆ

ವೀರಶೈವರಂತೆ ಕೋಟಿಪಲ್ಲಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಗುರುವಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ವೀರ ಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಜಗದ್ಗುರುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮತಸ್ಥಾಪಕನಾದವನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯು ಉಂಟಾಗುವದು ಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಅವಿವಾಹಿತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವನು ಸಮಾಧಿಷ್ಟನಾದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಕೇದಾರ ದೇಶಿಕನಿಗೆ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಗುರುಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಈ ಕೇದಾರ ದೇಶಿಕನಾದರೂ ವಿವಾಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸಂತತಿಯವರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾದ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದರು. ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಶ್ರೀಶೈಲ ಸಿಂಹಾಸನ ಸ್ಥಾಪಕರೂ ಜಗದ್ಗುರುಗಳೂ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಂಟಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಓಂದುಗಡೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕರು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಲ್ಲ, ಆತನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ಪುರಾತನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ವಿವರಗಳು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವು ಬೇರೆ ಯಾವಾಗಾದರೂ ತಿಳಿವಿತ್ತರೆ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು. ಇದುವ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಉಗಮದ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳದೆ ಇರಲಾರದು.

ಆದರೆ ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದೆಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವು. ಅವನು ವೀರಶೈವ ಮಠವನ್ನು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸಿದನು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಪಂಡಿತನೂ ಅನುಭಾವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ

ಗಲನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಧರ್ಮಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರುಷನು. ಅವನು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪುರುಷನಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ವೀರಶೈವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯನು, ನಂದ್ಯನು ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ವೀರಶೈವ ಪುರುಷರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗಣಿಸಲೇ ಬೇಕು.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಗ್ರಾಮವು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಅಥವಾ ಹಾಲುಕುರಿಕೆ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ ಇದು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಈಗ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಈಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಇವೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ವರ್ತಿಯಾಗಿ ಆಂಧ್ರ ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತಪುರ, ಕಡಪಾ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಅರ್ಕಾಟ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಇವೆ ಭಾಗವನ್ನು ಸುತ್ತುಲೂ ಆವರಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇವರಿಂದ ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆಯ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ದಿವಂಗತ ಆರ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯು ಗೋವಾವರೀ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಂದು ತಮ್ಮ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಾಮವೇ ಇಲ್ಲ. ಸೋಮನಾಥ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಶಿಕನು ಈ ಗ್ರಾಮವು ತ್ರಿಶೈಲದ ಈಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರಿನ ಯಾವ ಗ್ರಾಮವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಲುಕುರಿಕೆ ಅಥವಾ ಹಾಲುಕುರಿಕೆ ಈ ಶಬ್ದವು ಆಂಧ್ರ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡವಾಗಿದೆಂಬುದು ಅವರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಾಮವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೆ ಇಸ್ರೋಂದೇ ಗ್ರಾಮವಿಲ್ಲದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮವೆಂದೂ ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವೂ ಉಂಟು.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯು ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ವೀರಶೈವೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇಮನಾರಾಧ್ಯನು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನಂತೆಯೇ ಕದಿಯ ರೆಮ್ಮಯ್ಯ, ಬಿಜ್ಜಾವರದ ಅಮ್ಮನೈ ಅಥವಾ ಬಿಜ್ಜಾಂಬಿಕೆ ಈ ಶಿವಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಈ ಭಾಗದವರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ, ಕಕುನ್ನಿರಿ, ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೀರಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಉಂಟು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಗಾ ಎಂಬೂ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಕಾರರೂ, ಕವಿಗಳೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ, ಕಂಚೀಪುರ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಮತ್ತು ಓರುಗಲ್ಲು ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಎದ್ದಾಂಸರು ಉದಯವಾಗಿ ಅವರು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಆಯಾ ರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಧರ್ಮ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಇದ್ದ ಪ್ರವೇಶವು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇವರೊಳಗಿಂದಲೇ ಹಾಯ್ದು ಆಯಾ ರಾಜಧಾನಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದವರ ಮೇಲೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಜನ ಶಿವಶರಣ ಶರಣೆಯರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸೋಮನಾಥನು ಉದಯವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವು ಗಣಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಅರಸನ ಆಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಗಣಪುರವು ಎಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಅರಸನ ಹೆಸರು ಜಗದೇಕವಲ್ಲ ನೆಂಬುದಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಿತಂದೆ ಅಥವಾ ರಾಮದೇವಯ್ಯ ನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಮಹಾದೇವಿಯಮ್ಮ. ಆಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಸುತ್ತಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ದಿನಾಲು ಭಜಿಸುತ್ತ ಇದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅವನೇ ಸೋಮನಾಥನು. ಅವನು ಸೋಮನಾಥನ ದಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸೋಮನಾಥ ಅಥವಾ ಸೋಮೇಶ್ವರನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪೊವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ವೇಮಯ್ಯನು, ಅಥವಾ ವೇಮನಾರಾಧ್ಯನು ವಾಸಿಸಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಲಿಂಗಣಾರಾಧ್ಯ ಅಥವಾ ಗುರುಲಿಂಗಾರ್ಯ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಈ ಗುರುಲಿಂಗಾರ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಮಂಗಳಾಂಬೆಯು. ಅವರಿಗೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬಸವ ಅಥವಾ ಬಸವೇಶನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಜನಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಾನುಭವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನೇ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಅವನ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶೈವಾಗಮಗಳು, ಚತುರ್ವೇದಗಳು, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪಂಡಿತನೆಂದು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಕೂರ ಪೋತಿದೇವಯ್ಯನೆಂಬವನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ರೀತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಅವನಿಂದಲೂ ವೀರಶೈವಾಚರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಚರಿಸುವವನಾದನು. ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈತನೇ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ವೇಮನಾರಾಧ್ಯನ ಮೊಮ್ಮಗನಿಂದ ಸೋಮನಾಥನು ದೀಕ್ಷೆಹೊಂದಿದನೆಂದು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾವು ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥನು ವೇಮನಾರಾಧ್ಯನ ಮೊಮ್ಮಗನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನ, ವೈಷ್ಣವ ಸಮಾಜಗಳು ಬಹು ಮಹತ್ವದವಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹು ಜನ ಸಿದ್ಧರೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸ್ವರೂಪವಾವುದು ಮತ್ತು ದೇವರಾರು ಎಂಬುದು ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ವಾಗ್ವಾದಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಮುಂದಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಮತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತ ಇದ್ದುದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಕಡೆಯವರೆಗೂ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ವೀರಶೈವೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಆಂಧ್ರ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಈಗಲೂ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಗಣ ಸಹಸ್ರ ನಾಮಾವಳಿ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಬಸವ ಪುರಾಣ ಇವು ವೀರಶೈವ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹು ಮಹತ್ವದವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ವೀರಶೈವೇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶವೂ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೀಮ ಕವಿಯು ಕನ್ನಡ ಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಆಂಧ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗುರುರಾಜ ಕವಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಣಸಹಸ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಜನರ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ:—

೪೬೫ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು, ೧೭೧ ರುದ್ರಗಣಗಳು, ೨೮ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು, ೬೩ ಪುರಾತನರು ಮತ್ತು ೨೨೨ ಜನ ಶಿವಶರಣರು ಇದ್ದಾರೆ. ಶಿವಶರಣರು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ೧೬ ಜನರು ಪೋಡಶರು, ೧೩ ಜನರು ತೇರಸರು, ೧೦ ಜನರು

ದಶಗಣರು ಮತ್ತು ೨೩೪ ಜನರು ಅವರಗಣಗಳು ಎಂದು ಸೋಮನಾಥನು ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಿ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಬಸವಪುರಾಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಶಿವಶರಣರ ಹೆಸರುಗಳು ಈ ಗಣಪಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಬಸವಪುರಾಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಮೊವಾಡಗಳ ಸಂಖ್ಯಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಗಳು ಇವೆ. ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಪೂರ್ವೇತಿ ಹಾಸವ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ೬೦-೭೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ೧೨೦೦ ನೇ ಇಸ್ರಿಯ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದವಾಗಿವೆ.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನ, ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ವಲ್ಪ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಯಾರು ಮತ್ತು ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಯವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವದೆ. ಅವನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ೨೩೪ ಜನ ಶಿವಶರಣರು ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರು ವಿಜಾಪುರ, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೂ ಉತ್ತರ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ "ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು" ಭಾಗ ೧, ೨ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೧೪ ಜನರು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ೬ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ೧೬ ಜನರು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೩೦ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಗಣಪಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ:- ಮುಸುಟಿ, ವಿಜಾಪುರ, ಕೆಂಭಾವಿ, ಜಟ್ಟಿರು, ಹೊಟ್ಟಲಕೆರೆ, ಮುಂದುನೂರ, ಬಾಹೂರು, ನಾವದಿಗೆ, ಕೋವೂರು, ಸಗರ, ಕೆರವೂರು, ಹೀರೂರು, ಕೊರುಕುಂಟಿ, ಹಾವಿನಹಾಳ, ಇಳಿಹಾಳ, ಬಾಹೂರು, ಏಲೇಶ್ವರ, ಇಂಡಿ, ವನಿಪುರ, ನಿಂಗುಳಿಗೆ, ಗಂಗಾಪುರ, ಸರವೂರು, ಕೆರವೂರು, ನಿಂಬಾಣ, ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ,

ನಿಲವಿಗೆ, ರೇಗೂರು, ಮೊಗಟಿ, ಅಮರಗುಂಡ, ನೆಲೆಗೊಂಡ, ಉಚು
ತಡಿ, ಕವಿ ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಾಮಗಳು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು. ಆದರೂ ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾ
ರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರ ಮೇಲಿಂದ ಈ
ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಅವನು ಹೋಗಿ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿ
ಯಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಆಯಾ ಶಿವಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಮಹ
ತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಸವ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತಾ
ರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವನೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ
ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ೫೦-೬೦ ವರ್ಷಗಳ
ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಒಂದೆರಡು ತಲಾಂತರಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದ್ದರಿಂದ
ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಂತ ಕಥೆಗಳೂ ಪೊವಾಡಗಳೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ
ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ನಾವು ಬರೆದ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆ
ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಶಿವಶರಣರು ನಿಜವಾಗಿ ಆಗಿ ಹೋದವರಿಂ
ಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರದು. ಇವರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಜಾಗೃತಿಗೆ
ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂಥವರು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕೃ
ತ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಸಂಶೋಧಿಸಿದ್ದು ವೀರ
ಶೈವ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಮಹದುಪಕಾರವಾಗಿರು
ತ್ತದೆ.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠೀ
ಭಾಷೆಯ ಸಂಚಯವನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.
ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರಪರಿಣತನೆಂಬ ಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಅವನು ಅದ
ರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ದ್ರಾವಿಡ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮರಾಠೀ ಈ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆ
ಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೃಥ್ವಿ
ಕೇಗನಂತೆ ಇದೆ.

“ದೇವ ಪರೀ ತುವ್ವೀಚ ಗುರುದೇವ ವೃಂದಾನ ತರೀ

ತುವ್ವೀಚ ಗೋ ।

ನಾವಿ ತರೀ ತುವ್ವೀಚ ತುಮಾಚಿ ಪ್ರಸಾದ

ವಿಜ್ಞಾಪ ಕೃನಾ ಕರಾ ॥

ಹೇ ವರದಾಯ ವಂಚು ನುತಿಯಿಂಚದ ನಿನನ್ನಿನ

ಸಾರೇ ಭಾಸತೆ ।

ವಾ ವಿನ ತುರ್ಗಲೇಲ ಬಸವಾ ಬಸವಾ ಬಸವಾ

ವೃಷಾಧಿಪಾ ॥

ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಶ.ಧ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳ ಬೋಧ ವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಿದ್ದು ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯ ಸಂಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ ಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆ ಇಲ್ಲದ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುವ ಸಂಭ ವವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಶಿವಶರ ಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಇದು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿ ಯಾದ ವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವ ರಿಗೆ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗ ಮಲ್ಲ, ಅವನ ತಮ್ಮ ಬೀಜಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಲ್ಲನ ಮಗ ಜಾವುಂಡ ಇವರು ಪ.ಲಿಗೇರಿ ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರವನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರವೇಶ ವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಇದ್ದು ದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯ ಸಂ ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

ಕರ್ನಾಟಕದ್ವಯಂತೆ ಅವನು ಉತ್ತರ ಅಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವು ಅವನು ಅಂಧ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಸವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಹುಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೀರ

ಶೈವರ ದೊಡ್ಡ ಚಳವಳಿಯು ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದರಿಂದ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಅಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ:—

(೧) ಬಸವಮಠಾಣ:— ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಭೀಮಕವಿಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(೨) ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತೆ—ಇದು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಇದನ್ನು ಗುರುರಾಜ ಕವಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

(೩) ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ—ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ (೧೩) ವೃಷಾಧಿಪಶತಕ-ತೆಲುಗು

(೪) ಸದ್ಗುರು ರಗಳೆ ,, (೧೪) ಬಸವಾಷ್ಟಕ

(೫) ಚನ್ನಬಸವ ರಗಳೆ ,, (೧೫) ಬಸವಗೀತೆ

(೬) ಶರಣಾಬಸವ ರಗಳೆ ,, (೧೬) ಬಸವೋದಾಹರಣ

(೭) ಬಸವಪಂಚಗದ್ಯ (೧೭) ಅಕ್ಷರಾಂಕ ಗದ್ಯ

(೮) ಅನ್ಯವಾದ ಕೋಳಾಹಳ (೧೮) ಲಿಂಗೋದ್ಭವ ಗದ್ಯ

(೯) ಅನುಭವಸಾರ (೧೯) ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸ್ತೋತ್ರ

(೧೦) ರುದ್ರಭಾಷ್ಯ (೨೦) ಗಣಪಹೃ ನಾಮಾವಳಿ

(೧೧) ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿ ರಗಳೆ (೨೧) ಪರ್ವತ ವರ್ಣನೆ

(೧೨) ನಮಸ್ಕಾರ ಗದ್ಯ (೨೨) ಸೋಮನಾಥ ಭಾಷ್ಯ ಅಥವಾ ಬಸವರಾಜೀಯ:—ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ

(೨೩) ಚತುರ್ವೇದಸಾರ.

ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಸೋಮನಾಥನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂದರೆ ಅನ್ಯವಾದ ಕೋಳಾಹಳ, ಸದ್ಗುರು ರಗಳೆ ಸೋಮನಾಥ ಭಾಷ್ಯ, ಅನುಭವಸಾರ, ಚತುರ್ವೇದಸಾರ ರುದ್ರಭಾಷ್ಯ ಇವು ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನಾದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತತ್ಪ್ರವಿದ್ಯಾ

ಕಲಾಪ, ಕವಿತಾಸಾರ, ಅನ್ಯದೇವಕೋಶಾಹಳ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭೃಂಗೀಶನವ
ತಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸೋಮನಾಥನು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸ
ಲಾಗಿ, ಒಂದು ದಿನ ಪುರಜನರು ಅವನ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು
ಅವನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕರೆಯಲು ಅವನು
ಶಿವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ—ಬಸವನಿಂದ ಪುನೀತವಾದ ಈ ಭೂಮಿಯೇ ನನಗೆ
ಕೈಲಾಸವು. ನಾನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪಲಾರೆನು. ಆದರೆ ನನಗೆ
ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರವಯಲ ಲಿಂಗೈಕ್ಯವು ಸ್ವಯವಾಗುವಂತೆ
ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇಡಿಕೊಂಡನು. ಶಿವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು
ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಹೇಗೆ ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿ ಎಂದೆ
ನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ತೆಲುಗು
ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಕವಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಉಭಯ ಕವಿಗಳು
ಬಹುಶಃ ಒಂದೇ ಕಾಲದವರಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಹಿಂದುಮುಂದಾ
ಗಿರಬಹುದು. ಸೋಮನಾಥನು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವನು
ನೇದನೇದಾಂತ ಆಗಮಪುರಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ
ವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಪ್ರಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ರಚಿಸಿದ ಸೋಮ
ನಾಥಭಾಷ್ಯ, ಚತುರ್ವೇದಸಾರ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಚರಿತ್ರದ ವಾದ ಪ್ರಕ
ರಣ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನ್ಯ ಸಮಯಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀ
ಯವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿ ಶಿವಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು
ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಮನಾಥನು ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತೆಲುಗು
ನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕಾವ್ಯರಚಿಸಲು ಅವನೇ ಮೊದಲಿಗನು. ತೆಲುಗು ಪಂಡಿ
ತರು ಸೋಮನಾಥನು ಅಂಥ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಉಪಕಾರ
ವನ್ನು ಈಗಲೂ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶತಕ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ
ಅವನು ರಚಿಸಿದ ವೈಷಾಧಿಪಠಕವು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈತನು

ಚತುರ್ವೇದಸಾರದಲ್ಲಿ ವೇದಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ವೇದಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಬಹು ಕಠಿಣವಾದ ರಚನೆಯು. ಆದರೂ ಅವನು: ತನ್ನ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಂಥ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಅವನು ತನ್ನ ಸೋಮನಾಥ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆಯುವ ಹಳೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನದೇ ಆದ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತುಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸ್ಮೃತಿ ಆಗಮ ಪುರಾಣ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಮತೋತ್ಪರ್ವವನ್ನೂ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶದಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯವರ್ಥೇಂದ್ರಮಹಿಮೆ, ವಿಭೂತಿ ಮಹಿಮೆ, ಶಿವಲಿಂಗಧಾರಣ ಮಹಿಮೆ, ಲಿಂಗಾರ್ಚನವಿಧಿ, ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದ ಮಹಿಮೆ, ಸರ್ವದೇವಾಜನಕೃತ್, ದ್ವಿಮೂರ್ತಿ ವಾದನಿರಸನ, ಕರ್ಮವಾದನಿರಸನ, ಮಹಾದೇವ ನಿರ್ವಚನ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅವನು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ವೈದಿಕವಾದುದೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಅವನ ಮೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಶೃಂಖಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡ ಶಿವಶರಣರ ಮಾರ್ಗವು ವೈವಿಕ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲೆಂದು ಅವನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸೋಮನಾಥನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೋತ್ಕರ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಮನೆಮನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಸ್ಸೀಮ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ತನ್ನ ಅಂಗಧ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದುಂಟು.

ಈತನು ಅಂಧ್ರ ನಾಜ್ಞಮುಕ್ತೆ ಮಾಡಿದ ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಂಡಿತರು ಈಗಲೂ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ಮಾರ್ಗಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ

ಹೊರಗಡಹದ್ದಾನೆ ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದ ತೆಲುಗು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸೋಮನಾಥನು ಅದ್ವಿತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನಾದರೂ ಕೂಡ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು 'ಜಾನು ತೆಲುಗಿನ' ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಧಾರಣ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಮಾತಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಅವನು ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗುವಂತೆ ಜೋಡಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸರ್ವಜನಾಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಳ ಶೀಲಗಳ ಕಟ್ಟಾಚರಣೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ರೂಢವಾಗುತ್ತಾ ಇದ್ದದ್ದು ಅವನ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ಬಹು ಮಹತ್ವವಾವವುಗಳೆಂದು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತಿಳಿದು ಅವನು ಅವುಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶೀಲಸಂಪಾದನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಹೀಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವುಗಳಂತೆ ತಾಳೂ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ನಿಷಯವಾಗಿ ಅವನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರ ಸಭೆಯನ್ನು ನೆರವಿಸಿದನು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಾನು ಒಳ ಶೀಲಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿ ಅಚರಿಸ ಹತ್ತಿದನು.

ಅವನು ಕೈಕೊಂಡ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಲಾರೆನೆಂಬುದು ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಶಿವನು ತಿಳಿದು ಗಣಪುರದರಸನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು—ನೀನು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಅರಸನು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ವ್ರತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದೇಶ

ದಲ್ಲಿ ಗಾವುದಕೊಂವೂರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ೬೪ ಶೀಲಗಳಂತೆ ಆಚರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಟ್ಟುಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವದನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೋಷ್ಠರ ಆತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದವರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಇದು ಜನರ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಆಗಿ ದಾಗ್ಗೆ ಬರಹತ್ತಿತು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದನ್ನು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಒಂದುದಿವಸ ಶ್ರೀಶೈಲಪರ್ವತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಗಣಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತ ಇರಲಾಗಿ, ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಒಂದು ಮರ ಅದಕ್ಕೆ ಹಲವು ತೆರದ ಪುಷ್ಪ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಟವು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ಆಳಯ ನಾದ ಸೂರಾಮಾತ್ಯನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೀಗಿರುವುದು ನಿಜವೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅವನು ದಿನಾಲು ತನ್ನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಡವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ಪುಷ್ಪಗಳಿವೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸೂರಾಮಾತ್ಯನು ಹತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಗಿಡವೊಂದಿದೆ, ಬೇರೆ ಗಿಡಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವಕ್ಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೋಡು ಎಂದು ನುಡಿದನು ಆಗ ಸೂರಾಮಾತ್ಯನು ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಆ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಐದು ಹೂವುಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಅದರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೊನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಜಿ, ಸಂಪಿಗೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮೊಂದಾವರೆ, ಕಣಗಲೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಹೀಗಾದುದನ್ನು ಸಭಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಲ್ಲಿ ಶೀಲಗಳ ಮೂಲಕ ಒಂದು ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಉಂಟಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಇದೊಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರು ಭಾವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವವರಾದರು.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿದ್ದುದು ಎರಡನೆಯ ಮತಪ್ರಸಾರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಆಗ ಪರವಾದಿಗಳ ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಇಂಥ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಬಹು ಮುಂದುವರಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ವೇಮನಾರಾಧ್ಯನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂಥ ಮತ ಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕರ್ನಾಟಕಾಂಧ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಸ ವೈಷ್ಣವರಿಬ್ಬರು ಪಾಲ್ಗುರಿಕೆಗೆ ಬಂದು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಚಾರನನ್ನು ಕರೆದು — ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮೊಸರು ಕುರಿಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಡ್ಯ ಕುರಿಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ನಾವು ಮಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಪಾಲ್ಗುರಿಕೆಯಾರಾಧ್ಯರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಅವನ ಕೂಡ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಇವಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ — ಪಾಲು ಕುರಿಕೆದ ಮೇಲೆ ಮೊಸರೆಲ್ಲಿಯದು? ಮೊಸರು ಕುರಿಕೆದ ಮೇಲೆ ಘೃತ (ಆಡ್ಯ) ಕೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ಮೊಸರು ಕುರಿಕೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಘೃತ ಕುರಿಕೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪಾಲ್ಗುರಿಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದನು. ಚಾರನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಭಯತರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಳಲು, ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಬಲು ಗಟ್ಟಿಗನು ಚಮರನು, ಇಂಥವನ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ವಾದ ಸಲ್ಲದು. ಎಂದು ಆ ವೈಷ್ಣವರಿಬ್ಬರೂ ನಾಚಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದೆ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ವಾಗೆಯೇ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂಧ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪಸರಿಸುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಅಂಧ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಬಹು ವುರಾಣದ ಪಠಣವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಓರುಗಲ್ಲಿ (ವರಂಗಲ್ಲ) ನಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ವಂಶದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಈಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಂದುದಿನ ಸ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೋಗಿ ರಲು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುವುರಾಣದ ಪ್ರವಚನವು ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವನು ಕೇಳಲು ವೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದರು. ಅವನು ಅರಸನು ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಾಲ್ಗುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನೆಂಬೊಬ್ಬನು ಬಹುವೆಂಬುವನು ಪುರಾಣವನ್ನು ಮೊನ್ನೆ

ತಾನೇ ರಚಿಸಿದ್ದಾನಂತೆ, ಉಂಡಾಡಿಗರು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಅವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕಾಲ ಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನನ್ನೂ ಪುರಾಣ ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದವರನ್ನೂ ಜರಿದು ನುಡಿದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ್ನು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಅವರು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಅರಸನೆದುರು ಹೀಗೆ ನಡೆವದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಸನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸುವಮು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಓರುಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಮೃತ್ಯುನಾದನು.

ಅವನು ಹೊರಡುವಾಗ ಬಂಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗಮುಖೈಯನ್ನು ಒತ್ತಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಒಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದೆಂದು ಮೇಲೆ ಗುಡಾಂದ ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಓರುಗಲ್ಲಿನ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಆಗ ಬಂಡಿಗೆ ಹೊಡಿದ ಬಸವಗಳು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಲಾಗಿ ಅವು ಪುರಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು. ಪರಿಚಾರಕರು ಎಡಬಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಯಾವ ಗಂಡಾಂತರವಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರು ಬಸವಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೊಡೆದರು. ಆವರೆ ಅವು ಮೂರುಮಾರು ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಪುನಃ ನಿಂತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು. ಆಗ ಪರಿಚಾರಕರು ಮೇಲೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಗೂಳಿಗಳು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಅವರು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಅವನು ಒಂದು ಚೀಟಿ ಸಲ್ಲಿ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನ ವಃಗ ಚತುರ್ಮುಖ ದೇಶಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು, ಅವನ್ನು ತತ್ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವಿರಾಗಿ ಹಿಡಿ ಎನಲು ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಡಿಯಲು ಆ ಬೊಂಬೆಗಳು ಥಟ್ಟನೆ ಧರೆಗುರುಳಿಬಿದ್ದವು. ಆಮೇಲೆ ಬಸವಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತ ಪುರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದವು.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಪರವಾದಿಗಳು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೀಡುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಉಂಡಾಡಿಗರನ್ನು ವಿಭೂತಿ ದ್ರಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಮೊದಲು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಘನಮುಷ್ಮನೆಂಬ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದನು.

ಮುಂದೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ವರಿಗೂ ತಾನು ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗ ಪ್ರಸಾದಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನು. ಪಟ್ಟಣ ದಲ್ಲೆಯ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಂಡು ಅವನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಾದರು.

ಓರುಗಲ್ಲಿನ ರಾಜನಾದ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನು ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪರಮಾದಿಗಳನ್ನು ಒರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಕೂಡ ವಿವಾದಗಳು ಜರಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ವಿವಾದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವಶರಣರ ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದನು. ಅರಸನು ಅವನ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ಸ್ತೋತನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದೊಂಕಿಪರ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥನು ಹಿಂಬತ್ತು ದಿವಸ ಕಳೆದು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದನು. ಅವನು ಬರುವ ಮುಂದೆ ಅರಸನಿಂದ ತನಗೆ ದೊರೆದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು.

ಓರುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅರಸನ ಎದುರಿಗೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತೋರಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಮತ್ತು ವಿದ್ವತ್ತೆ ಇವುಗಳ ವಾರ್ತೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಾಣಿ ರಂಗನಾಥನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವಾಚಾರ್ಯನು ಓರು ವಿದ್ವಾಂಸನಾದುದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ವಾಕ್ ಪ್ರಾಫಿತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಮಾಶಯಗಳನ್ನೂ ಅವನು ಓರುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುತ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕೆಡಹಿದ್ದನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಖತಗೊಂಡು ಅವನನ್ನು ನಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನು. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಗೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಬರುವ ಮುಂದೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಲೋಕಾಯತರು, ಬ್ರಹ್ಮನಾದಿಗಳು, ಬೌದ್ಧ ಜೈನರು ಮೊದಲಾದ ಪಂಗಡದವರನ್ನು ಹುರಿಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಕರೆತಂದನು. ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಮತಪ್ಪರ ಒಂದು ಮೊದ್ದೆ ತಂಡವೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಹೀಗೆ ಅವರು ಕೂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಅನಂದ ಭರಿತನಾದನು. ಅವನು ಅವರ ಸಭೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದನು. ಆಗ ಪರವಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಒಕ್ಕಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಸಭೆಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅಸರೊಡನೆ ವಾದಿಸಲು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಅಣಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ವಾದವಿವಾದಗಳು ಹಲವು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ವಾಗ್ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಚಕ್ರಪಾಣಿ ರಂಗನಾಥನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆಗ ರಂಗನಾಥನು ಮಗ್ಗಾನ ಮುಖನಾಗಿ ಉಮ್ಮಳಿಸುತ್ತ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುವವನಾದನು.

ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪರ್ವತದ ಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದಲೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಆ ಪವಿತ್ರ ಪರ್ವತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು, ನೋಡಿದರೆ ಅದು ದೋಷವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸತ್ತಿಗಿಯನ್ನು ಅಡ್ಡ ಹಿಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋದನು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವು ಅವನಿಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಮೂಡಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೂಡಲೇ ಹಿಂಗಿ ಹೋಗಿ ಅವನು ಪೂರ್ಣ ಕುರುಡನಾದನು.

ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಗಲು ಅವನು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ಅಹೋ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನರಸಿಂಹನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕನು. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ದೈನ್ಯ ಬಟ್ಟು ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರಲು ನರಸಿಂಹನು ಅವನಿಗೆ -- ನೀನೇನು ಬೇಕು? ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು, ರಂಗನಾಥನು ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹನು -- ನೀನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಡೆಗೆಯೇ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ರಂಗನಾಥನು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ರಂಗನಾಥನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ -- ನೀನು ನನಗೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ನೀನು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಕಡೆಗೆಯೇ ಹೋಗು. ಅವನೇ ಎರಡನೇ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಡುವನು ಎಂಬ ರಬ್ಬಗಳು ಮೂರ್ತಿಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಟವು. ಅದಕ್ಕೆ ರಂಗನಾಥನು ನೀನೇ ಏಕೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೇಳಲು ಅವನು ಉಳಿದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಅವನಿಂದ ಪಡೆದು ಅತ ನಿಂದಲೇ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ರಂಗನಾಥನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ನಾನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅವನ ಕುಮಾರನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬಸವನು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಭಸಿತವನ್ನು ಹಚ್ಚಲು, ಅದು ತಿರುಗಿ ಬಂದಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬಸವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನಾದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ರಂಗನಾಥನು ಎರಬೈವಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಪ್ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಉಳಿದನು.

ರಂಗನಾಥನು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೀಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ರರಭ ಚಾರಿತ್ರ ಎಂಬ ಎರಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಅವನು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ೬೪ ಶಿಲಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅವುಗಳಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದನು. ಹೀಗಿರಲು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೆ, ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಮ್ಮನೆಂಬವಳು ತನ್ನಂತೆಯೇ ೬೪ ಶಿಲಗಳನ್ನು ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮಗ ಚತುರ್ಮುಖ ಬಸವ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪರಿಚಾರಕರೊಂದಿಗೆ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು.

ಅವನು ಮೊದಲು ಪಂಚನಂದಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಈಗ ತುಮಕೂರ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಕಕುದ್ಗಿರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಲೆಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈ ಗ್ರಾಮವು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಿಂದ ನೈಋತ್ಯದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸುಮಾರು ೬೦-೭೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಕುದ್ಗಿರಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ತಾರಕಾಚಲವೆಂಬ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಇದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಲೆಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಈ ಪರ್ವತಪ್ರಸೇರದಲ್ಲಿ ತಾರಕಾಸುರನ ಮಕ್ಕಳು ಉದ್ಬಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವು ಇಲ್ಲಿ ಉದಯವಾಯಿತು. ಈ ಲಿಂಗವಿದ್ದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಪವಿತ್ರವಾದುದೆಂದು ಮರಾಠ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬೇಗಳೂರ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮಾಗಡಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಈ ಗ್ರಾಮದ ವಾಯವ್ಯದಿಕ್ಕಿಗೆ ೫-೬ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಕಲ್ಲೆಗ್ರಾಮವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವಿದೆ.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಕಲ್ಲೆಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚನ್ನಮ್ಮನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಶಿವಗಣ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಾಲ ಕಳೆದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಅವಕ್ಕೋಪ್ಪರ ಅವನು ಚನ್ನಮ್ಮನ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಚನ್ನಮ್ಮನು ಅವನ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಸೋಮನಾಥನು ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಆತುರಪಟ್ಟ ಅಲ್ಲಿರಲು ಒಪ್ಪದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಅವಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

ಆ ಮೇಲೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ವೃಷಭಗಳು ಮುಂದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟವು. ಅವು ಏನು ಮಾಡಿದವೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೇಕಾಯಿತೆಂದು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಶರಣರನ್ನು ಕೇಳಲು ಅವರು ಭಸಿತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವಕ್ಕೆ ಮೂರಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ. ಹೀಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸಲ್ಲದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ವೃಷಭಗಳು ಮುಂದೆ

ಒಂದಡಿಯನ್ನಿಡದೆ ಹೋಗಲು ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಇದು ಚೋದ್ಯವೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಯುಕ್ತ ವಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಚನ್ನಮ್ಮನ ಮನೆಗೆಮೇ ತಿರುಗಿ ಬಂದನು.

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಶಂಕರನು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ — ದುರ್ಘಟವಾದ ಸರ್ವ ಶೀಲಗಳನ್ನು ನೀನು ಈ ವರೆಗೆ ಅಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆ. ಹೀಗೆ ಅಚರಿಸುವವರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವಕ್ಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಶಂಕರನಿಗೆ — ನನ್ನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಅಚಾರವು ನೆಲಿಸಿರತ್ತದೆ. ಇಂಥದನ್ನು ನಾನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ತರಲಾರೆನು. ಶಿವಾಚಾರವು ನನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆಲೆ ಸಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಲಿಂಗ ದೇಹವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಶಿವ ಶರಣರು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರು. ಅವರು ಇಂಥ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಖಂಡಾವೈಶ್ಯತ, ಸುಖರೂಪ, ನಿರ್ಗುಣ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಲಿಂಗದಿಂದಲೂ ನಾನು ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲಾರೆನು. ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ಶರಣನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಘನ ಸವಗುಳಿ ಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಂಕರನು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಉತ್ತರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅತ್ಯಂತ ಅನಂದ ಬಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ಮುಂದೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದಮೇಲೆ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ — ನನಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ೨೧ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮುಂದೆ ಸಮಾಧಿಯಾಗುವ ದಿನವು ಬರಲು ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಕರೆದು ಅವರಿಗೆ — ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಮುಂದೆ ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಫಲನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ವಾಳಾಗುವದು. ಇದನ್ನು ನೀವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನಾಯಾಚಾರ್ಗಡದಲ್ಲಿ ಮುಕುಟಾ

ಗಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಘನತರವಾದ ಒಂದು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅದು ಮುಗಿದಬಳಿಕ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ತನ್ನ ಅವಸಾನವೇಳೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅವನು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನಿಳಿದು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಗೊಂಡು ಭಜಿತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಲಿಂಗ ಪಾದೋದಕದಿಂದ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನೆಗೈದು ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾದನು.

ಭಕ್ತಜನರು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅದರಮೇಲೆ ಎರಡು ವೃಷಭಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಘನಮುಖನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವನರಾದರು. ಅವನ ಈ ಸಮಾಧಿಯು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದೆ.

ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಹೀಗೆ ಲಿಂಗೈಕ್ಯನಾದ ಬಳಿಕ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಅವನ ಮಗನಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬಸವನಿಗೆ ಗುರುವಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥ ಕಾರರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಖಮಂಡಲ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ ವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೂ ಇತರ ಅಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಪಂಡಿತರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ರೀತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವರ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ತಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲಾರನೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಂಥ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲ ಪಂಗಡಗಳು ಈಗಲೂ ಲಿಂಗ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಈ ಅಂಥ ಪಂಡಿತರಂತೆ ಆಚರಿಸದೆ ಶಿವಶರಣರ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾ :— ಅವನು ಕೈಕೊಂಡ ೬೪ ಶಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ೪ನೇ ಶಿಲೆವು ಪಂಚ ಸೂತಕಗಳನ್ನು ಬಿಡುವದೆಂಬುದಿದೆ. ೫ನೇ ಶಿಲೆವು ತದ್ವಿನ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಇದೆ. ೬ನೇ ಶಿಲೆವು ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಾನ ಲಿಂಗಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಇದೆ. ೭ನೇ ಶಿಲೆವು ಜಂಗಮ ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಿವೆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನಮಾಡಿ

೨ ಜಂಗಮದ ಶೇಷವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದೆ. ೧೫ನೇ ಶೀಲವು ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಸೂತಕಗಳನ್ನೆಣಿಸದಿರುವುದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಶೀಲಗಳಿಂದ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ಅಂಥ ವೀರಶೈವ ಪಂಡಿತರು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೆಲ ಮೊಂದು ಮಿತ್ರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ನಡೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರು ೬೪ ಶೀಲಗಳ ಕಟ್ಟಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಅವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ನಡೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶೀಲಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಅವರು ಅನುಸರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರು ಭವಿಷ್ಯ ಕೂಡ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ, ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ, ಕೊಂಡಗೊಳಯ ಕೇಶಿರಾಜ, ಮುಘವರಸ, ಮೊದಲಾದವರು ಭವಿಷ್ಯಾದ ರಾಜರಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅವೇ ಶಿವಶರಣರು ಒಕ್ಕಲತನ, ಕುರಿ ಕಾಯುವುದು, ತೊಗಲು ಹದಮಾಡುವುದು ಇಂಥ ಶೀಲಾಚರಣೆಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಶಿವಾನುಭವಿಗಳೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಶೀಲಗಳ ಅಚರಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರು ಅವುಗಳ ಬಿಗಿತನವನ್ನು ಸಡಿಲು ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರು ಹೀಗೆ ಅಚರಿಸಿದ್ದು ಜಾಣತನದ ಸಿಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಉಮ್ಮೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಜಾತಿಗಳು ಕಡಮೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬಾರದಂತಾಯಿತು. ಅವರ ಬದಲು ನೀತಿ, ಧರ್ಮ, ಸುವಿಚಾರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ಕಾಯಕದ ಮಹತ್ವವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ವಚನಕಾರರಾದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಶಿವಶರಣರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅದರ ಅಂತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಳಗಾದುದು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಜಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ರೀತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಯಾರೂ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಸಾರವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥ್ಯನು ಆರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಶಿಷ್ಯಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಜನಮಾನ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿನಶೇಖರ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದ ಬೆಂಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಅನಂತಪುರ, ಕಡಪ, ಆರ್ಕಾಟಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಂತೆ ವೀರಶೈವ ಮುಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ವಚನ ವಾಙ್ಮಯದ ರೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಸಾರ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಒಹಳ ದಿವಸ ನಡೆದದ್ದು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರನ ಕಾಲಕ್ಕೆಯೇ ಅವರ ಗತಿಯು ಒಹಳ ಮುಂದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದದ ವಿಚಾರಗಳೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಮ ಕರ್ಮತತ್ವವೂ, ಹಿತ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣಗಳೂ ಮುಂದುವರಿದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ ರ ತರುವಾಯ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಂತು ಹೋದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ತೋರಿಬಿಡಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರಹೊತಾಳಾಗಿ ವಚನಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬಹುಜನರುಪ್ಪತ್ತಂತೆ ಹಾಗಿ ಬರೆದದ್ದು ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಗಣಭಾಷ್ಯ ರತ್ನಮಾಲೆ, ಲಿಂಗರೀಲ ಸಿಲಾಸ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪಾದನೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ವಚನಸಂಗ್ರಹ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾದವು.

ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಚನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ೬೦-೭೦ ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ನಡೆದು ಮುಂದೆ ಅವು ಕುಂಠಿತವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಗೌಡರಿಂದ ಗೌಡರ ವರಿಗೆ ಆಳಿದ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದನೆಂಬ ಕಥೆಯು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಅವನಿದ್ದ ಕಾಲವು ಗೌಡರ ಕಾಲವು ತರ್ಕಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಸೋಮರಾಜ ಕವಿಯು ಬರೆದಂಥ ಉಪ್ಪಟ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನು ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಊಹಿಸಿ, ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಇದ್ದನೆಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಗೌಡರಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ, ಅವನಿಂದ ಮೂರು ತಲೆಯ ಕರುವಾಯಿ ಅಂದರೆ ೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನು ಅಂಧ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜನಾಗಿ ನ್ತರಿಂದ, ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ವಿಧ್ವಾಂಸರು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೈವರು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಮಹಾ ಕವಿರಾಘವಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಇದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಬಹು ಜನ ಕವಿರಾಘವರಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಂಬಂಧ ಎಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಳೆದು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರತ್ಯಂತರ ಅಧಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಹೊರ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಬರಲಾರದು.

ಹೀಗೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸೋಡಲ ಅವನು ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಅಂಧ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಾಮದವನಿರಬೇಕೆಂಬ ಊಹೆಯು ವ್ಯಥೆ ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವನು ಮಧ್ಯ ಅಂಧ ದೇಶದವನಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವನು ಸಮಾಧಿಹೊಂದಿದ ಕಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬಹಳ ದೂರವಿರಬಾರದು. ಇಂಥ ಗ್ರಾಮಗಳು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ೧ ಒಂದು ನಾವು ಒಂದೆ

హేళిదంతే చిక్క బళ్ళాపురద బుత్తరక్కే ౫-౬ మౌలగాళ మోలే
 ఇరుత్తదే. ఈ గ్రామద బుత్తరక్కే సురేకుంటి మత్తు
 దక్షిణక్కే మరసనకల్లి ఎంబ గ్రామగళవే. హాలుకురికే ఎంబ
 ఠేసంన గ్రామవు ఈగిన దిగ్రి నకాళియల్లి దోరేయవదిల్లి. ఆదరి
 ఆదు హళే నకాళియల్లి దోరేయత్తదే. ఇదేదేసంన ఇన్నోండు
 గ్రామవు ఇదే జిల్లీయల్లి తిపటొరిన బుత్తరక్కే ౯ మౌలిస
 మోలే ఇదే. ఇమ ఈగిన నకాళియల్లిదే. ఈ గ్రామద విషయవాగి
 ఠేట్టిగే సంజోధిసలు తరళబాళ బుజ్జసి తరవట్టుధికారిగళు ఇదే
 గ్రామదల్లి నోదలు నేరిసిద్దు ఆవర పేతదల్లి పేట్టిక్కే ఒంబ
 సర్పభూషణ సిద్దలింగ ఒడియరు ఎంబవర గద్దుగేయు ఇల్లి ఇదే.
 ఆదరి నే లిస రాసనదల్లి “పాల్పరికే” ఎంబ ఠేసరు ఇదే. ఈ రాస
 నవు ౨౬౨ వర్సా హందిసదిరుత్తదే. ఈ గ్రామదల్లి ఆనేకదేవాలయ
 గళిర త్తనే. ఇదరింద ఇమ పురాతన గ్రామవేంబుదు స్తవ్వు.
 ఆదరి ఈ గ్రామవు కన్నడదేరవ మధ్యదల్లి ఉత్తదే. మత్తు ఆదరిల్లి
 సోమేశ్వరన దేవాలయఃవిల్లవేంబు తిళవ,బర.త్తదే. ఆదరింద
 ఇదు సోమారాధ్యన స్థళవేంబుదర బగ్గే సందేదవు బుంటాగొత్తదే.
 ఆదరి చిక్కబళ్ళాపురద బుత్తరక్కే ఇరువ గాలకుర్క గ్రామవు
 ఈగిన దిగ్రి నకాళియల్లి దోరేయదిద్దరొ హందిస నకాళియల్లి దోరే
 యుత్తదే. ఈ గ్రామద హందిస ఆనరేషగళు అల్లి ఇరబమదు.
 ఇదు ఆంధ్ర దేరవ మోరిగే సమోపవింవదరింద మత్తు ఇల్లి
 సోమేశ్వరన దేవాలయఃవిరుత్తదేంబు తిళద,బరవదరింద ఇమ
 సోమారాధ్యన గ్రామవిరబమదేంబు నావు బూపిసిద్దీనే. ఆదరి
 ఈ విషయవు ఇన్నో ఠేట్టిగే సంజోధన మాడతక్కద్దాగిదే. ఆదరి
 ఆదు యావ గ్రామవిద్దరొ ధచ్చద స్థితీయల్లి ఆదు తుమకూర
 జిల్లీయల్లిదేంబు బూకుసలు యావ ప్రత్యవాయవు కండుబరు
 నదిల్లి.

పాల్పరికే సోమారాధ్యను ఘంగిరననతారవేంబు ఆంధ్ర
 మత్తు కర్ణాటక గ్రంథకారరు తన్ను గ్రంథగళల్లి ఠేళువదుంబు.
 ఇదరింద ఇవన మతత్వవు ఎస్పిదేంబుదు కండు బరువదు.

ಕಥಾಂತರಗಳು.

(೧) ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿವರಣೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತೋಟವ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೇಮನನ ಮಗ ಗುರುಲಿಂಗಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಲಿಂಗಣಾರಾಧ್ಯನು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಮಂಗಲಾಂಬೆ, ಅವರ ಮಗ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಆದರೆ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆಯು ರಾಮಿತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯು ಹೆಸರು ಮಹಾದೇವಿಯಮ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಭವನೀಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇದನ್ನು ನಾನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

(೨) ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ವೇಮನನ ಮೊಮ್ಮಗ ಬಸವೇಶನು ದಿಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತನೆಂತಲೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕಟ್ಟಕಾರ ಪೋತಿದೇವನೆಂಬವನು ಅವನಿಗೆ ಲಿಂಗೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದೆ. ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ವೇಮನನ ಮಗ ಗುರುಲಿಂಗಾರ್ಯನು ಅವನಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಲಿಂಗಬೋಧಿ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಶೋಧಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

(೩) ಕಲ್ಹಾಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವರಣೆ ವಿರಮ್ಯನೆಂಬ ಸಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯ ಕಥಾಮಣಿ ಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ತೋಟವ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಕೆಯ ಹೆಸರು ಚನ್ನಮ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸಂಶೋಧಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವಿದೆ.

ಗುಜರಾಥ ದೇಶದ ಶಿವಶರಣರು.

ಶಿವಶರಣರು ಕೇವಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉದಯವಾಗಿ, ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮತ್ತೆ ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಶರಣರು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಗಿಂದ ಗೈ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ನಾಚಕರ ನಿರರ್ಥನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಓಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದ ನನ್ನಯ್ಯ ಸುಬ್ಬಾನಿಗಳು, ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದ ಬೊಂತಾದೇವ, ಮಹಾದೇವರಾಜ, ಅಥವಾ ಮೋಳಗಿ ಮಾರಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಗಳು, ಕೇರಳ (ಮಲಬಾರ) ದೇಶದ ಗೊಗ್ಗವೈ, ಚಾರಮರಾಯ, ಭ್ರಗಾಯಕ ಮೊದಲಾದವರು, ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶಿವಲಿಂಗ ಮಂಚಣ್ಣಗಳು, ದ್ರಾವಿಡ (ತಮಿಳು) ದೇಶದ ಚನ್ನಯ್ಯ, ಮೆರಮಂಡ ದೇವ, ಎಡೆನುತದ ನಾಗದೇವ, ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕರು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದ ಉರಿಲಿಂಗ ದೇವ, ಉರಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ, ಕೋಲಂಬೆ, ಸೋಹಳಿಯ ಸೋಮನೈ, ಪರಿವಣಿಗೆ (ಪರಳಿ)ಯ ನೈಜನೈ, ಭಲ್ಲುಕೆ, ಭಾಲ್ಕಿ) ಯ ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯ, ಮೊದಲಾದವರು, ಪರ ಪ್ರಾಂತದವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ದೇಶವಲ್ಲಂತೂ ತ್ರಿಸತಿ ಪಂಡಿತ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಸೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮರಾಧ್ಯ ಹೀಗೆ ಬಹು ಜನ ಶಿವ ಶರಣರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಶಿವ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಕಥೆಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಗುಜರಾಥ ದೇಶವೂ ಅಪವಾದವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಲಿಗೆರೆ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದ ಅದಯ್ಯ ಅಥವಾ ಅದಿಲೆಟ್ಟಿ, ನಾವದಿಗೆಯ ಗುಡ್ಡಮೈ, ಸೊಡ್ಡಳ (ಪೌರಾಷ್ಟ್ರ) ಬಾಚರಸ ಇವರೆಲ್ಲರು ಗುಜರಾಥದವರಿದ್ದು ಇವರು ಪೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಾವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತಮಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಿವಾನುಭವದ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಈ ಮೊದಲಿಗೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಪೌರಾಷ್ಟ್ರ ಅಂದರೆ ಗುಜರಾಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ

ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ
ಶಿವಶರಣರ ಪ್ರಭಾವವು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೀ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೆ
ಷ್ಟೆಯಲ್ಲ, ಪರಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹಬ್ಬುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು
ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಿವಶರಣರ ಕೀರ್ತಿಯು ಒಗೆಗೆ ಹಬ್ಬಲಿಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ನರೇಪ
ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ೧ಂ ನೇ, ೧೨ ನೇ, ೧೩ ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ
ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ವೀರ ಪುರುಷರೂ, ಧರ್ಮ ಸಂಭಾರಕರೂ, ತತ್ತ್ವ
ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅವರು ಮಾಡಿದ
ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರು ಭಕ್ತತುಂಡದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ
ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಜೈನ, ಶೈವ,
ವಾಶುಕತ, ಕಾಳಾಮುಖ, ರಾಮಾನುಜ, ಆದ್ವೈತ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿತ
ರನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಇಡೀ
ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು
ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಕರ್ನಾಟಕ
ದೇಶವು ಆಗ ಗೋವಾವಂಶ ವೀರರ ಮರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗುಜರಾಠ
ದೇಶವು ಸೇರಿ ಪ್ರಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಗುಜರಾಠ ದೇಶ
ದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜರ ವಂಶಜರು ಕೆಲ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯ
ವಾಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಎರಡೂ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು
ಜಿಳಿಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಜನ ಗುಜರಾಠರು ಕರ್ನಾಟಕ
ಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರು
ಬಹುಶಃ ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ಡ ಮತ್ತು ಗುಜರಾಠ ದೇಶಗಳ
ಬಂದರಗಳಿಂದ ಕಾರವಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂದರುಗಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ
ಒಳದೇಶದೊಳಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಬಸವಾಸಿ,
ವಾಸಗಲ್ಲು, ಗೋದಿ, ಹಲಸಿ ಇಂಥಾ ಮಾರ್ಗಮಯವಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ
ಗಳಲ್ಲಿ ಕವಂಜ ರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಉದಯವಾದವು. ಈ
ಪಟ್ಟಣಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದ ಬಂದರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗಗಳ
ಮೇಲಿವೆ. ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯಾಪಾರವು
ಗುಜರಾಠ, ಕರಗ, ಮೊರಾ ಅಥವಾ ನೊಂದಲಾದ ದೇಶಗಳ ಕಡೆ

ನಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯ ಒಂದು ಕಾಳಾಮುಖರ ಸಿಲಾಶಾಸನ
ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ವೀರ ಬಣಂಜುಗಳು ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ
ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಊಹೆಯಿದೆ. ಇದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಇದು
ಅಗಿನ ನಿದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣೆಯಾದ ಶಿವಪ್ರಿಯ
ನಾಚಿಯ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ನಾಚಯ್ಯ ಆರುಣಾದ್ರಿಯರು ಪರ
ದೇಶ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಲಕೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕಂಡು
ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗುಜರಾಥಕ್ಕೂ, ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಹಿತ ಸಂಬಂಧ
ವಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳವಳಿಗಳ
ಪರಿಣಾಮಗಳು ಗುಜರಾಥ ದೇಶದ ಮೇಲೆಯೂ ಅಗುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅನು
ಮಾನ ಮಾಡಲು, ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯನಾಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ
ಗುಜರಾಥ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಶರಣರು ಅಗಿಹೋಗಿರುವರೆಂಬುದು. ಅಸಂಭ
ವ್ಯವಲ್ಲ.

ಗುಜರಾಥದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅತ್ಯಲ್ಪ
ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಈ ದೇಶವು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾ
ಯದ ನಾಡಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮನಾಥನ
ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು, ಇದು ಇದರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾ
ಲಯವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು
ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರು ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣುತ್ತ ಬಂದಿ
ದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗಜನಿ ಮಹಮ್ಮದನು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ
ಮಾಡಿ ಆದರಲ್ಲಿಯ ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿ, ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ
ಆಪರಮಿತ ಹಣವನ್ನು ದೋಚಿಗೊಂಡು ಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲ
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೋ ಹಾಗೆ
ಯೇ ಈ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ವಾದುದು. ಈ ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವವರು
ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಿಕರಾದವರನ್ನು
ಏಕವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಶರಣರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ
ಅವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಗಣ ಸಹಸ್ರ
ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದ ಶಿವರೂಢರು ಭವಗಾಂಧರ್ವ. ಅವರು ವೀರ ಕೈವರನ್ನು ಜೈ ಆಲ್ಲ, ಕೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೋದವ ಎಲ್ಲರನ್ನು ತಮ್ಮವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆದರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳು ದೇಶದ ಪುರಾತನರು ವೀರ ಕೈವರಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರನ್ನು ಅವರು ಮನ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ದೇಶದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ವೀರ ಆಚರಣೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವರೂ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯೀರ ಮತ್ತು ಕೇರಳ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ರಂಗಾರನ್ನು ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಅಂದರೆ ಗುಜರಾಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಗಿ ಹೋದವರನ್ನು ತಮ್ಮವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗಿ ಹೋದ ಶಿವರೂಢರು ಉದಾರ ಹೃದಯಿಗಳಾಗಿ ಶಿವಶಿಷ್ಯನಾದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆದರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಈಗ ಕಾಣಿಸಾಡದಷ್ಟೆ ಜುನಾ ಗತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ವೈರಾಸನ ಎಂಬ ಬುವರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಇದು ಇವುಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಣ ಸೋಮನಾಥದೇವ ಪಟ್ಟಣ, ಪ್ರಭಾಸ ಪಟ್ಟಣ, ಅಥವಾ ವೈರಾಸನ ಪಟ್ಟಣ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥನ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಅದರ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಹಾಳಾದ ಅನರೇಷಗಳು ಸಸರಿಸಿವೆ. ಇವು ಅವರ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ವೈಭವದ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧ ಭರತ ಸಂಕಾರನವರು ಈಡೆಗೆ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಹಿಲ

ಗುಜರಾಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಳಾಸವತಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೀಕುಂಭರಾಯನೇಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಸೋರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ೨೦ ಗಾವುಗಳ ದೂರವಿರುತ್ತದೆ. ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವನು ದಿನಾಲು ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆ ನೋಡಲೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಶಿವನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ — ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಮಾಯಾವಿಕಾರನನ್ನು ಕೊಡದ ಒಂದು ಮಗನು ಜನಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಲಿಂಗದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಅವನಿಗೆ 'ಹಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು.

ಹಿಹಿಲನು ಚಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೇವಲ ಹಂಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವವನಾದನು. ಅವನು ಸಚ್ಚರಿತ್ರನು ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರಿಯು. ಅವನು ಮಾಯೆ ಎಂಬುದನ್ನೇನೂ ಅರಿಯನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಂಕರಭಾವವುಳ್ಳವನಾದವನು. ಶಂಕರನ ಧ್ಯಾನದ್ವಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವನು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರಿವುಳ್ಳವನು. ಅವರೂ ಜನರಿಗೆ ಅವು ಅರಿಯದಂತೆ ಇರುವನು ಅವನು ತಾನಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕು ಬೇಡವನ್ನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ಅವನು ಮುಗ್ಧನೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರಾದರು. ಇವೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಿಹಿಲನು ೧೬ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವನಾಗುವ ವರೆಗೂ ಅರಮನೆ ಸುಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದನು.

ಅಮೇಲೆ ಸೀಕುಂಭರಾಯನು ಮರಣಹೊಂದಿದನು ರಾಜನು ಸದಾಚಾರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುರ ಜನರೂ ಬಂಧು ಜನರೂ ಅತ್ಯಂತ ಮೆಚ್ಚುಬಟ್ಟರು. ಅವರು ಹಿಹಿಲನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಕುಸೂರನೇ ನಿನ್ನ ಜನಕನು ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ನನ್ನೊಡನೆ ಇಡೀ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನು — ರಾಜನಿಗೆ ಮರಣವಾಯಿತೆನ್ನುವಿರಿ. ಮರಣದ ರೀತಿಯು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಮುಗ್ಧಭಾವದಿಂದ ಕೇಳಲು ಅವರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೆಚ್ಚುಬಡುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಣ ಭೂಮಿಗೆ ಕರೆತಂದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರಸನ ವೇಷವನ್ನು ಚತುರ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಚಂದನದ ಕೊರಡು, ಕಂದಗಿಲದ ದಿಂಡುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿದ್ದರು. ರಾಜಕುಮಾರನ ಕಯ್ಯಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಲೆ ಕೂಳಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರು. ಚತುರನೇಲಿ ಅರಸನ ವೇಷವು ಸುಟ್ಟ ಭವ್ಯನಾಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಓಹಿಲನು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ - ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಬರುವನು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವರು - ಕುರೂರಸೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಎಂದೂ ತಿರುಗಿ ಬಾರನು. ಅರಸನು ಬರುವುದನ್ನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಅವನು ಎಂದೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಕಾತುಕಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ ಉಳಿಗದವರಿಗೆ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವರ, ಅರಸನು ತಿರುಗಿ ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಓದಿದ್ದವರಿಗೆ ಇವ, ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು - ನನಗೂ ಇಂಥ ಮರಣವೇ ಬರುವದೋ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು ನಿನಗೂ ಬೀಗಿಯೇ ಸರಿ ಎಂದದರು. ಅವಕ್ಕೆ ಅವನು, ಈ ಮರಣವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವವರಾರು? ಅಂಥವರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮಿಂದಾಗದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿವಭಕ್ತನಿದ್ದು, ಅವನು - ಇಲ್ಲಿಂದ ಇವುತ್ತು ಗಾವುವದ ಮೇಲೆ ಮಾರಾಪ್ಪ ಸೋಮೇಶ್ವರ ನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮಾತ್ರ ಮರಣವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವನು ಓಹಿಲನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವಟ್ಟು ಇಂದು ನಾನು ಭವ್ಯನಾದೆನೆಂದು ನುಡಿದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸೋಮ ನಾಥನನ್ನು ಎಂದು ಕಾಣುವೆನೆಂಬ ತನಕವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೂಜನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೋದನು.

ಮರುದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಭವ್ಯನಾದ ರಾಜವೈಭವದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕಿದನು. ಕಾಪಿನವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ತಾನು ಹೊದ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೆಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಭಸಿತವನ್ನು ಹೂಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥನ ಧ್ಯಾನವೇ ಧ್ಯಾನವಾಯಿತು. ಸೋಮ ನಾಥನನ್ನು ಎಂದು ಕಾಣುವೆನೆಂಬ ತನಕವೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೂಜನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೋದನು.

ಆಗ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೀಗೆ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದು ಅನುರೋಧಿಸಿದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳಾದರೂ, ಅಂತಃಪುರವ ಸ್ತ್ರೀಜನರು ಗೋಳಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಓಹಿಲನು ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೀತಿ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕೆಯಿಂದ ಸೋಮನಾಥರ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಅವನು ಆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು, ಮೂರನೆಯ ದೇವಾಲಯದ ಕಳರವನ್ನು ಕಂಡನು. ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಅವನು ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ದ್ರೋಣನಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸೋಮನಾಥನ, ಇಂದು ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು, ಎಂದು ಸುದೀಯುತ್ತ ಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ದೇವಾಲಯವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೋಮನಾಥನ, ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ದೇವರಿದುರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೆಲ್ಲಾ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಗಿವಹಿಕ್ಕೊಂಡನು. ಸೋಮನಾಥನ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಸೇವೆಯ ನಿನ್ನ ಎಂದು ಸುದೀಯುತ್ತ ದೇವರಿದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನು. ಹಗಲು ಹೋಗಿ ಸಂಜೆಯಾದರೂ, ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಅವರೂ ಅವನು ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕದಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಚಾರಕನೊಬ್ಬನು ದೇವಾಲಯವಲ್ಲ ಬಂದು ಬಳಿಗೆ ಓಹಿಲನನ್ನು ಕಂಡು — ನೀನಾರಗಿ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ? ಹೊರಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಲು, ಅವನು — ನಾನು ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ಬಿಡಲು, ಬಿಡಲು ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ರಿಂಗವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು. ಆತ ಪರಿಚಾರಕನು ಅವನ್ನು ಗಣಿಸದೆ, — ನೀನು ಹೊರಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು.

ಅವನು ಓಹಿಲನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು — ಎಲೋ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ ನಾನು ಎತ್ತಿರಲು ಎಂದು ಮುಖವನ್ನು ಕುಳಿತನು. ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿ ಆತಲನಾದ ದೇವಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳು ಸೋಮನಾಥನನ್ನು ತಾಕಲು ಅವನು ಅದೇ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪೂಜಾರಿಯ ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು — ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಓಹಿಲನು ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ತಿವನಂತಾಯಿತು. ಪೂಜಾರಿಯು ನೆದನೆಸೆಯುವ ಸುತ್ತಲೂ ನಡೆಗುತ್ತ ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿ

ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಒಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆಯೆ; ಓಹಲನು
ಮಾಃಬಿಡುತ್ತ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು
ಸೋಮನಾಥನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕದಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಓಹಲನನ್ನು
ಒಳಗೊಂಡನು ಮತ್ತಿತಾನು ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು.

ಓಹಲನು ಸೋಮನಾಥನ ಇದಿರಿಗೆ ಬರಲು ಅವನಿಗೆ ಹೋದಜೀನ
ತಿರುಗಿ ಒಂದಂತಾಯಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸೋಮನಾಥ
ನನ್ನು ಅಮುಚಿಕೊಂಡು ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥ
ನನ್ನೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿದನು. ಇದೇ ರೀತಿ ಅವನು
ಸೋಮನಾಥನ ಮನ್ನಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲ ಕಳೆದನು.

ದೇಗಾವ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತ ಜನರ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳೂ ಪೂಜಾದಿ
ಕಾರ್ಯಗಳೂ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಹು
ಜನರು ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೆರೆದರು. ಅವರೆ ಓಹಲನು ಸೋಮನಾ
ಥನ ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭರದಲ್ಲಿ ಎನನ್ನರಿಯದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು
ಆಗ ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗಮೊಳಗಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುವಂತೆ— ಎಲೆ ಕಂಡ
ನೀನು ೧೨ ವರ್ಷ ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ತಂದು ನನಗಿಕ್ಕ. ಅಂದರೆ
ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ರೀತಿ ಸಹಿತ ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವೆನು, ಎಂಬ
ಧ್ಯಾನಿಯು ಹೊರಟಿತು. ಓಹಲನು ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನಗೆ
ಒಲಿದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಹರ್ಷದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿದನು.

ಈ ಸಂಗತಿಯು ವಿಚಾಸವತಿ ಪಟ್ಟಣದ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರು
ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಒಲಿದನೆಂದು ಹರ್ಷಯುಕ್ತರಾಗಿ ಅವನಿ
ಗೋಪ್ಯರ ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ತರಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅಸಂಖ್ಯ ಬಲಿಷ್ಠ ಪುರುಷ
ರೂ, ಪಸಾರದವರೂ ವ್ಯವಹಾರಿಗಳೂ ಕಂಬಿಕಾರರೂ ಗುಗ್ಗುಳವು
ಸಿಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.
ಒಬ್ಬಗೆ ಅವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸೋಮನಾಥನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿರು
ವಾಗ್ಗೆ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದ ಭಕ್ತರು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾ
ಇಪ್ಪರು. ಒಬ್ಬಗೆ ಗುಗ್ಗುಳವ ರಾತಿಯು ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಬಂದು

ಬದ್ಧಿತು. ಓಹಿಲನು ಸುವಾಸಿತವಾದ ರಸಮಯವಾದ ಬೇರೆ ಕೆನೆ ಧೂಪವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಸೋಮನಾಥನ ಇದಿರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಅವರ ಕಂಪು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪಸರಿಸಿತು. ಅದರ ಕಂಪು ಶಿವನ ಮೈಯ್ಯು, ಮುಖ ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ತಗಲಿತು. ಆಗ ಸೋಮನಾಥನು ಶಿವಲಿಂಗದೊಳಗಿಂದ ತನ್ನ ಹತ್ತವನ್ನು ಹೊರಗೆ ನೀಡಿ ಅವರ ಸೋಗಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ನೆರೆದ ಜನರು ನೋಡಿ ಚಕಿತರಾದರು. ಹೀಗೆ ಓಹಿಲನು ೧೨ ವರ್ಷ ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ 'ಧೂಪದೋಹಿಲ'ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಓಹಿಲನು ಹೀಗೆ ಧೂಪವನ್ನು ೧೨ ವರ್ಷ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಲಿಯುವನೆಂಬ ಭರವಸೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸೋಮನಾಥನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು... ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಸಿಮುವ.ವು ಇಂದಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಈಡು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು — ನೀನು ಇಷ್ಟುದಿನ ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತಿಯು ವೃಥಾವಾಯಿತು. ಅದು ನಿನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿನ್ನವಲುವಾಗಿ ಮಡಿದವರಿಗಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಓಹಿಲನೇ ನೀನು ಅರಸನಾಗಿರುವಿ. ನೀನು ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಓಹಿಲನು ಹೌಹಾರಿ ಧೂಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು — ಸ್ವಾಮೀ ನನ್ನಿವೇನು ತಪ್ಪಾಯಿತು? ನಾನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ? ಸೋಮನಾಥನೇ ನಿನ್ನಹೊರ್ತು ನನಗೆ ಯಾರೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚರಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನಿರಲಾರೆನು ಎಂದು ಆಕ್ರೋಶ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನಿಗೆ — ನೀನಂಜದಿರು. ನಿನಗೆ ಓತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ಈ ವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೆರವರನ್ನು ಪ್ರೇರಣೆಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಶ್ರಮ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಶ್ರಮಪಡಿಸಿದೆ. ಪ್ರಸಾದವ ರೀತಿಯು ಇವಲ್ಲ. ಇನ್ನಮೇಲೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೆರವರನ್ನವಲಂಬಿಸದೆ ನೀನೇ ಪ್ರವಾಸಮಾಡು. ನೀನೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೊರೆಗಳ ನೀರನ್ನೇ ಕುಡಿಯು. ಮರವ ನೆರಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸು. ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸು. ಹೀಗೆ ಗುಗ್ಗುಳವ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ಆಯ್ದು ಅದನ್ನು ನೀನೇ ಹೊತ್ತು ತಂದು ನನಗರ್ಪಿಸು ಹೀಗೆ ಮನು ಹೆನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ

ಶ್ರಮಪಡು. ಅಂದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ನಾನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆನು, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಓಹಲನು ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷ ಭರಿತನಾಗಿ ಗುಗ್ಗುಳದ ಕಾಯಕದ ರೀತಿಯನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆ ಯಲ್ಲಿರಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಆಮೇಲೆ ಓಹಲನು ಹೊಸ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಹೊದಿದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಟ್ಟನು. ಕಾವಡಿಯ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಘನ ಪಾತ್ರೆಗಳ ನ್ನಿರಿಸಿದನು. ತನ್ನೊಡನೆ ಪರಿಚಾರಕರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪಾದ ಚಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ಗಾಳಿ ಎನ್ನದೆ, ಹಸಿವು ನಿವ್ವಳವನ್ನು ತೊರೆದು, ದ್ವೀಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ೨೫ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ಉದಕವನ್ನು ಶಂಕರನಿಗೆ ನೊವಲು ಅರ್ಪಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಸೇವಿಸುವನು. ನೆಳಲ ತಂಪಿನಲ್ಲಿರಲಿ, ಕಂಪುಳ್ಳ ಗಾಳಿಯು ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದುಬರಲಿ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವು ಎಂದೆನ್ನುವನು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಲು ಹೋಗನು. ಹೀಗೆ ಧೂಪದ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗುಗ್ಗುಳದ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡು ಅವು ಗಳಲ್ಲಿಯ ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಅವನ್ನು ಅರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಸಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು.

ಅವನು ಮರಳುವಾಗ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದುಬಂದ ಗಾಳಿಯ ಪವಿತ್ರತೆಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸುರಿಸಿತು. ಅವನ ನೊಂದಲಿನ ಕೆಚ್ಚಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನುಂಜಿದನು. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹರಿಯುಂಜಿದನು. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಶಿವನುಂಜಿದನು. ಅಂದಬಳಿಕ ಅವನ ಮುಂದೆ ಪಾಪಗಳು ಕೆಟ್ಟೊಡಿದಲ್ಲಿ ಏನಾರ್ಥವು? ದುಷ್ಟರು ಅವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಲು ಅಂಜಿದರು. ಹೀಗೆ ಓಹಲನು ಗುಗ್ಗುಳದ ಕಂಬಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಸೋಮನಾಥನ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಶರೀರ ಬಲವು ಕುಗ್ಗಿತ್ತು. ಅಂಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉರಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ಅದರೂ ಸೋಮನಾಥನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಮರೆತನು. ಸೋಮನಾಥನ ನೆನಪೇ ಅವನಿಗೆ ಜೀವನವಾಯಿತು.

ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನವನೆಂದರೆ ಅವನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ನುಡ್ಬನುರಿ ಮಾಡುವನು. ಅವನ್ನು ಸೈರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಮಥರ ನುಡಿಯು ಇದೆ

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತ ಓಹಿಲನು ಸೋಮನಾಥನ ಅಲಯ ನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಓಹಿಲನ ಆಯಾಸವೆಲ್ಲ ತತ್ಕ್ಷಣ ಬಯಲಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಆಯಾಸವನ್ನು ಸೋಮನಾಥನೇ ದೂರ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿದನು ಅವನು ಸೋಮನಾಥನಿದ್ದ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ಅವನನ್ನಿರಿದಿರ್ಗೊಂಡು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು.

ಅನೇಕ ಓಹಿಲನು ಕಂಬಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸೋಮನಾಥನ ಅಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ಸೋಮನಾಥನಿರಿದಿಟ್ಟು ಮನವಾರೆ ಕುಡಿದಾಡಿದನು. ಸೋಮನಾಥನೇ ಈ ಧೂಪವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಅವನ್ನು ಅವನೆದುರಿಗೆ ಉರಿಯಿಸಿದನು ಅದರ ಕಂಪು ಸುತ್ತಲೂ ಪಸರಿಸಿತು. ಅದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಣಿಯಿಸಿತು.

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಓಹಿಲನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ, ಅದು ಬೇಸಿಗೆ ಇರಲಿ, ಮಳೆ ಬರಲಿ, ಹೇಮಂತವಿರಲಿ ಯಾವುದಿಷ್ಟರೂ ಗಡೆ ಸದೆ ಗುಗ್ಗುಳವಿದ್ದ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಗುಗ್ಗುಳವನ್ನು ತಂದು ಸೋಮನಾಥನಿಗರ್ಪಿಸುತ್ತ ಬಂದನು.

ಇಂಥ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಮುಗಿಯಲು ಬಂದವು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ನೆಂಪಿ ವೀರಭದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರಾಶ್ರವದಲ್ಲಿ ಓಹಿಲನೆಂಬುವನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನನ್ನು ನೀವು ಕರೆತರುವುದು, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದನು. ಅವರು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ ಅದರ ಬಾಗಿಲು ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ಒಳಗೆ ಓಹಿಲನು ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಧೂಪವನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಕದವನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೋಪಿಸುವ

ನೆಂದು ಅವರು ಅಜವರು. ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಓಹಿಲನನ್ನು ನಾನು ಎಚ್ಚರಿಸಲಾರೆವು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ದೇವಾಲಯದ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಕಲ್ಲೊಂದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಓಹಿಮಾಡಿ, ಓಹಿಲನನ್ನು ಶರೀರಸಹವಾಗಿ ಎಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ಗರ್ಭಗುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ದೇವರೆವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಧೂಪವ ಸಾತ್ಪ್ರಸಹವಾಗಿ ಓಹಿಲನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೈಲಾಸವತ್ತ ಹೊರಟರು. ಅಗ ಪುರಗಿರಿ, ಕೈಲಾಸಗಿರಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಓಹಿಲ ದೇವನು ಹಾಕಿನ ಗುಗ್ಗುಳದ ಸುಗಂಧವೇ ತೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪುನಃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಇಂಥ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪೂಜಾಪದವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಂಟೇ, ಎಂದು ಓಹಿಲನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುವವರಾದರು. ಓಹಿಲನನ್ನು ನಂದಿ ವೀರಭದ್ರಾದಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಇದಿರಿಗೆ ತರಲು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ಗಣಪದನಿಯನ್ನಿತ್ತನು.

ಓಹಿಲನ ಅಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರ ಕಾಯಕದ ತತ್ವವು ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಓಹಿಲನು ಗುರ್ಜರನು. ಅವರೇ ಅವನು ನಾಲಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕಾಯಕವೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಡೆಯಾಯಿತು. ಕಾಯಕವೇ ತಪಸ್ಸಾಯಿತು. ಇಂಥ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಓಹಿಲನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾನೆ.

-

.....

ಉಪ್ಪಟೆ

ಉಪ್ಪಟೆನು ಗುಜರಾಥ ದೇಶದ ಶಿವರೂರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಲವು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕವಿತಾರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಕವಿ ಹರಿದಾಸರು ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವ ಕವಿಭಾವ ಸೋಮರಾಜನು ಉಪ್ಪಟೆ ಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಕೃಂಗಾರ ಸಾರ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ, ಇದು ಮನೋಹರವಾದ ಕಾವ್ಯವಿದೆ. ಈ ಕವಿಯು ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಶ್ರೀಯುತ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಆಗಬೋದ ಬಸವಾಂಕನೆಂಬ ಕವಿಯು 'ಉಪ್ಪಟೆವೀರ ಚರಿತೆ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಶಿವರೂರದ 'ಚರಿತ್ರೆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೆಲವಿವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಟೆನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಹಾಕವಿ ಬರುವ ಮುಂಟು. ಗಣಪಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರಿದೆ. ಬೀಗಿ ಉಪ್ಪಟೆನು ಶಿವರೂರದ ಮೂಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಪಲಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ.

ಉಪ್ಪಟೆನು ಗುಜರಾಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಜನಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಂಗಳಪುರವೆಂಬಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಸೋಮನಂಥದವನು. ಅವನಿಗೆ 'ಕುಮಾರಪಾಲ ಘೋಷಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ.

ಉಪ್ಪಟೆನು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮನಾಥನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿದವನು. ಅವನಿವು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾಶುಪತನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಾಂಸರಾಗಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಗುಜರಾಥ, ಬಡೋದೆ ಮತ್ತು ಭಡೋಚ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಜಸೂತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಇದ್ದು ಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬಹು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಳುಮುಖರೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿಯೂ

ಮುಕ್ತಿಗಿ ಕಳ್ಳಳವೇರಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ, ಜಿಳಗಾವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿರಸಂಗಿ, ಗೊಕ್ಕಾರಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಳಾ ಮುಖರು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಂದುವರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಗಿನ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಮಠಗಳು ಕಾಳಾಮುಖ ಮಠಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ವೀರ ಬಣ್ಣಂಜುಗಳೇಂಬವರು ಕಾಳಾಮುಖ ಸಂಘವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಈ ಮಾರ್ಗದವರೆಲ್ಲರೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ, ಗುಜರಾಥ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಬೋಳ ದೇಶ (ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇಶ) ಇವು ಒಂದೇ ವಿಧದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಶೈವ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳೇ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ವಿದ್ದ ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮ್ಯತೆಯು ಬಹು ಸಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಮತಾಚಾರ್ಯರು ಪರಸ್ಪರವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಪಂಪ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಘರ್ಜಾಸುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿ ಗಳಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಂದಿತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವಲ ಮಹರ್ಷಿಯು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ತೊಡ ಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಉತ್ತರ ಗುಜರಾಥದ ಸಮೇತನಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂಭ ಮುಖನಾಗಿ ಹೋಂಟು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದೇಶ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಪರ್ವತ ಗಳನ್ನೂ ವಾಟಿ ರೆ ವಾಸದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತ ವನ್ನು ವಾಟಿ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ಕುಂತಳ ದೇಶ ಅಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಪಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈ ದೇಶವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯದ ಪಂಪ, ಮುಕ್ತಿಯ ಮೂಲ, ಜ್ಞಾನದ ನಿಧಾನ, ಸಮಸ್ತ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಸೀಮೆ, ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಪಸ್ವಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೃದವನ್ನು ಅವನು ಕಂಡನು. ಉತ್ತರ

ದೇವನು ನದಿಯ ದಂಡಗುಂಬೆ ಇದ್ದ ಉದ್ಯಾನ ವನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ
ವಶಿಷ್ಠಾಶ್ರಮವಿದ್ದ ಸ್ಥಳವಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮೊದಲು ಪಂಪಾದೇವಿಯನ್ನು
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಅಮೇಲೆ ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ದೇವಲ
ಮಹರ್ಷಿಯ ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತೃತವಾದ
ಸಿಂಹಾರ್ಜನರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು.

ಅಮೇಲೆ ಉಪ್ಪಟನು ದೇವಲ ಮುನಿಯ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ
ಬಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇವಗಾರರು ಒಂದು ಗಿಳಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲು
ಅದು ದೇವಲ ಮುನಿ ಕಿವಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕಿತು. ಆಗ
ಅ ಮುನಿಯು ಅವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಜೋಕೆಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದನು.
ಒಂದು ದಿನವೆ ಆ ಗಿಳಿಯು ಉಪ್ಪಟ ದೇವನನ್ನು ಕೂರಿತು— ಜೋಳ
ರಾಜನಾದ ಸುಧರ್ಮನ ಮಗಳು ಸೌಂದರವತಿ ಎಂಬವಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು
ನಿನಗೆ ಅನುರೂಪಳಾಗಿರುವಳು. ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಲಗ್ನವಾಗು, ಎಂದು
ಅದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ದೇವಲ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮೂಲಕ ಜೋಳರಾಜನನ್ನು
ಉಪ್ಪಟ ದೇವನು ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೌಂದರವತಿಯನ್ನು
ಲಗ್ನವಾದನು. ಅಮೇಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೈಭವ
ದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದನು.

ಸೌಂದರವತಿಗೆ ಮಂಗಳಾಂಬೆ, ಸೌಂದರ್ಯಸಾರ, ಮನೋವಲ್ಲಭೆ
ಎಂಬ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದ್ದವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.
ಅವರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾಂಬೆ ಎಂಬುದೇ ಈಕೆಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸ
ರರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಗುಣರಾಥ ದೇವರವ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ
ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜೋಳರಾಜನ ತರುಣಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದುದು ಈ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಂಭಾವ್ಯವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜೋಳರಾಜನು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜರೂ
ಗುಣರಾಥ ದೇವರವ ರಾಜರೂ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯವರಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ
ಈ ಪ್ರಕಾರ ಪರಸ್ಪರ ವಿವಾಹಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕರ್ನಾ
ಟಕದ ರಾಜರು ಮತ್ತು ಜೋಳರಾಜರು ಇವರಲ್ಲಿ ಲಗ್ನವಾದ ಉದಾ
ಹರಣಿಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕದಂಬ ರಾಜರು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ
ಪ್ರಾಂತದ ಗುಪ್ತ ಅವರೂ ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪರಸ್ಪರ ಲಗ್ನ

ಗಳಗಿರುತ್ತವೆ. ಗುಣರಾಢ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಬಿಡವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಹುಜನ ಗುರ್ಜರರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತವು ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಪ್ಪಟ ಅಥವಾ ಕುಮಾರಪಾಲ ಘೋಷಾರನು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಇವ್ದದರಿಂದ ಅವನು ವಿವರಣಾರ ನಡೆಯನ್ನು ಅಳಿಮಕೊಂಡು ಅವರಿಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವನು. ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಅವನ ನಡೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ಹೀಗಿಂದರೇ:-
ಅವನ ಕಡಣಗಳು ಶಿವನ ಉಪಕರಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಲಿಂಗೇಂದ್ರಿಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಹೃದಯ ಕಮಲವೇ ಅವನಿಗೆ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸೇ ಕುಸುಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರಾಣ ಲಿಂಗವೇ ಅವನಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗವು. ಅವನ ಪರಿಣಾಮ ಸುಖವೇ ಅವಕ್ಕೆ ಅಮೃತಾನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು ಹೇಲೂ ಇವರೂ ಶಿವನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವರು. ಇವರಿಂದ ಅವನ ನೋಟವೆಲ್ಲ ಶಿವನಲ್ಲಿರುವುದು. ಅವನ ಬೇಟೆ ಕೂಟವೆಲ್ಲ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದು. ಅವನ ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲ ಶಿವಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೆನೆವುದೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗರ್ಪಿತವಾದವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿ ಮೂರ್ತಿ ತಾನಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಂಗಳಾಂಬೆಯೂ ಕೂಡ ಆಚರಿಸುತಳು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಉಭಯತರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದರು.

ಉಪ್ಪಟ ದೇವನು ಕವಿತಾ 'ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು 'ಶಿವಪುತ್ರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆಲೂ ಒಂದು ದಿನದ ಅವನು ತನ್ನ ಸತಿಯೊಡನೆ ಲೆತ್ತನ ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವ್ದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಗಣಿತವು ಶಿವ

ತತ್ತ್ವವನ್ನೇ ಗಣಿಸುವವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಟವಾಡುವದೂ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಉದ್ಭಟ ದೇವನಿಗೆ ಸಗೆ ಬರಲು ಅವನ್ನು ಸತಿಯು ನೋಡಿ ಮುನಿಸು ತಾಳಿ — ಹೀಗೇಕೆ ನಗುವುಮ? ಲೆತ್ತವನಾಡುವುದು ಭಕ್ತಿ ನೀತಿಯಲ್ಲವೋ? ಲೆತ್ತವ ಹಾಕುತ್ತ ತಪ್ಪಿದನೆಂದೋ? ಏತರಲ್ಲಿ ಕುಂದು ಕಂಡು ನೀವು ನಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ, ಎಂದೆ ನ್ನಲು ಉದ್ಭಟನು - ಪ್ರಿಯಾಕೇ ನಾನು ನಕ್ಕಿದ್ದೆ ನಿನ್ನ ಕಾರಣವಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ರರಣರ ಕಾರಣ ಎಂದನು. ಅಪೇನೇನರೆ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಓಹಲನು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ತನುವನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಧೂಪವನ್ನು ಶಿವನಿಗೆತ್ತು ಶಿವನನ್ನೊಲಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಶಿವನನ್ನೊಲಿಸಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪರ ದೇಶಿಯಂತೆ ಶಿವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಹೋಗುವ ವಿಮಾನ ದಲ್ಲಿ ಗಂಟೆಯು ನಾಡಬಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಗಂಟೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿಲ್ಲ. ಅವನ ನೆಂಟರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಕಳಗಿನಂತೆ ನೋಡು ತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗುವದು ಅಪೇತರ ಧರ್ಮ? ಧರ್ಮನಿರತನಾದವನು ಎಲ್ಲರನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವರೂ ಉದ್ಭಟ ನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಸತಿಯು ಓಹಲವೇವನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು ಎಂದೆನಲು ಉದ್ಭಟನು- ಅಗೋ ನೋಡು. ಅಕಾರದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಎಸಲು ಸತಿಯು ಕಾಕು ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಾಂಗವೇದಿಗೆ ತನ್ನ ಸತಿಗೆ — ಒಲಿದರೆ ಕೊಂಡಾಡಿರಿ, ಇಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರಿ. ಆತ ಯೋಗಿ, ನೀವು ಭೋಗಿ ಆತ ಸುರಲೋಕದ ತಪಸ್ವಿ, ನೀವು ಸರ ಲೋಕದ ಆರಸು. ನೀವು ಕಾವಿ, ಆತ ನೀಕಾವಿ. ಆತನನ್ನು ಜರಿಯುವ ಕಾರಣವೇನು, ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಗುಡಗದವೇವನು — ಶಿವರರಣನು ಉಂಡು ಉಪವಾಸಿಗಳು, ಬಳಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಎಂಬುದನ್ನರಿಯೆಯಾ ಎಂದು ಪುನಃ ನಕ್ಕನು ಅದಕ್ಕೆ ಸತಿಯು — ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ಅವ ನಂತೆ ಶಿವೈಕ್ಯರಾದರೆ ಅವನಂತೆ ನೀವು ಹೋಗುವಿರಾ? ಎಂದೆನ್ನಲು ಅದಕ್ಕೆ ಉದ್ಭಟನು- ಶಿವೈಕ್ಯರಿಗೆ ಹರಲೋಕವೇನು? ಸರಲೋಕವೇನು? ಅವರಿಗೆ ಈ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ. ಭಕ್ತಿಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ನೀನೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆ? ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಅದನ್ನು ನಾನನಿಯೆ. ಹರಲೋಕ ಸರ

ಲೋಕ ಒಂದೇಯಾದರೆ, ಎಷ್ಟದಿವಸಕ್ಕೆ ನೀವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಕೈಲಾಸ ಕ್ಷಾಯ್ಯವಿರಿ? ಎಂದು, ಕೇಳಲು, ಅವನು ಇವೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಾರ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪುವನು. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ನೋಡು ಎನಲು ಅವಕ್ಕೆ ಅವಳು — 'ನಾನು ಒಪ್ಪುವೆನು, ಒಪ್ಪುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳುವಳು. ಬೇಡ. ಒಂದು ವಾರವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಅವಕ್ಕೆ ಉದ್ಘಟನು — ರಿವರಣಾರ ನುಡಿ ಬೇರೆ, ನಡೆ ಬೇರೆ ಮಗುವಾದ ಉಂಟೇ? ನಾನು ಸೋಮವಾರ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಪಯಣವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ಅವಳು ಉದ್ಘಟವನು ಸೋಮವಾರ ದಿವಸ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಪಯಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಬರಬೇಕೆಂದು ಐದು ಗಾವುತ ಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ ದಂಕುರವನ್ನು ಹೊಯಿಸಿದಳು. ಆಗ ಪಾಪಿಗಳು ನಿಪಾಪಿಗಳು, ಭವದ ತಾಕತ್ರಯದಿಂದ ಬಳಲಿದವರು ಹೇಗೆ ಅನೇಕರು ತಂದ ತಂದನಾಗಿ ಮಂಗಳಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂಡಿದರು.

ಆಗ ಪತಿ ಮಂಗಳಾಂಬೆಯು ಉದ್ಘಟನು ಒಪ್ಪರೆ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿರು ನೆನು. ಇಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಭತ್ತರಲ್ಲಿ ಹೂಗಿಸಬೇ ಬಡೆನು ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಅವನಿಗೆ :- ಇಂದು ಸೋಮವಾರವು. ಪೂಜನರು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಗುರ್ಜರ ದೇವನು ಮೊವಲು ಭತ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಿವಶ್ಚತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮೊವಲು ಮೃಡನ ಜಡೆ ಮುಡಿಗೆ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಆಗ ಪುರವೆಲ್ಲ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮೈ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿತು. ಅದು ಹಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಪೂಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೊರಗಿದ್ದವರು ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ಉದ್ಘಟನನ್ನು ಪುತಿಸುವವರಾದರು. ಉದ್ಘಟನು ಮೊವಲನೆಯ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅನ್ನುವವನ್ನು ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಗರವು ಒಂದು ನೂರು ಯೋಜನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಪೂಜನು ಆಕಾಶವೆಂಬ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹರಿಗೋರಿನಂತೆಯೂ ಗುರ್ಜರ ದೇವನು ಅಂಬಿಗನಂತೆಯೂ ಹೋರುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಪೂಜನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಹೋಗುತ್ತಾ ಇತ್ತು.

ಉದ್ಭಟನು ಹರನ ಜಡೆಯ ಬಗ್ಗೆಗೆ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ರಚಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವನು ಶಿವನ ಅಂಘ್ರಿಪರಿಯಂತುವು ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಹೋದಹಾಗೆ ಮಂಗಳಪುರವು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವನ ಅಂಘ್ರಿವಿಷಯಕ ಪದ್ಯವು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಕೈಲಾಸದ ಅಡಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಪುರವು ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋದದ್ದು ಮಂಗಳಾಂಬೆಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳು ಉದ್ಭಟನಿಗೆ-ಈಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವೆನೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅದು ಸುಳ್ಳಾಯಿತಲ್ಲ, ಎಂದು ಆನ್ನಲು-ಅವನು ನಗುತ್ತಾ-ಬಾಲೆ ನೀನು ಮೇಲೆ ನೋಡು ಎಂದೆನ್ನಲು ಅವಳು ನೋಡಲಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಪ್ರಕಾಶವನುಳ್ಳ ಶಿವನ ಒಡ್ಡೋಲಗವು ರಜತಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅವಳು ಕಂಡಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಅವಳಿಂದ ಆಗದೆ ಅವಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಉದ್ಭಟ ದೇವನಿಗೋಸ್ಕರ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು.

ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಪುರವು ಮತ್ತೆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಗುಂಟೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಅದರ ದ್ವಾರದ ಮುಂದೆಯೇ ಪಾರ್ವತಿಯ ಭವನದ ಇವರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅದನ್ನು ಉಭಯತರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉದ್ಭಟನಂತೆ ಎಂದಾದರೂ ಪುರಸಹಿತ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದವರುಂಟೇ? ಅವನಂತೆ ಯಾರಾದರೂ, ಸನಿಯದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದವರು ಇದ್ದಾರೆಯೇ? ಶರಣರು ಲೋಕದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವವರು. ಅವರ ನಡೆಯೇ ಶರಣರ ನಡೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನು ಉದ್ಭಟನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಗಣಪವಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು.

ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಶಿವಶರಣರು

ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ಆಚೆಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಯಾವಲ್ಲಿ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಮೇರೆಯಪ್ರಾಂತಗಳು ಈಗ ಇರುತ್ತವೋ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವು ಪಸರಿಸಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಷ್ಯೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಕಾಳಿದಾಸನವ ನಾನು, ಬಾಣನವ ನಾನು, ಮಯೂರನವ ನಾನು' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಹರನು ಬಾಣಕವಿಯಮೇಲೆ ಒಂದು ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಾಣನು ಕಂಧಾರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದವನೆಂತಲೂ ಅವನೊಡನೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಮಯೂರರಿದ್ದರೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಂಧಾರವು ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಈಗಿನ ಕಂದಹಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂವರೂ ಕವಿಗಳು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಂದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಾಣನು ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಅವನಿಂದ ಅವನು ಶಿವಜ್ಞಾನ ಪಡೆದನೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಇಡೀ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ರಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅರ್ಚಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಟಾ ಭಸ್ಮಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಲಿಂಗ ಚಿಹ್ನೆವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿ ಔಷಧಿಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜನರಿಂದ ಬಹಳ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತೆಂದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನವನ್ನು ಸಹ ಒಳಕೊಂಡು ಭಾರತವರ್ಷವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರಗಳು ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಕನಿಷ್ಠರಾಜನ ಆಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಆಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಅಫಗಾಣರೂ ಬೌದ್ಧಮತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬೌದ್ಧಾಲಯಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಆನಶೇಷಗಳು ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಮಹಾಭಾರತದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ ವಂಶಗಳು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜವಂಶಗಳೊಡನೆ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವೆಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪಾಂಡು ರಾಜನಿಗೆ ಕುಂತೀ, ಗಾಂಧಾರೀ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರಿಯು ಕಂದಹಾರದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರೇ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧಾರೀ ಎಂದರೆ ಕಂದಹಾರದವಳೆಂಬ ಅರ್ಥವು.

ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನವು ಪುರಾತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನಂತೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಬೇರೊಂದು ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಅದರೊಳಗಿಂದ ಹಿಂದೂ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಹಾಯ್ದು ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯದ ವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿಂದೂ ಜನರ ಪುರಾತನ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಕಿಂಪು ರುಷ, ಕುಬೇರ, ಯಮ ಮೊದಲಾದವರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯ ದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಲೋಕಗಳ ವಿಚಾರಗಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಇವು ಮಧ್ಯ ಏಶಿಯಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಹಿಂದೂಜನರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮುಷ್ನು ಎಂಬ ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಇದು ದ್ರವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಬಹು ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಭಾಷೆಯು. ದ್ರಾವಿಡರು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವಪೂಜಕರು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರು ಶಿವೋಪಾಸಕರಾಗಬಹುದು.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಪಂಜಾಬ ಮತ್ತು ಸಿಂಧದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವೋಪಾಸನೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಮಹೇಂದ್ರೋ ದಾರೋ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗೆ ದೊರೆದ ಪುರಾತನ ಅವಶೇಷಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಅವನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಅದರ ತರುವಾಯ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ತ್ರಿಕ'ವೆಂಬ ಶೈವ ಮತವು ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಈ ಧರ್ಮವು ವೀರ ಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದುದು. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆಯೇ

ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಉದಯನಾದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶಿವಶರಣರು ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು ಅಸಂಭಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಬಂದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರ್ಬರದೇಶವೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಈ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಹಲಾಯುಧ ಮತ್ತು ಮರುಳುಶಂಕರದೇವನ ಇವರು ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮರುಳುಶಂಕರದೇವನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷವಿದ್ದನು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಬಸವಾದಿಪ್ರಮಥರ ಮಾರ್ಗವು ಆಂಗ್ರ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಗುರ್ಜರ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶೈವಮಾರ್ಗಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರ ಈ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉಚ್ಚತರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಇತರ ಶೈವಧರ್ಮಿಯರಿಗೆ ಕಂಡು ಬರಲಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಗೋಸ್ಕರ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರೂ ಕೂಡ ಈ ಧರ್ಮೀಯರು ತಮ್ಮವರೆಂತಲೇ ಭಾವಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನತೆರನಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಅನೇಕವೂ ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವವು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಾವು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕೂಡ ಇವರ ಶಿವಶರಣರು ಇಂಥವರೊಡನೆ ಉದಾರಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶರಣರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬೆಳೆದಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ವೀರಶೈವಮತವು ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಹಲಾಯುಧ

ಬರ್ಬರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನವಪುರವೆಂಬ ಸ್ಥಳವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಹಲಾಯುಧನು ಶಿವಧರ್ಮ ನಿರತನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಉಪಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದು ಆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಒಡೆಯರು ಸಹ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಳನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವನು ತಾನು ಕಾಂಚೇಪುರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುತನನ್ನು ಹತ್ತಿ ಶಿವನಿಗೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನಂಥವರು ಶಿವನೊಗ್ಗೊಲ್ಲಗದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ಶಿವನ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹವೈಂಬುದು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಅದು ಭವದ ಬೀಜವು, ಇದನ್ನು ಸಿರಿಯಾಳನು ಅರಿಯನು. ಇದನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದೂರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಗಿಂವಲೇ ದೂರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಭೂತಳಕ್ಕೆ ತನ್ನೊಡನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಶಿರಿಯಾಳನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಉಭಯತರು ಮಾಹೇಶ್ವರರ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಅವರು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟಣದ ನಿಂಬಿಯಕ್ಕನಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವಳು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಹೇಗೆ ಶಿವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳೆಂಬುದನ್ನು ಶಿವನು ಶಿರಿಯಾಳನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು. ಶಿರಿಯಾಳನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಚ್ಚರಿ ಬಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿವನು ಚಾರಮರಾಯ, ಶ್ವಪಚಯ್ಯ, ಬಾಹೂರ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಇವರಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರು ಮಾಡದ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಉಭಯತರು ಹಲಾಯುಧನಿದ್ದ ನವಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಹಲಾಯುಧನು ಅವರಿಗೆ— ನೀವಾರು, ನೀವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರೆಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು— ನಾವು ಇದ್ದುದು ನಿರಾಳಪುರ, ಮೇದಿನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವ ಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಈ ದೂರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅಮ್ಮವೈಯು ತಾಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಹಾಲನೆರೆದಳು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಚನ್ನಯ್ಯನೊಡನುಂಡನು, ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ೧೨

ವರ್ಷ ನೆಯ್ತ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಜಂಗಮನಿಗೆ ಉಡಲು ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ನಾವು ಮಾನ್ವ ಕಂಚಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಳನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ವಧಿಸಿ ಶಿವನಿಗೆ ಕೈ ಕಂಚಿಪುರ ಸಹಿತ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಬರಿಯ ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಿರಿಯಾಳನಂತೆ ಶಿವನಿಚ್ಛೆಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದು, ಕೊಡುವದು ಅರಿದು ಎಂದು ಅವರು ನುಡಿದರು.

ಹಲಾಯುಧನು ಸಿರಿಯಾಳನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ 'ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ, ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ' ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತ- ಏನು? ಶಿವನು ಮನುಜರನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಲು ರಾಕ್ಷಸನಾದನೇ? ಸಿರಿಯಾಳನು ಹಸುಳನನ್ನು ವಧಿಸಿದನೇ? ಮಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು ಅವನಂತಹ ಸೆಟ್ಟಿಯು? ಇಂಥ ಭಕ್ತಿ ಹೀನರ ಮಾತು ನೀವೇಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ? ಶಿವನು ಭಕ್ತರನ್ನು ಹೀಗೆ ವಧಿಸಿದನೇ? ಅವನು ಭಕ್ತದೋಷಿಯಾದನೇ? ಏತಕೇ ಮಾತು? ವೀರಶೈವರು ಮಾಂಸವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ನೋಡಲು ಸಹ ಬಾರದು. ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಹೇಶ್ವರ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರಾತನರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಲಾಯುಧನೇ, ನೀನಂದ ಮಾತು ಸಲ್ಲದು. ನಿರ್ಮಳ ಮನದ ಸಿರಿಯಾಳನನ್ನು ಭೂವಲಯದಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲರು ನಾನಾ ಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಭಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಲಾಯುಧನ ಕೋಪವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅವನು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತ— ಅಹುದಹುದು, ಉಮಾಪತಿಯು ಮಾಂಸವನ್ನು ಬೇಡಿದನೇ? ಸೆಟ್ಟಿಯು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೇ? ಅವನು ಭಕ್ತನಾದರೆ ತರಳನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಂದ? ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ರಕ್ತಸಿಂಧವಾದಳೇ? ಶಿವನು ತರಳನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ಹೇಗೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು? ಇದು ಭಕ್ತಾಚಾರವೇ? ನರಮಾಂಸವು ಮಲಹರನ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಳಿಯಿತು? ಇದು ನಿರ್ಮಳದ ಕಥೆ, ಎಂದು ನೀವು ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಇದು ಪಾಪದ ಕಥೆಯು,

ನೀವು ಪಾಪಿಷ್ಠರು. ನೀವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿ ಸುತ್ತ ಕೈತಾಳಂಗಳನ್ನು ಹೊಯ್ದನು.

ಆಗ ಉಭಯ ಮಹೇಶ್ವರರು ಹಲಾಯುಧನ ರೋಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಗೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಭಯವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವರ ಎದೆಯು ಡವಡವನೆ ಹಾರಹತ್ತಿತು. ಶಿವನು ಭಯದಿಂದ ಎಹ್ಚಲನಾದನು. ಆಗ ಉಭಯತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಂತೆಯರ ನೆನಪಾಯಿತು. ತಮ್ಮನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ನೆನೆದರು. ಆಗ ಚಂಗಳೆ, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯರು ಹಲಾಯುಧನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದರು. ಅವರು ನಡೆವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಹಲಾಯುಧನಿಗೆ— ನೀನು ನಮಗೆ ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಮಾಡು. ನಮ್ಮ ಆಶೆಯನ್ನು ನೀನು ಪೂರೈಸು. ಈಕೆ ಸಿರಿಯಾಳನ ಪತಿಯು ಚಂಗಳೆಯು. ನಾನು ಜಗದೀಶನ ರಾಣಿ. ನಾವು ಪತಿಬಾಹ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀವು ನಮ್ಮ ಪತಿಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಆಗ ಹಲಾಯುಧನ ರೋಷವು ಅಡಗಿತು. ಅವರಿಗೆ— ನೀವು ಅಂಜಬೇಡಿರಿ, ಅಂಜಬೇಡಿರಿ ಎಂದು ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆವರ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಗಳು ಹಿಂಸಾಚಾರವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು, ಇವು ಅಧರ್ಮವು, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಶಿವನು ಹಲಾಯುಧನ ಸಾಧುಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಹಲಾಯುಧನು ಶಿವನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವನನ್ನು ಹೊಗಳುವಲ್ಲಿ—ಶಿವನ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರವು ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಪೂರಿತವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳದೆ ಅದು ಕುಂಕುಮದ ಲಲಾಮವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಸಿರದ ಗಂಗೆ ಜಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳೆಂದು ಹೇಳದೆ, ಚಾಚಯ ನನೆಯು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶಿವನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕಪ್ಪನ್ನು ವಿಷವೆಂದು ಹೇಳದೆ ಅದು ಕಪ್ತುರಿಯ ರೇಖೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹಲಾಯುಧನು ಶಿವನನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಧುವಚನಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತ— ಶಂಕರನೇ, ಶುಭಾಕರನೇ, ವರದಭಯಕರನೇ, ನೀನೊಲಿದರೆ ಇರುವೆ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗುವೆ, ನೋರಜು ನಾರಾಯಣನಾಗುವೆ, ಭಕ್ತರ ವಾಮಕ್ಷೇಮ ನಿನ್ನದು. ಕರ್ತುವೇ, ಭಕ್ತರ ನಿಧಿ ನಿಧಾನವೇ ಎಂದು ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ಅಹಿಂಸಾಮಯವಾದ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಆಗ, ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಲಾಯುಧನ ನೈಜವಾದ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರೀತನಾಗಿ—ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಬೇಡು ಎನಲು ಅವನು ತನ್ನ ನವಪುರದ ಜನರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಶಿವಪುರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಿವನು ಅವನ ಒಂಬತ್ತು ಪುರಗಳು ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೊಯ್ದನು. ಆಗ ಅವನೊಡನೆ ಸಿರಿಯಾಳನೂ ಚಂಗಳಿಯೂ ಇರಲು, ಶಿವನು ಸಿರಿಯಾಳನಿಗೆ — ನೋಡಿದೆಯಾ ಭಕ್ತರ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು! ಮಗನನ್ನರ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ನೀನು ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲಗಿಹೋಗಿರುವದನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆಯಾ? ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಸಿರಿಯಾಳನು— ಅಹುದಹುದು? ನನ್ನಿಂದ ಅಪರಾಧವಾಗಿದೆ. ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ವಿಮರ್ಶೆ

ಹಲಾಯುಧನು ಬೌದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಇದ್ದ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಳಹನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಮನುಷ್ಯನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟು ಅವನು ಅಹಂ ಎಂಬುದನ್ನು ತೊರಿಯಬೇಕು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯಾಧಾವೆ ವುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂಸಾಚಾರಿಯಾಗಿರಬಾರದು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಹಲಾಯುಧನು ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶರಣು ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮನುಷ್ಯನು ನೀತಿ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವ ತಿರುಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುವವನಿಂದ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಲಾಯುಧನು ತನ್ನನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಾನಿದ್ದ ನವ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೊಯ್ಯಲು ಸಮರ್ಥನಾದನು.

ಆದರೆ ಓಹಿಲಯ್ಯನು ಕಾಯಕದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು. ಅವರಿ ಕಾಯಕವು ಆದನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಓಹಿಲನೊಬ್ಬನೇ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಕಾಯಕದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದದ್ದೂ

ಇರುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿಃ ಸಂದೇಹವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಉದ್ಭಟನು ಶಿವಶರಣರ ಲಿಂಗಚಾರದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಇಂಥವನ ಆಚಾರದ ಪ್ರಭಾವವು ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗದ ಮೇಲೆಯೂ ಲೋಹಚುಂಬಕದಂತೆ ಪಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉದ್ಭಟನು ತನ್ನನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಗ್ರಾಮವನ್ನೂ ಸಹ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲು ಸಮರ್ಥನಾದನು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲರ ರೀತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸದಾಚಾರ ಸದ್ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವವನ ರೀತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದು ಹಲಾಯುಧನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಓಹಿಲಯ್ಯನು ಕಾಯಕವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ದಾಸೋಹಿಯು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಸಾದಿಪ್ಥನಾದನು. ಅವನದು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಮಾರ್ಗವು. ಉದ್ಭಟನು ಲಿಂಗಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡು ಲಿಂಗಮೊಳು ಇರುವವನು. ಅವನ ಮಾರ್ಗವು ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನದು, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಯದು. ಆದರೆ ಹಲಾಯುಧನು ಸದ್ವರ್ತನೆಯುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಭಕ್ತಪ್ಥಲವು. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮಾರ್ಗದವನು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನವು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪುನೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಹಲಾಯುಧನು ತಾನು, ತನ್ನ ಗ್ರಾಮ, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದನು. ಅವನು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿದರೂ ಕಠಿಣವಾದುದು.

ಆದರೆ ಪಟಾಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಮನುಷ್ಯನು ಭಕ್ತ, ಮಹೇಶ, ನೊದಲಾಗ ಆರೂ ಪ್ಥಲಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದುದು.

ಒಂದೇ ಒಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸುವದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಹೊಂದಲಾರನು. ಪಟಾಸ್ಥಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನ ಎಲ್ಲ ಕರಣಗಳು, ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅವನ ಇಡೀ ಜೈತನ್ಯವು ಜಾಗ್ರತೆ ಹೊಂದುವವು. ಶಿವಶರಣರ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಚ್ಚಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮರುಳು ಶಂಕರ ದೇವ.

ಒಬ್ಬರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣತ್ತಾರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೈಸರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ವರಕ್ತನು ಭಿಕ್ಷುಕನೃತ್ಯಿಯವನಾಗಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿರಕ್ತಾಶ್ರಮದ ನಡೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮರುಳು ಶಂಕರನೆಂಬವನು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅವನೊಡನೆಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಒಂದು ಶ್ವಾನನು ಗಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನೈಸರನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ನೈಸರನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದಯಾ ಭೀತನಾಗಿ ಒಂದು ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುತ್ವವನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ನಾಯಿಗೆ ಉಣ್ಣಿಸಿದನು ಅದರೇ ಆ ನಾಯಿಯು ಮುಂದೆ ಕೃತ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿತು. ಅದು ಮರಣ ಹೊಂದುವ ವರೆಗೂ ನೈಸರನು ದಯಾದ್ರ್ಢ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅದರ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ನಾಯಿಯು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೃಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಆಶ್ರಮ ದಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿತು.

ಹೀಗೆ ಆ ನಾಯಿಯು ವಿರಕ್ತನಾದ ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಅದಕ್ಕೆ ಒದಗಿತು. ಮತ್ತು ಅದು ಅದೇ ಕಣ್ಣತ್ತಾರಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿತು.

ಹೀಗೆ ಆ ಶ್ವಾನನು ರಾಜನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ರಾಜನು ತನಗೆ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆತದ್ದು ನೈಸರನ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಅವನು ತನ್ನ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು ನೈಸರನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದನು. ಆಗ “ನೀನಾರು” ಎಂದು ನೈಸರನು ಕೇಳಲಾಗಿ — ನೀವಿಂದು ನಾನು ರಾಜ ನಾದೆನೆಂದು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾಪರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ವಿರಕ್ತನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸಾದಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನೀನು ಸೇವಿಸಿದ್ದೇನೋ ನಿಜವಿದೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನಾದವನು ನಾನಾಗಿ ರಾರನು. ಆದಾರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ಕೇಳಲು, ಅವನು ನೈಸರನ ಉದ್ದೇ

ಶವನ್ನು ಉಪಿಸಿ, ಈ ಪಟ್ಟಣದ ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರನೇನನ್ನ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ನೈಸರನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇದು ಸಜ್ಜೆ ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಉಭಯತರು ಆ ಲಿಂಗವದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಲು ಆ ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಯು ನೈಸರನಿಗೆ- ಈ ಶ್ವಪನಿಗೆ ಈ ಪದವು ಉಂಟಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ, ನನ್ನಿಂದಲ್ಲ, ಎಂದು ನುಡಿಯಿತು

ಅದನ್ನು ನೈಸರನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಅವನು- ಇದು ನನ್ನಿಂದಲ್ಲ. ಪ್ರಸಾದಿಗೆ ನಿತ್ಯಪದವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹದು ಆ ಪ್ರಸಾದವೇ ಸರಿ ಎಂದು ಆನ್ನುತ್ತ ಅವನು ತನ್ನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಡದಿಂದ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿವಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಆ ಲಿಂಗವು ಎಷ್ಟು ಕೊಪಿಸದೆ ನಿಜವಾಗಿ ಇದು ನಿನ್ನ ಥಾಂಡೆ ಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮೆಯು. ಅವರಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೂ ಪ್ರಸಾದ ಕೊಡುವವನೂ ಉಭಯತರು ನಿಜದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರು, ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಲೇನು ಈ ಪೊನ್ನಾಡವು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಿವರ್ತನವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ರಾಜನೂ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ನೀನೂ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಜಮುಕ್ತರು. ಪ್ರಸಾದವು ಘನತರವಾದದ್ದು. ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳೇಟಾದವು

ನೇಸರನಲ್ಲಿದ್ದ ಮರುಳು ಶಂಕರ ದೇವನು ಶಿವ ಪ್ರಸಾದವ ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನೂ ಪ್ರಸಾದದ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪ್ರಸಾದಿಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ಶಿವಾರ್ಪಿತವಿಲ್ಲದೆ ಎನನ್ನೂ ಸೇವಿಸನು, ಅವುದನ್ನೂ ಭಂಜಿಸನು. ಆಗ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಇದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಪ್ರಸಾದದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರಹತ್ತಿದನು.

ಆದರೆ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಇವನಾರೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅರಿಯರು. ಅವನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಇದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಶಿವಶರಣರ ಪ್ರಸಾದದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವವನಾಗಿ ಪ್ರಸಾದದ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅಂಗೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಲಿಂಗೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅರ್ಪಿತ ಧಾವದಿಂದ ಅಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದನು.

ಹೀಗೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲವು ಪ್ರಭುವು ಒಂದು ದಿವಸ ಬಹು ಸಡಗರದಿಂದ ಬಸವರಾಜದೇವರ ಭವನಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅವರ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರುಳ ಶಂಕರ ದೇವನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಪ್ರಭುದೇವರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು— ಇಂದು ನಾನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂದು ಬಸವರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದೇನೆಂದು ಅವನು ಕೇಳಲು ಮರುಳು ಶಂಕರನನ್ನು ತೋರಿಸಿ — ಈತನು ಒಕ್ಕ ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಮರುಷ ತನ್ನ ಎಜ ಪುರೂರವನ್ನು ಅರಿಯಗೊಡದೆ ವಾಸಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಪ್ರಸಾದದ ರೀತಿಯು ಅದರಿ ಇದನ್ನು ಆರೂ ಅರಿಯರು. ಹೊಳದ ನಿಧಿ ನಿಧಾನವು ಬೀವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಾಣಿಕ್ಯವು ಆರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ ಪಾಪಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪರುಷ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮರುಳು ಶಂಕರನ ನಿಲುವು ಇಂತಹದಿದೆ ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಮರುಳು ಶಂಕರನು ಉತ್ತರವಾಗಿ— ಬಸವೇಶ್ವರನ ದಯದಿಂದ ನಾನೊಂದು ಪ್ರಭುದೇವರ ತ್ರೀಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡೆನು. ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಬಂಧನವೂ ಇಂದು ಹರಿಯಿತು ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರಕಾಶವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿತು ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಮರುಳು ಶಂಕರ ದೇವನು ಆಚರಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮರಾಣಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುವವರಾದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ಮರುಳು ಶಂಕರ ದೇವನು ನನ್ನ ಜೀವಿತವು ಇಂದು ಸಫಲವಾಯಿತು ನಾನು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಾಗರವನ್ನು ಇಂದು ದಾಟಿದೆನು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ತನ್ನ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯನಾದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮರುಳು ಶಂಕರ ದೇವನು ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಪ್ರಸಾದಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಪ್ರಸಾದಿಯು ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಜನರ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಜನರಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಒಂದು

ಬಗೆಯ ಏಕಾಂತ ವಾಸಿಯು, ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲರಬೇಕೆಂದು ಅರಣ್ಯ ವಾಸವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅರ್ಪಿತ ಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ತಾನಿದ್ದ ಪ್ರಪಂಚದ್ವಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ತೆರದ ಶಿವಾನುಭವದ ಅಚರಣೆಯಂತೆ ನೈಸರ್ಗ ವಿಕೃತನು ಆಚರಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜನಾದರೂ ಅವನಂತೆಯೇ ಆಚರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಉಭಯತರು ನಿಜನೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಜಪ ತಪ ಹೋಮ ನಿಯಮ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳೂ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಗಳೂ, ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮಗಳೂ, ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸ ಬೇಕಾದ ಪೂಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡು ಪ್ರಸಾದದ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಡೆಯು ಎಂದು ಅವರ ಉಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮರುಳು ಶಂಕರದೇವನ ಉಕ್ತಿಗಳೂ ಇವೆ.

ಮರುಳು ಶಂಕರದೇವನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುದ್ರಿಕೆಯು "ಶುದ್ಧ, ಸಿದ್ಧ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಭಾವೇ ಶಾಂತ ಚಿನ್ಮುಕ್ತಕಾರ್ಜುನಾ" ಎಂದಿದೆ.

ಅನೇಕರು ಮರುಳು ಶಂಕರದೇವನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಅತ್ತವಾಸಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಅಹಾರವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸದೆ ಊಟ ಮಾಡಕೂಡದು. ಅದನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಚೆಲ್ಲಕೂಡದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲಾರರು. ಇದು ಅವರ ಕಟ್ಟುಪರಣೆಯು ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮರುಳು ಶಂಕರನು ಜಂಗಮರು ಉಂಡು ಚೆಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಿದದ್ದನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ತಪ್ಪಾದದ್ದು. ಇದು ಶಿವಶರಣರ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲ.

ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಟಾಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಹೆಚ್ಚಿನ ತರದ ಅರ್ಥ
ವಿದೆ. ಮರುಳು ಶಂಕರನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಚ್ಚ ವಿಚಾರ
ಗಳನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವನ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನಗಳಿವೆ.
ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಉಪಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಳಗೆ
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ—

ವಚನಗಳು

(೧) ಇಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಂಗವನರ್ಪಿತವ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾಣ
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಭಾವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯನರ್ಪಿತವ
ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವರ್ಣವನೊಂದು ಮಾಡಬಲ್ಲೊಡೆ ಪ್ರಸಾದಿಯು.
ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ—“ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ ಅಂಗಂ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ
ಮನಃ | ಭಾವಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ ತೃಪ್ತಿ ಇತಿ ಭೇದಂ ವರಾನನೇ || ಎಂದು
ದಾಗಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯೂ ತನಗೆಯೂ ಎಡೆವರಹಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗ ಸಹಿತವಾ
ಗಿಯೇ ಕೇಳುವ, ಲಿಂಗ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಭ್ರಾಣಿಸುವ, ಲಿಂಗ ಸಹಿತ
ವಾಗಿಯೇ ರುಚಿಸುವ, ಲಿಂಗ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ನೋಡುವ, ಲಿಂಗ ಸಹಿತ
ವಾಗಿಯೇ ತೋಳಿಗುವ ಇಂತಪ್ಪ ಮಹಾ ಮಹಿಮ ಸದ್ಭಕ್ತನ ಅಂಗ
ವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗ, ಸಂಗವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗ, ಅಂಗ ಸಂಗವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗ
ಸಂಗವಾದ ಕಾರಣ ಅಂಗ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಕಾರಣ
ಅಂಗ ಭೋಗವೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗ ಭೋಗವಾದ ಕಾರಣ ಇಂತಪ್ಪ ಮಹಾ
ಮಹಿಮ ಸದ್ಭಕ್ತನ ಶ್ರೀಚರಣಕ್ಕೆ ಎನ್ನ ಶಿರವನೊಂದು ಪೂಜಿಸುವೆ
ಕಾಣಾ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಭುವೇ ಶಾಂತ ಚಿನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ,
ನಿಮ್ಮ ಸದ್ಭಕ್ತನ ನಿಲವನ ಪರಿಯ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಲ್ಲದೆ ನಾನೆತ್ತ
ಬಲ್ಲಿನಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

(೨) ಗುರುಲಿಂಗ ಜಾಗವುಕ್ಕೆ ದಾಸೋಹವ ಮಾಡುವ ಸದ್ಭಕ್ತನ
ಪರ್ಯಾಯ ವ ನೋಡಿರಯ್ಯ. ಶ್ರೀ ಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗಿ ಅನುಗ್ರಹವ ಮಾಡ
ಲೊಡೆನೆ ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಆ ಶ್ರೀ ಗುರುವ ಕೊಂದು ನುಂಗಿದ ಪರಿಯ ನೋಡಿ
ರಯ್ಯ ಲಿಂಗ ಬಂದು ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆನೆಂದಡೆ ಆ ಸದ್ಭಕ್ತನು
ಆ ಲಿಂಗವ ಕೊಂದು ನುಂಗಿದ ಪರಿಯ ನೋಡಿರಯ್ಯ. ಜಂಗಮವು
ಬಂದು ಪೂಜೆಯ ಕೈಕೊಂಡೆನೆಂದಡೆ ಆ ಸದ್ಭಕ್ತನು ಜಂಗಮವ ಕೊಂದು

ನುಂಗಿದ ಪರಿಯ ನೋಡಯ್ಯ, ಇಂತೀ ಮೂವರ ಕೊಂದು ನುಂಗಿದವ ನೆಂತು ಭಕ್ತನೆಂಬಿನಯ್ಯ? ಆತನನಾಚಾರಿ. ಆತ ವ್ರತಗೇಡಿ, ಆತ ಕ್ರಿಯಾ ರಹಿತನು. ಇಂತಾತನ ನುಡಿಯ ಕೇಳಲಾಗದು, ಹೇಳಲಾಗದು. ಆತ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲ. ಆತ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆಯೂ ಸಲ್ಲ. ಆತನಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆಯೂ ಸಲ್ಲ. ಇಂತೀ ನೀತಿ ಬಾಹರನನು ಭಕ್ತನೆಂದೆಂತೆಂಬಿನಯ್ಯ? ಆತಪ್ಪ ಸದ್ಭಕ್ತನು ಎಂದ ನಿಲವಿನ ಪರಿಯ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಲ್ಲದೆ ನಾನೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆನಯ್ಯ? ಶುದ್ಧ, ಸಿದ್ಧ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಭುವೇ ಶಾಂತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

(೩) ಮಹಾ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ತಂದೆ, ಮಹಾ ಜಂಗಮವೇ ತಾಯಿ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಗ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆನು ಹುಟ್ಟಿದೆ ನೋಡಯ್ಯ. ಆನು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಶಂಕೆ ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಎನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಮದುವೆಯ ಮಾಡಿದರಯ್ಯ. ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈವಿಡಿದು ಆನು ಬದುಕಿದೆನು. ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಗ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಮಗ ನೆಂಬ ಮಹಾ ಲಿಂಗ ಹುಟ್ಟಿದನಯ್ಯ. ಆ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಮುನ್ನವೇ ಎನಗೆ ಮರಣವಾಯಿತ್ತು. ಲಿಂಗವೆಂಬ ಹೆಂಡತಿ ಮುಂಡೆಯಾದಳು. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಎನ್ನೊಂದಾಗಿ ಆಡಗಿ ಹೋದರು. ಇನು ಮುಂದಿನ ಪರಿಯೆಂತುಬಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆನು ಬದುಕಿದೆನು ಕಾಣಾ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಭುವೇ ಶಾಂತ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಕರುಣದಿಂದ ಎನ್ನ ಕರ್ಮ ನಿರ್ಮಲವಾಯಿತ್ತಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

(೪) ಶ್ಲೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಸುವಾಕ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವನು ಮನದ ಅವಧಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ರೂಪನು ಮನದ ಅವಧಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನಾಶಿಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸುಗಂಧದ ಪರಿಣಾಮವನು ಮನದ ಅವಧಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಜಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸುರುಚಿಯನು ಮನದ ಅವಧಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ರತಿ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸುಖದ ಪರಿಣಾಮವನು ಮನದ ಅವಧಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಅರ್ಪಿತ ಮುಖ ಕೇಳಿಂಣ್ಣಾ. ಅದೆಂತೆಂದಾದೆ ಶಿಲ್ಪಿ ಸಂಯೋಗೇ ಚ ವಿವೋ

ಗೇಚ ಕಣ್ವು ಬಂದು ಸುಖಾರ್ಪಿತಂ | ಯಃಕುರ್ಯಾದಿಷ್ಟಲಿಂಗೇತು ಸಾವ
ಧಾನ ನಿರಂತರಂ || ಎಂದುದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸನ್ನ
ಪ್ರಭುವೇ, ಶಾಂತ ಚಿತ್ತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಪಿತ ಮುಖ
ವರದೂ ಅರ್ಪಿಸ ಬಲ್ಲಡೆ ಕೃಪೆಯನ್ನೈದುವನು

(೫) ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಧರೆಯ ವೇಲೆ ಶ್ರೀಗುರುವೆಂಬ ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ,
ಕರಿವೆಂಬ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನಿಕ್ಕಿ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಉದಕವ ನೆರೆಯಲಿಕ್ಕಿ, ಲಿಂಗ
ವೆಂಬ ಆಕಾರ ಮೂಳೆದೋರಿತ್ತು ಕಾಡೆರೇ. ಜಂಗಮವೆಂಬ ಸಸಿ ಬಲಿದು
ವೃಕ್ಷ ಪಲ್ಲವಿಸಿತ್ತು. ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನನೆ ಬಿರಮುಗುಳಾಯಿತ್ತು. ಮಹಾ
ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಪುಷ್ಪ ವಿಕಸಿತವಾಯಿತ್ತು. ಖಂಡಿತವೆಂಬ ಮಂಗಳ
ವಾಯಿತ್ತು. ಅಖಂಡಿತವೆಂಬ ಕಾಯಿ ಬಲಿಯಿತ್ತು. ಪರಮ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ
ಹಣ್ಣಾಯಿತ್ತು ಆ ಹಣ್ಣು ಬಲಿದು ತೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಬಟ್ಟುಬಯಲಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆ ಹಣ್ಣುಕಂಡು ನಾನು ಇದೆಲ್ಲಿಯೆಂದೆಂದು ನಾನು ವಿಚಾರ
ಮಾಡಲ್ವೆ ಬಿತ್ತಿದವರಾರೆಂದು ಹೇಳುವರಲ್ಲ. ಬಿತ್ತಿದವನ ಸೊಮ್ಮು
ನಾವು ಕೇಳಬಾರದು ಆ ಹಣ್ಣು ಕೊಂಡು ನಾನು ಬಿತ್ತಿದಾತನನರಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಹೋಗಲ್ವೆ ನಾನೆತ್ತ ಹೋದೆನೆಂದೆಯೆನಯ್ಯ ಶುದ್ಧ, ಸಿದ್ಧ,
ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಭುವೇ ಶಾಂತ ಚಿತ್ತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ
ಬಿತ್ತಿದಾತನ ಪರಿಯ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರ ನಾನೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆನಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ
ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ

(೬) ಇಷ್ಟಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ ಪ್ರಾಣಂ ಕೃಪ್ತಿ ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತಂ
ಭವೇತ್ | ಲಿಂಗಾಂಕಿತ ಲಿಂಗಾಂಗಿನೆ ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಮುಚ್ಯತೆ || ಇಂತೆಂ
ದುದಾಗಿ ಲಿಂಗಕ್ಕ ತನಗೂ ಎಡೆತೆರಹಲ್ಲದಿಷ್ಟ ಲಿಂಗಸಹಿತವಾಗಿ
ಕೇಳುವ, ಲಿಂಗಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ರುಚಿಸುವ, ಲಿಂಗಸಹಿತವಾಗಿಯೇ
ಅಳಲುವ, ಲಿಂಗಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಬಳಲುವ, ಇಂತಪ್ಪ ಮಹಾಮಹಿಮ
ಲಿಂಗವಂತನ ಅಂಗಕ್ಕಿಗಲೆಲ್ಲವು ಲಿಂಗಕ್ರಗಳಾದವು ಅಂಗಸಂಗವೆಲ್ಲ
ಲಿಂಗಸಂಗವೆಲ್ಲವು. ಅಂಗಭೇದ ಗೆಲ್ಲವು ಲಿಂಗಭೇದಗವು. ಇಂತಪ್ಪ
ಮಹಾಮಹಿಮ ಲಿಂಗವಂತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ಎನ್ನು ಶಿರವರಿದು ಪೂಜಿಸು
ವನು ಕಾಣಾ ಶುದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಭುವೇ ಶಾಂತಚಿತ್ತಮಲ್ಲಿ
ಕಾರ್ಜುನದೇವಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಲಿಂಗವಂತನ ಪರಿಯ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಲ್ಲದೆ
ನಾನೆತ್ತ ಬಲ್ಲೆನಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ, ನಿಮ್ಮಧರ್ಮ.

ಮರುಳ ಶಂಕರ ದೇವನು ತನ್ನ ಯಾವ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದನೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಲಿಂಗಕೃಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪಟಾಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಮೇಲೆ ನಾವು ಉದಹರಿಸಿದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶದವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಉಚ್ಚಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮರುಳ ಶಂಕರನು ೧೨ ವರ್ಷ ಇದ್ದನೆಂಬ ಎಚಾರಗಳು ಅವನ ಯಾವ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಮರುಳ ಶಂಕರ ದೇವನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಇದ್ದ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನದವನಿದ್ದಾನೆ. ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಆ ಧರ್ಮದ ಛಾಯೆಯನ್ನು ನಾವು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆರಂಭದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ನೈಸರ ವರಕ್ತನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಒಂದು ನಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ದಯೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಿಕ್ಕಲು ಅದು ಸತ್ತಬಳಿಕ ರಾಜ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ರಾಜನೂ ಆ ವರ ಕ್ರಾಶ್ರಮಿಯೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇದನ್ನು ಮರುಳ ಶಂಕರದೇವನು ಕಂಡು ಪ್ರಸಾದದ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವವನಾದನೆಂದು ಅವನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಇತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಶಿವಶರಣರು

ಶಿವಶರಣರು ಇತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಅಂದರೆ ವಿವಿಧ (ಮಧ್ಯದೇಶ) ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಮಗಧ (ಬಿಹಾರದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗ) ಕಾಶೀ ಪ್ರೇಶ, ಪಾಂಡ್ಯನಾಡು (ತಮಿಳುದೇಶ) ಸಿಂಧಪ್ರಾಂತ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗೂ ತಲೆದೋರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಧನಸೇನಸೆಟ್ಟಿ

ಮಗಧ:— ಮಗಧ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಭೂಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದು ಜೈಮಿನಿಪುರವು ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಧನಸೇನಸೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ವರ್ತಕನು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪದದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಭಾವಕಿ ಎಂಬವಳು ಒಬ್ಬ ಮೋಟಿನಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ಒಳಗು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಕಿಚ್ಚಿನಿಕ್ಕಿ ತಾವು ಸತ್ತರೆಂಬುದು ಮಾಡಿ ತಾವು ಕಾವಲುಗಾರನ ಸಹವಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನೆಂಬ ಅರಸನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಮದನವತಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸ ಹತ್ತಿದರು. ಇತ್ತ ಧನಸೇನಸೆಟ್ಟಿಯು ಜೈಮಿನಿಪುರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ತಳವಾರನನ್ನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಂಡು ಅವನಿಂದ ತನ್ನ ಸತಿಯು ಒಬ್ಬ ಮೋಟಿನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮದನವತಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸತಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಧನವೆನ್ನೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮತ್ತು ಕಿವಾನುಭವನನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಮಗಧ ದೇಶವು ಬಿಹಾರ ಪ್ರಾಂತದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವಾಗಿ. ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬದಕ್ಕೆ ಇದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಶಿವಶರಣರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಎಂದೂ ಬಾಧಿಸಕೂಡದೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಗಟ್ಟಿನಾಯಕನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಘಂಟಾಕರ್ಣ

ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ:— ಕನಕಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಘಂಟಾಕರ್ಣನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಪರಮ ವೀರಶೈವಾಚಾರನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮೊಲ್ವೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಪಾರಿಜಾತ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನ ಪೂಜೆಯ ಪುಷ್ಪಗಳು ಎಂದೂ ಬಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಉರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಅವನ ಪುಷ್ಪಗಳು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಒಣಗಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಆ ಗಣೇಶ್ವರನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನಮ್ರ ನಿಮಾಲ್ಯವನ್ನು ಈವರೆಗೂ ನೀವು ಒಣಗಿಸಲಿಲ್ಲ, ಈಗೇಕೆ ಒಣಗಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸೂರ್ಯನು— ಸರ್ವಸಾರವನ್ನು ಒಣಗಿಸುವದೇ ನನ್ನ ಗುಣವು. ನಿಮ್ಮ ನಿಮಾಲ್ಯವೆಂದರಿಯದೆ ಒಣಗಿಸಿದೆನು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಆಗ ಮುನಿಯು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ಕುಷ್ಠರೋಗಿಯಾಗು ಎಂದು ರಸಿಸಿದನು. ಆಗ ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಅಜಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ತನಗೆ ಶಾಪ ಎಮೋಚನೆ ಹೇಗಾಗುವದೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗ ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಗಣೇಶ್ವರನು— ನೀನು ಮನೋಹರ ಗಣೇಶ್ವರನ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಶುದ್ಧಾಂಗನಾಗುವಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸೂರ್ಯನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಲಕೇಶ್ವರನೆಂಬ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ರೋಗವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆ ಲಿಂಗವು ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳಿದ ಮನೋಹರ ಗಣೇಶ್ವರನು ಮಂಡಾರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಂದು ಹೇಳಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೋ

ಹರ ಗಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ವಾದಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನ ಪಾದೋವಕವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಮೈಗೆ ತೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಕುಷ್ಠ ರೋಗವು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಘಂಟಾಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಮನೋಹರ ಗಣೇಶ್ವರರ ಜೆಸರುಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವರು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭೂಮಿಗವತರಿಸುವದಿಂಟು. ಅದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಸೋಮಾಸಿಮಾರ

ಕಾಶ್ಮೀರಃ— ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಆದ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಶೈವ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಧನವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಈ ಧನದಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅದನ್ನು ಒಳಪನರಿಗೆಲ್ಲ ಪಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ೧೨ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿ ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ೧೬ಸಾವಿರ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಧನವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನಮಾಡಿ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ಕೇದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಪಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಿಯ ಲಿಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಒಬ್ಬ ಬೇಡನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಲು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಒಲವಿಂದ ಆ ಬೇಡನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಅವನು ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಜೇಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ನೀನಾರು, ನಿನಗೇನುಬೇಕು, ಬೇಡು ಎಂದು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಕೇಳಲು ಅವನು ನನ್ನ ಹೆಸರು ಶ್ವಪಚನು. ನನಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು— ವೇದಬಾಹರನಾದ ಶ್ವಪಚನಿಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುಂಟೇ ಎಂದೆನ್ನಲು ಅವನು ನನಗೆ ವೇದಪಠವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸ್ವರ ಸಹಿತ ವೇದ ಪಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಅಶ್ಚರ್ಯಬಟ್ಟು

ಅದನ್ನು ಕೇಳುವವನಾದನು. ಆಗ ಆ ಶ್ವಪಚನು ಉಪವೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ಪಠಣವು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಉಪವೇಶವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಉಪವೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಆಮೇಲೆ ಉಭಯತರ, ಸ್ಥಾನಸುರಮಂಟ್ರ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅಲ್ಲಿವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು-ವಿಶ್ವರು ಹೊಲೆಯುವ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬುಬಕುದೇವೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಒಂದು ಸಭೆಯನ್ನುಸೇರಿಸಿ ಶ್ವಪಚನಿಂದ ವೇದ ಪಠಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಅಲ್ಲಿವು ಗೌತಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವನ ವಿದ್ವತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವವರಾದರು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟು, ತ್ರಿಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಕಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಂಪಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ನಮಿಸಿ ಆತನ ರಾಣಿಯಾದ ಪಂಪಾದೇವಿಗೆ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಆಗ ಒಬ್ಬ ವಿಶ್ವನು ಉತ್ತುಂಗ ಜೋಳನ ರಾಣಿಯ ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಕಾಶಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರಲು, ಅವನು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನನ್ನು ಕಂಡು ತಾನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವರಿ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನ ಮಹಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ವಿಶ್ವನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಅಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಂಗೆಡಗಿಲು ಪುಷ್ಪಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನೋಡಿ ಇವನನ್ನು ಕಂಡದ್ದೇ ಕಾಶಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಂದುರುಗಿ ಆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಜೋಳ ರಾಜನಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಮುಂದೆ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿವು ಪೊನ್ನಂಬಲ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪೊನ್ನಂಬಲಾಧೀಶವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹಿಂದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ಯುದಕವನ್ನು ಸಹಸ್ರ ಕೊಡಗಳಿಂದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜನವೆರೆದ್ದು ಪೂಜಿಸಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರಲು ಜೋಳರಾಜನು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಪುಷ್ಪದಿಂದ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಸೇವಕರಿಂದ ತಿಳಿದು ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂಥ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಕುಸುಮವು ಪೂಜೆಗೆ ಸಲ್ಲದಿನೆಂದು ಅವಕ್ಕೆ ಸೋಮಾಸಿ

ಮಾರನು — ಪರಮಾತ್ಮನು ನೀನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ದಿಲ್ಲವೆಂದನಲು ಅದಕ್ಕೆ ಜೋಳನೇನು ಕಾರಣವೆನಲು ನಿನಗುಪದೇಶವಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳನು ಎಂದನಲು, ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸು ಎಂದು ರಾಜನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು — ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಪೂಜಿಸಿ ನೂರೆಂಟು ಸಮತ್ಯವಾಯ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಲಾಗಿ ಆ ಹೊಳೆಯು ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಮುಂದೆ ಹರಿಯದೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿತು. ಅದನ್ನು ಜೋಳರಾಜನು ಕಂಡು, ತಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ನೂರೆಂಟು ಒಂಟಿ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಳೆಗೆ ಹಾಕಲು ಅವು ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋದವು. ಜೋಳನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟು, ಹೀಗೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು, ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹಿಗಾಯಿತೆಂದನು. ಆಗ ಜೋಳರಾಜನು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾದನು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂತಲೂ ಈ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪರಶಿವನನ್ನೇ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂತಲೂ ಒಂದು ಆಭಿಲಾಷೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿವ್ರತನಾಗಿರಲು, ಇದು ಸುಂದರ ನಂಬೆಣ್ಣಿನಿಂದ ಅದೀತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ತಿರುವಾವಾರೂರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಂಬೆಣ್ಣಿನೂ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಪರವಿನಾಚಿಯೂ ಇರುತ್ತಿರಲು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪರವಿನಾಚಿಗೆ ಮೂರುವರ್ಷ ಚಿಂಗಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಇರುವಂತಿಗೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನಂಬೆಣ್ಣಿನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಹೊನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಪರಿಚಾರಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ್ನು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಕೇಳಿ — ನಾನು ಹೊನ್ನನ್ನೊಲ್ಲೆನು, ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ನೀವು ಶಿವನನ್ನು ಕರತರಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿ ಕೊಂಡನು. ಸೌಂದರ ನಂಬಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತಿರುವಾರೂರೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು — ಶಂಕರನೇ ತಿರುವಂಬರದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಹೊಲೆಯನ ವೇಷವನ್ನು ತಾಳಿ ಪಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಡೆ,

ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಳಗೋಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ತಿರು
ವಂಬರವಲ್ಲ ನಡಿಸಿದ ಯಾಗ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು
ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಕಂಡು ಶಿವನು ಈ ವೇಷದಿಂದ ನನ್ನ ಮನವನ್ನು
ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.
ಆಗ ಶಿವನು—ನಾನು ಹೊಲೆಯನು, ಅಪ್ಪಶ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ
ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ—ನಿಮ್ಮ ನಿಜವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.
ನನಗೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿರಿ, ಯಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ನಡೆಯಿರಿ, ಎಂದು ಪೂಜಾಮಂಟ
ಪಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದನು. ಆಗ ಎಪ್ಪರೂ ಆ ಶ್ವಪಚನನ್ನು ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು
ಇರಕೂಡದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆದರೆ ಸೋಮಾಸಿ
ಮಾರನು ಅವನನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಅವನ ಪಾದತೀರ್ಥ
ವನ್ನು ಪೀಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆತನ ನಿಷ್ಕಪಟ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಂತೋ
ಷಪಟ್ಟು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವಿಂಥ ವಿರಾಜಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ಆ ಯೋಗಶಾಲೆಯೇ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನವಾಯಿತು. ಆ ವಿಮಾನದ ಮೂಲಕ
ಶಿವನು ಸೋಮಾಸಿಮಾರನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವನಿಗೆ
ಗಣಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಸೋಮಾಸಿಮಾರನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಹರಿಹರ ಕವಿಯ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ
ಇತರ ಶಿವಶರಣ ಚರ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಸೋಮಾಸಿ
ಮಾರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅಪ್ಪಶ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ತೊರೆದನನ್ನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೇವಲ ಕರ್ಮಕತನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು
ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಹತ್ವಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಗುರೂಪದೇಶವು ಅವಶ್ಯ
ವಾದುವೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಸೋಮಾಸಿಮಾರನು ೬೩
ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೆಂದು ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಕಾಶ್ಮೀರ
ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟು ಜೋಳ ದೇಶದವರೆಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿ
ಗಳು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಶಿವಶರಣರ ಅನೇಕ
ನಡೆಗಳು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉದ್ಭಟನ
ಮತ್ತು ಈತನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಶಿವಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜ್ಞ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಶರಣರ,
ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಂಧುಮರಾಳ

ಸಿಂಧುದೇಶ:— ಕಾಶ್ಮೀರ ಅಫಗಾಣಿಸ್ತಾನ, ಗುಜರಾಥ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹಿಂವೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಿವಶರಣರು ಉದಯನಾದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಂಧುದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉದಯನಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುರಾತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮವತ್ತೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹೇಂದ್ರಾದಾರೋ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ಅವಶೇಷಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರೂ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುಮರಾಯ ಅಥವಾ ಸಿಂಧುಮರಾಳ ಈತನು ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಹೆಸರು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಬರುವದುಂಟು.

ಸಿಂಧುಮರಾಯ ಅಥವಾ ಸಿಂಧುಮರಾಳನು ಸಿಂಧುದೇಶದ ಅರಸನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಟ್ಟಾಚರಣಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಜಂಗಮಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲೆನ್ನನು. ಹೀಗಿರಲು ಅವನ ದಾಯಾದಿಗಳು ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನೊಡನೆ ಕದನ ಹೂಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವನೊಡನೆ ಅವರು ಕಾದಲಾರದೆ ಕೆಲವೊಡಿದರು. ಹೀಗಿರಲು ಒಂದುದಿನ ಕೆಲವು ಚರಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಈ ದೇಶವು ನಮಗರ್ಪಿತವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಷ್ಟ ಮಹಾಭೀಗವನ್ನು ನಮಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಲು ಅವನು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಅನಿರಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅವರು ಅವನ ದೇಶ ಕೋಶವನ್ನು ಸಹ ಬೇಡಿದರು. ಆಗ ಅವನು ಅವನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಒಬ್ಬ ಚರವೇಷ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ದೇಶಾಂತರವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ರಾಜ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಪದದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ದಾಯಾದಿಗಳು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಾವು ಜಂಗಮ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಕಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರ ಕೃತಕ ವೇಷವನ್ನು ಅರಸನು ತಿಳಿದು ಲಾರದೆ ಹೋಗಿ, ನಿಮಗೀನುಬೇಕು ಬೇಡಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು ಅವನಿಗೆ - ನೀನು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಚರಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಮೊದಲಿಗೆ

ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಮಗೇನು ಕೊಡುವೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವನು ಅವರಿಗೆ — ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನಿಗೇನು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಅವರು ಅವನಿಗೆ — ನೀನು ನಿನ್ನ ಅರ್ಥಾಂಗವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡ ಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನೀನು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನೆಂದೆನ್ನಲು ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅನ್ನಲು, ಅವರು ಒಂದು ಕರಗಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಸೀಳಿ ಹತ್ತಿದರು. ಆಗ ಅವನ ಮೈಯ್ಯ ಎಡಭಾಗದಿಂದ ಕಂಬಿನಿ ಗಳು ಉದ್ಭವ ಹತ್ತಿದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೀಗೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು, ಅರಸನು ಅವರಿಗೆ — ಬಲಭಾಗವು ನಿಮಗೆ ಸಲ್ಲಿತೆಂದು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಮ ಭಾಗವು ತಾನು ವ್ಯರ್ಥವಾದೆನೆಂದು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನುಡಿ ದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿವನು ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಕರ ಗಸವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು, ಎರಡೂ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಲು ದಾಯಾ ಗಳು ನಡಿಸಿದ ಕಾಪಟ್ಟವು ಅರಸನಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಶಿವನು ಅರಸನಿಗೆ ನಿನಗೇನು ಬೇಕು ಬೇಡೆಂದು ಕೇಳಲು — ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಅವರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಂಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಶಿವನು ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೈಲಾಸಕೊಯ್ದನು.

ಸಿಂಧುಸೇನ.

ವಿವರಣೆ :— ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಗನ ವರ್ಹಾಡ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆ ವೆಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು, ಇಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಧು ಸೇನನೆಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿವರಣೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಷೋ ವಿಂಧ್ಯ ದೇಶವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಾಳಾಪುರ ವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಿಂಹರಾಜನೆಂಬ ರಾಜನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಉಭಯತರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ತಾಪವು ಉಂಟಾಗಲು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಾಳಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾಳಗವಾರಂಭವಾಗಲು ಸಿಂಧುಸೇನನು ಚತುರಂಗ ಬಲ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿವ ಭಕ್ತನು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆ ಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿನುಡೆಯು ಇತ್ತು.

ಇತ್ತ ಸಿಂಹರಾಜನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗಿ ಒಂದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದನು.

ಯುದ್ಧವು ಉಭಯತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಿಂಹರಾಜನು ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಬಿಡಲು ಅದು ಸಿಂಧುಸೇನನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದುಹಾಕಿತು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ದಂಡು ಸಾಯಲು ಸಿಂಧುಸೇನನು ರಣಾಂಗಣದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋದನು. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಬಲವು ಮಡಿದು ಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಅವರು ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವ ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದುದರ ಕುರುಹು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಶಿವಮಂತ್ರದಿಂದ ಪುನೀತವಾದ ಒಂದು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಅವರ ಪ್ರಭಾವದ ಮೂಲಕ ನೀನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದೆ ಎಂದು ನುಡಿದು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಬಲವನ್ನು ಪುನಃ ಕೊಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಭಸಿತ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಜೋರಿಸಿದರು.

ಅರಸನು ಅಮೇಲೆ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಅರ್ಧ ಬಲಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಉಳಿದ ಅರ್ಧ ಬಲಕ್ಕೆ ಭಸಿತವನ್ನಿಟ್ಟು ಸಿಂಹರಾಜನೊಡನೆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಸಿಂಹರಾಜನು ತನ್ನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಬಿಡಲು ಅದು ಸಿಂಧುರಾಜನ ಬಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಹಾಕಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಸಿಂಹರಾಜನು ನೋಡಿ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನು ವರುಣನನ್ನು ನೆನೆಯಲು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಳೆಯು ಬಂದು ಸಿಂಧುರಾಜನ ಅರ್ಧ ಬಲವು ಧರಿಸಿದ್ದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಅಳುಕಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಸಿಂಹರಾಜನು ಬಿಟ್ಟ ಚಕ್ರಾಯುಧವು ವಿಭೂತಿ ಅಳಿಸಿಹೋದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದುಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಆಗ ಸಿಂಧುಸೇನನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮುನಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿ ಅವರು ದಂಡು ಅಳಿದ ಕಾರಣವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ನೀನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ದಂಡು ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಎರಡನ್ನೂ ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು.

ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಸಿಂಹರಾಜನು ವೇದಗನಂತೆ ಮಳೆ ಹುಯ್ಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಸೈನ್ಯವು ಧರಿಸಿದ್ದ ವಿಭೂತಿಯು ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದ ಮೂಲಕ ಚಕ್ರಾಯುಧವು ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆದು ಅವನ ಬಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದದ್ದು. ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಉಳಿದ ಅವರಣಗಳು ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅವರಿ ಅವನ್ನು ಜಪಿಸಲು ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಿಭೂತಿಯು ಮಂತ್ರದ 'ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಉಭಯರಾಜರು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಕಾಳಗ ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಅವರು ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಾಗಿ ಧರ್ಮದಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಕಲಾವತಿ

ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರ:— ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುತರಾದ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಶೀರಾಜನಾದರೂ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಮಗಳು ಕಲಾವತಿಯು ಎಂಬುವಳಿದ್ದು ಅವಳಾದರೂ ತಂದೆಯಂತೆ ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಯಿಂದ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆದರೆ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಚರಿಸುವವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಪಾಂಡ್ಯವಂಶದ ರಾಜರು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಾಸೋಹರಾಯನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಅಳುತ್ತಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಕಾಶೀರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕಲಾವತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು.

ಲಗ್ನವಾದಬಳಿಕ ಉಭಯ ಸತಿಪತಿಗಳು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕಲಾವತಿಯು ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಮಲಗಲಾಗಿ ಹೀಗೆಕೆಂದು ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳಲು ಕಲಾವತಿಯು ನಿನಗೆ ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಮಹಾಮಂತ್ರದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇತರರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಕೂಡದೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ ಎಂದೆ ನ್ನಲು ರಾಜನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವಳ ದೇಹವು ಅವನಿಗೆ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಲು ಅರಸನು ಅಂಜಿ ಅವಳಿಗೆ— ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ಬಹು ಮೃದುವಾದುದು. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಏಕಾಯಿತನಲು ಅವಳು ರೋಗಿಯು, ಸೂತಕಿಯು, ಗರ್ಭಿಣಿಯು, ರತಿ ಇಲ್ಲದವಳು, ವ್ರತಸ್ತೆಯು ಇವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ನಾನು ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪುನೀತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಂತ್ರವು ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತು, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ದಾಸೋಹರಾಯನು ಅಶ್ಚರ್ಯಬಟ್ಟು ಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯು ಇಷ್ಟು ಅಗಾಧವಾದುದೇ ಎಂದು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನೆಂದು ಗಾರ್ಗ್ಯಮುನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಪಗಳು ಕಾಗೆಗಳ ರೂಪಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋದವು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನ ದೇಹವು ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆಯಿತು. ಹೀಗಾಗಲು ಅವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ— ನೀನು ನನಗೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪುನೀತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ, ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವವನಾದನು. ಮುಂದೆ ಉಭಯತರು ಪಂಚಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಅದಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಇದರಿಂದ ಕಲಾವತಿಯು ಮದುರಾ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಶರಣೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿವ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾವತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಪ್ಪದೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತದ ಪ್ರಸಾರವು.

ಈದರೆಗೆ ನಾವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿದೆವು. ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುವದುಂಟು. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಶೈವ ಮತವು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಪರ್ವತ ದೇಶಗಳಾದ ಸಿಂಹಲದ್ವೀಪವೂ ಜಾವಾ, ಬೋರ್ನಿಯೋ ಮೊದಲಾದ ಈಗಿನ ಇಂಡೋನೇಶಿಯದ ಭಾಭಾಗಗಳೂ ಅರಬಸ್ತಾನ ಪ್ಯಾಲೆಸ್ಟಾಯಿನ್ ಇಜಿಪ್ಟ ಈ ದೇಶಗಳೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತವು ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ತೆಂದು ಈಚೆಗಿನ ಶೋಧಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸಾವಿರ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಮುಂಚಿತವಾದ ಕಾಲವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ದಂತಕಥೆಗಳುಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಶಿವಮತವು ಇಂಥ ದೂರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿಸ್ತಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಿಂಹಲದ್ವೀಪ

ರೇಣುಕೆ:— ಸಿಂಹಲದ್ವೀಪವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ತೀರ ಸಮಾಪರ್ವತವಾದ ದೇಶವು. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತವು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಿಸ್ತಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ರಾವಣನು ಶಿವಮತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದವನು. ಅವನ ಮೂಲಕವೇ ಗೋಕರ್ಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದು. ಮುಂದೆ ವಿಭೀಷಣನು ಅವನ ತರುವಾಯ, ರಾಜ್ಯವಾಳಹತ್ತಿದನು. ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಲ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ವೃಥ ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರೇಣುಕನ ಮೂಲಕವೇ ಆಯಿತೆಂದು ರೇಣುಕನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಹಾನುಭಾವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಎವರಸುವ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿವೆ.

ರೇಣುಕನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವು ಅಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶಗಳ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿ ಅಥವಾ ಕೊಲನುಪಾಕಿ ಎಂಬುದಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಮಹತ್ವದ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ರೇಣುಕನು ಪ್ರಾಕಾರವಿವಿಧವನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವನು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನಾದನು. ಈಗ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿಯು ಇದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹಾ ಮುನಿಯು ಅನೇಕ ತಪಸ್ಸುಗಳೊಡನೆ ವಾಸಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ರೇಣುಕನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಅವನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ಲಿಂಗವೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಆಮೇಲೆ ಉಭಯತರು ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ರೇಣುಕನು ಕಂಚೇ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು 'ವಿಣ್ಯಕನೈನಾರ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪೂಜಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅವನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವಾದ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸಿಸುವವನಾದನು.

ಒಗೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಿಂಹಲದ್ವೀಪಾಧಿಪತಿಯಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಂದ ಮೂರು ಕೊಟಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಂಹಲದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶಿವಮತವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದ ಬಳಿಕ ರೇಣುಕನು ಈಗ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಕುದ್ಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ವಾಸಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲ ಅವನು ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದನು.

ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರ ಕಾಲ ಕಳೆದನು. ಮುಂದೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರ, ಹಿಮಾಚಲ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ

ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಸೋಮನಾಥ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರೇಣುಕನ ಸಂಪ್ರೀಪ್ತ ವ್ರತ್ತಾಂತವಿರುತ್ತದೆ.

ರೇಣುಕನ ತರುವಾಯ ೧೪೦೦ ವರ್ಷಗಳಮೇಲೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದನು. ಈ ಮಹಾಪುರುಷನು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ರೇಣುಕನು ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹೋಲುವದರಿಂದಲೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಕೂಡ ಒಂದೇ ಇರುವದರಿಂದಲೂ ರೇಣುಕನೇ ೧೪೦೦ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದನೆಂದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿ ರೇಣುಕನು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಪ್ತ್ಯ ನಂತೆ ಶಿವನುತವನ್ನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ನೆರೆ ದೇಶವಾದ ಸಿಂಹಲ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಾರಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವೂ ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾ

ಆಗಪ್ತ್ಯಃ— ಬ್ರಹ್ಮದೇಶ, ಸಯಾಮ ಮತ್ತು ಇಂಡೋಚಾಯನಾ ಈ ದೇಶಗಳು ಸಮಿಸಮಾಪವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಈ ದೇಶವು ಇದ್ದು ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಮೊಡ್ಡ ಅಸಂಖ್ಯ ದ್ವೀಪಗಳು ಪಸರಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾತ್ರಾ, ಜಾವಾ, ಬೋರ್ನಿಯೋ ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ಇವುಗಳು ಬಹು ಮಹತ್ವವಾದವುಗಳು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಅದರೂ ೩-೪ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಬಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಜಾವಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು .

ಈ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಮತವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದವನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುಷಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ವೀರಶೈವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುಷಿಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮುಷಿ ಎಂದು ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಪಟಾಸ್ಥಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದವನು ರೇಣುಕನೆಂದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಗೂ ವೀರಶೈವ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ.

ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣ ವಾಸಿಯು. ಅವನು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತ ನಾಗಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇರ ಹತ್ತಿದನು. ಅವನು ರಾಮಚಂದ್ರನು ವಾಸಮಾಡಿಳಿಂಡಿದ್ದ ನಾಸಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ತ್ರ್ಯಂಬಕೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ನಾಸಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮವಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಈಗಲೂ ಅದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಕೆಲಕಾಲವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಅವನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಬದಾಮಿ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಮಹಾಕೂಟ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನು ರಾಕ್ಷಸ ರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದೊದಗಿತು. ವಾತಾಪಿಸುರ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಬದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾತಾಪಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನೂ ಐಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ವಲನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಬಂಧುಗಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಅವನು ಮಹಾಕೂಟವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವು ದೊಡ್ಡ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದು ಈಗಲೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಶಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಆಮೇಲೆ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಶ್ವಿ, ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ತಾಪಸರಿದ್ದ ಮಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈಗ ಬಾಳೇ ಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಲಯ ಪರ್ವತವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪುರಾತನ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಇವ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೇಣುಕನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಉಭಯತರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರಾದರು.

ಉಭಯತರು ಮುಂದೆ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ವಿದ್ವರು. ಆಮೇಲೆ ರೇಣುಕನು ಜೋಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಬಂದರು. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮವು ಮೊದಲು ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿದ್ದು ಇವನಿಂದಲೇ ಎಂದು ದ್ರಾವಿಡರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಮೊದಲು ರಚಿಸಿದವನು ಅಗಸ್ತ್ಯನು. ಅವನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ 'ಅಗತ್ತಿಯಂ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇವನು ದೇವಾಲಯ ರಚನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ 'ಅಗಸ್ತೀಯ ಸಕಲಾಧಿಕಾರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉತ್ಪಾದಕನೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಂಡಿತರು ಈಗಲೂ ತಿಳಿಯುವುದುಂಟು.

ಅಗಸ್ತ್ಯನು ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ಹತ್ತಿರ 'ಮೋರ್ಫಿಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬೆಟ್ಟವು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಅದೃಶ್ಯ ರೂಪವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ದ್ರಾವಿಡರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಹೀಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಹತ್ತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಅವನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೆಸರಿನ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಪೂಜೆಯ ಕ್ರಮಗಳು ಸ್ವಂದಮರಣ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಪುರಾಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿವೆ. ಅವನ ಸಂಬಂಧದ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದರ ಅರ್ಥವು ಏನೇದರೆ :-

“ ಎಲೋ ಕುಂಭಯೋಗಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ನೀನು ಮಿತ್ರ ವರುಣರ ಮಗನಾಗಿ ‘ ಕಾಶ ’ ಹೊವಿಗಿಂತ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವಿ. ಆತಾಪಿ ವಾತಾಪಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಂಥವನೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕುಡಿದಂಥವನೂ ಆದ ಎಲೋ ಅಗಸ್ತ್ಯನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇನೆ ”

ಇವನ ವಾಸ ಸ್ಥಾನವು ಪೋಥೀಯಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪೂರ್ವ ಸಮುದ್ರದ ಅಗ್ನೀಯಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ‘ ವೇದಾರಣ್ಯ ’ ಎಂಬಸ್ಥಳದ ಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಸದಾ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು.

ವಾಯು ಪುರಾಣ ಅಧ್ಯಾಯ ೪೮ ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣೆ ಸಿದ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ಹೋದಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ:— ಬರ್ಹದ್ವೀಪ ಎಂದರೆ ಬೋರ್ನಿಯೋ, ಕುಶದ್ವೀಪ, ವರಾಹದ್ವೀಪ, ಶಾಖ್ಯದ್ವೀಪ ಎಂಬವುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಅವನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ಎಂಬ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯು ತ್ತವೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂಕೋರವಾಟಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನಗಳಿರುತ್ತವೆ ಆ ಶಾಸನ ಒಂದರಲ್ಲಿ — “ ಆರ್ಮದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಶಿವಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ತನ್ನ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ತ್ರೀ ಭದ್ರೇಶ್ವರನೆಂಬ ದೇವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ದೇವರನ್ನು ಅವನು ಬಹು ದೀವಸ ಪೂಜಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೊದ್ದನು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕನ್ಯೆ ಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಒಂದು ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ

ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ:— “ ಆರ್ಯದೇಶದಿಂದ ಬಂದಂಥ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದಂಥ ಅಗತ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ‘ ಮಹಸಿದ್ಧ ’ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹೋದಿದ ಯಶೋವತಿ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮತ್ತು ಆಕೆಯಿಂದ ನರೇಂದ್ರವರ್ಮನೆಂಬ ಎಂಬ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆವನು. ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಬೇರೆ ಆನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿರುವದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಅಸಂಖ್ಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಈಗಲೂ ಇದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜರೇ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ದೇಶದಂತೆಯೇ ‘ ಶ್ಯಾಮ ’ ದೇಶ ಎಂದರೆ ಸಿಯಾಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಾಲಯಗಳು ಈಗಲೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಾಲಯಗಳಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತವಧರ್ಮವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಿಂದಲೇ ಬಂದಿತೆಂದು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಧ್ಯ ಜಾವಾದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ‘ ಕೋಡೋ ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಟ್ಟಣವಿದ್ದು ಕ್ರಿ ಶಕ ೭೩೨ ಇಸ್ವಿಯ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಲಾಶಾಸನವು ದೊರೆತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ನಡುಗಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಸಾಹತ್ತು ಮಾಡಿದವನು ಸಂಜಯನೆಂಬ ರಾಜನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿರುವವರ್ಣನೆ ಎಂದರೆ—“ ಜಾವಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆತ್ಮತಮ ದ್ವೀಪವು ಇಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಕಡೆಗಳು ಇವೆ. ಅಕ್ಕಿ ನೊದಲಾದ ಧಾನ್ಯಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಮತ್ತು ಅದ್ಭುತವಾದ ಶಿವಾಲಯವು ಇದ್ದು ಈ ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಾದ ‘ ಕುಂಜರಕುಂಜ ’ ದೇಶದ ಜನರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ”

ಈ ಕುಂಜರಕುಂಜ ದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಕುಂಜರಕುಂಜ ಈ ದೇಶವು ಈಗಿನ ಆನೆಗೊಂದಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಹದಿಮೂರನೇ ಶತಮಾನದ ಕೆಲ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ‘ ಕುಂಜರಕೋಣ ’ ಎಂಬ ದೇಶದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದ ಈ

ಪ್ರದೇಶವು ಹಂಪಿಯ' ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ' ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಶ.ಭಕರವಾದ ಅಶ್ರಮವು ಕಂಜರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಶ್ರಮವು ಇದ್ದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕರ್ನಾಟಕಸ್ಥರು ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನೊಡನೆ ಜಾವಾದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಜಾವಾ ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರೆಯ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಶಿವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಅವನಿಗೆ ದೇವಾವತಾರನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂರ್ವ ಜಾವಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ' ದಿನಯ ' ವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶಕ ೭೬೦ ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಒಂದು ಶಿಲಾಲೇಖವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಗಸ್ತ್ಯನುನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಾತದಲ್ಲಿ ' ಶಿವಗುರು ' ಅಥವಾ ' ಭಟ್ಟಾರಕ ಗುರು ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಇರ ತ್ತವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ದಕ್ಷಿಣಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪರವೇಶಗಳಿಗೆ ಸಹ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮವು ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಿ. ವೈಭವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಅದು ಬಹು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ಈ ದ್ವೀಪಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಮಹಮ್ಮದೀ ಧರ್ಮವು ಆದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಹೊಂದಿತು, ಅದು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೇಲೆಯೂ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಇದ್ದು ಅವರು ಈಗಲೂ ' ಸುಕರ್ಣ ' ' ಸುದರ್ಶನ ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ

ಸುಕರ್ಣ ಇದು ಈಗಿನ ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನ ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿಯ ವಸಲ್ಯಾನರು ' ನೀಲಿಕಂಠ ' ' ಶಿವ ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪರ ಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಜಿಸುವದೂ ಉಂಟು.

ಅಗತ್ಯಮುನಿಯು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಪರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕುಡಿದು, ಬಿಟ್ಟ ನೆಂಬ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಯು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಿ|| ಓ. ಸಿ. ಗಂಗೋಳಿ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಂಗಾಲೀ ಪಂಡಿತರು ' ರೂಪಂ ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಂಗಾಲೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಒಂದು ಮಾಹತ್ವದ ಲೇಖನವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರೆದದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನು ಮಹಾಕವಿಗಳಾದ ಸಂ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟೆಗೋರ ಇವರ ನಿವರ್ತನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ " ವಿಶ್ವಭಾರತಿ " ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ, ೧೯೨೬ನೇ ಜುಲೈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಅರಬಸ್ತಾನದ ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ.

ಹೇಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ದೇಶದ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿಗಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಕುರುಹುಗಳು ಇವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಾದ ಅರಬಸ್ತಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇರುತ್ತವೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಧರ್ಮವು ಈಗ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ ಅವಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿಸಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸಕಾರನಾದ ಎಡವರ್ಡ್ ಗಿಬ್ಬನ್ ಈತನು ತನ್ನ ರೊಮನ್ ಸಾನ್ಸ್ ಜ್ಞದ ಇತಿಹಾಸದ ೫೦ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವದೇನೆಂದರೆ — ಅರಬರ ಮೊದಲಿನ ಕಾಲದ ಧರ್ಮವು ಹಿಂದೂ ಜನರಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅವರು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಈ ಗ್ರಹಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪವೆಂದು ಇವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೃಷ್ಟಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ

ಕೇಡಿಲ್ಲ, ಅದು ವೈವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನಿಯಂತ್ರಕನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಎಂಬುದಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದೂಜನರ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅರಬರು ಖಗೋಲ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ಹಿಂದೂ ಜನರಿಂದಲೇ ಕಲಿತುಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನವು ಉಂಟಾಗಲು ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣಗಳಿವೆ.

ಆದರೆ ಅರಬಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದು ವರಿದವರಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಇದ್ದು, ಅದು ಇದ್ದ ದೇವಾಲಯವು ಅವರಿಗೆ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಇತಿಹಾಸವು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಮಾರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪುಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಮೆ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಅರಬರು ಬಹು ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈಲಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಮಾಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅದನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರನ ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವಜರು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಹೆಸರು 'ಅಲ್ ಲಾತ್' ಅಥವಾ 'ಅಲ್ ಉಜ್,' ಎಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ಅರಬರು ಕಠೋರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಹ "ಲಾತ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈಗಿನ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಮಕ್ಕಾ ಮಶೀದೆಗೆ ಹೋದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಈಗ ಅನುಸರಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಬರು ತಮ್ಮ ಲಿಂಗಾಲಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದವುಗಳನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಲಿಂಗಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಮಕ್ಕಾ ಮಶೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವರು. ಅದನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರು ಚುಂಬಿಸಿ ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಈಗಲೂ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನಿ, ವರ.ಣ ಮೊದಲಾದ ನಿರ್ವರ್ಣ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪೂಜೆಯು ಇದ್ದು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳು ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಅವರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳ ಆರಾಧನೆಯು ಕೂಡ ಈ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಇದೇ ಕ್ರಮವು ಆರಬ್ಬಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಚಿನ್ಮವು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ದಂತಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿಶುನಾಗ.

ಪಾಂಡವ ವಂಶದ ಮಗಧ ರಾಜರು ಪಾಟಲಿಪುತ್ರ ಅಂದರೆ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶಿಶುನಾಗನೆಂಬ ರಾಜನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನೆರೆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಜೇದಿವಂಶದ ರಾಜರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ಮಗಧ ರಾಜರಿಗೂ ಮನಸ್ತಾಪಗಳಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೇದಿವಂಶದ ರಾಜರು ಪಾಟಲಿಪುತ್ರ ನಗರವನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಶಿಶುನಾಗನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಿಂಧೂನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಿರದೆ ಅವನು 'ಆದರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಮಕ್ಕಾ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಳಹತ್ತಿದನು. ಅವನೇ ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಆದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಾಂತಿಯು ಈ ಶಾಸನ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಅಸಂಖ್ಯ ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವರು. ಶಿಶುನಾಗನ ತರುವಾಯ ಅವನ ವಂಶಜರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯವಾಳಹತ್ತಿದರು. ಈ

ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರನ ಪೂರ್ವಜರು ಅವನು ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ವರೆಗೂ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದರು.

ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರನು ತನ್ನ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮೊದಲಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಶಿಶುನಾಗನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವು ಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಾಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯಾತ್ರಿಕರು ಅದರ ಚುಂಬನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಪೂಜೆಯು ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಲಿಂಗವು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಗುರುತಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಮ್ಲೇಂಚ್ಛರ ಪ್ರಬಲ್ಯವು ಆಯಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವರು ಅಗ್ನಿ ಪೂಜಕರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಇರಾಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದ ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ, ಸಿಂಧೂ ದೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಬಲಿಯಹತ್ತಿತು. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಕ, ಹೂಣ ಮೊದಲಾದ ಕಾಡು ಜನರು ದೇಶದ ಒಳನುಗ್ಗಿದರು. ಈ ಕಠಿಣ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲಿವಾಹನ ಮತ್ತು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯರು ಜನಿಸಿ ಮ್ಲೇಂಚ್ಛರನ್ನು ಗೆದ್ದು ದೇಶವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದರು.

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಭೋಜರಾಜನು ಉದಿಸಿ ಅವನು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಉಪಟಳವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಗಂ ಸಾವಿರ ಶೂರ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಸಿಂಧೂ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಮ್ಲೇಂಚ್ಛರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಅವರ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದ ವರುಭಾಮಿಗೆ (ಅರಬ್ಬೀ ದೇಶಕ್ಕೆ) ನುಗ್ಗಿದನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕೇಶ್ವರನಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಮಕ್ಕೇಶ್ವರನು ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯಿಂದ — “ಎಲೈ ಭೋಜರಾಜನೇ ಬಾಹ್ಯೇಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಈ ಭೂಮಿಯು ಮ್ಲೇಂಚ್ಛರಿಂದ ದೂಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದಾರುಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಧರ್ಮವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಮಹಾ ಕಾಲೇಶ್ವರನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ (ಉಜ್ಜಯಿನಿಗೆ) ಹೋಗು ಎಂದು ಆಪ್ತನೇ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಭೋಗರಾಜನು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಇತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆಯರಾಜ, ಮಲ್ಲನೃಪ ಎಂಬವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಕ್ಕೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದರ್ಶನ ಹೊಂದಿದರೆಂದು ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ರಾಜರ ಪೂರ್ವಜನೊಬ್ಬನು ಈ ನಾಡಿಗೆ ಹೋದಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳು, ಮತ್ತು ಗುಜರಾಥ ಈ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಅರಬಸ್ತಾನ ಇಜಿಪ್ತ ದೇಶಗಳಿಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರೋಮನ್ನರ ನಾಣ್ಯಗಳು ದ್ರಾವಿಡದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ತಶಕದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ೨ ಶತಮಾನಗಳಾಚೆ ಒಂದು ಗ್ರೀಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಗಳು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಇಜಿಪ್ತ ಮತ್ತು ಅರಬಸ್ತಾನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾವು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸಿದಲ್ಲಿ ಶೈವಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರದ ವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು ಪ್ರತ್ಯನಾಯವಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ೩ನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಗೊಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ೪ನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆವು. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಗೊಳಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಶೈವ ಮತ್ತು ವೀರಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ವಿವೇಚಿಸಲೇಬೇಕು. ನಾವು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮವರ್ಗದರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಘನತರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ವಾಚಕರ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇರಲಾರದು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆವು.

ನಾವು ಈ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ೧ ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೫೧ ಜನರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರೂ, ವಚನಕಾರರೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಬಾಲ ಬಾಲಿಕೆಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳಾಗಿ ಶಿವಾನುಭವದ ತತ್ವಗಳಂತೆ ಆಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರು ಅನೇಕ ತರದ ಹಿಂಸೆಗೆ ಸಹ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಆಚಲಮನಸ್ಸರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ೨ ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೬೩ ಜನ ಶಿವಶರಣ ಶರಣಿಯರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಇವರು ಒಟ್ಟು ೧೧೪ ಜನರಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ ೫೫ ಜನ ವಚನಕಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಹಾನುಭಾವರ ಮಹತ್ವಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ೨ ನೇ ಭಾಗದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಶರಣ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಈಗಿನ ೩ ನೇ ಭಾಗದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ೨೮ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ೧೪೨ ಜನ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಈ ಮೂರುವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಇವರು ಕೇವಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಂಧ್ರದೇಶ, ಗುಜರಾಥ, ಸಿಂಧೂದೇಶ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರದೇಶಗಳಾದ ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ ಇಂಡೋನೇಶಿಯಾ ಆರಬ್ಬಿಸ್ತಾನ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶೈವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಪಸರಿಸಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವು ಈ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ೪ ನೇ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆವು. ಇವರಲ್ಲಿ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಮರುಳ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಎಕೋರಾಮ ಮೊದಲಾದವರ ಮತ್ತು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಅಲ್ಲವ:ಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಕಿನ್ನರೀ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಪಂಹಾಡೇವಿಯಕ್ಕ ಮೊದಲಾದವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡು

ನೆವು. ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆ ಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮವರ್ಗದವರು ವಿರಚಿಸಿದ ಮೇ ಪ್ರಸಾರಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಘಟತ್ವದ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ ತೆರನಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜಂಗಮರು

ಜಂಗಮರೆಂಬ ಕೆಲವೊಂದು ವರ್ಗವು ಬಸವೇಶ್ವರನಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಸಹ ಇತ್ತೆಂದು ಈ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರು ತ್ತದೆ. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗ ಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿರಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿಯೂ ಜಂಗಮರೆಂಬ ಮಹತ್ವದ ವರ್ಗವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬರು ತ್ತದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯನು ಜಂಗಮರನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇ ಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶೈವನಾದ ಬಾಣ ಕವಿಯೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಂಗಮ ಮತವೆಂತಲೂ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಪರಧರ್ಮಾ ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಜಂಗಮರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಆದರೆ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಗಳು ಇದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಪುರಾತನರು, ಪುರಾತನರು, ಆದ್ಯರು :- ವಚನಕಾರರು ಬಹುಕಡೆಗೆ ಜಂಗಮರನ್ನು ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರುಷರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪುರಾತ ನರೆಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಅವರು ಆಳ ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಪಿರಿಯ. ಪುರಾ ಣವೆಂಬ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿವೆ. ಅವರು ಶಿವಭಕ್ತ

ರಾಗಿ ಆಗಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ವೀರಶೈವರು ಅವರನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರನ್ನು 'ಪುರಾತ' ರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳು ದೇಶದ ಪುರಾತನರಿಗೋಸ್ಕರ ಅವರು ವಹಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅವರು ಜಂಗಮರನ್ನು ಹೀಗೆ ಕರೆದಿರಬಹುದು.

ಪ್ರಮಥರು, ಗಣಂಗಳು, ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು — ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಜಂಗಮರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ತೆಯ ಮೂಲಕ ಜನರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಆಗ ಅವರು ಪರಮೇಶ್ವರನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಣಗಳು ಅಥವಾ ಪ್ರಮಥರು ಜನರ ಉದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಥಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಮಥರೆತಲೂ ಗಣಗಳೆತಲೂ ಕರೆದಿರಬಹುದು.

ಶರಣರು:—ಪಟ್ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಸ್ಥಲವೆಂದಿದ್ದು ಇದು ಜನೆಯ ಸ್ಥಲವು. ಇದು ಐಕ್ಯಸ್ಥಲವೆಂದಿನ ಸ್ಥಲವು. ಶರಣಸ್ಥಲವೆವರು ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅದರಿಂದ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಹೀಗೆ ಶರಣರೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಒಡೆಯರು, ಮಹಂತರು:— ಜಂಗಮರು ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಜಂಗಮರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳು ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಶೈವ ಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಜಂಗಮರು

ಜಂಗಮರೆಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಶಿವೋಪಾಸಕರು ಮತ್ತು ಶಿವಚಿನ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವರು ಆಗಿದ್ದರು. ಶೈವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಂಗಡಗಳಿದ್ದವು

ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇತಿಹಾಸಿಕದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶುಪತರು, ಕಾಳಾಮುಖರು, ವೀರಶೈವರು, ಕಾಪಾಲಿಕರು, ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕರು, ಕಾಶ್ಮೀರೀ ಶೈವರು (ತ್ರಿಕರು), ವೀರಬಣ್ಣಜುಗಳು ಎಂಬ ಅನೇಕ ಭೇದಗಳಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮತಸ್ಥರಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳೂ ಕೂಡ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನರ್ತನವರಿಗೂ ಕೂಡ ಗಣಂಗಳು, ಜಂಗಮರು ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಮತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟುಭಕ್ತರಿಗಿಂತಲೂ ಶಿವಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅನೇಕ ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಹಿಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜರೂ ಕೂಡ ಶಿವಮತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಚೋಳರಾಜರು, ಪಾಂಡ್ಯ ಕೇರಳ ರಾಜರು, ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು, ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀ ರಾಜರು, ಕಾಶ್ಮೀರ ರಾಜರು ಶೈವ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಜಂಗಮರು ದೇಶ ಪರ್ಯಟನ ಮಾಡುವರು

ನಾವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಬಹು ಜನ ಜಂಗಮರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೋಧಿನಾಡುವದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ವಚನಕಾರರು ಜಂಗಮರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಾಂತರಿಗಳೆಂತಲೂ, ಪರದೇಶಿಗಳೆಂತಲೂ, ದೇಶಿಕರೆಂತಲೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜಂಗಮರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಲ್ಲಾರದು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ಥಾಯಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ತಮ್ಮಗೋಷ್ಠರ ಮತಗಳನ್ನು

ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿಯ ಗುರುವಾದ ಉರಿಲಿಂಗನು ಕಂಠಾರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತರಿಗೆ ದೀಕ್ಷಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ನಿರ್ಲಜ್ಜ ಶಾಂತಯ್ಯನೂ, ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸನೂ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಿನವರು. ಆದರೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಜಂಗಮರು ಹೀಗೆ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಇರದೆ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತೀರ್ಥಾಟನ ಮಾಡುವದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲಕ್ಷಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವದು.

ಶಿರಿಯಾಳ ಚಿಂಗಳೆಯರ ಚರಿತ್ರೆಯು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಉಭಯತದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಉಭಯತರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಂದ ದಾನ ಬೇಡಿದವನು ಜಂಗಮನು. ಶಿರಿಯಾಳ ಚಿಂಗಳೆಯರಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣವು ಕಾಂಚೇನಗರವು. ಅಮ್ಮವೈ ಅಥವಾ ಬಿಜ್ಜ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವನು ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನಾಗಿರುವನು ಅಮ್ಮವೈಯ ಗ್ರಾಮವು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಜ್ಜಾವರವು. ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ ಬನವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಜಂಗಮರು ಯಾವಾಗಲೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬನವಾಸಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಆದಯ್ಯನು ಪ.ಲಿಗೇರಿ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಜಂಗಮರು ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗಿನ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಆದಯ್ಯನು ಅವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇವರು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಂಗಮರೆಂದು ಆದಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಮುದನೂರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆಯ್ಗೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ತಾನು ನೆಯ್ಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಅದನ್ನು ಹರಿದುಹಾಕಿದವನು ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜಂಗಮನಿಗೋಸ್ಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವರು. ಬಸ

ವೇಶ್ಯರನು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಅವನ ಖ್ಯಾತಿಯು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪಸರಿಸಲು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಂಗಮರು ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರಾದರು. ಉದ್ಭಟ ಅಥವಾ ಕುಮಾರಪಾಲ ಘೋಷರನು ಗುಜರಾಥ ದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ್ದಾನೆ. ಜಂಗಮರು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದುದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸಿಂಧುದೇಶದ ಸಿಂಧುಮರಾಳನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಅರ್ಥ ಶರೀರವನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಬಹು ಜನ ಜಂಗಮರು ಕಾಶ್ಮೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುವರು. ಅವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಾಶ್ಮೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಶೈವ ಧರ್ಮೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಲಾಯುಧನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಬರ್ಬರದೇಶ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯವನು. ಜಂಗಮರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡಾಗ್ಗೆ ಅವನು ಅವರೊಡನೆ ವಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶವು ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧರ್ಮೀಯರ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಜಂಗಮರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಕೇದಾರನಾಥ ದೇವಾಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅಡಳಿತೆಯು ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಂಗಮರಕಡೆಗೆಯೇ ಇದ್ದುದು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಪತಿ ಪಂಡಿತನು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದವನು. ಅವನ ಗ್ರಾಮವು ಬೆಜವಾಡವು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದವನು. ಇವೆಂಬ ಮೂಲಕ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಸಾರವು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬಹು ಒತ್ತಡದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರ ಧರ್ಮೀಯರ ಕೂಡ ಯುದ್ಧಗಳುಂಟಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಜಂಗಮರು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಧರ್ಮಬೋಧೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಜಂಗಮರ ಸಂಚಾರಗಳು ಓಡಿಸಾ, ಬಂಗಾಲ, ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದುದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನಯ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಜ್ಞಾನಿ ದೇವರು ಮಾತ್ರ ಓಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸುಜ್ಞಾನಿದೇವನು ಮಠಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರದ್ದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾಲ ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಗೋದಾವರಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಪಂಪನಿಗೆ ಅಥವಾ ಈಗಿನ ಪರಳಿ ಇಲ್ಲಿ ವೈಜವೈಯ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಜಂಗಮರನ್ನು ಆದರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ವೈಜನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಇಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಉಗಮಿಸಿದೆ. ಇದು ಗೋದಾವರಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೋಲಂಬೆ, ಉರಿಲಿಂಗ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ, ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಂಗಮರ ಸಂಚಾರದ ಮಾರ್ಗಗಳು.

ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ದ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸಂಚಾರದ ದಾರಿಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದ್ದುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಪ್ರಾಂತವಾದ ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣದ ವರೆಗೂ ಅವರು ಸ್ವವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಸವಾದ ಲಕ್ಷ ಅಂದರೆ ಸವ್ಯಾಲಕ್ಷ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಧರ್ಮಿಯ ರಾಜರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇವರು ಈ ಭಾಗದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕಂದಹಾರದ ವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಕೇರಳದ ವರೆಗೆ ಹೋಗುವರು. ಮುಂದೆ ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಮುಂದೆ ಅವರು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮಾಳವಾ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ವರೆಗೂ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವರು.

ಉಜ್ಜಯಿನಿಯು ಶೈವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಜಂಗಮರ ಕೆಲವು ತಂಡಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಗುಜರಾಥದೊಳವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ. ಸಾರಾಸ್ವತ ಸೋಮನಾಥನ ಸ್ಥಾನದ ವರೆಗೂ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ತಂಡಗಳು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಉದ್ಭಟದೇವನ ಚಕ್ರ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ರೇವಾನದಿ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ 'ವರಹಾಟಕ' ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ವರ್ಹಾಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಗೋದಾ ವರೇ ನದಿಯನ್ನು ಪೈರಣದ ಹತ್ತರ ದಾಟಿ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವವು. ಪೈರಣದಿಂದ ಕೆಲವು ತಂಡಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರದ ವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿಂ ಬಹುದು.

ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ತಂಡಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಬಹು ವಿಪಲವಾಗಿದ್ದರಿಂದ 'ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವು ಹೋಗುತ್ತಿರಬ ಹುದು. ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ, ಮಂಗಳವಾಡ, ಮುದನೂರು, ಕಪ್ಪಡಿಸಂಗಮ, ಪಟ್ಟಣಕಲ್ಲಾ, ಪುಲಿಗೆರೆ, ಬನವಾಸಿ, ಬಳ್ಳಿಗಾವಿ, ಸಿದ್ಧ ಗಂಗಾ ಪ್ರದೇಶ ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಸಾಹತುಗಳು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ

ಈ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಜಂಗಮರ ತಂಡಗಳು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ ಶ್ರೀ ಶೈಲ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅಮರಗುಂಡ ಮತ್ತು ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳ ವರೆಗೂ ತೆರಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರವ್ವ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ತಂಡಗಳು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಮುಂದೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಭಾಗ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಮೈಸೂರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ.ವರ್ಧಭಾಗದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಕಪಿಲಾ ಕಾವೇರೀ ಸಂಗಮದ ವರೆಗೂ ಹೋಗುವವು. ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಾಗಿವೆ. ಅವು ತುಮಕೂರ, ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವೆ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಜಂಗಮರು ಕಾಂಚೀಪುರದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅದು ಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕೇರಳದೇಶ ಅಂದರೆ ಮಲಯಾಳ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಇಲ್ಲವೆ ಅವರು ಮುಂದೆ ಲಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗೂ ಹೋಗುವರು. ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪುರಾತನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಜನತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಸಾರಮಾಡುತ್ತ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾವು ವಿವರಿಸಿದ ಸಂಚಾರ ಮಾರ್ಗಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಿರುವ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದಲೂ ದೃಢಪಡುತ್ತವೆ.

ಉದ್ಭಟ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸೋಮರಾಜ ಕವಿಯು ೧೨೨೨ ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವದೇನೆಂದರೆ— ಉದ್ಭಟ ರಾಜನು ಗುಜರಾಥ ದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಲ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಗಳು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಡನೆ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ರೇವಾನದಿ ಅಂದರೆ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯು ಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಂದನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸೋಮಾಸುಮಾರನೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶಿವಶರಣನು ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದವನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮೊದಲು ಸ್ಥಾನಪುರ ಅಂದರೆ ಸ್ಥಾನೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಮೊನ್ನಾಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೇವಾಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಈಗ ಇಳಕಲ್ಲಿನ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಕಂದಗಲ್ಲಿ (ಕಂದತಿಲೆ) ನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ಮೊದಲು ನವಿಲೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುದನೂರು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಯ ಸಿಂಹ ಧಾಜನಮುಂದೆ ತನ್ನ ಮೊನಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಈಗ ಸಾತಾರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪೆಂಬೇರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ಕೊಲ್ಹಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಜಯಿಸಿ ನವಿಲೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡವೈಯು ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೩೫ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಗುಡ್ಡಾಪುರದವಳು. ಅವಳು ಮೊದಲು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಆದವಾನಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಲಂಪುರ (ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆ) ದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಕಪಿಲಾ ಕಾವೇರಿ ಸಂಗಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದು ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕಂಟೀಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವಳು ಕಾಶೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಆಮೇಲೆ ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮ, ಆಮೇಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಜನಿಸಿದ ಬಾಗೇವಾಡಿ, ಆಮೇಲೆ ಮನಗೂಳಿ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ವಿಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಈಗ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂದೆ (ಅಲ್ಮಿ) ಇವನು. ಅವನು ತೀರ್ಥಾಟನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಮೊದಲು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ ಎದ್ದ ಶಿವಪುರವೆಂಬ ಅದರ ಶಾಖಾ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುಲಿಗೆರೆ (ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ) ಆಮೇಲೆ ಅಬ್ಬಲೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ರೇವಣಸಿದ್ಧನು ಮೊದಲು ಬಹಳ ದಿವಸ ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ವಾಸಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಇಂಗುಳೇಶ್ವರ, ಹೊರ್ತಿ (ಇಂಡಿತಾಲೂರು) ರೇಣಾವಿ (ಸಾತಾರಾಜಿಲ್ಲಾ) ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ

ಈಗಲೂ ಅವನ ಹೆಸರಿನ ಕುರುಹುಗಳು ಇವೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಬನವಾಸೀ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಲೋಸಪೇಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಂಚಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅವನು ಸಿಂಹಲ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ಮಂಗಳನಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ (ಸೊಲ್ಲಪುರ), ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಲ್ಲಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ದೇವರ ದಾಸಿಯನ್ನು ಮುದನೂರಿನವನು. ಅವನು ಮೊದಲು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆ ಆಮೇಲೆ ಪುನಃ ತನ್ನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಮುದನೂರಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೇವಾಡಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವಲಿಂಗ ಮಂಚಣ್ಣನು ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣದವನಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯನು ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದವನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಮುಂದೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವವನಾದನು. ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸನು ಕಲ್ಲುಕುರಿಕೆಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು, ಅವನು ಮೊದಲು ಶ್ರೀಶೈಲ, ಆಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬರುವವನಾದನು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮದವನು. ಅವನು ಮೊದಲು ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಮೋರಾಂಡಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಗೆ ಬಂದು ನೇನುಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು, ಆಮೇಲೆ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕದಿರಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರೇಮಯ್ಯನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಗ್ರಾಮವಾದ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರ ಸಂಚಾರಗಳಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಿಂದ ಶಿವಶರಣರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಂಗಮರು ಕಾಶಿ, ಉಜ್ಜಿನಿ, ಕಲ್ಯಾಣ, ಬನವಸಿ, ಕಂಚೀ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ

ನಾವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಸಂಚಾರಮಾಡು-
ತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಪ್ರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತವೆಯೋ ಅವೇ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜಂಗಮರು ಪುರಾತನಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಾಡಿ-
ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜಂಗ-
ಮರು ಹಿಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಉಂಟಾದ
ಹಿತಾಹಿತದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇತರ ನಾಡಿನವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಿ-
ದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ
ಈ ಜಂಗಮರೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರತ್ಯನಾಯವಿಲ್ಲ.

ಜಂಗಮರು ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಧರ್ಮಬೋಧೆಮಾಡು-
ತ್ತಿದ್ದುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವು. ಅವರು ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಹೇಗೆ
ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬ-
ಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಮತ್ತು ನಿಂಬಾಣದ ಗಣೇ-
ಶ್ವರನು ಗಾಯನದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಇಡಿಯ ಶಾಂತಯ್ಯನು ಪಾಠ
ಹೇಳುವದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ವಿರದೇನಯ್ಯನು ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಘ-
ಟಿಸುವದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮಬೋಧೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಇದೇ ಪದ್ಧ-
ತಿಯನ್ನು ಜಂಗಮರು ಪ್ರವಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರು-
ತ್ತದೆ. ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಜಂಗಮರನ್ನು 'ಸಾರುವ ಅಯ್ಯ'ಗ-
ಳೆಂದು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ಜಂಗಮರು
ಸಿದ್ಧರಸವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಅವರು
ವಸ್ತುಗಳ ರೂಪಾಂತರ ಮಾಡುವರು (ಮೋರನ ವೇಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ
ನೋಡಿ). ಧಕ್ಕೆಯ ಮಾರಯ್ಯ, ಕಂಕರಿ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಈ ಶಿವಶರಣ-
ರಂತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರ್ಯಕವನ್ನು ಅವರು ಕೈಕೊಂಡು ಬಾರಿಸುತ್ತ
ಹಾಡುತ್ತ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವರು.

ಕೆಲವು ಜಂಗಮರು ಶಿವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಜರನ್ನು ಸಹ ಕಾಣುವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇತರ ಮತೀಯರೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ನಡಿಸುವರು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವನಿದ್ದಾನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ತತ್ಪವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಜೈನರೂ ಬೌದ್ಧರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವವರಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗ ಜಂಗಮರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜಡ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹರಿಹರರ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾಗ್ವಾದಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ ಜಂಗಮರು ಹರನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಚಾರ್ವಾಕಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೂ ಚರ್ಚೆಗಳೇಳುವವು. ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಡನೆ. ಆಗ ಜಂಗಮರು ವರ್ಣಗಳೆಂಬುವಿಲ್ಲ, ಶಿವಭಕ್ತರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಜಂಗಮರು ತಾವು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿರಶೈವ ಮತತತ್ವಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಚ್ಚ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಂಗಮರು ಅವಶ್ಯ ತೋರಿದಲ್ಲಿ ಸ. ಜ್ಞಾನಿದೇವ, ದೇವರದಾಸಿವು ಯೃಗಂತೆ ಭವಿಗಳಿಗೆ ತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಲಿಂಗದ ನೆಲೆಕಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವರು. ಯೋಗ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ದಿಶೆಯಿಂದ ಅನುಸರಿಸುವವರಿಗೆ ಲಿಂಗಾಂಗದ ರೀತಿನಡೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜಂಗಮರು ಬಹು ಪೂಜನೀಯರಾದರೂ ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಜನರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮತ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯವಚನಗಳು ಇದ್ದು ಅವುಗಳಮೇಲಿಂದ ಅವನು ಅವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಆದರಂತೆಯೇ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಬಹುಕೂಟ ಚೌಡಯ್ಯ ನೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರು ಸಹ ಆಚರಿಸಿದ್ದುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜಂಗಮರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಜಂಗಮರು ಕೆಲವೊಂದು ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಪ್ರಾಂತದವರಾದ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರೂ ನಾಡಿನವರೂ ಸಮಾನೋಪವಾಸಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳೂ ಕೂಡ ಇದ್ದರೆಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪ, ಶ್ರವಚಯ್ಯ ಬೇಡರ ಕನ್ನಪ್ಪ, ಶಿರಿಯಾಳ - ಜಂಗಲಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಬಾರೂ ಶಾಕಾಹಾರಿಗಳಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠತರದ ಶಿವಶರಣರೆಂದು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಜಂಗಮರು ಲಗ್ನವಾಗದವರಲ್ಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಲಗ್ನವಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಬಿಡುವುದು ಅವರವರ ಇಷ್ಟದ ಮೇರೆ ಇದ್ದಿತು. ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಇವರು ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಜಂಗಮರೆಂದು ಈಗಲೂ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಲಗ್ನವಾದವರಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಾನುಭವಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಲಗ್ನವಾದವರಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಭಕ್ತ ಸ್ಥೂಲದವರೂ ಕೆಲವರು ಜಂಗಮಸ್ಥೂಲದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯವರೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಜಂಗಮರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೀತಿಗಾಂಧೀಗಳಾದ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆ ಯುಂಟಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಘಟನೆಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಂಡನ್ಯಪುರ, ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣ, ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಮುಲಿಗೆರೆ, ಬಸವಾಸಿ, ಮಂಗಳವಾಡ, ಮುದನೂರು, ಸಿದ್ಧಗಂಗಾ, ಅಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ, ಶ್ರೀಪರ್ವತ ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಚಿ ಈ ಸ್ಥಳಗಳು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಜಂಗಮರ ಮೊದಲ ವಸಾಹತುಗಳು ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಶಿವಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವಾಗಲೂ ಚರ್ಚಿಸುವರು.

ಮತ್ತು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವರು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಿಂಶಲೂ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆದು ಬಂದಿತ್ತು.

ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಗಂಡಾತರಗಳು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ತಿಳಿಸಿದಕೂಡಲೇ, ಸುತರಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಜಂಗಮರು ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಇದಿರಾಗಿ ಗಲನ್ನು ಇದಿರಿಸುವರು. ಪ್ರಸಂಗಬಂದರೆ ಕಾಳಗಮಾಡುವರು, ಇಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಜರ್ಜೀರಿತವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವರು. ಆಗ ಮೋವಾಡಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಜಂಗಮರು ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಹ ಧರಿಸಿ ವೈರಿಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಉದಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿಯ ಕಾಳಗ :- ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೀಗೇಶ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಅನರಗಿಯ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪರಧರ್ಮಿಗಳು ಕಿತ್ತು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಗ ರೇವಣ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಮಗನಾದ ರುದ್ರಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಮುಕ್ತಿಮುನಿಯು ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಿಗಂಬರನು ಮುಕ್ತಿಮುನಿಯನ್ನು ಈ ಮಲೆದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಅವನು ಅನೇಕ ಜರಪತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟಿದ ನೀಗೇಶನನ್ನು ಹೊನ್ನೂರಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿತಂದು ಅಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವನು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶನಾದನು. ಈ ದಿಗಂಬರ ಮುಕ್ತಿಮುನಿಯ ತರುವಾಯ ಸುಕುಮಾರ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶನಾಗಿ ಶರಣರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದನು.

ಮಾರುಡಿಗೆಯ ಕಾಳಗ :- ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿಂಧಿಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೨೪ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿವಪುರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾರುಡಿಗೆಯು ೨೦ ಮೈಲುಗಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನರ ದೊಡ್ಡ ವಸಾಹತುವಿತ್ತು. ಅವರು ವೀರಶೈವರನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂಸೆಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರಶೈವರು ತಿಳಿದು ಜೈನರು ಮೊದಲು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸದೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವರು ಜೈನರಿಂದ ಘಾತಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತ ಜಂಗಮರು ತಿಳಿದು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತರಾಗಿ ಮಾರುಡಿಗೆಯ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತುಮುಲಯುಂಟಾದ್ದು ಉಭಯಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಸಗಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಜಯಶೀಲರಾದರು. ಮಾರುಡಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೊದಲಿನ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಬಸದಿಗಳು ಶಿವಾಲಯಗಳಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದವನು ನಾಚಿದೇವನು. ಅವನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಭಕ್ತ ಜಂಗಮರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲಂಪುರದ ಕಾಳಗ :- ಈ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪಕ್ಷಗಳಾಗಿ ತುಮುಲಯುದ್ಧವನ್ನೆಸಗಿದವಳು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳು. ಅವಳ ಹೆಸರು ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮಯ್ಯ. ಅವಳ ನಾಸಕ್ಕಳವು ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ೩೫ ಮೈಲುಗಳಮೇಲೆ ಇರುವ ಗುಡ್ಡಾಪುರವು. ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಲಂಪುರವು ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜಾಲ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ ಲಿಂಗವು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯು ಲಿಂಗವನ್ನು ನೈಷ್ಠವರು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ ಶಂಕಭದ್ರಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಸಾಟಿದ್ದರು. ಆಗ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಯಾದ ವೀರ ಮಾಚಯ್ಯನು ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡಮ್ಮಯ್ಯಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿಹಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ

ಘಾಗದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಹುಜನ್ಮ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವಳು ಅವರದೊಂದು ಸೇನೆಯನ್ನು ಅಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲಂಪುರ ಗ್ರಾಮದಮೇಲೇರಿಹೋದಳು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಡುತರವಾದ ಕಾಳಗವೆಸಗಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಜಯಶೀಲರಾದರು. ಆಗ ಅವರು ಬಾಲ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಇವರಿಂದ ವರದಾನಿಯಮ್ಮನು ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿವಶರಣೆಯು ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಯು ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಮತ್ತು ಅವಳಿಂದ ಬಹಳ ಜನರು ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ವರದಾನಿಯಮ್ಮನ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇವಗಿರಿ ಯಾವವರ ಎಂಶ ದವನಾದ ಮಹಾದೇವ ರಾಜನ ಮಾಂಡಲಿಕನಾದ ಸಂಯದೇವನು 'ವಾತಾಬ್ಯಮರ' ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಭೀಮಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಈಗ 'ವಾಡಪುರ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಇದು ವಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ೫೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಭಕ್ತ ಜಂಗಮರೂ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎಸಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಗರದ ಕಾಳಗ:- ಸಗರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸರಪುರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಶಿವನೇ ದೈವತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನರು ಜನನೇ ದೈವನೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಜೈನರಿಗೂ ಕಾಳಗವಾಗಲು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಜಯಶೀಲರಾದರು. ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ವೀರಭೈರ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಸಗರದ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ವಚನಕಾರನಿದ್ದಾನೆ.

ಕೋವೂರಿನ ಗನೇ ಕಾಳಗ:- ಕೋವೂರಿಂಬಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನೆಂಬ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದು ಅವನು ಕೇವಲ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಬಹು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಅವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಗ್ರಾಮ

ದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ರಂಜನು ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಇರುವ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಅವನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಇವಾದ ಮೇಲೆ ಅರಸನು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಗಣಾರಾಧನೆಯನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅನಂಖ್ಯ ಜಂಗಮರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೆರೆಸರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅರಸನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಜೈನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅರಸನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅರಸನು ಬಹುಜನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಆಗ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಜೈನರನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಅವರ ಬಸದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಡೆಯಿಸಿದನು. ಅವರೆ ಮುಂದೆ ಕೆಲ ಘಟನೆಗಳಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವು ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತ ಜನರೊಡನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಶಿವಲಿಖಿತವು ಅವನ ಇದಿರಿಗೆ ಬೀಳಲಾಗಿ ಅರಸನು ಭಕ್ತರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕುಲದೈವತವಾದ ರಾಮನಾಥನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರೆದುರಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಶಿವ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಕಡೆಗೆ ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾವು ಮೊದಲು ತಿಳಿದಂತೆ ಕೋವೂರು ಜತ್ತಿ ಕಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ಕೋಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ, ಅದು ಬೀದರ ಪಟ್ಟಣದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಕೋವೂರಿನ ೨ನೇ ಕಾಳಗ: — ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋವೂರಲ್ಲಿ

ಮಾಧವನೆಂಬ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಭಾಸ್ಕರನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೀಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಿದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ಮಗಳು ಚಂದ್ರಣೆಯನ್ನು ಬದಿರುಕೊಟ್ಟಿ (ಬೀದರ) ಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರ ಸಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಭಾಸ್ಕರನು ಅವಳನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಅದಕ್ಕೆ ಭೀಮಯ್ಯನು ಒಪ್ಪದೆ, ವೀರ ಸಂಗಯ್ಯನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಲಗ್ನ

ಸಮಾಸಂಭವನ್ನು ನಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಭಾಸ್ಕರನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೆರಳಿದವನಾಗಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ವೀರ ಸಂಗಯ್ಯನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕಾಳಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರನು ಸೋತು ಓಡಿಹೋದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಮುಂಚೆ ಓಬ್ಬ ಜಂಗಮನ ವೇಷ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೀರಸಂಗಯ್ಯನನ್ನು ಕಂಡಾಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ವೀರಸಂಗಯ್ಯನು ಸಮಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರಲು ಕಣ್ತುಂಬಿದ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದನು. ಆಗ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನು ಅವನ ಜಂಗಮ ವೇಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದನು. ಭಾಸ್ಕರನು ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನೂ ಅವನ ಬಂಧು ಬಳಗದವರೂ ವೀರರೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಕಾಳಗ :- ಗುಜರಾಥ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆದಿಶತ್ರು ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥನು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕೇವಲ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಣ್ಣೇಗೇರಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಸವಿಸ್ತು ಆ ಮೇಲೆ ಈ ಥಾಗದ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಪುಲಿಗೆರಿ ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪದ್ಮಾವತಿ ಎಂಬ ಜೈನ ಸ್ತ್ರೀಯಳಿಗೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅವಳ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಲಗ್ನವಾದನು. ಉಭಯದಂಪತಿಗಳು ಶಿವಭಕ್ತರಾಗಿ ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಯೋನಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ಕೆಲವು ಜಂಗಮರು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು ಆದಯ್ಯನು ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜೈನ ಯತಿಗಳು ಪದ್ಮಾವತಿಯ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಜಂಗಮರ ಸಲುವಾಗಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವಳ ತಾಯಿಯು ಕಸೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಜೈನ ಯತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಆದಯ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಜಂಗಮರು ಭೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆದಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದವನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಂದೆಯಾದ ಪಾರಿಸಶೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ

ಅವನು-ನೀನೇತರ ಭಕ್ತ ? ಅವರೆಲ್ಲಿಯು ಜಂಗಮರು ? ನೀನು ನಿನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದರೆ ನೀನು ಭಕ್ತನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ನಿನಗಿಂತ ನುಡಿದನು. ಅದಯ್ಯನು ಅದಕ್ಕೆ ಖತಗೊಂಡು ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಬಿಡುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ತರಲು ಹೋದನು. ಆಗ ಒಂದು ಪೊವಾಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನು ಅದಯ್ಯನ ಪ್ರವಾಸದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ನೋಂದವನಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಾನೇ ಪುಲಿಗೆರೆಗೆ ಬಂದು ಸುರಹೊನ್ನೆ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಆ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಅದಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿರಲಾಗಿ ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಾದನು. ಆ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಬಸ್ತಿಯನ್ನು ಜೈನರು ತೆರೆದುನೋಡಲಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೆ ಜೈನ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗ್ನವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಉದ್ದಲ ಲಿಂಗವು ಅವುಗಳ ವಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೆ ಜೈನರು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಖತಗೊಂಡು ಇದು ಅದಯ್ಯನ ಕೃತಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರು ಅವನ ಮೇಲೇರಿ ಹೋದರು. ಅದರ ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಬ್ಬರು ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ಖಡ್ಗ ಧಾರಿಗಳಾಗಿ ದೇವಾಲಯದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಈ ಮೂವರು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಜೈನರನ್ನು ತಡೆದು ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಂದವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಜೈನರು ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಮಡಿಯಲು, ಉಳಿದವರು ಓಡಿಹೋದರು.

ಹೀಗೆ ರಾಘವಾಂಕನ ಸೋಮನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿಯೆ ಪೊವಾಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದಯ್ಯನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ತನಕ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವರ ಬಲವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ, ಅವರೊಡನೆ ಪುಲಿಗೆರೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಜೈನರೊಡನೆ ಕಾಳಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರಬೇಕು, ಆಗ ಅವರು ಜೈನರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಬಸ್ತಿಯನ್ನು ಶಿವಾಲಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಕಥೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂ

ಗರೂ ಉಗಂ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವಾಗಿರಲು ಮಗ್ಗು ಅದರಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಸೋತುಹೋಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಯಾವ ಸ್ತಂಭವೂ ಯಿಲ್ಲ. ಪುಲಿಗೆರೆಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಂಡಲಾಧಿಪತಿಯ ಮಹತ್ವದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೋತದ್ದರಿಂದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲ್ಲ ಜಿನಾಲಯಗಳು ಶಿವಾಲಯಗಳಾದವು. ಇದರ ತರುವಾಯವೂ ಈ ಛಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಾನುಗಲ್ಲಿನ ಕಾಳಗ :— ಪಾನುಗಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಬೂಬನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಉದಯ ಭೂಪಾಲನೆಂಬ ರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಅತೀವ ಪೀಡಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಯಸಿ ಅಮರಗುಂಡ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಟು ನಡುಗೂಡಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪಾನುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಳುವಿದನು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ವನಿ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದನು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಪಾನುಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಧವಳೇಶ್ವರನೆಂಬ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಧವಳೇಶ್ವರನು ಅರಸನ ಉಳಿಗದನನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಉಪಚರಿಸುವದನ್ನು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ವಿರೋಧಿಗಳು ಕಂಡು ತರಿಹರಸಲಾದೆ ಅರಸನಿಗೆ ದೂರು ಹೇಳಲು ಅರಸನು ಧವಳೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನನ್ನು ನೀನು ಸೇವಿಸಬಾರದೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಅವಕ್ಕೆ ಧವಳೇಶ್ವರನು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೋ. ಎಂದು ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅರಸನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಣಾಚಾರವು ರೂಪುಗೊಂಡು ಅರಸ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗದಿಂದಲೇ ಅರಸನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿತು. ಆಗ ಉಭ

ಯಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತುಮುಲ, ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಸನ ಸೈನ್ಯವು ಸೋತು ಮಡದುಹೋಯಿತು. ಸೈನ್ಯವು ಮಡಿದದ್ದು ಧವಳೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನಿಂದಲೇ ಎಂದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೂ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೊರಟಾಗ ಅಸಂಖ್ಯ ಭಕ್ತರು ಅವನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕಾದಿ ಅದನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅರಸನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧವಳೇಶ್ವರನೂ ಕೂಡ ಮಡಿದಿರಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅವನು ವನಿಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಪ್ಪಡಿ ಸಂಗಮನಾಥನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯ ವಾದನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಹಿಂದಿರುಗಿದನೆಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪರಳಿಯ ಕಾಳಗ:- ಗೋದಾವರಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಪರಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದುತ್ತು. ಪರವಳಿಗೆ ಎಂಬುವ ಇದರ ಪುರಾತನ ಕನ್ನಡ ಹೆಸರು. ಇದು ವೈಜವೈಯು ಇದ್ದ ಗ್ರಾಮವು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಳಗ ನಾಯಕನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖವು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಊಹೆ ಇದೆ. ವೈಜವೈಯು ಶಿವಭಕ್ತಳು. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಅವಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಟ್ಟ ಎಂಬ ಜೈನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ವೈಜವೈಯು ಗುಪ್ತ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸಳಾಗಿ ಲಿಂಗಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದುದಿನ ಆಕೆಯ ಪತಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಜೈನರಿಗೋಷ್ಠರ ಸದ್ಭಾವದ ಅಹಾರ ಸದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜಂಗ ಮರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಆಕೆಯು ಗಂಡನು ನೋಡಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು ಬಹಳ ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜನಾಲಯವಿದ್ದಿತು. ವೈಜವೈಯು ಹಿಂಸೆಯ ಮೂಲಕ ಮರುದಿನ ಅದರ ಬ.ಗಲು ತೆರೆಯದಿಲು ಜೈನರು ವೈಜವೈಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ಬಾಗಿಲು ಓಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ತೆರೆದವು. ಆಗ ಬ.ಗಲು ಜೈನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲ

ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವು ಮೂಡಿದ್ದನ್ನೂ ಜೈನರು ಕಂಡು ಚಕಿತರಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಾದರು. ಆದರೂ ವೈಜವೈಯು ಆ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯಳಾದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ವೈಜನಾಥ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಅದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಈಕೆಯ ಕಥೆಯು ಇದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೇಮಿನಾಥನು ವೈಜವೈಯನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಊಹೆ ಇದೆ. ವೈಜವೈಯು ಮೇಲೆ ಈ ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯವು ಜರಗಿದ್ದರಿಂದ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರ ಶೈವರು ಕುಪಿತರಾಗಿ ಪರವಳಿಗೆಯ ಮೇಲೇರಿ ಒಂದು ಜೈನರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಜನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿವಾಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವೈಜವೈಯು ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವೈಜನಾಥ ಲಿಂಗವನ್ನು ವೀರಶೈವರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ದೇವಾಲಯವು 'ಪರ್ವತ ವೈಜನಾಥ' ಎಂದು ಮಹಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈಗಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ವೈಜವೈಯ ರಗಳೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ ವೈಜ ವೈಯು ತನ್ನ ಧರ್ಮದಂತೆ ನಡಿಯುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಜೈನರಿಗೂ ವೀರಶೈವರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವಾಗಿರಬೇಕು.

ಧನದ ಮರದ ಕಾಳಗ: — ಗುಂಟೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ

ಪ್ರೋಲು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಾಮವು ಈಗಲೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಧನದ ಮರ ವೆಂದು ಇದರ ಪುರಾತನ ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲಾಡ ಚೋಳನು ರಾಜ್ಯ ವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಂತೆ ಆಚರಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು ಶಿವನೇ ದೈವವು, ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಅರಸನ ಗುರುವಾದ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧರು ಕುಪಿತರಾಗಿ ಪಟ್ಟಣ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ದೀಪಮಾಲೆಯ ಕಂಭವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅದರ ಅರ್ಚಕನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು ಮತ್ತು ಆ ಕಂಭವನ್ನು ದೀವಿ ಖಂಡವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ನೆರೆಯ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ

ಬುದ್ಧ ದೇವಾಲಯವು ಮುಂಚೆ ನಡೆಸಿದರು. ಇದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸಂಹಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ರೇವಯ್ಯ ದೇವನು ಧನದ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿ ಆ ಕಂಭವನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಶಿವಾಲಯದ ಇದಿರಿಗೆ ನಡೆಸಿದನು. ಆಗ ವೆಲ್ಲಾಡ ಜೋಳನು ರೇವಯ್ಯ ದೇವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದನು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಊಹೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಸೊವಾಡವಾಯಿತೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕಾರ ರೇವಯ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದವು. ಆದರೆ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವಾದದ್ದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ರೇವಯ್ಯ ದೇವನನ್ನು ಸಿಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವೆಲ್ಲಾಡ ಜೋಳನಿಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಅವನು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಮರಣಹೊಂದಿದನೆಂದು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಊಹೆ ಇದೆ.

ಅಬ್ಬಲಾರು ಕಾಳಗೇ:— ಅಬ್ಬಲಾರು ಗ್ರಾಮವು ಪುಲಿಗೆರೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ೪೦ ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜೈನರ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಶಿವಶರಣನಾದ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು ಅವನಿಗೂ ಜೈನರಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುನಃ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಜೈನರು ತಮ್ಮ ಜಿನಾಲಯಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಾಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆವೆಂದು ಅವರಿಂದ ಭಾಷಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಕೊಂಡನು. ಆಮೇಲೆ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪುನಃ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಜೈನರು ತಾವು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಜಿನಾಲಯಗಳನ್ನು ಶಿವಾಲಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಭಕ್ತರು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇದಿರ್ಗೊಂಡ ಜೈನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಬಳಿದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಜೈನರಿಗೂ ಕಾಳಗವಾದದ್ದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಆಗ ಬಿಜ್ಜಳನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಜೈನರು ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೂರು ಹೇಳಲು, ಜೈನರು ಬರಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಭಾಷಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿ ಅವರ ದೂರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿಯ ಘಟನೆಗಳು:— ಪೊಟ್ಟಲಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯಜಯಸಿಂಹ ರಾಜನು ಗಂಗರ ರಿಂದ ಗಂಭಿರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಅವನು ಜೈನಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆಯುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸುಗ್ಗಲೆಯು ಶಿವಶರಣನಾದ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ಮುಂದೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ಜೈನರು ಅವನನ್ನು ಘಾತಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾದವು. ಮುಂದೆ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಗೂ ಇತರ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ಅರಸನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಾದಗಳಾಗಲು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಶಿವನು ವಿಶ್ವಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪೊವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ೭೦೦ ಬಸದಿಗಳು ಶಿವಾಲಯಗಳಾದವು. ಮತ್ತು ೨೦ ಸಾವಿರ ಜೈನರು ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವಾದದ್ದು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಲ್ಲ. ಅರಸನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯನನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಳಗವಾದಂತೆಯೇನೂ ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಯಾಣದ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಳಗ:— ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನಿಗೋಶ್ವರ ಕಾಳಗವು ಸಂಭವಿಸಿತೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆ ವಚನವು ಯಾವುದೆಂದರೆ:—

“ ಅರಸು ವಿಚಾರ ಸಿರಿಯು ಶೃಂಗಾರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಮಾನವ. ಕಟ್ಟಿತ್ತು, ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಳಾಯಿತ್ತು ನೋಡಾ. ಒಬ್ಬ ಜಂಗಮನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಯನ ಆಳಿಕೆ ತೆಗೆಯಿತ್ತು, ಸಂದಿತ್ತು, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಕಳವಳಿಕೆಗೆ ”

ಇಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಯನಾರೆಂಬುದನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು ೧೧೫೦ ರಿಂದ ೧೧೬೫ ರ ವರೆಗೆ ಅಳಿದ ನೂರ್ಮಾಡಿ ತೈಲಪ ಅಥವಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನು ೧೧೫೫ ರಿಂದ ೧೧೬೫ ವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಅವನು ಆಗ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ನಡೆಸಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ತೈಲಪನು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ೧೧೬೫ ತರುವಾಯ ೧೧೬೮ ವರೆಗೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ರಾಜನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೊದಲು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರನೂ ಅವನ ತರುವಾಯ ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆಂಬುದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನು ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ವೀರಶೈವರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಮೇಲಿನ ವಚನದಿಂದ ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದುಕಡೆಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಬಿಜ್ಜಳನು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಇದಿರಾಳಿಯಾಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನು ಹೀಗೆ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಗವು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಾಲಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನು ಸೋತುಹೋಗಲು ಆಗ 'ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವು ಹಾಳಾಗಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನು ಪದಚ್ಯುತನಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಕಾಳಗವನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮೇಲಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನು ಪದಚ್ಯುತನಾದಬಳಿಕ ಬಿಜ್ಜಳನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಈ ವಚನದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಶಿವಶರಣರೊಡನೆ ಆದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾಳಗವೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿಯೆ ಘಟನೆಗಳು: - ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಕೇಶಿ ರಾಜರು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ೧೧೬೬ ರಿಂದ ೧೧೭೬ ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ವರ್ಷ ಅತ್ಯಂತ ನೈಫದಿಂದ ಅಳಿದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಪೆರ್ಮಾಡಿರಾಯನಿಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಇದಿರಾಳಿಗಳ ವರ್ಚಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಮಾತ್ಯ ಪದವಿಯು ಬಹಳ

ದಿವಸ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸುತ್ತಬಂದನು. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಸಂಖ್ಯ ಶಿವಶರಣರೂ ಜಂಗಮರೂ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಆಗ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಂದ ಮತಭೇದಗಳೂ, ಮನಸ್ತುಪಗಳೂ ಹೊಡೆದಾಟಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದವು. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಸರಿಸುಮಾರು ತನ್ನ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಬಂದನು. ಇವುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆವು. ಮುಂದೆ ಹರಳಯ್ಯ ಮಠ ಮಠವಯ್ಯಗಳು ಬಿಜ್ಜಳನಿಂದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗಿ ಇನ್ನು ಶಾಂತತಾಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ನಡೆಯಲಾರದೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಭಾವಿಸಿ ಶರಣರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಾಳಿ ಸಿದ್ಧರಾವೇಶ್ವರನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ (ಸೊಲ್ಲಾಪುರ) ಗೆ ಮೊದಲು ಬಂದನೆಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಅವನು ಮಂಗಳ ವಾಡವಿದ್ದ ತರೀವಾಡಿ ನಡಿಗೆ ಬಂದು ವಾಸಿಸಿರಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾದ ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವದೇವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯಾಗಿ ವರದಾಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮಂಗಳವಾಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ನಿಂತು ಮೊದಲು ಕರ್ಹಾಡದ (ಶಿವಹಾರನೊಡನೆ ಕಿಳ್ಳಿಗಾವಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು) ಸಂಧಾನ ನಡಿಸಿ, ಅಮೇಲೆ ಕಡಪಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜಮಖಂಡಿ ಮಠಗಳ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ, ಅಮೇಲೆ ಸ್ವಗ್ರಾಮವಾದ ಬಾಗೇವಾಡಿ, ಅಮೇಲೆ ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ಕುಂಟೋಜಿ, ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಲು ಅವನು ಕಡೆಗೆ ಸಂಗಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿಪ್ಥನಾದನು. ಹರಳಯ್ಯ ಮಠವಯ್ಯಗಳು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಬಳಿಕ ಅವನು ಅಂಜಿಕೊಂಡು ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಲಪಡಿಸಿ

ಸಲು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಅಂತ್ಯವು ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಸಂಶೋಧಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಸಮಾಧಿಯು ಮಲಾಪಹಾರಿ ನದಿಯು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗೆ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆ (ಕರ್+ಪಡೆ=ಕಪ್ಪಡೆ, ದೊಡ್ಡ ಪಡೆ) ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗವಿಯನ್ನು ಹೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೂಳಿದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗವಿಯ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರವನ್ನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಟುಕು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದುಂಟು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಪ್ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕೃತನಾದನೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಪ್ಪಡೆಯು ಇವೇ ಇರಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳ ಸವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಂದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವೆವು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತತ್ವಗಳು ಈ ಆರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಆಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಲ್ಲಿಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಜನತೆಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಂಬಲವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಆಗಿನ ಸಾಮಂತರಾಜರಾದ ಶಿಲಾಹಾರರು, ತೊರಗಲ್ಲು, ಬನವಾಸಿ ಮುಂತಾದ ನಾಡುಗಳ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಜರು ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿಲ್ಲೆಂತಲೂ ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದ ೨ ನೇ ಕಾಲಗ:- ಶಿವಶರಣರಾದ ಮಧುವರಸ ಹರಳಯ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನು ಘಾತಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವರು ಜಗದೇವ ಮಲ್ಲಿದೊಮ್ಮಣ್ಣ ಇವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಕೊಂದುಹಾಕಿದರು. ಆಗ ಬಿಜ್ಜಳನ ಬೆಂಗಳೂರಿಗರೊಡನೆ ಜಗದೇವ ಮಲ್ಲಿದೊಮ್ಮಣ್ಣಗಳೂ ಅವರ ಜೋಡಿಕರೂ ಕಾದಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಜೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನ ಅರ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿದ್ದ ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡಿನ ಮುಂದೆ ಶಿವಶರಣರು ಹಿಂದೆಗೆಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾದಾಟಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಲು ಶಿವಶರಣರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇದು ಕಲ್ಯಾಣವೆಂದೇ ಕಾಳಗವು.

ಶ್ರೀಶೈಲಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯ ಕಾಳಗಗಳು:—ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆನಾಹುತಗಳಾಗಲು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ್ದ ಬಹುಜನ ಜಂಗಮದೂ ಶಿವಶರಣರೂ ಭದ್ರವಾದ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕುತ್ರನಾದ ರುದ್ರಮುನಿಯು ಮೊದಲು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಮುಕ್ತಿಮುನಿಗೆ “ಸಕಲ ದೇಶಗಳನ್ನು ಚರಿಸುತ್ತ ದುಷ್ಟಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಶರಣರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಮುಕ್ತಿಮುನಿಯು ಆಜಾತಭಕ್ಷಾನರ್ತಿ ಎಂಬವನಿಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಿಗಂಬರಮುಕ್ತಿಮುನಿಗೆ ನೀನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಈ ಮುಕ್ತಿಮುನಿಯು ವಂಶದಲ್ಲಿ ಈಮಾತೆ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಲು ಅವನೂ ಕೂಡ ಶಿವಶರಣರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪರವಾದಿಗಳ ಕೂಡ ಶ್ರೀಶೈಲ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು.

ತೊರಗಲ್ಲು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯ ಕಾಳಗಗಳು:—ಕಲ್ಯಾಣದ ೨ನೇ ಕಾಳಗವಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವರು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವರಂತೆ ಬಹುಜನ ಶರಣರೂ ಜಂಗಮರೂ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತೊರಗಲ್ಲು ನಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವವರಾದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಲುಕ್ಕರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾಡ, ಬನವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತಗಳು ಹೇಗೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಾಂತಗಳಾಗಿದ್ದವೋ ಹಾಗೆಯೇ

ತೋರಗಲ್ಲು ನಾಡೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಬೈಲಹೊಂಗಲ ಸವದತ್ತಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಸಮಾವೇಶವಾಗಿತ್ತೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಆಗಿನ ಮಂಡಲಾಧೀಶ್ವರನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಶಿವಶರಣರು ಮೊದಲು ಆಗಮಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಸಿರಿಯದೇವ ಎಂಬ ಮಗಳಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಅವನು ಎರೆಯಂಬರಾಗಿ (|| ಯಲಬುರ್ಗಿ ||) ಯ ಸಿಂದ ವಂಶದ ರಾಜನಾಗ ಜಾಮುಂಡರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನಮಾಡಿದ್ದನು. ಇವನೇ ಅಳಿಯ ಬಿಜ್ಜಳನು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಗನಾದ ರಾಯಮುರಾರಿ ಸೋವಿದೇವನು ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಶರಣರ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಳಿಯನಾದ ಜಾಮುಂಡರಾಯನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಜೈನರು ಸಹಾಯ ವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಕಡಕೋಳಿ, ಸತ್ತೀಗೇರಿ, ತಲ್ಲೂರು, ಮೊದಲೂರು, ಮುರಗೋಡ, ಇಂಚಲ, ಮೂಗಬಸವ, ಸಂಪಗಾವಿ, ನಾಗಳಾಪುರ, ಇಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಗಳಾಗುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಕಾದ್ರೋಳಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಳಿಯ ಬಿಜ್ಜಳನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರತಂಡವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುರಿದಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದವು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಳವು ಹಿಪ್ಪರಗಿಯಾಗಿರದೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೊಗಲತೀರ್ಥದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಕಾರೀಮನೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸ್ಥಾನಿಕ ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಅಡವಿ ಇದೆ. ಇದರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಕಾಳಗಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಚಿದೇವನು ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕಾತರವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತುಮುಲ ಯುದ್ಧವಾಗಲು ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ವೈರಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಕಾತರವಳ್ಳಿಯ ಯುದ್ಧವಾದ ಬಳಿಕ ಶಿವಶರಣರ ದೇಡಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹಲ

ಸಿಯ ಕದಂಬರ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಕಕ್ಕೇರಿ, ಲಿಂಗನಮಠ, ಜಗಳಬೆಟ್ಟ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಂಭ್ರಾಣ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮೆಲುಗೈಯಲ್ಲಾ ಪುಂಕೈ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರ ಕುರುಹುಗಳು ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವು ತಡಕೋಡ, ಎತ್ತಿನಗುಡ್ಡ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಧಾರವಾಡ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸತ್ತೂರು, ಅಮರಗೋಳ, ಉಣಕಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಕಲಘಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೊನ್ನೀಹಳ್ಳಿ, ತಂಬೂರು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮೆಲುಗೈಯಲ್ಲಾ ಪುಂಕೈ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣರ ಕುರುಹುಗಳು ಈಗಲೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಳಿಯ ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡುಗಳು ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತ ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ಕಾಳಗಗಳು ಸಂಭವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ, ಕಿನ್ನರೀ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಕೂಗಿನ ಮೂತಂದ ಇವರು ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಕಾನಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಉಳಿವಿಯ ಕಾಳಗ:—ಉಳಿವಿಯು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳವು ಬಹುಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಉನ್ನತವಾದ ಪರ್ವತಗಳು ಹಬ್ಬಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಳೀನದಿ ಮತ್ತು ಕಿನ್ನರೀ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಹೊಳೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಹೊಳೆಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಈಗ 'ಗುಂಡ ಫಾರೆಸ್ಟ್' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾದ ಅರಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಮನೆ' ಗವಿಯು ಇದೆ. ಕಡಿದಾದ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರೀ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಹೊಳೆಯು ತಡಸಲು ತಡಸಲುಗಳಾಗಿ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗವಿಯ ದ್ವಾರದಿಂದ ೨೦೦ ಘಟು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಗದು ಅದರ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಗವಿಯ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ತಿರುವಿ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಅಡುಬಿಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನೀರಿನಿಂದ ಈ ಗವಿಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಅಗಲತವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಗವಿಯೊಳಗಿನ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದ ಒಂದು ತೂತಿನೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಈ ತೂತನ್ನು

ನಾನು ಸ್ವತಃ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿತ್ತು ಅದು ಒತ್ತಿ ಪೂಟು ಅಗಲ ೪ ಘಟು ಎತ್ತರ ಇರುತ್ತದೆ. ಗವಿಯೊಳಗಿಂದ ನಿರೀನ ಪ್ರವಾಹವು ಅತ್ಯಂತ ಬಲವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಮಹಾಮನೆ ಗವಿಯನ್ನು ಒಂದು ಬಹು ಭದ್ರವಾದ ಕೋಟಿಯಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಯೋಧರು ಸಿಂಹುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಡೆಯಬಹುದು. ಇಂಥ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡಾಳುಗಳು ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಮುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ಅವರಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗದೆ ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಕಾದಾಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹವಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವ, ಕೂಗಿನಮಾರಿಕಂಡೆ, ಕಿನ್ನರ, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಇವರೇ ಮುಖ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶರಣರೊಡನೆ ಇದ್ದು ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಮಗ ಚನ್ನಬಸವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಉಳಿವೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.

ಈ ಮಹಾಮನೆ ಗವಿಯು ಇನ್ನೆ ಎಡಕಿನ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯನ ಸಮಾಧಿ ಇದೆ. ಇವರ ಮೇಲೆ 'ಕಿನ್ನರಯ್ಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಂದು ಶಿಲಾ ಶಾಸನವಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎತ್ತಕ್ಕ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಗುಂಪಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮನೆಯ ಗವಿಯು ಇದ್ದು ಅದರಮೇಲೆ ೬ ಘಟು ಎತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಆಳವೇರಿ ಗೋಡೆಯು ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಈ ಕಂದರದ ಪಶ್ಚಿಮ ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯಿಸಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ವರೆಗೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕಿರುವ ಕೆಳಗಿನ ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಯ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಭಾಗವೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಭದ್ರವಾದ ಕೋಟಿಯಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಗೋಡೆಗಳು ಅತ್ಯುಚ್ಚವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವುಳಿಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಇವು ನಿರ್ಮಿತವಾದುವೆಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಸಂಶೋಧಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಬುದ್ಧಿ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗೋಡೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಈಗಿನ ಮಹಾಮನೆ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ೧೫೦-೨೦೦ ಜನರು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕಾಪಿರಾರು ಜನರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಜನರು

ಮಾತ್ರ ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಉಳಿದು ಅವರು ಈ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ
ಗಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ
ವಾರೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಭವ್ಯವಾದುದು. ಇದರ ಭೋಟಿಃ
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಹಳಸಾರೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ
ಇದು ಬಹು ಖರ್ಚಿನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈ ಪ್ರಯ
ತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಗವಿಯ ಮೇಲೂ ಸುತ್ತಲೂ
ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಾನು ಅನೇಕರ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸುವುದು ಬಹು ಅವಶ್ಯವೆಂದು
ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವೀರಶೈವರಿಗೊದಗಿದ ವಿಪತ್ಕಾಲಃ— ಉಳಿದಿರುವ ಸಂಗ್ರಾಮದ
ತರುವಾಯ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಘೋರ ಕಾಲವು ಒದಗಿತೆಂಬುದು
ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮಿಸಿದಂಥ ಬಸವೇ
ಶ್ವರ, ಚನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಕಿನ್ನರ, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಇಲ್ಲವು
ಪ್ರಭು, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಇವರಲ್ಲಾರೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿ
ಯಿಲ್ಲ. ಶಿವಶರಣರು ಬಲಾಢ್ಯ ಶತ್ರುವಿನ ಮುಂದೆ ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಕಾ
ಯಿತು. ಆದರೆ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಚಾರದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವಾ
ಗಲೂ ಸ್ಥಾಯಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಿವಶರಣರು ಹೀಗೆ ನಾಶ ಹೊಂದಿದರೂ
ಅವರ ತತ್ವಗಳು ನಾಶಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಜೈನ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಉಳಿದಿರುವ
ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ತಾವು ಗೆದ್ದೆವೆಂದು ಬಹು ಆಧೈತೆಯಿಂದ
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವಂಟು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಅವರು ಈ ಸಂಗ್ರಾ
ಮದ ತರುವಾಯ 'ದುಷ್ಟ' ಜಂಗಮವು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಪಸರಿಸಿ ಬಸ
ವನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತ ತಿರುಗಹತ್ತಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ
ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳು ಮುಳುಗದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವಂಥ
ಬಹುಜನರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿರಬಹುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಸ
ವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ಉಂಟಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ
ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ಅವನ ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಉಂಟಾಗಿ ಪ್ರಮ

ಧರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸತ್ವಶಾಲಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವು ಇದಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದವು.

ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರನ ಮಗನಾದ ರುದ್ರಮುನಿಯು ಉಳಿವೆಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಉಳಿವೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಶರಣರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಕೂಡಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀ ಶೈಲಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಯಶೀಲರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ರುದ್ರಮುನಿಯು ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅವರು ನೊದಲು ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪರವಾದಿಗಳ ಕೂಡ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು ಪುಲಿಗೆರೆ, ಅಬ್ಬಲೂರು, ಮಾರುಡಿ, ವಾನುಗಲ್ಲು, ಅಲಂಪುರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳ್ಳಿಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಗೆಲುವುಗಳಿಂದ ತೊರಗಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತ ಮತ್ತು ಉಳಿವೆಯ ಕಡೆಗೆ ಶಿವಶರಣರಿಗುಂಟಾದ ಸೋಲುಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಹಿಂಸೆಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವರು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿದವರಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ತೀವ್ರತರವಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆಂದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ತೋರಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀತಾಧಿಪತಿಗಳು:— ಜಂಗಮರು ಉಳಿವೆಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಪಸರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರು ನೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ:—

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಏಕೋಲಮಾಧ್ಯಮ ಮುದನೂರ (ಚಿನ್ನಮುದ್ರಾಪುರ) ದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುದುನೂರು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ೧೧ನೇ ಕೇಂದ್ರವು.

ಬೀಳೇಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಧುವ್ರಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಮುಕ್ತಿಮುನಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಿಗಂಬರ ಮುಕ್ತಿಮುನಿ, ಆತನ ಶಿಷ್ಯರು ಕುಮಾರ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ, ಅಜಾತಕಿಶ್ಕಾವರ್ತಿಗಳು ನೆಲಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದು ಶಿವಶರಣರ ೨ ನೇ ಕೇಂದ್ರವು.

ಮಧ್ಯಕರ್ನಾಟಕವಾದ ಚಿತ್ರಕಲಾದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕೊಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಮರುಳಸಿದ್ಧನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳನ್ನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಜ್ಜನಿಯೇ ಈತನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇದು ವೀರಶೈವರ ೩ ನೇ ಕೇಂದ್ರವು.

ಪೂರ್ವ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪಂಡಿತರಾಧ್ಯನ ಹೆಸರಿಂದ ಶಿವಶರಣರು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪೀಠವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಇದು ಅವರ ೪ ನೇ ಕೇಂದ್ರವು.

ಕೇದಾರ ಮತ್ತು ಕ ಶಿಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಇವಾದರೂ ಸಿಂಹಾಸನ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಂದಲೂ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದಿವೆಂದು ಅನೇಕರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೀಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜರಗಿದವು ಮತ್ತು ಯಾರಿಂದ ಎಂಬುದು ಏನೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಮಹತ್ವದ ಮಠಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೆ ರಾಜರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಬಳಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಒದಗಿದ ಘೋರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಠಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಸಹಾಯವು ದೊರಕಿಲ್ಲೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುವು ಬಸವೇಶ್ವರನಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ೨ನೇ ಯುದ್ಧವಾದ

ಬಳಿಕ ಅವನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾದನು. ಅವನು ರುದ್ರಮುನಿ, ಮುಕ್ತಿಮುನಿ, ಮೊದಲಾದವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕಾಳಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗವಹಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನಾದಿ ಗಣನಾಥ, ಆದಿ ಗಣನಾಥ ಎಂಬವರು ಅವನ ತರುವಾಯ ಕೆಲಕಾಲದ ನಂತರ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದರೆಂತಲೂ ಅವರಾದರೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದರೆಂತಲೂ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಉಳಿದವರು ಸಂಗ್ರಾಮದ ತರುವಾಯ ಕೆಲಕಾಲ ಗತಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಶರಣರು ನಾಲ್ಕು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ನುಣುಪು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಬಿಳಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಬಹು ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮತಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ:— ಶಿವಶರಣರು ಮೊದಲು ಜಂಗಮರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತ ಹೋದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರು ಸಂಗ್ರಾಮದ ತರುವಾಯ ಶರಣರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿರುವುದು ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಕಠಿಣವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮತ ತತ್ವ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸಹಾಯವು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನಂಥ ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದಿರಾಳಿಗಳು ವೀರ ಕೈವರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಶಿವಶರಣರು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾದರು. ಅವರು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಾಜವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಶಿವಶರಣರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮಕಡೆಗೆ ಮೊದಲು ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರು ವಚನಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವ

ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಜೈನ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಹೀಗೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಶರಣರು ಕೆಲವೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಅವರು ಜನರಿಗೆ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ನೋದಲು ಬೋಧಿಸುವರು. ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರೆಂಬ ಅವರ ಬೋಧೆಗಳು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರಾಗಲು ಜನರು ಒಪ್ಪಲು ಅವರು ಅವರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೊಪ್ಪರ ಆದ್ದರಿಂದ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವರು. ಆ ಮತಕ್ಕೆ ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ವೀರಶೈವರೇ ಶಿಷ್ಯರು. ಹೀಗೆ ಜಂಗಮರೂ ಶಿವಶರಣರೂ ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಮತಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತ ಹೋದರು.

ಶಿವಶರಣರು ಎರ್ಪಡಿಸಿದ ಮತಗಳ ರಚನೆಯು ಅವರ ಜಾತ್ಯಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜೈನ ಬೌದ್ಧರ ವಿಹಾರ ಮತ್ತು ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಈ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗಿರುವದೇ—

ಮತಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯೊಬ್ಬನಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಮಹಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದೆ. ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಚರಂತಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಇವರು ಮತದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವರು. ಇಂಥ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಇದಿರಾಳಿಗಳು ಮತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೋಧೆಮಾಡುವವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಕಠಿಣ ಶ್ರಮಂಗಳು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಉಳಿದವರು ಕಾಲಗದ ತರುವಾಯ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೆಲ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಮತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಮತಪತ್ರಿ (ಪತ್ರಿ - ಸೈನಿಕ) ಗಳೆಂಬ ಹೆಸರು. ಈ ಮತಪತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಾಲಗಳಿಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರು ಗಣಾಚಾರಿಗಳು. ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಇದಿರಾಳಿಗಳು ಎರೋ

ಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸದೆಬಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸಲಹೆಗಳು ಇವೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಗಣಾಚಾರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಗಣ ಚಾರಿಯು ವ.ತಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲವು ಗಣಕುಮಾರರ ವಿವರದೂ ಮಠಗಳಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಾನವರವೆಂಬ ಮಠದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇದ್ದು ಅವನು ಬಹುಶಃ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮೂಲಕ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸಹ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಿತು.

ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಮಠಗಳು ಕೇವಲ ಧರ್ಮದೀರ್ಘ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ವೀರಶೈವರು ಆತ್ಮರಕ್ಷಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಪುನಃದಿಗಳು ವೀರಶೈವರನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದುದು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಮಠಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಠಪತ್ತಿ (ಕಾಲಾಳು) ಗಳೂ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಏಕಮುಖದಿಂದ ಮಿಲಿತರಾಗಿ ಯಾವಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹಿಂಸೆಗಳು ನಡೆದಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುವರು. ಅವಶ್ಯಕವಾದರೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಕಾಳಗಗಳಾಗಿವೆ.

ಮಠಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಸರಿಸಿತು. ಆಗ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಜಳನೆಂಥ ಬಲಾಢ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದವರಾದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾದ ಸಾಮಂತರಾದ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಸವದತ್ತಿ ರಟ್ಟು, ಹಲಸಿಯ ಮತ್ತು ಹಾನಗಲ್ಲಿನ ಕಡಂಬರು, ಮೈಸೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೋಣಂಬ ಪಲ್ಲವರು, ಸಾಂಕರರು, ಮಲೆನಾಡಿನ ಮಲಸರು ಇವರೇ ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಪರಧರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ

ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರಸಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವರೂ ಅವರ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ವೀರಶೈವರಾದುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮಠಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಕ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಇವನು ಸ್ವಶೈವನು ಇವನು ಅಸ್ಮಶೈವನು, ಇವನು ಜಂಗಮನು, ಇವನು ಭಕ್ತನು ಇವನು ಈ ಜಾತಿಯವನು, ಅವನು ಆ ಜಾತಿಯವನು ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವಗಳು ಅಳಿದು ಹೋದವು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಪರಧರ್ಮಿಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದರು.

ಶಿವಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಇಂಥ ಅದ್ಭುತ ಚಳವಳಿಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆದದ್ದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರ, ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಕಿನ್ನರೀ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಇಂಥ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಗಳು ವೈರಿಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ರಕ್ತವನ್ನು ಸೂರೆಮಾಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವು ಇದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕಾನಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಗೆ ಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಈ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಧರ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿ ಯುಂಟಾಯಿತು.

ಶಿವಶರಣರ ಈ ಹೋರಾಟಗಳು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಗೋದಾವರಿ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿವಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಪರಳಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿ, ಪುಲಿಗೆರೆ ಮತ್ತು ಅಬ್ಬಲೂರು ಈ ಗ್ರಾಮಗಳ ವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿ, ಉಳಿವಿ, ಮಂಗಳ ವಾಡೆಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವ ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ ಬೆಜವಾಡ ಈ ಪಟ್ಟಣಗಳ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದವು. ಇಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಗಳು ಆಗಿವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರು ಸುಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಂಥ ಅದ್ಭುತ ನಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಚನ ವಾಚ್ಛಯವು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಚನಕಾರರ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಶಕ್ತಿಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಭೀಕರವಾದ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡಿದ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಶೂರರು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಒಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಇರಲಾರವು.

ಬಸವೇಶ್ವರ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ, ಹೆಡಪದಪ್ರಣ್ಣಗಳು ಮೊದಲನೆಯ ಆಘಾತದಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ವಿದವರಾಗಿ ಕೂಡಲಸಂಗಮ ಅಥವಾ ಕಪ್ಪಡಿಸಂಗಮ ದಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ತರುವಾಯ ಜಗದೇವ ಮಲ್ಲಿಬೊಮ್ಮಣ್ಣಗಳು ಬಿಜ್ಜಳನು ಶಿವಶರಣರಾದ ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವರಸರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದ್ದರ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಘಾತಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಶಿವಶರಣರ ಧರ್ಮಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮುಂದೆ ಮಡಿನಾಳಮಾಚಿದೇವ, ಚನ್ನಬಸವ, ಕಿನ್ನರ, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ ಕೂಗಿನ ಮಾರಿಕಂದೆ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯರು ಸಹಸ್ರಾರು ಶಿವಶರಣರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಳಿಯ ಬಿಜ್ಜಳ ಮತ್ತು ಜೈನರ ವಂಡಾಳುಗಳ ಕೂಡ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಘೋರರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಉಳಿದಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಟ್ಟರು. ಅವರ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಳಗಳು ಈಗಿನ ಬೈಲಹೊಂಗಲ, ಕಲಘಟಗಿ, ಖನಾಪುರ, ಹೆಲ್ಮಾಳ ಮತ್ತು ಯಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗೆ ಶಿವಶರಣರು ಚದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಳಿಕ, ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಳಿಗಂಬವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ಎನ್ನೋ ಎಂದು ಧಾಸವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಒದಗಿದವು.

ಆಗ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಮಗನಾಗ ರುದ್ರಮುನಿಯು ಶಿವಶರಣರಿಗೆ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದನು. ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕ್ತಮುನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಶಿವಶರಣರು ಅಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿದನು.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಲೆ ನಾಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅವರು ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಾಳೇಹಳ್ಳಿಯ ಹೀರಿನ ಸ್ಥಿರಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡನ್ನೆಯು ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಲಂಪುರದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಪೂರ್ವ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಕಡಪ ಕರ್ನಾಟ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಅದಯ್ಯನು ಮತ್ತು ಅಬ್ಬಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತದ ರಾಮಯ್ಯನು ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗ ಮತ್ತು ಶಿವ ಮೊಗ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರುಡಿಗೆಯ ನಾಚಯ್ಯ, ಲೋಮೂರ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಬಿದರಕೋಟೆ (ಬೀದರ) ಯ ವೀರಶಂಕಯ್ಯ ಇವರು ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ವಿಜಾಪೂರ ಮತ್ತು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವು ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಘಾತಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನೂ ಅವನ ಶರುವಾಯ ಅವನ ಶಿಷ್ಯನೂ ಗುಂಟೂರು ಗೋದಾವರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವರಂಗಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ವೈರಿಗಳೊಡನೆ ಕಾದಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬಂದವು.

ಹೀಗೆ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ದೇವರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಬಸವೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಈ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿದ ಶಿವಶರಣರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮುಂದೆ ವಿಪತ್ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಿವಶರಣರೂ, ಜಂಗಮವರ್ಗದವರೂ, ಭಕ್ತರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ

ಆದರೆ ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ವೀರಶೈವ ಜನಾಂಗವು ಅಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ, ವೀರಶೈವರನ್ನು ಯಾರೂ ಕಣಕಲಾಪದವರಾದರು.

ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು

ಮಠಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆ ಗಳಾದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಈಗ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಮಠಪತಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಹೋಗಿ 'ಮಠಪತಿ' ಎಂದಾಯಿತು. ಅವನು ಅಂತ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಮಾಡುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮಠಗಳಿಗೆ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯು ಅವನಶ್ಯಕ ವಾಗಹತ್ತಲು ಗಣಾಚಾರಿಯು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದನು. ಅವನು ಊರ ದೈವದವರನ್ನು ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಕರೆತರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಟ್ಟೀಲನಾದ ಸ್ಥಾವರನಿಗೆ ಕೆಲವುಕಡೆ ಬಾಬುಗಳು ದೊರೆ ಯುತ್ತವೆ, ಕೆಲವುಕಡೆಗೆ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಠಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಅವರು ಬಹು ಬಲಶಾಲಿಗಳಾ ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯ ಮನೆತನಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಅವರ ಕೆಳಗೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಮಠಗಳು ಸಹ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇಂಥ ಮಠಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಮಠ, ಸಾವಿರದೇವರಮಠ, ಪಂಚಗ್ರಹಮಠ, ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಉಂಟಾದವು.

ಜಂಗಮರ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು

ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಜಂಗಮರ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹ ತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಜಂಗಮರು ಮೊದಲು ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರದ ವರೆಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ರುತ್ಥಿದ್ದರು. ಅವರು ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಜೋಧಿಸುತ್ತ ಪ್ರವಾಸಮಾಡುವರು.

ಅದರಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಅಸಂಖ್ಯ ಮಠಗಳುಂಟಾಗಲು ಆಗ ಜಂಗಮರು ಈ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಠಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತರು ಬಹುತರವಾಗಿ ಭೂಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಜಂಗಮರು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವದು ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡದೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀವಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಕೆಲವೊಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದರೆ ಅದು ಹೀನ ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಜಂಗಮರು ಸ್ವ ತತ್ತ್ವ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಲು ಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಧಿಯು ದೊರಕಿತು. ಇದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅವರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವರು, ವಿನಯವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವರು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾರುವರು, ಮಠಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಕೊಡುವರು. ಅವರು ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದರೆ ಬಹುವನರು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣಹೊಂದುವರು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತರು ವಿಮಲವಾಗಿ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವರು. ಇಂಥವುಗಳು ದಾಸೋಹ ಮಠಗಳೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡವು. ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ 'ಕೋರಾನ್ನ' ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಚಯ್ಯನು (ಶಿ. ಚ. ಭಾಗ ೨ ಪು. ೨೨೭) ಒಂದು ಒಂದಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಈ ಬಗೆಯ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಜಂಗಮರು ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಸಾರದ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಇದರಿಂದ ವಚನಶಾಸ್ತ್ರವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಅಸಂಖ್ಯ ವಚನಕಾರರು 'ಉಂಟಾದರು' ವೀರಶೈವ ವಾಙ್ಮಯದ ಮಹತ್ವದ ಭಾಗಗಳು, ಅವರಿ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳು, ಶತಕಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಈ ಕಾಲದಯೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಠಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ವಚನ

ಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದೂ ಇದ್ದವುಗಳ ನಕಲುಮಾಡುವದೂ ಅಥವಾ ಮಾಡಿ
ಸುವದೂ ಈ ತೆರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಇದರಿಂದ ವೀರ
ಶೈವ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗ
ಹತ್ತಿದವು. ಅವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ಕಾರ್ಯಗ
ಳನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಪರನಾಡು ಮತ್ತು ಪರದೇಶಗಳ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರವು ನಡಿಯು
ತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು ವೀರಶೈವರೇ ಆಗಿದ್ದರು.
ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣ
ವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ
ಮತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅವುಗಳ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳ
ಬೆಳೆಯಲಾಗಿ ಜಂಗಮರ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಹಳ
ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು.

ಜಂಗಮರು ವಿವಾಹಿತರಿರಬಹುದು.

ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇ
ಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿವಾಹಿತರಾಗುವದೂ ಅಥವಾ ಬಿಡು
ವಡು| ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಠಾಧಿ
ಕಾರಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಗಳಾದ ಎಡೆಮಠದ ನಾಗಿದೇವ, ನಿರ್ಲಿಂಗ
ಶಾಂತಯ್ಯ, ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ, ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ,
ವೇಮನಾರಾಧ್ಯ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿವಾಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಇದರಿಂದ
ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಕುಂದುಂಟಾಗ
ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೈನ ಪಾದ್ಧರಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿ ಉಳಿಯ
ಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದದರಿಂದ ಆ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲದ
ಮೇಲೆ ಅನೈತಿಕಾಚಾರವು ಬಹಳ ಬೆಳೆಯಿತು ಮತ್ತು ಆ ಸಮಾಜಗಳು
ಬಹು ಬೇಗನೆ ಅವನತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವು. ಆದರೆ ವೀರಶೈವ
ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ:

ಭಕ್ತ ಜಂಗಮರಲ್ಲಿ ದುರಾಚರಣೆಗಳು.

ನಾವು ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಿವ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಶುದ್ಧ ನಡೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಅನಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಯಾವತರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮಾಜವು ಎಂಥ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ತಲೆದೋರಹತ್ತುತ್ತವೆ. ಯಾಕಂದರೆ ಕೆಡುಕರು ಮತ್ತು ದುರ್ಜನರು ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಜನರು ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇಂಥವರ ದುರ್ನಡೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಾರತನ.

ವಚನಕಾರರು ಜಾರತನವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರು ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಾರಣೀ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗಧಾರಣವು ಲಗ್ನವಿಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅವರು ಮಾಡುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೂಳತನವನ್ನು ಜಂಗಮರು ಅಥವಾ ಭಕ್ತರೊಡನೆ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದದರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಟಿಜಂಗಮರ ಅಥವಾ ಮಿಂಡ ಜಂಗಮರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಗಳು ಶಿವಶರಣರ ಆಚರಣೆಗೆ ವಿರೋಧವಾದವುಗಳು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಸೂಳೆಯರು ಶಿವಶರಣರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ! ಈ ಸೂಳೆಯರ ಹೆಸರುಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ :-

ಸೂಳೆ ನಿಂಬಿಯಕ್ಕ, ಸೂಳೆ ಸಂಕಲದೇವಿ, ಸೂಳೆ ಚಾಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆ ಬೊಂತಾದೇವಿ, ಸೂಳೆಸಚಿತತಮಳವ್ವೆ, ಸೂಳೆ ಸೊಡ್ಡಳದೇವಿ,

ಸೂಳೆ ಬಾಚಲದೇವಿ, ಸೂಳೆ ಚೋಳಾದೇವಿ, ಸೂಳೆ ಸುಗ್ಗವೈ, ಸೂಳೆ ಪದ್ಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆ ಚೋಳಯ್ಯಕ್ಕ, ಸೂಳೆ ವೀರಸಂಗವೈ, ಈ ಮೂವರಾದವರು ಇದ್ದಾರೆ.

ಇಂಥ ಸೂಳೆಯರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದಂಥ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಜೋಧರ ಮಾಯಣ್ಣ, ಮಂಡ ಸಂಗಯ್ಯ ಇವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜಾರತನವನ್ನು ಮೋಕ್ಷಹಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಸಿಂಧು ಬಲ್ಲಾಳನು ಸಹ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ನಿಜವಾದವುಗಳೋ ಅಥವಾ ಕೃತಕತನದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಜೋಡಿಸಿದವುಗಳೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಗೊಡವೆಗೆ ನಾವು ಹೋಗದೆ ಇವು ತಿರಸ್ಕರಣೀಯವಾದವುಗಳು ಮತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾವು ಇವುಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಚಾರ್ಯ

ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರು ಚಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜನರು ಭಕ್ತರಾಗಿ ಅಥವಾ ಭವಿಗಳಾಗಿ, ಯಾರಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನವನ್ನು ಕೊರೆದು ಅವರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಣ ಮಾಡುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಾರ್ಯ ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವು ಗಹ್ಯವಾದದ್ದು. ಅವರ ಚಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಡೆಹಾರಿ ಬಸವಯ್ಯ, ಗುಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಕನ್ನದ ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಪರ್ಮಡಿರಾಯ ಇವರು ಶಿವಶರಣರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಂದುಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಸಮಾಜದ ಅವನತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಉಕ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ಕಥೆಗಳು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅವು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭವಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕ

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭವಿಯು ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ಅದು ದೋಷವೆಂದು

ಎಸೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ. ಆದರೂ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಭವಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದಕೂಡಲೆ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಶರಣರ ಮೂಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಶಂಕರಯ್ಯ, ಪ್ರಸಾದಿ ದಾಸಯ್ಯ, ನೀಲಗದೇವ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆಚಾರದ ಅತಿರೇಕವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವ್ರತಭಂಗ

ಕೆಲವು ಶರಣರು ಕೆಲವೊಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಂದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಇದು ಸಹ ಆಚಾರದ ಅತಿರೇಕವು. ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದೂಪವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವದು, ಚಂದನವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವದು, ಒರತೆಯ ನೀರನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವದು, ಗಂಧಲೇಪಿಸುವದು ಹೀಗೆ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಶರಣರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಭಂಗವಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇವರು ಒರತೆಯ ಬೊಪ್ಪದೇವ, ಸೋಮವರ್ಣ, ಶಂಕದೇವ, ಅಣಾಮೂರ್ತಿ, ಅರವಿಂದಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಅನೇಕರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗಿದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಶರಣ ಮೂಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಾದರೂ ಆಚಾರದ ಅತಿರೇಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಕಾಯಕ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದರ್ಶನ, ಗುರುದರ್ಶನ, ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಶಿವಶರಣರ ನಡೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ನಡೆಗಳು ಆಚಾರದ ಅತಿರೇಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಲಿಂಗ ಹೋದರೆ ಅತ್ಯುಪಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಅನೇಕರು ಲಿಂಗವು ಕಳೆದು ಹೋದರೆ ಅತ್ಯುಪಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ಇದು ತಪ್ಪುಮಾರ್ಗವೆಂದು ನಾವು ವಚನಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ಅನೇಕ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಮಾದ ವಶಾತ್ ಹೀಗೆ ವ್ರತಭಂಗವು ಆದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯುಪಾಶನೇನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಶರಣರು ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಉಂಟಾದ ಚ್ಯುತಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ಥಾವರ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ.

ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳನ್ನೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವೀರಶೈವರು ಎಂದೂ ಪೂಜಿಸ ಕೂಡದು. ಆದರೆ ಉಳಿವಿಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಕರುವಾಯ ಜಂಗಮರು ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಹು ಜನರು ವೀರಶೈವರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಪಾಶುಪತರೂ, ಕಾಳಾಮುಖರೂ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಅರ್ಚಕರೂ ಕೂಡ ಇದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನೆ, ಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂ ಕೂಡ ವರ್ತಿಸಹತ್ತಿದರು. ಅವರೂ ಸ್ಥಾವರ ದೇವರನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸ್ಥಾವರಲಿಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಈ ವರೆಗೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ಪಟಾಸ್ಥಲ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ವೀರಶೈವರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಒಂದನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲಿಂಗ, ಪಡಾಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಇದೇ ಅವರಿಗೆ ಯುಕ್ತಮಾರ್ಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಾವರ ಲಿಂಗಗಳು ಶಿವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಹುಜನರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಂಸಾಹಾರ

ವಚನಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೋಧೆಯು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕರುವಾಯ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಬಹು ಬಲವಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಬಹು ಜನರು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರಾದರು. ಇದರಿಂದ

ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾದವರೂ ಮಾಂಸಹಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಬೇಡ, ಕುರುಬ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ವೊದಲಾದ ಸಮಾಜದವರೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರಾದರು. ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರು ಉಚ್ಚ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಶಿವಶರಣರು ಅಂಥವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೆ ಅವರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ತೆಲಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಉಪಜೀವಿಸುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಅವನು ಶಿವಶರಣರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಹೊಂದಿದ್ದನು. ಅವನು ವಚನಕಾರನೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಗಾಣದ ಕನ್ನಪ್ಪನು ಮೂನು ಬಲೆಗಾರನು. ಅವನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಶಿವಶರಣರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ವಚನಕಾರನೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಶ್ವಪಚಯ್ಯನು ಉಚ್ಚ ತರಗತಿಯ ಶಿವಶರಣನೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವವನಾಗಿದ್ದನು. ಇಂಥ ಅನೇಕರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು “ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ” ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ನೋಡಬಹುದು. ಇವರು ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ವೀರಶೈವರಾದ ಒಳಕಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ನಮಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪನು, ಶಿರಿಯಾಳನ, ಅಲ್ಲದೆ ತಮಿಳದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಪುರಾತನದಲ್ಲಿ ಬಹು ಜನರು ಕಡೆವರೆಗೂ ಪೂರ್ಣ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರು ಶಿವಭಕ್ತರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಶರಣರು ಮಾತ್ರ ಮಾಂಸಾಹಾರವು ನಿಷಿದ್ಧವಾದುದೆಂದು ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ತನ್ನ ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ “ ನಾನೊಂದು ಸುರಿಗೆಯನೇನೆಂದು ಹಿಡಿವೆನು ? ಏನ ಕತ್ತೇನನಿವೆನು ? ಜಗವೆಲ್ಲ ನೀನಾಗಪ್ಪೆ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥಾ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಶ್ರೀಶೈಲದಿಂದ ಹೊರಟು ಒಂದು ನಿಬಿಡವಾದ

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳಾದ ಕಾಡುಜನರು ಅವನಿಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಅಹಿಂಸಾಚಾರದಲ್ಲಿರಲು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಲಿಂಗಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಗಾಣವನ್ನೂಡಿಸಿ ತೈಲವನ್ನು ತೆಗೆದು, ತ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸದ ಅಹಿಂಸಾಚಾರಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಹು ಮಾರ್ಮಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕ್ಷುದ್ರದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವದನ್ನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. “ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ “ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವದಾವುದಯ್ಯ” ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಶರಣರು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವರು. ದಶರಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಶರಣನು ಗಿಡ್ಡಗಳು ನೊಂದಾವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿರುಸಾಗಿ ಬಾಗಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಗಿಡ್ಡಗಳ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವಶರಣರು ಮುಂಸಾಹಾರದ ನಡೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಲ್ಲದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ವದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂಥ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳು ಉಂಟಾದುದನ್ನು ನಾವು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಜನರನ್ನು ವೀರಶೈವ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವು ಇದಾಗಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾರುವಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ತಪ್ಪು ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಇಂಥ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಜಂಗಮರನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಟು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಇಂಥ ಅಸಂಖ್ಯ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ನಾವು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಚನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇವು ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ

ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರು ಸಹ ಜಂಗಮರ ಸ್ವೈರ ಸೃಷ್ಟಿ ಯನ್ನು ಬಹು ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹಳಿದಿರುವರು. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾಚಕರು ಗಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ (ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಭಾಗ ೨ ಪುಟ ೧೬೭) ಇದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ವಚನಗಳನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದು .

ನಾವು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಮೋಷಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವು ಗಳುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದ ಮತ ತತ್ವಗಳ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಸಾರವು ಉಳಿವೆಯ ಕದನವಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಂದರೆ ೬೦-೭೦ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಜಂಗಮರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ವಚನಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಜಂಗಮರಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿದವರು ಮಾತ್ರ ವಚನಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪಾತ್ರರೆಂದು ಅವರು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದರಿಂದ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದುವದ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತು. ವಚನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಮೊದಲು ಕೆಲವೊಬ್ಬ ಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು, ಆ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗದ ನೆಲೆ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಅವನು ಅರ್ಹನು ಎಂಬ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ವಚನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವು ಕೆಲವು ಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಅವುಗಳ ಖಂಚಯವು ಹೀಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರ ವಿಶಾಲ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಜನರು ಅರಿಯದೆ ಹೋದರು. ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳು ಯಾವವು, ಶಿವಾನುಭವ, ಪಂಚಾಚಾರಗಳ ರೀತಿ ಎಸು, ಅಷ್ಟವರಣಗಳ ರೀತಿ ನಡೆಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಯಾವುದು, ಇವುಗಳು ತೀರ ಮರೆತು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದವು. ೧೪-೧೫ ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ, ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಬ್ದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು

ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರ್ತು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧ ಇವುಗಳ ಪೂರ್ಣ ವಿವೇಚನೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರು ವಾಯ ೧೦೦-೧೫೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳ ಪರಿಚಯವೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು ಉದಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ವಚನಕಾರರ ತತ್ವಗಳ ಪೂರ್ಣ ನಿರೂಪಣೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಭೀಮ ಕವಿಯ ಬಸವ ಪುರಾಣ, ಚನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ ಗುಬ್ಬಿ ಮಲುಹದಿನ ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಮಹಾ ಪುರಾಣ, ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನ ಮಾಲೆಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಟಾಸ್ಥಲಗಳ ವಿಚಾರಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯಂತ ವಿವೇಚನೆಯು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಶಿವಾನು ಭವಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವು ಇದಾಗಿದೆ.

ಜಂಗಮರು ಬೋಧಮಾಡುವ ರೀತಿಗಳು

ಬಹುಜನರು ಬಸವೇಶ್ವರನೂ ಶಿವಶರಣರೂ ಜನರಿಗೆ ಅನೇಕ ಅಶಿಲೆ ಅಮಿಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅಥವಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇಂಥವುಗಳು ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಾರವು. ಒಂದು ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಶೈವ ಧರ್ಮಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಜನರು ಒಲಿದು ಆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದರೇ ಹೊರ್ತು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಅಶಿಲೆ ಅಮಿಷಗಳ ಮೂಲಕವಲ್ಲ. ಶಿವಶರಣರಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಜಂಗಮರು ಹೇಗೆ ಬೋಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನ್ನಯ್ಯ ಸುಜ್ಞಾನಿದೇವ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗುರುವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಿ ದೇವನು ಬೇಡರವನಾದ ನೆನ್ನಯ್ಯನನ್ನು

ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಪುರಾತನ ಜಂಗಮರ ನೀತಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇದೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಕೇವಲ ಶಿವಶರಣರ ಪವಾಡಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳು ಜನತೆಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಮಹಾಪುರುಷರು ಪರಧರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಹು ಬಲವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ಹೀಗೆ ವೀರ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನವರು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳೆಂದು ಅವರನ್ನು ಅವರು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರಿಗೂ ಅವರು ಬೋಧೆ ಮಾಡಿ, ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಭವಿಗಳೆಂದು ಅವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಇದು ಹೆಂಡದ 'ಮಾರಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಾರಯ್ಯನು ತನ್ನ ಅರವಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಭವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವರು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ತತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವನು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಸದಾಜಾರ ನೀತಿಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. -

ಶಿವಶರಣರು ಜನರಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಕುಡೆದು ಬಾರಿಸುತ್ತಲೂ, ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪದ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಲೂ ಬಹುರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಶರಣರ ನಡೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಲೂ ಇಂಡಿಯಾ ಶಾಂತಯ್ಯನಂತೆ ಜನತೆಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಲೂ ನಿಂಬಾಣದ ಗಣೇಶ್ವರನಂತೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರೂ ಭಕ್ತರೂ ಭಿಕ್ಷುಕರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ವೀರ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತವರ್ಗ, ಜಂಗಮವರ್ಗ ಎಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ವರ್ಗಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮವೂ, ಪಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ, ಮಂತ್ರಗಳೂ ವಿಭಾತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಗೃತಪಡಿಸುವದೇ ಶಿವಶರಣರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಈ ಅವರಣಗಳಿದ್ದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭೇದಾಭೇದವನ್ನು ಎಣಿಸಕೂಡದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಜಂಗಮರೆಂಬ ಭಿನ್ನ ಭಾವನೆ ಇರದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮರಸಾಚರಣೆಯು ಇದ್ದಿತು. ವೀರಶೈವರು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದಗಳಲ್ಲಿ ಇವೇ ಭಾವವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಡಿನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಐಕ್ಯವು ಪ್ರಾಕ್ತವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾಂಣಿ ಹೊಂದಿದ ಹೊಲೆಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಭಾವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಲೆಯರಾದ ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ, ಚನ್ನಯ್ಯ, ಕಕ್ಕಯ್ಯಗಳು ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅಪ್ಪಶೈವನಾದ ಮುಳಸಿದ್ಧನು ಜಗದ್ಗುರುವಾದನು. ಇಂಥ ಮಹತ್ವರವಾದ ಸಮಾಜ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಹೋದಬಳಿಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಠಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಪರಮಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆಗ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳ ವರ್ಗವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ಮಠಗಳಿಗೆ ಭಾದಾನಗಳೂ ಕಾಣಿಕೆಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬರಹತ್ತಿದವು. ಆಗ ಮಠಾಧೀಶ್ವರರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಮಠಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಹತ್ತಿದರು. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಉಚ್ಚ ನೀತಿಮತ್ತೆಯು ಜಂಗಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ತಪ್ಪು ದಾರಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಜಂಗಮರನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಅಶ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶರಣಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ 'ತಾಮಸ ಜಂಗಮ' ಎಂಬ ಶಿರೋಲೇಖದಲ್ಲಿ ದುಃಶ್ರೀಲರಾದ ಇಂಥ ಜಂಗಮರ ನಡೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ನೋಡಬಹುದು.

ಶೈವರು ವೀರಶೈವರು -

ಜಂಗಮರು, ಶಿವಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು, ಶಿವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಶಿವಮತವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವವರು ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವದುಂಟು. ಆದರೆ 'ಶಿವ' ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಶಿವ' ಎಂಬವನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದು ಅವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯು, ಅವನೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನು, ಅವನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವರು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದವು. ಇವನಿಗೆ ತಪ್ಪುರೂಪ ನಾಮದೇವಾದಿ ಪಂಚ ಮುಖಗಳು ಆದ್ದು ಈ ಪಂಚ ಮುಖಗಳಿಂದ ಪಂಚಾಕ್ಷರಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಈ ಮೊದಲಾದ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದವು. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಂಥದೇ ಶಿವಧರ್ಮವು. ವಚನಕಾರರು ಶಿವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವದುಂಟು. ಈ 'ಶಿವ' ಶಬ್ದವು 'ಪರಬ್ರಹ್ಮ' ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ಮುಂದೆ ವೇದಾಂತಿಗಳ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಿಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿಹತ್ತಿದವು. ಆಗ 'ಶಿವ' ಎಂದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಯಿತು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು, ಎಷ್ಟು ವು ಕಾಯುವವನು, ಶಿವನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವವನು, ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಇರಬಾರದು. ಈ ಮೂರೂ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಶಿವನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರ್ತು ದೇವತೆಯು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗ ಹತ್ತಲು ವೀರಶೈವರು ತಾವು ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಶಿವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಷ್ಟು ಇವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ತಾವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ವೀರಶೈವರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ಶೈವರು ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತರು ವಿಗ್ರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದುಂಟು. ಅಂದರೆ ಅವನು ರುಂಡಮಾಲಾಧರನು, ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ಖಟ್ಟಾಂಗಧರನು, ನಂದಿವಾಹನನು ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಶಿವನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವವರಾದರು. ಆದರೆ ಇವು ಲಿಂಗಾಂಗಗಳ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದುದು. ಇವರು ತಾವು ಶಿವಭಕ್ತರು, ಶೈವರು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಪುರಾತನ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಈ ಶಬ್ದವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ “ವೀರಶೈವ” ಈ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಶಬ್ದವು ೧೪ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ತರುವಾಯ ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಚನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಚಾರಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಹೆಚ್ಚೋ, ವಿಷ್ಣು ಹೆಚ್ಚೋ ಎಂಬ ವಾಗ್ವಾದಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಶಿವನು, ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸಂಗಡಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಶಬ್ದವು ಆಗ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬರಹವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವವರು ತಾವು ಲಿಂಗಮತರು, ಲಿಂಗಾಯತರು, ಲಿಂಗಾಂಗಗಳು ಲಿಂಗಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಪುರಾತನ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

‘ಜಂಗಮರು’ ಎಂಬ ಶಿರೋಲೇಖವು ಇವರಿಗೆ ನಾವು ಎನಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂದವೆಂಬುದು ವಾಚಕರ ನಿರ್ದೋಷಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಮೊದಲು ಜಂಗಮರು, ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶಿವ ಮತವನ್ನು ಸಾರುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ವೀರಶೈವ ರಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವರು. ಮತ್ತು ಅವರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು.

ಬಸವೇಶ್ವರನು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯವು ಅವರ ನಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಾನುಭವ ಮಂಟಪವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಈ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಶರಣರ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಕಾರ್ಯಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಜಳನೊಡನೆ ಹಗೆತನವು ಉಂಟಾಗಲು ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಾದವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರೂ ಭಕ್ತರೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕಾದಾಡಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಡೆಗೆ ಜಯಶೀಲರಾದರು. ಮುಂದೆ ಜಂಗಮರು ಶಿವಶರಣರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸಾರುತ್ತ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾರಮಾಡಿದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಮಠಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡಹತ್ತಿದವು. ಆಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಗಮರು ಮಠಾಧೀಶರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಕವಾದರು. ಆಗ ಅವರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶಿವಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳ ಬೋಧೆ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿರತೆಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟುಗಳು ಶಿವಶರಣರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವು ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಸಮಾಜವು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳದಾಗ ಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಉಚ್ಚಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಅವಶ್ಯವಾದವುಗಳು. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಶಿವಶರಣರು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಷಟ್ ಸ್ಥಲ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಆಚರಣೆಗಳು. ಪಂಚಾಚಾರಗಳೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವರಲ್ಲೂ ಈ ಮೂರೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಹೇಗೆ ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಾದವುಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪಂಚಾಚಾರಗಳು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಾದವುಗಳು. ಪಂಚಾಚಾರಗಳ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವನು ಒಳಗಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಮಠಗಳು ಈ ಆಚಾರಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗೃತೆ ಪಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅವು ಶಿಥಿಲ

ವಾದರೆ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಬಸನೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ ತರುವಾಯ ಈ ಐದು ಕಟ್ಟುಗಳು ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವು ಅನೇಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಕಟ್ಟುಗಳು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥವು ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಯಾವವೆಂದರೆ : —

ಸದಾಚಾರ :— ಇದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಸದಾಚಾರವು ಸಂಘಟನೆಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. **ಭೃತ್ಯಾಚಾರ** — ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತಾನು ಸೇವಕನೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಾನು ಒಬ್ಬ ನೇತಾರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಅದು ಕೂಡಲೆ ಕಳಚಿಬೀಳುವದು. **ಶಿವಾಚಾರ** — ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ಎಣಿಸದಿರುವದೇ ಶಿವಾಚಾರವು. ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕುಂದುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸದೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಈ ಭಾವವು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ದುರ್ಬಲ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. **ಲಿಂಗಾಚಾರ** — ಶಿವನನ್ನು ಲಿಂಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತ, ಅವನಲ್ಲಿ ಎಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟು ಆಚರಿಸುವದೇ ಲಿಂಗಾಚಾರವು. ಅಂದರೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟು ವೀರಶೈವನು ತರ್ತಿಸುವದು, ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವು. **ಗಣಾಚಾರ** — ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಿಸುವ ವರೋಧಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವದೇ ಗಣಾಚಾರವು ಗಣಾಚಾರವಿರದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಶಿವಶರಣರು ಕೆಲವುಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಆಘಾತಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿದರೂ ಅವುಗಳೊಳಗಿಂದ ಅದು ಪಾರಾಗಿಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಜಂಗಮರು ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ “ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆ” ಗಳು ಭಾಗ ೧, ೨, ೩, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಶದಪಡಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಗಳೇ ಆಧಾರಗಳಾಗಿವೆ.

